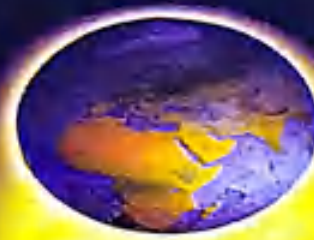


# आर्य

२०१०-२०११



शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला.



शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला.



# अर्घ्य

वार्षिक  
२०१०-२०११

❖ प्रेरक व प्रकाशक ❖  
डॉ. शांताराम गो. बुटे  
प्राचार्य



❖ मार्गदर्शक ❖  
प्रा. डॉ. कु. गोकर्ण मानकर  
अधिव्याख्याता

❖ संपादक ❖  
श्री. दिपक वसंत शिरनामे  
कु. सरला तुकाराम डोईफोडे

❖ सदस्य ❖  
श्री. समाधान राजाराम चतारकर, श्री चंद्रभान शिवाजी भुरके,  
कु. आम्रपाली भीमराव बगाटे, कु. सुप्रिया राजेंद्र धात्रक

❁ अर्पण पत्रिका ❁



थोर साहित्यिक - दुर्गा भागवत

साहित्य क्षेत्रातील विद्युल्लता म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या  
थोर साहित्यिक दुर्गाबाई भागवत यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त विनम्र अभिवादन...!

अर्घ्य वार्षिकांक समर्पित

✽ अर्पण पत्रिका ✽



कविवर्य - नारायण सुर्वे

कामगार आहे मी तळपती तलवार आहे,  
सारस्वतांनो ! थोडासा गुन्हा करणार आहे.

अशा शब्दात समाजजागृती करणारे महान कवी कविवर्य नारायण सुर्वे यांचे  
१६ ऑगस्ट २०१० ला दुःखद निधन झाले त्यांच्याप्रति भावपूर्ण श्रध्दाजली.

अर्घ्य वार्षिकांक समर्पित

## ॥ शुभसंदेश ॥



आपले महाविद्यालयात दरवर्षी वार्षिक अंक प्रकाशित होतो, यागुळे विद्यार्थ्यांना दर्जेदार शिक्षणाबरोबरच त्यांच्यातील सुप्त गुणांना वाव मिळतो.

आपले महाविद्यालय हे विदर्भातील सर्वात जुने, एक प्राचीन व लौकिकप्राप्त असे महाविद्यालय असून, सदर महाविद्यालयात अध्यापकीय व्यक्तीगत्व विकासाच्या दृष्टीने अनेक प्रकल्प व योजना कार्यान्वित आहेत. तसेच आपण विविध उपक्रम राबवित आहात हे फार महत्वाचे आहे.

आपण अध्यापकांच्या सृजनशील लेखन क्षमतेला वाव देण्यासाठी व वर्षातील नाविन्यपूर्ण उपक्रमाची माहिती सादर करण्याकरिता दरवर्षी " अर्घ्य " हे वार्षिकांक प्रकाशित करित आहात. या अंकाचा महाविद्यालयाचा आलेख उंचावण्यासाठी फार उपयोग होईल, याची मला खात्री आहे. प्रकाशित होणाऱ्या वार्षिक अंकास व महाविद्यालयास माझ्या हार्दिक शुभेच्छा !

(डॉ. रा. वि. किर्दिक)  
शिक्षण संचालक (उ. शि.)  
शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य,  
पुणे - ४११ ००९

## ॥ शुभसंदेश ॥



शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला या आपल्या महाविद्यालयाच्यावतीने 'अर्घ्य' वार्षिकांक प्रकाशित करण्यात येणार असल्याचे वाचून मनस्वी आनंद झाला. आपल्या महाविद्यालयाद्वारे शिक्षक घडविण्याचे उत्तम कार्य निरंतरपणे सुरु आहे.

आपण प्रकाशित करित असलेल्या अर्घ्य वार्षिकांकामुळे प्रशिक्षणाथ्यांच्या सृजनशील लेखनक्षमतेला वाव मिळणार असून, त्यांचे मनोबल उंचाविण्यास निश्चितच मदत होणार आहे.

'अर्घ्य' वार्षिकांकात महाविद्यालयाने राबविलेल्या विविध नाविन्यपूर्ण उपक्रमांची माहिती, लेख, कविता व इतर साहित्य प्रकाशित करणार असल्यामुळे प्रशिक्षणाथ्यांचे व्यक्तिमत्व व सुप्त कलागुण विकसित होण्यास मदत होणार आहे.

आपल्या महाविद्यालयातर्फे प्रकाशित होणाऱ्या 'अर्घ्य' वार्षिकांकास माझ्या मनःपूर्वक शुभेच्छा..!

(डॉ. मोहन खेडकर)

कुलगुरु

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ,  
अमरावती



## प्राचार्यांचे मनोगत



“सा विद्या या विमुक्तये ” हे ब्रीद वाक्य असलेल्या व सन १९५६ साली स्थापन झालेल्या शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे दि. १७ जुलै २००२ ला बुलढाणा येथून बदली होऊन प्राचार्यपदी रुजू झालो. सुमारे ४८ वर्षां नंतर स्वतःच्या मालकीच्या सुसज्ज अशा इमारतीत दि.

६ सप्टेंबर २००४ ला स्थानापन्न झाल्यानंतर लगेच दि. २५ व २६ ऑक्टोबर २००४ ला नॅक चमूनी महाविद्यालयाचे मूल्यांकन करून व + श्रेणी प्रदान केली. शैक्षणिक वर्ष २००५-०६ हे या महाविद्यालयाचे सुवर्ण महोत्सवी वर्ष नुक्तेच संपन्न झाले आहे. आजपर्यंत अनेक ख्यातनाम प्राचार्यांनी या महाविद्यालयाची धुरा यशस्वीपणे व समर्थपणे सांभाळली आहे. त्यांचा वसा मी पुढे चालवीत आहे.

या महाविद्यालयात कार्यरत असलेला विस्तार सेवा विभाग, य.च.म.मुक्त विद्यापीठ, नाशिकचे शालेय व्यवस्थापन पदविका अभ्यासक्रम, शिक्षण स्नातक, शिक्षण पारंगत व निष्णात असे चार अभ्यासक्रम समर्थपणे कार्यान्वित आहेत. त्याच प्रमाणे सी. टी. ई. या सर्वांद्वारे शिक्षकांची व्यावसायिक गुणवत्ता विकासाच्या दृष्टीने विविध नावीन्यपूर्ण उपक्रम व प्रशिक्षण समर्थपणे आयोजित केले जातात.

आज या महाविद्यालयास सुसज्ज इमारत व सुरम्य असा परिसर लाभलेला आहे. उच्च विद्याविभूषित गुणवत्ताप्रधान अधिव्याख्याता वर्ग, कर्तव्यानिष्ठ शिक्षकेत्तर कर्मचारी लाभल्यानेच प्रस्तुत यश या महाविद्यालयाला लाभलेले आहे. अभ्यासक्रम व सहशालेय उपक्रमांमधून प्रशिक्षणाथर्यांचे व्यक्तिमत्त्व बहुआयामी होऊन अध्यापकीय व्यक्तिमत्त्वाचा विकास साधला जातो. आपल्या व्यवसायाला आवश्यक असणारी व्यावसायिक कौशल्ये, तसेच भविष्यात आपले कर्तव्य पार पाडतांना येणारी आव्हाने पेलण्याचे सामर्थ्य त्यांच्यामध्ये निर्माण केले जाते.

प्रस्तुत “अर्घ्य ” हा वार्षिकांक विद्यार्थ्यांच्या साहित्यिक कलागुणांना चालना देणारा असून वर्षभरातील शैक्षणिक व सहशालेय उपक्रमांचा आढावा , तसेच काही क्षणचित्रे यामध्ये घेण्यात आलेले आहेत. उत्कृष्ट दर्जेदार असे मुखपृष्ठ या अंकास लाभले आहे. यावद्दल मार्गदर्शक अधिव्याख्याता व संपादक मंडळ या सर्वांचे मी मनःपूर्वक अभिनंदन करतो.

आपण ज्ञानाने व कर्तृत्वाने मोठे होऊन समाजाचे आदर्श व मार्गदर्शक होऊन शाळेची प्रतिष्ठा वाढवावी व आपल्या जीवनाची सार्थकता साधावी, अशी प्रामाणिक अपेक्षा व्यक्त करून आपल्या भावी जीवनास शुभेच्छा देतो.



डॉ. शांताराम गोवर्धन वुटे

प्राचार्य



## मार्गदर्शकाचे मनोगत



बहु असौत सुंदर संघर्ष की महत् ।  
प्रिय आगुचा एक महाराष्ट्र देश हा ॥

अशा सार्ध शब्दात ज्याचे वर्णन केले आहे त्या आपल्या महाराष्ट्राचे सुवर्ण महोत्सवी वर्ष, तर साहित्य क्षेत्रातील विस्तृताच म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या शौर साहित्यिक विद्वती दुर्गाबाई भागवत यांचे जन्मशताब्दि वर्ष.

साहित्य क्षेत्रात आपल्या धारदार लेखणीमुळे तळपणाऱ्या चारागण सूर्य या सूर्याचा अस्त झाला. महाराष्ट्राच्या या सुवर्ण महोत्सवी वर्षात महाराष्ट्रातील या सांस्कृतिकांच्या सखी अर्घ्य वार्षिकांक समर्पित करते.

शैक्षणिक सत्र २०१०-११ चा अर्घ्य वार्षिकांक आपणारा सादर करतांना आनंद होत आहे. शासकीय अध्यापक महाविद्यालयाचा 'अर्घ्य' वार्षिकांक म्हणजे प्रशिक्षणार्थ्यांच्या विचार, कल्पना, भावना, प्रेय, संवेदना यांचे प्रतिबिंब. या धावपळीच्या युगात भौतिक सुखाचा अतिरेकी हव्यास व वाढत्या यांत्रिकीकरणाच्या प्रभावामुळे संवेदनाहीनतेकडे वाटचाल करीत असलेल्या समाजाचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या भावी शिक्षकांचे हे भावसंपदन. तर शैक्षणिक सत्रात घडलेल्या घडामोडींचा जमाखर्च.

आजचा समाज हा ज्ञानाशिष्टा समाज आहे. कालच्या संकल्पना आज लागू पडत नाही. कालच्या संकल्पनात, ज्ञानात नवीन बदल झालेला दिसून येतो. परिवर्तन हा निसर्गाचा, जगाचा नियम आहे. प्रत्येक क्षणी, प्रत्येक दिवशी होणारा हा Change आपल्या समोर म्हणून उभा ठाकतो. दोन शब्दात फक्त L L E या तीन अक्षरांचा फरक आहे. या तीन अक्षरांचा अर्थ म्हणजे Life Long Education असा घेऊन आपण प्रत्येक क्षणी जर नव नव काही शिकत गेलो तर हे आव्हान पेलण्यासाठी निश्चितच सक्षम व्हाऊ शकू असा विश्वास वाटतो. असा आत्मविश्वास प्रशिक्षणार्थ्यांमध्ये निर्माण करण्याचा प्रयत्न अभ्यासक्रम अभ्यासपूरक कार्यक्रमाच्या माध्यमातून महाविद्यालयाद्वारे निश्चिने व प्रामाणिकपणे केला जातो.

यावर्षीच्या वार्षिकांकाला मूर्तस्वरूपात साकार करण्याची जबाबदारी अर्घ्य मंडळ सचिव श्री दीपक शिरनामे कु. सरला डोईफोडे व इतर सदस्यांनी समर्थपणे सांभाळली त्याबद्दल त्यांचे अभिनंदन करते व त्यांना धन्यवाद देते.

अर्घ्य वार्षिकांक मूर्त स्वरूपात साकार करण्याकरिता ज्यांचे सहकार्य लाभले त्यामध्ये महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांची प्रेरणा, प्रोत्साहन व मार्गदर्शन लाभले त्याबद्दल त्यांच्याप्रती मी ऋण व्यक्त करते, तसेच महाविद्यालयातील प्राध्यापक बंधुभगिनी व कार्यालयीन कर्मचारी वर्ग यांच्याप्रती आभार व्यक्त करते. तसेच प्रशिक्षणार्थी बंधु-भगिनींनी आमच्या आवाहनाला उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला त्याबद्दल त्यांचेही आभार मानते. अर्घ्य वार्षिकांकाला सुंदर आकर्षक रूप देण्याचे काम अत्यंत तळमळीने व उत्साहाने पार पाडणारे श्री मोहन भोजापुणे यांना मी मनःपूर्वक धन्यवाद देते.

सऽर्वे भवन्तु सुखिनः।

आपली स्नेहांकित  
डॉ. कु. गोकर्णा मानकर



## संपादकीय

आम्हा घरी धन शब्दाचीच रत्ने । शब्दची शस्त्रे यत्न करू ॥  
शब्दचि आमच्या जीवाचे जीवन । शब्दे धन वाटू जन लोका ॥  
तुका म्हणे शब्दची हा देव । शब्देची गौरव पूजा करू ॥

संतश्रेष्ठ तुकाराम महाराजांनी म्हटल्याप्रमाणे शब्दप्रतिभा हेच शिक्षकाचे खरे रत्न आहे. प्रसंगी शस्त्रही आहे. या शब्दप्रतिभेला आकृतीबद्ध करण्यासाठी आणि परमेश्वरचरणी समर्पण करण्याच्या भावनेने "अर्घ्य" च्या रूपाने एक छोटासा प्रयत्न ! " सा विद्या या विमुक्तये " असं ब्रीदवाक्य असलेलं आमचं शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला. आमच्या या महाविद्यालयाची उज्वल परंपरा कायम ठेवत आमच्या पर्यंत चालत आलेला हा वारसा आम्ही जपण्याचा प्रयत्न करीत आहोत. बी. एड. सत्र २०१०-११ या सत्राचा 'अर्घ्य' हा वार्षिकांक प्रकाशित करतांना आणि वाचकांच्या हाती देतांना अत्यानंद होतो आहे.

आमच्या सर्व प्रशिक्षणार्थी बंधू-भगिनींनी आपल्या भावना- लेख, कविता, चारोळ्या, ललित कथा यांच्या माध्यमातून मांडण्याचा प्रयत्न केला आणि आम्हाला मोलाचं सहकार्य केलं त्याबद्दल त्यांचं मनःपूर्वक आभार !

साहित्याला खूप जुनी परंपरा आहे. आज पर्यंत निर्माण झालेलं साहित्य मग ते संत, पंत, तंत या परंपरेतील असो किंवा आधुनिक क्रांतीकारी कवी कवीवर्य केशवसुत ते आजच्या समकालीन साहित्यातील डॉ. श्रीकृष्ण राऊत ते प्रा. अशोक इंगळे यांच्यापर्यंत साहित्य क्षेत्राला या महान व्यक्तित्वं योगदान लाभलं. त्यांचं कार्य पुढे चालवण्याचा सृजनशीलतेचा वारसा आम्ही या 'अर्घ्य' च्या माध्यमातून हाती घेतला आहे. आम्हाला तिमिरातून तेजोमय करणाऱ्या आमच्या गुरुजनांप्रति विनम्र अभिवादन.

महाविद्यालयाबद्दल तसेच सर्व आदरणीय गुरुजनांबद्दल आम्हाला वाटणारा आदर, अभिमान, विश्वास, कृतज्ञता शब्दातून व्यक्त करणे म्हणजे काजव्याने सूर्य दाखविण्यासारखे होईल.

आमचे प्रेरणास्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांच्या प्रेरणेतून आणि अर्घ्य मंडळाच्या मार्गदर्शिका डॉ. कु. गोकर्ण मानकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली तसेच आमच्या महाविद्यालयाचे सर्व प्राध्यापक यांच्या आशीर्वादाने कार्यालयीन कर्मचाऱ्यांच्या सहकार्याने आणि वार्षिकांक अंक तयार करण्याची जबाबदारी श्री मोहन भोजापुणे यांनी स्वीकारून आम्हाला उपकृत केले. यांच्या सर्वांच्या प्रति ऋण व्यक्त करून हा 'अर्घ्य' वार्षिकांक वाचकांप्रति आणि सृजन साहित्य निर्मात्या दुर्गा भागवत व कविवर्य नारायण सुर्वे यांना समर्पित. धन्यवाद !

“ तरि न्यून ते पुरते, अधिक ते सरते ।  
करुनि घेयावे हे तुमचे, विनावितु असे ॥

❖ सचिव ❖



श्री दीपक वसंत शिरनामे



कु. सरला तुकाराम डोईफोडे



श्री समाधान राजाराम चतारकर

## स्थानिक व्यवस्थापन समिती

❖ अध्यक्ष ❖

डॉ. भोजराज वी. चौधरी  
शिक्षण सहसंचालक,  
उच्च शिक्षण, अमरावती विभाग, अमरावती.

❖ सदस्य सचिव ❖

डॉ. शांताराम गो. बुटे  
प्राचार्य, शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला.

❖ स्थानिक सदस्य ❖

डॉ. श्रीप्रभू चापके  
प्राचार्य, एल. आर. टी. कॉलेज, अकोला.

डॉ. सौ. वीणाताई मोहोड  
राधादेवी गोयनका महिला महाविद्यालय, अकोला

प्रा. मोहन खडसे

श्री शिवाजी कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, अकोला.

❖ महाविद्यालयीन अध्यापक ❖

डॉ. सौ. वसुधा वि. देव	-	सहयोगी प्राध्यापक
डॉ. सौ. रोहिणी वि. तडस	-	सहयोगी प्राध्यापक
डॉ. श्री मोहन खताळ	-	सहयोगी प्राध्यापक

❖ कार्यालयीन कर्मचारी ❖

सौ. माधवी व. देशपांडे - वरिष्ठ लिपिक





## यशाचे शिल्पकार

प्राचार्य ..... डॉ. शांताराम गोवर्धन बुटे  
बी. एस्सी., एम्. ए. (राज्य.), एम्. ए. (तत्त्व.),  
एम्. ए. (मराठी), एम्. एड., एम्. फिल., पीएच्. डी. (शिक्षण)

प्राध्यापक ..... डॉ. सौ. वसुधा विनोद देव  
एम्. कॉम., एम्. ए. (अर्थ.), एम्. ए. (मराठी, विषय संप्रेषण),  
एम्. एड., पीएच्. डी., सेट (शिक्षण)

डॉ. सौ. रोहिणी विकास तडस  
एम्. एस्सी. (रसायन), एम्. एस्सी. (विषय संप्रेषण).  
एम्. एड., हिन्दी पंडित, पीएच्. डी. (शिक्षण), सेट (शिक्षण)

डॉ. सौ. अर्चना गणेशराव वातकर  
एम्. एस्सी., (गणित), एम्. एस्सी. (विषय संप्रेषण),  
पोस्ट ग्रॅज्युएट डिप्लोमा (मूल्यशिक्षण व अध्यात्मिकता)  
एम्. एड., पीएच्. डी. (शिक्षण).

डॉ. सौ. सुषमा मुकुंद गणोजे  
एम्. एस्सी. (रसायन), एम्. एस्सी. (विषय संप्रेषण),  
एम्. एड., पीएच्. डी., सेट (शिक्षणशास्त्र)

डॉ. सौ. संध्या उद्धव सामुद्रे  
बी. एस्सी. (गणित), बी. ए. (इंग्रजी वाङ्मय), एम्. एस्सी. (विषय संप्रेषण).  
एम्. ए. (समाज), एम्. एड., पीएच्. डी. (शिक्षण)

डॉ. मोहन नामदेव खताळ  
एम्. ए. (इति.), एम्. ए. (भूगोल), एम्. एड.,  
एम्. फिल., पीएच्. डी. (शिक्षण)

डॉ. कु. गोकर्ण कृष्णचंद्र मानकर  
एम्. ए. (राज्य.), एम्. ए. (मराठी), एम्. एड.,  
साहित्य विशारद., पीएच्. डी. (शिक्षण)

डॉ. आशा मधुकर धारस्कर  
एम्. ए. (इति.समाजशास्त्र) एम्. एड., एम्. फिल., पीएच्. डी. (शिक्षण)



## यशाचे वाटेकरी

### कार्यालयीन कर्मचारी

श्री रवींद्र सुभाष सोनोने M Lib. & ISC., M. Phil. (Lib.)	•	ग्रंथपाल
सौ. माधवी वसंतराव देशपांडे	•	वरिष्ठ लिपिक
श्रीमती नीलाबाई पाठक	•	वरिष्ठ लिपिक
श्री गोविंद नारायण चांदुरकर	•	कनिष्ठ लिपिक

### चतुर्थश्रेणी कर्मचारी

श्री प्रमोद गुलाबराव देशमुख	•	शिपाई
श्री राजू सूरजदीन यादव	•	शिपाई
श्रीमती सूर्यकांता मधुकर काटकर	•	शिपाई
श्री अनिल शिवाजी वानखडे	•	पाणीवाला
श्री प्रभू मोहन धेंडूरे	•	सफाई कामगार
श्री गजानन रामकृष्ण ठाकरे	•	चौकीदार

## अनुक्रमणिका

मुखपृष्ठ	--	I
अर्पण पत्रिका	--	II - III
शुभसंदेश	--	IV - V
प्राचार्यांचे मनोगत	--	VI
मार्गदर्शकाचे मनोगत	--	VII
संपादकीय	--	VIII
स्थानिक व्यवस्थापन समिती	--	IX
येथे कर आमुचे जुळती	--	X
यशाचे वाटेकरी	--	XI
अनुक्रमणिका	--	XII - XIV
विविध गृह	--	१
दिनविशेष	--	२
विविध मंडळे व उपक्रम	--	३
विद्यार्थी संसद	--	४
संपादक मंडळ	--	५
क्षणचित्रे	--	६-१३
नमो नारायण	समाधान चतारकर	१४-१५
'आड नावा' ची करामत	कु. निकीता कचरूलाल जयस्वाल	१५
असं आहे आमचं बी. एड.	सुमेघ रामचंद्र वानरे	१५
जगावे कसे ?	नितीन ताथोड	१६-१७
शिक्षण : किती व कशासाठी	राज ठाकरे	१७
शिक्षण	सचिन भि. वाघ	१८
संस्कृती आणि विद्यार्थी	कविता उगले	१९
हुंडा एक भस्मासूर	संग्रहीत कु. रिना कों. देशमुख	१९
राष्ट्रीय वृत्ती जागवू या !	संदीप भाऊराव गाडे	२०-२१
जीवन म्हणजे काय ?	संकलक : कपिल स. ताजने	२१
ओरिसन स्वेट मार्लॅनचा तरुणांना संदेश	--	२१
शिक्षणाचे महत्त्व	कु. अनुराधा डाबेराव	२२-२३
चारोळ्या	राज ठाकरे	२३
योल महात्म्याचे ...	--	२३
स्वतःला ओळखा	सुमेघ रामचंद्र वानरे	२४-२५
सुविचार	संकलन : कु. प्रज्ञा खंडेराव	२५
आव्हान हे ज्योतिना	--	२५

सुसंगती सदा घडो !	कु. प्रजा गोपालराव टाळे	२६-२७
असे का घडते ?	कु. सारला उईकोळे	२७
समर्थ रामदासांचा तरुणांना श्देश	—	२७
समुत्कर्ष	ब्रह्मानंद सुभाषराव पवार	२८
चारोळी	कृष्णा लक्ष्मण पावळे	२८
हे जीवन सुंदर आहे ...	कु. राजकन्या रामोजी भगत	२९
महिला सशक्तिकरण काळाची गरज	कु. प्रजा रमेश खंडेराव	३०-३१
आदर्श शिक्षक कोण ?	कृष्णा लक्ष्मण पावळे	३१
मेस	संग्रहित : कु. प्रियंका देशमुख	३१
कथा प्रेमाची ... !	कु. वर्षा वि. मडके	३२
मैत्री कशी असावी ?	कविता उगळे	३२
आदर्श निवेदक	दिनेश रामहरी गायकवाड	३३
यश म्हणावे तर कशाला ...	दीपक जगन्नाथ वरडे	३४
अर्घ्य	दीपक वसंत शिरनामे	३५
मिजावे मनाचे भाव	ब्रह्मानंद सुभाषराव पवार	३५
रूप अंतरंगाचे	नितीन ताथोड	३६
एक प्रवास	चारुशीला भोळे	३६
जिद्द	कु. स्वाती राहाटे	३७
अग्निपंख	कु. पल्लवी कुळकर्णी	३७
घर कसे असावे	संकलन: कु. दुर्गा शिवचरण पुरोहित	३८
कर्तव्ये	चंद्रमान भुरके	३८
शाश्वत विकास	संकलन : कु. स्वाती राहाटे	३९
गुरु महती	कु. मोहिनी न. देवकते	३९
मला असा शिक्षक बनायचे आहे	सुमेघ रामचंद्र वानरे	३९
दैवत	कृष्णा लक्ष्मण पावळे	४०
कॉलेज जीवन	अनुराधा डाबेराव	४०
भाड्याची खोली	खुशाल इंगळे, अभिजित शिकारे	४१
मुली	श्रद्धा गोपालराव टाळे	४१
क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले	कु. रश्मी वाळी	४१
माऊली	संकलन : कु. प्रीती आराख	४२
आई	कु. दीपाली मुरलीधर मानकर	४२
सरी	प्रतीक वानखडे	४२
मैत्री	स्वप्नील राजेंद्र गिरी (मेजर)	४३
संघटन तुटलं हो	नागोराव सखाराम मोरे	४३
निरोप	कडू जुमळे	४४
सर	कु. गायत्री चव्हाण	४४
सर, तुमचं रागावणं ... !	दीपक वसंत शिरनामे	४४

पाचराज्या	विशाल ज्ञानदेवराव पुंडे	
विज्ञान	कु. वर्गा विजय मडके	४०
आमचे आदर्श	विशाल ज्ञानदेव पुंडे	४१
सुखी जीवन की मेरी कल्पना	कु. दुर्गा शिवचरण पुरोहित	४६
हिंदू धर्म और इस्लाम मे ईश्वर की कल्पना	कारिफ खान	४७-४८
अमर जवान	दीपक वरसंत शिरनामे	४८
जीवन	कु. राजकन्या भगत	४८
दौड के करना क्या ?	कु. राजकन्या भगत	४९
सळसळणारे धवल तेज हे	--	४९
From failure to success	Ku. Sangeeta Lokhande	50-51
The Unsaid Word	Ku. Pallavi Kulkarni	51
PRAYER	Kadu Jumle	51
If you can	Miss - Nikita K. Jaiswal	51
How to Develop The Power Belief	Collected by - Kadu Jumle	52
Realize the value of time	Ku. Amrapali Bagate	52
Life Sandip	Bhaurao Gade.	53
PERSONALITY	Dinesh R. Gaikwad.	53
Life A to Z	Ku. Amrapali Bagate	53
शिक्षण स्नातक २०१०-२०११ ग्रुप फोटो	--	५४
महाविद्यालय इमारत फोटो	--	५५
महाविद्यालयाची यशस्वी वाटचाल	--	५६-५९
अहवाल २०१०-२०११	--	६०-८७
प्राध्यापक प्रबोधिनी	--	८८-९५
विस्तार सेवा विभाग (अभिनंदन)	--	९५
महाविद्यालयीन विद्यार्थांचे संपादन	--	९६-९७
अशी पाखरे येती	--	९८-११२



## विविध गृह

गृह	मार्गदर्शक	गृहप्रमुख
नील गृह	डॉ. सौ. वसुधा देव डॉ. सौ. रोहिणी तडस	श्री विशाल पुढे कु. राजश्री षाटील
हरित गृह	डॉ. मोहन खताळ डॉ. कु. गोकर्णा मानकर	श्री सचिन वाघ कु. स्मिता टाले
श्वेत गृह	डॉ. सौ. अर्चना वातकर डॉ. सौ. आशा धारकर	श्री सुभेष वानरे कु. मोहिनी देवकले
पीत गृह	डॉ. सौ. साग्या सामुटे डॉ. सौ. सुष्मा गलौजे	श्री कडू जुमले कु. प्रगती नागपूरे

## प्रतिनिधी

विद्यापीठ प्रतिनिधी .....	कु. कव्याली मोरे
वर्ग प्रतिनिधी .....	कु. पद्मवी कुळकर्णी
महिला प्रतिनिधी .....	कु. फरहीन खतीब
सांस्कृतिक प्रतिनिधी .....	श्री नितीन साथोड
क्रीडा प्रतिनिधी .....	श्री सचिन वाघ



## दिनविशेष

दिनांक	दिनविशेष	गृह	प्रमुख अतिथी	अध्यक्ष
१५ ऑगस्ट १०	स्वातंत्र्य दिन	बी. एड. प्रशिक्षणार्थी	प्राचार्य डॉ. बुटे	--
५ सप्टेंबर १०	शिक्षक दिन	नील गृह	श्री मुकुंदजी कावळे	डॉ. सौ. वातकर
२ ऑक्टोबर १०	म. गांधी व लालबहादूर शास्त्री जयंती	हरित गृह	डॉ. दिलीप कळमकर	डॉ. सौ. तडस
६ डिसेंबर १०	महापरिनिर्वाण दिन	श्वेत गृह	श्री व्ही. एच. जोशी	डॉ. सौ. देव
१२ जाने. ११	विवेकानंद जयंती (युवादिन)	पीत गृह	श्री. सतीश फडके	डॉ. सौ. देव
२६ जाने. ११	गणतंत्र दिन	बी. एड. प्रशिक्षणार्थी	प्राचार्य, डॉ. बुटे	--

## परीक्षा फल

२००९ - २०१०

परीक्षेला बसलेले विद्यार्थी .....	९९
उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी .....	९५
प्रथम श्रेणीत उत्तीर्ण विद्यार्थी .....	९०
निकालाची टक्केवारी .....	९५.६० %

शिक्षण स्नातक परीक्षा २००९-१० मध्ये

कु. स्वप्नाली पोतदार आणि श्री प्रदीप सदार

यांना विद्यापीठातून गुणानुक्रमे ७ व १० वा क्रमांक मिळाल्याबद्दल हार्दिक अभिनंदन !



कु. स्वप्नाली पोतदार



श्री प्रदीप सदार

## विविध मंडळे व उपक्रम

मंडळ	सचिव	सदस्य
अर्घ्य मंडळ	श्री दीपक शिरनामे कु. सरला डोईफोडे उपक्रम : अर्घ्य वार्षिकांक	श्री चंद्रभान भुरके, कु. आम्रपाली बगाटे श्री समाधान चतारकार, कु. सुप्रिया धावत
क्रीडा मंडळ	श्री सचिन वाघ, कु. माधवी वडतकर उपक्रम: क्रीडा सप्ताह, महोत्सव	श्री दिपक बरडे, श्री राजीव ठाकरे श्री ब्रह्मानंद पवार, कु. प्रीती आराख
वाचनालय मंडळ	श्री विश्वास तळेकर, कु. रिना देशमुख उपक्रम : ग्रंथालय सप्ताह	कु. रिना शुक्ला, कु. राजकन्या भगत कु. रश्मी वाळली, कु. गायत्री चव्हाण
सांस्कृतिक मंडळ	श्री नितीन ताथोड, कु. स्वाती रहाटे उपक्रम: सांस्कृतिक कार्यक्रम	श्री कडू जुमळे, श्री सुमेघ वानरे, कु. संगीता लोखंडे
समाजसेवा मंडळ	श्री स्वप्नील गिरी, कु. प्रज्ञा खंडेराव उपक्रम : श्रमदान व समाजसेवा	श्री कृष्णा पाबळे, श्री संदीप गाडे कु. प्रतिमा गजभिये, कु. अंजली कुकडे
वृक्षारोपण व वृक्षसंवर्धन मंडळ	श्री विशाल पुंडे, कु. श्रद्धा टाले उपक्रम : वृक्षारोपण	श्री गोकुळ गिरी, श्री दिनेश गायकवाड श्री अभिजित शिकारे, कु. निलम कैथवान
मराठी मंडळ	श्री महेंद्र खोंड, कु. दीपाली मानकर उपक्रम : 'साहित्यसाधना' हस्तलिखित	श्री समाधान चतारकर, कु. सरला डोईफोडे कु. कविता उगले, कु. रश्मी बाबू
हिन्दी मंडळ	श्री प्रतिक वानखडे, कु. रिना शुक्ला उपक्रम : 'ज्ञानतरंग' हस्तलिखित	श्री कृष्णा पाबळे, श्री गोकुळ गिरी कु. दुर्गा पुरोहित, कु. राजकन्या भगत
इंग्रजी मंडळ	श्री दिनेश गायकवाड, कु. भारती कटारिया उपक्रम : 'Rainbow' हस्तलिखित	श्री दीपक बरडे, श्री संदीप गाडे, कु. संगीता लोखंडे, कु. स्वाती रहाटे
इतिहास मंडळ	कु. माधवी वडतकर, श्री नितीन ताथोड उपक्रम : 'अस्मिता' हस्तलिखित	श्री कडू जुमळे, कु. प्रिया अतकरे कु. प्रीती आराख
भूगोल मंडळ	श्री दिपक शिरनामे, कु. वैशाली सतर्के उपक्रम : 'अवनि' हस्तलिखित	श्री दिनेश गायकवाड, श्री प्रतिक वानखडे कु. अंजली कुकडे
गणित मंडळ	श्री ब्रह्मानंद पवार, कु. शिल्पा सहारे उपक्रम : 'अनंत' हस्तलिखित	श्री कपिल ताजने, श्री शंकर आसोले कु. प्रगती नागपूरे, कु. चारुशीला भोळे
विज्ञान मंडळ	श्री सुमेघ वानरे, कु. राजश्री पाटील उपक्रम : विज्ञान शलाका हस्तलिखित	श्री सचिन वाघ, श्री चंद्रभान भुरके कु. स्मिता टाले, अस्मा परवीन
विस्तार सेवा विभाग	श्री प्रवीण वानखडे, कु. प्रियंका देशमुख	श्री महेंद्र खोंड, कु. वैशाली चवरे कु. कविता उगले, कु. निकिता जयस्वाल
सराव पाठ मंडळ	श्री नितीन ताथोड, कु. पल्लवी कुळकर्णी उपक्रम:सराव पाठ व छात्र सेवा काल	श्री दिनेश घाटे, श्री सुमेघ वानरे कु. रुपाली मोरे, कु. अनुराधा डाबेराव
प्रार्थना, परिपाठ मंडळ	कु. पल्लवी कुळकर्णी, उपक्रम-सामूहिक प्रार्थना, बढदिवस, अभिनंदन	श्री दीपक बरडे कु. प्रीती आराख

## विद्यार्थी संसद



कु. रुपाली मोरे  
विद्यापीठ प्रतिनिधी



कु. पलवी कुळकर्णी  
विद्यार्थी प्रतिनिधी



कु. फरहीन खतीब  
महिला प्रतिनिधी



श्री सचिन वाघ  
क्रीडा प्रतिनिधी

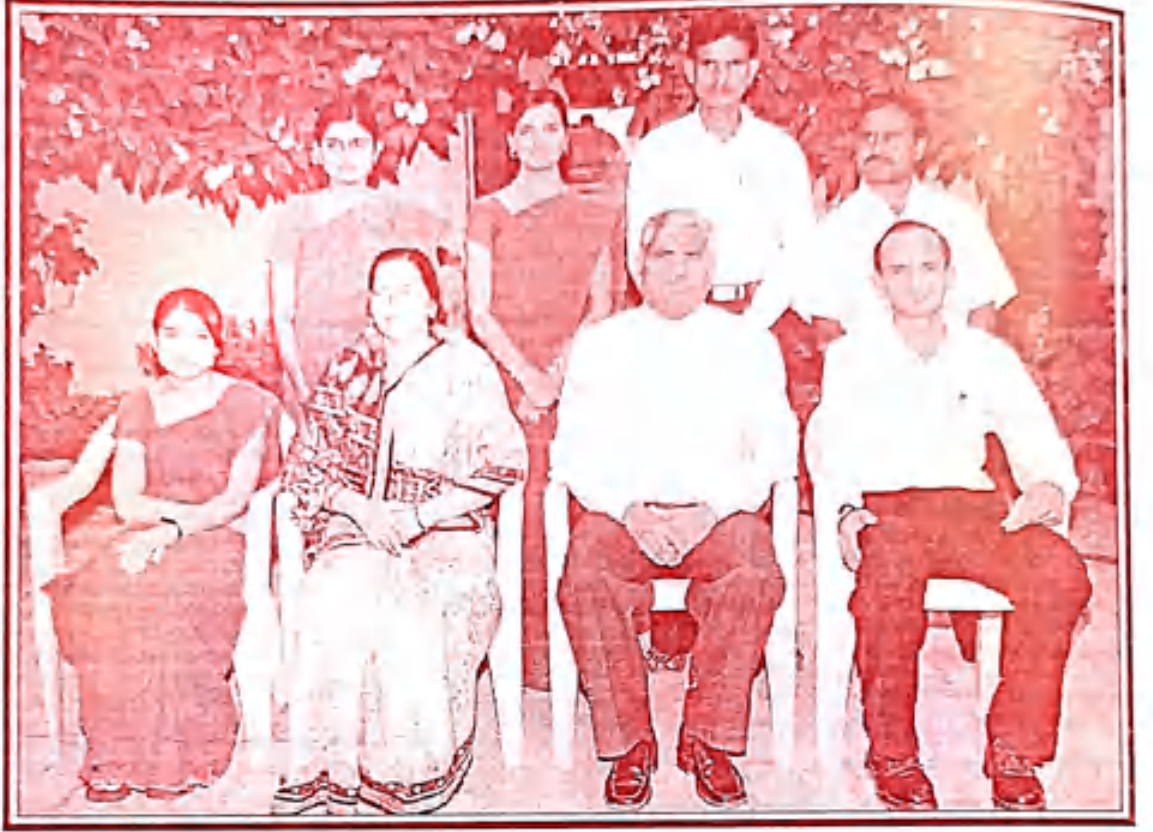


श्री नितिन ताथोड  
सांस्कृतिक प्रतिनिधी/ उत्कृष्ट पुरुष खेळाडू



कु. प्रिया अतकरे  
उत्कृष्ट महिला खेळाडू

## ✱ संपादक मंडळ ✱



### अर्घ्य मंडळ - सत्र २०१०-११

प्राचार्य	-	डॉ. शांताराम बुटे
मार्गदर्शक	-	डॉ. गोकर्णा मानकर
अर्घ्य मंडळ सचिव	-	श्री दीपक शिरनामे
अर्घ्य मंडळ सहसचिव	-	कु. सरला डोईफोडे
सदस्य	-	कु. सुप्रिया धात्रक
सदस्य	-	कु. आम्रपाली बगाटे
सदस्य	-	श्री चंद्रभान भुरके
सदस्य	-	श्री समाधान चतारकर

## क्षणचित्रे



५ सप्टेंबर, 'शिक्षक दिन' प्रसंगी उपस्थित प्रमुख पाहुणे श्री मुकुंद कावळे यांचे स्वागत करतांना मा. डॉ. सौ. अर्चना वातकर



२ ऑक्टोबर, गांधी जयंती व लालबहादूर शास्त्री जयंती प्रसंगी प्रमुख पाहुणे डॉ. दिलीप कळमकर यांचे स्वागत करतांना प्रा. मा. डॉ. सौ. रोहिणी तडस.

## दृषणचित्रे



६ डिसेंबर, महापरिनिर्वाण दिन, प्रसंगी उपस्थित प्रमुख पाहुणे श्री विनायक जोशी यांचे स्वागत करतांना प्रा. मा. डॉ. सौ. वसुधा देव.



१२ जानेवारी, युवा दिन (विवेकानंद जयंती) प्रमुख अतिथी श्री. सतिश फडके आणि प्रा. मा. डॉ. सौ. वसुधा देव

## क्षणचित्रे



सांस्कृतिक मंडळा मार्फत सर्व धर्मसमभाव यावर आधारित ईद उल फित्र आणि गणेशोत्सव यांचे एकत्रित सादरकरण, अध्यक्ष डॉ. शांताराम बुटे आणि प्रमुख अतिथी युसूफ खान



राज्यस्तरीय चर्चासत्राच्या उद्घाटन प्रसंगी अध्यक्ष डॉ. के. एम. कुळकर्णी माजी शिक्षण संचालक, उच्च शिक्षण, पुणे आणि प्रा. डॉ. सौ. वसुधा देव.

## दाणचित्रे



राज्यस्तरीय चर्चासत्रामध्ये 'शाश्वत विकासासाठी शिक्षण' या विषयावर मनोगत व्यक्त करतांना स्वामीजी डॉ. शैलेश चैतन्यजी



राज्यस्तरीय चर्चासत्रामध्ये 'शाश्वत विकासासाठी शिक्षण' या विषयावर मनोगत व्यक्त करतांना प्राचार्य डॉ. उशोशी गुहा



## दृश्याचित्रे



राज्यस्तरीय चर्चासत्राच्या बीजभाषण प्रसंगी प्रमुख वक्ते  
डॉ. व. सी. देशपांडे (शिक्षण तज्ज्ञ, पुणे) यांचे स्वागत करतांना प्रा. डॉ. सौ. वसुधा देव



८ डिसेंबर, समाजसेवा मंडळा मार्फत  
इंद्रयणी मनोविकलांग शाळेला भेट व प्रभात फेरी.

## क्षणचित्रे



ग्रंथालय सप्ताह निमित्त प्रमुख पाहूणे  
श्री मांडवगणे सर व प्रा. डॉ. सौ. रोहिणी तडस.



श्रमदान करतांना प्रशिक्षणार्थी

## दृशणचित्रे



वार्षिक स्नेहसंमेलन उद्घाटन प्रसंगी प्रमुख अतिथी  
डॉ. रणजित पाटील मनोगत व्यक्त करतांना.



वार्षिक स्नेहसंमेलन उद्घाटन प्रसंगी प्रमुख अतिथी  
श्री प्रवीणकुमार पडवळ मनोगत व्यक्त करतांना.

## क्षणचित्रे



१३ फेब्रुवारी, वार्षिक स्नेहसंमेलनामध्ये सांस्कृतिक कार्यक्रम सादर करतांना प्रशिक्षणार्थी.



१३ फेब्रुवारी, वार्षिक स्नेहसंमेलना निमित्त कु. रुपाली मोरे यांनी सांगोळीतून साकारलेले छत्रपती शिवाजी महाराजांचे चित्र.

नारायण नाव घेतलं म्हणजे ईश्वराचं रूप आपल्या डोळ्यासमोर येतं. असचं एक नाव 'नारायण' हे नाव ज्या गिरणी कामगाराला कचऱ्याच्या डब्यात सापडलेल्या गंगाराम सुर्वे नावाच्या भल्यामाणसाला सापडलेल्या, कवितेच्या विश्वात उभ्या जगाला परिचित झालेल्या, साहित्य क्षेत्रात नावलौकिक कमावलेल्या आणि सूर्ययुगाची सुरुवात करणाऱ्या, कवितेच्या क्षेत्रात कांतीकारक बदल घडवून आणणारे कविवर्य उर्फ केशवसूत, अणुयुगाची भिषणता, माणसाचं हरवलेलं माणूसपण यांना कवितेच्या द्वारे उदधृत करणारे बा. सी. मर्ढेकर यांच्या नंतर साठोत्तरी साहित्यात अनेक नवनवीन बदल घडवून आणणारे, प्रस्थापित साहित्याला हादरा देणारं व्यक्तिमत्त्व कामगाराचं जीवन, फुटपाथवरचं जीवन, वेश्याजीवन, मार्क्सवादी विचारसरणी अंगिकारलेलं व्यक्तिमत्त्व कोणत्याही सरकारी पदाचा (जे साहित्यिकांना दिल्या जातात) मोह न ठेवणारे शेवटपर्यंत 'मास्तर' म्हणून वावरणारं व्यक्तिमत्त्व, समाज, जात, वंश या कुठल्याही बंधनात न अडकणारं फक्त माणूसपण जपणारं आणि शेवटपर्यंत माणूस म्हणून जगलेले कविवर्य नारायण गंगाराम सुर्वे हे नाव साहित्य क्षेत्रात आणि अखंड्या महाराष्ट्रात माहित नाही असा एकही व्यक्ती सापडणार नाही, ज्या माणसाने सारस्वतांना खुले आव्हान आपल्या कवितेतून केले ते म्हणतात -

कामगार आहे मी तळपती तलवार आहे

सास्वतानो थोडासा गुन्हा घडणार आहे.

असं म्हणणारे नारायण सुर्वे कामगारांच्या समस्या पोटतिडकीने मांडतात, फुटपाथवर जगणाऱ्या माणसांच्या वेदना मांडतात, वेश्यांच्या जीवनाची कहाणी कवितेच्या माध्यमातून जगासमोर आणतात, वितभर पाटाची खळगी भरण्यासाठी ज्यांना ढोर मेहनत करावी लागते असा माणसांच दुःख कवितेतून उजागर करण्याचं काम नारायण सुर्वे यांनी केलं. शेवटपर्यंत माणूस म्हणून जगले ते

म्हणतात -

जसा जगत आहे मी  
तसाच शब्दात आहे.

त्यांची आपल्या कामावरची निष्ठा अढळ होती. गिरणी कामगार, वॉचमन ते मास्तर असा प्रवास करतांना अनेक अडचणींना तोंड देत त्यांनी पूर्ण वेळा असा आदर्श माणूस नारायण सुर्वे. सुर्वे यांचे कविता संग्रह त्यांच्या संपूर्ण जीवनाचा जाहिरनामा 'जाहिरनामा' ह्या कविता संग्रहाद्वारे दिसून येते. 'माझे विद्यापीठ' ह्या संग्रहाद्वारे त्यांनी मानवी जीवनाचं वास्तव मांडून संपूर्ण जीवन हे विद्यापीठाप्रमाणे आहे हे दाखवून दिलं, आणि मी कसा आहे किंवा मी पाहिलेलं जग काय आहे हे त्यांनी 'ऐसा गा मी ब्रह्म' या कविता संग्रहाच्या माध्यमाद्वारे जगासमोर वास्तव जीवन मांडलं आहे.

'माणूस स्वस्त झाला' ही खंत त्यांच्या लेखणीतून दिसून येते तेव्हा जे जग आपण उघड्या डोळ्यांनी पाहलं, पाहतो आहे, त्या जगाची जीवनाची 'गंध वेदना' त्यांच्या कवितेतून आलेली आपल्या निदर्शनास येते.

सुर्वे गेले असं जेव्हा समजलं तेंव्हा मला धक्का बसतो. माझ्या जवळचं कुणी जग सोडून गेलं असं मला वाटतं. कारण माझ्याही जीवनाची कहाणी सुर्व्यांच्या दुनियेतून आले आहे. मी ज्या कविता वाचल्या, शिकलो, जगलो अन् कविता लिहायला लागलो ती सगळी कृपा या नारायणाची. आदर्श नारायणाचा आणि जीवन जगण्याची भाषा ज्यानं शिकवली, ज्यांनी केशवसूत, मर्ढेकर, सुर्वे शब्दातून माझ्या जीवनात आणले तेही कविवर्य नारायण कुळकर्णी कवठेकर सर नारायणाने नारायणाचं दर्शन करून देणं आणि माझ्याही जीवनात नराचा नारायण करणारे माझे सर ज्यांनी संपूर्ण 'सुर्वे सनद' या काव्य संग्रहात संग्रहित ६६ कविता माझं संपूर्ण आयुष्य व्यापून टाकणाऱ्या -

मी त्या कवितेत होतो

कविता माझ्यात होती

ही सगळी किमया

त्या 'नारायणाची' होती.

असंच मी म्हणेन जेव्हा जेव्हा कविता शिकाविशी वाटली आणि दुःखातून वाट शोधावी किंवा वाट मिळावी यासाठी वाटाड्याचं काम सुर्व्याची कविता करते याचा प्रत्यय आणि अनुभव घेण्यासाठी सुर्वे वाचकांनी वाचावा, त्यांच्या साहित्याने दाखवलेल्या पाऊल वाटेवर चालावं म्हणजे 'माणूस स्वस्त' होणार नाही, माणसाशी माणसानं कसं वागावं हे सुर्वे यांची कविता सांगते. सुर्वे यांना श्रद्धांजली वाहतांना मन भरून येतं, आदर्श व्यक्ती या जगातून जाते परंतु साहित्य रूपानं चिरंतर आपल्यात ते राहतील. शेवटी नारायणाला 'अर्घ्य' अर्पण श्रद्धांजली हेच अर्घ्यदान.

## 'आड नावा' ची करामत

श्री 'कोल्हे', 'लांडगे' व 'बोके' सभेसाठी आले.  
'वाघमारे' नी अध्यक्षस्थान भूषवले  
'गोडबोले' नी अल्पोपहाराचे सूचविले  
'बदामे' नी अनुमोदन दिले पण,  
'चिकटे' नी ते नाकारले  
त्यामुळे 'गाढवे' नी गोंधळ केला  
त्यामुळे 'आंधळे' घायाळ झाले  
त्यांना 'डोईफोडे' च्या दवाखान्यात भरती केले  
हे पाहून 'नवले' नी आश्चर्य व्यक्त केले  
पर्जन्यवृष्टी कमी असल्यामुळे विद्युत कपात करावी असे  
'दिवेकर' म्हणाले  
तर पाणी कपात करावी असे 'महापुरे' नी सूचवले  
दिवसा दिवे लावू नये असे 'सूर्यवंशी' म्हणाले  
त्यास 'आंधळे' नी दुजोरा दिला  
सभासदांना मानधन देण्यास यावे असे 'शहाणे' म्हणाले  
पण पासबुक रिकामे असल्याने ते शक्य नसल्याचे  
'व्यवहारे' नी व्यक्त केले.

कु. निकीता कचरुलाल जयस्वाल

असं आहे आमचं वी. एड्.

आम्ही सगळे शंभर जणं, एकाच मालेचे मणी सगळेच आहेत Talented सगळेच आहेत गुणी शार्प साडे अकराला सगळेच होतात हजर लगेच सुरु होतात मग एकामागून एक Lecture इथे सोप्या पद्धतीने शिकविले जाते तत्वज्ञान गांभीर्याने शिकविले जाते इथे व्यवस्थापन आणि तंत्रविज्ञान त्यानंतर EAM, EMM चा खेळ सुरु होतो मधल्या सुटीचा काही भाग त्याच्यामध्येच जातो पुढच्या तासाला शैक्षणिक समाजशास्त्राचे दिले जातात त्यानंतर आमची गाडी शैक्षणिक मानसशास्त्राकडे वळे आणि मग भारतीय शिक्षण प्रणालीचा विकास सुरु होतो जो तो आपापल्या परीने नोटस् काढत राहतो त्यानंतर वाहू लागतात Method च्या Lecture चे बरे इकडे तिकडे भावी शिक्षक पांगू लागतात सारे कधी सुटतो शेवटचा तास मनं याचीच वाट पाहते घरी आल्यावरही मन मात्र कॉलेजमध्येच राहते नील, हरित, श्वेत, पीत असे चार गृह आहेत केलेले प्रत्येक गृहाला आहेत काही ठराविक कार्यक्रम दिलेले. जशी जशी दिलेल्या कार्यक्रमांची तारीख जवळ येते त्या त्या गटाची मग जोरात तयारी सुरु होते कुठुनतरी अचानक सरावपाठांचे वेळापत्रकं लागतात मग मात्र पाठटाचणं काढण्यासाठी सारे रात्र रात्र जागता नोटस् काढण्यात टाचणं काढण्यात वेळ जातो सारा इथे प्रत्येकाचा आमच्यावर कडा असतो पहारा डोळे जड होतात पण झोप लागत नाही सदैव मनाला परीक्षेची काळजी लागून राही सोपी दिसत असली तरी कठीण आहे वाट इथे प्रत्येक भावी शिक्षकाचा निराळाच आहे थाट.

□

सुमेघ रामचंद्र वानरे

“ इतरांना सुगंध देण्यासाठी  
चंदनाप्रमाणे झिजावं  
जरा स्वतःचं जग विसरून  
दुसऱ्यांसाठी जगावं ”

मानवाला हा मनुष्य जन्म एकदाच मिळतो. आपण जन्मलो तेव्हा आपल्या आयुष्याची पाटी कोरीच असते. आपल्या आयुष्यातील पटीवर आपले आई-वडील, भाऊ-बहीण, गुरुजन, मित्र-मैत्रिणी, समाज, नातलग इत्यादी विविध संस्कार रुजवत असतात. मानवाच्या जीवनात सर्वोच्च स्थान हे गुरुंचे असते. म्हणून तर म्हणतात की,

गुरुर ब्रम्हा, गुरुर विष्णुः, गुरुर देवो महेश्वरा ।

गुरु साक्षात परब्रम्ह, तस्मै श्री गुरुवे नमः ॥

गुरु हा मानवाचा जन्मदाता त्याचा पालनकर्ता व संहारकही तोच आहे. एक शक्तीशाली मार्गदर्शक म्हणून गुरुकडे पाहिले जाते. ज्ञानेश्वरांनी बाराव्या अध्यायात गुरुभक्तीचे सुंदर वर्णन केले आहे. ते म्हणतात- इष्ट गोष्टींची प्राप्ती झाली असता जो आनंदाने बेहोष होत नाही किंवा अनिष्ट गोष्ट वाट्याला आली असता जो खेद करत नाही असा शुभाशुभ कर्माचा त्याग करणारा व गुरुबाबत श्रद्धायुक्त असणारा शिष्यच गुरुला प्राणप्रिय असतो हे गीतेत कृष्णाने अर्जुनाला सांगितले व ज्ञानेश्वरांनी ते विस्ताराने मांडले आहे.

गुरु शिष्याला शहापणाची शिदोरी देतो तशीच शिदोरी अनेक विचारवंतांनी त्यांच्या शिष्यांना दिली आहे जी आज समस्त मानव जातीला जीवन जगतांना आवश्यक आहे. महान तत्ववेत्ता साँक्रेटीस मृत्युसमयी आपल्या शिष्यांना सांगतो की, जीवन जगतांना चार महत्त्वाच्या गोष्टी लक्षात ठेवा. जेणेकरून तुमचे जीवन आनंदमय होईल.

प्रथम गोष्ट ही की तुमच्याशी कुणी वाईट वागत असेल तर त्याला विसरायचे आणि स्वतःमध्ये सत्य, शील, प्रामाणिकपणा इत्यादी टिकून ठेवावे व अशा व्यक्तीचे

स्मरणही करायचे नाही व त्यांच्याशी सुडबुद्धीने वागायचेही नाही. त्यांचाबद्दल आपल्या मनात कधीच द्वैत येवू देवू नये. जसे प्रेम, आपुलकी व जिद्दाला तुमच्या प्रियजनांबद्दल तुम्हाला वाटतो, तसाच त्यांच्याविषयी वाटावा. परंतु आज आपण याचे उलटरूपच पाहतो की जर एखाद्या व्यक्तीने एखाद्याचे वाईट केले असेल तर तो फक्त वेळेचीच वाट पाहता असतो की मी माझा बदला कधी घेतो ते म्हणून त्यांची पहिली उपदेशपर बाब आजही अनुकरणीय आहे.

दुसरी महत्त्वाची गोष्ट साँक्रेटीस आपल्या शिष्यांना सांगतात ती म्हणजे, कोणावर केलेले उपकार आपण तेव्हाच विसरायचे. त्या उपकारांची वारंवार स्मरण करून स्वतःचा अहंकार वाढवायचा नाही. म्हणजे वाईट वागला त्यालाही विसरायचे आणि आपण केलेले चांगले कामही विसरायचे. म्हणजे 'माणसाने माणसाप्रमाणे वागावे माणसाशी' असेच साँक्रेटीस सांगतात. मानवाच्या संदर्भात डॉ. राधाकृष्णन यांचे सुंदर भाष्य आहे -

" We have learnt to fly in the air like birds and to swim in the water like fishes, but how to live on the earth like humanbeings we have still to learn" Dr. Radhakrishnan.

मानवाच्या मनात आपल्या प्रिय-अप्रिय व्यक्तींविषयी संयम, त्याग, सेवा, काम, लोभ, पाप, पुण्य, विवेक, विकार इत्यादी ठाण मांडून बसले आहेत यासंदर्भात समर्थ रामदास सुंदर भाष्य करतात -

कहू काम कहू क्रोध । बहू गर्व कहू मद ।

बहू द्वंद्व बहू खेद । या नाय बद्ध ।

काम, क्रोध, मद, मत्सराने जखडलेल्या माणसाची वाटचाल बद्ध म्हणजे खुंटित होते.

तिसरी महत्त्वाची गोष्ट साँक्रेटीस सांगतात की, जीवन जगतांना आपल्या 'मृत्युचे' स्मरण ठेवून इतरांशी आपली वागणूक असावी म्हणजे आपल्या हातून वाईट काम होणार नाही. येथे एकनाथ महारांच्या जीवनातील एक प्रसंग सांगता येतो. कोणा एका सावकाराला नाथांनी

'तू नवव्या दिवशी मरणार' असे सांगितले, तेव्हा तो सावकार भेदरून गेला. आता काय करायचे ? त्याने नाथांना विचारले नाथांनी सांगितले अजून आठ दिवस बाकी आहेत. विचार कर जमेल तेवढे पुण्य कर मृत्यूबायत कुणाला बोलू नकोस. त्या सावकाराने आजवर लबाडीने, कपटाने, गहाण, पचवलेले सर्व दाग-दागिणे, जमीन जुमला सर्वांना परत केले व चुकांबाबत ईश्वराला क्षमा मागितली. मंदिरांना जमेल तेवढी मदत केली. कुटुंबाशी फटकून वागणे सोडून दिले. सावकाराच्या वर्तनातील हा बदल पाहून आजूबाजूचे सर्व भांबावून गेले पण कुटुंबीय मात्र सुखावले. त्याला कुटुंबाचे, समजाचे उदंड प्रेम मिळू लागले. जगण्यातला खरा आनंद त्याला गवसू लागला. नववा दिवस आला व गेला नंतर दहावा, अकरावा असे दिवस गेले तेव्हा तो सावकार नाथांकडे आला व म्हणाला 'माझ्या मरणाचे काय ?' त्यावर नाथांनी म्हणले आधि मला सांग तुझे आठ दिवस कसे गेले ? सावकार म्हणाला ... आनंदात, समाधानात, कृतार्थ वाटायला लागले. त्यावर नाथ म्हणतात पहा मृत्यूचे स्मरण ठेवून जीवन जगलात तर जगणे कृतार्थ होते ... आनंदी होते.

चौथी व शेवटची गोष्ट सांक्रेटीस सांगतो की, आपले नशिब आपणच घडवू शकतो. त्यामुळे नशिबाला दोष न लावता आपले कार्य सतत सुरू ठेवावे. फळाची अपेक्षा न करता.

म्हणून या थोर विचारवंतांच्या चार गोष्टींवरून आपल्याला असे म्हणता येईल की, आपण दुसऱ्यांना जे सुख किंवा दुःख देतो ते तसेच न चुकता आपल्याकडे परत येतात. कर्माचे फळ कर्मातच असते. कारण देवासकट सर्व प्राप्त करून देण्याचे सामर्थ्य प्रयत्नांमध्ये आहे.



## शिक्षण : किती व कशासाठी

राज ठाक

प्रत्येकाने किमान व पायाभूत शिक्षण हे घेतले पाहिजे. शब्द, अक्षरे, संख्या, प्रमाण ही समाज सुरुवातीला आल्याशिवाय पुढे जाता येत नाही.

कोणी किती पुढे जावे हे ज्याची-त्याची कुवत इच्छाशक्ती व एकूण परिस्थिती यावर अवलंबून असते. यापैकी कुवत किंवा शिक्षण क्षमता व शिकण्याची इच्छा मानसिक घटक महत्त्वाचे ठरतात. अभिरुचीला तेवढे महत्त्व आहे. अनेकदा असे घडते की, मुलांच्या इच्छेविरुद्ध त्यांना एखाद्या शाखेत प्रवेश दिला जातो. मात्र अनिच्छे अंगिकारलेल्या कामात यश येण्याची शक्यता कमी असते. मुलांची झेप ही कमी अधिक असू शकते. त्यामुळे ते विचारात घेऊन त्यांना शिकवावे हे बरे असते.

एखाद्या संस्थेत किंवा शाखेत पुरेसा व पात्र शिक्षण वर्ग नसतो. शिक्षण ही एक जोखीम आहे अशी जाण असणाऱ्या माणसे निवडली जात नाहीत. अनेक अशैक्षणिक बाबी पारडे जड होते व शिक्षण थोडे बाजूला पडते.

'शैक्षणिक वातावरण' हा महत्त्वाचा घटक होय. शिक्षणात डोळे आणि कान यांना फार महत्त्व असते. मुलांच्या नजरेसमोर काय यावे व कानावर काय पडा याविषयीची तरल संवेदना शिक्षण क्षेत्रातील संबंधितांना असावी. शाळेच्या वास्तुत राजकीय पक्षांच्या कार्यकर्त्यांचा संचार नसावा. लोकनेत्यांनी शिक्षण ही लोकसेवा मानावी.

सगळ्यात महत्त्वाचा आणि मूलभूत घटक म्हणजे शिकणारी व्यक्ती ! तिला शिक्षणाची ओढ असावी. शिकणाऱ्याने प्रसंगी सकल सुखांचा त्याग करावा, पण ज्ञान जोपासनेत खंड पडू देऊ नये. शिक्षण हे तप आणि वळणदार अक्षर हे ज्ञानाचे वस्तू असते हे विसरू नये. वाणी शुद्ध असावी. अपशब्दांचा स्पर्श जिव्हेला घडू देऊ नये. शिक्षणाची परिणती चारित्र्यसंवर्धनात व्हावी. स्वातंत्र्य विवेकानंदाच्या मते-

" आदर्श शिक्षण हे मॅन मेकिंग, कॅरेक्टर बिल्डिंग असावे."



शिक्षण हे मनुष्य जीवनाचे आभूषण आहे. सुशिक्षित माणसाला जगाची व निरनिराळ्या विषयाची माहिती असते. ह्या माहितीचा वापर तो नित्यकर्मात करू शकतो. शिक्षण हे आयुष्याचे एक फार महत्त्वाचे अंग आहे, पण फक्त सर्टिफिकेट गोळा करण्याला शिक्षण म्हणता येणार नाही. मग तुम्ही पाच गोळा करा किंवा पन्नास सगळे कागद रसे सारखेच असतात. त्याला अहंकार शिकवला की त्याचे सर्टिफिकेट होते. काय उपयोग अशा कागदांचा ?

ज्ञान ही शक्ती आहे असे म्हणतात. हे खरे, पण ते अर्धसत्य आहे. ज्ञानाला कृतीत उतरवल्याशिवाय ज्ञानाचा काहीच फायदा नाही. कृतीमुळे परिणाम घडून येतात. सामान्य माणूस आणि असामान्य माणूस यांच्यामध्ये फरक फक्त कृतीचा असतो. असामान्य माणसाकडे कृती करण्याची असामान्य क्षमता असते. कारण कृतीतच सगळे काही आहे. पोढायला शिकविण्याची कला शिकविणारे अनेक पुस्तके उपलब्ध आहेत ती वाचून आपण पाठ जरी केली तरी पाण्यात उतरल्याशिवाय आपल्याला पोहता येणार नाही. तसेच 'योग' या विषयावर तुम्ही कितीही वाचले किंवा परीक्षा दिल्या तरी ' योग ' अनुभवता येणार नाही. हेच तर खरे मोल आहे. अनुभवाचे शब्द, पुस्तक आणि विचार आपण वाढू शकतो, पण अनुभव हा प्रत्येकाला आपापलाच घ्यावा लागतो. तो कुणी घेत किंवा दान म्हणून देऊ शकत नाही.

शिक्षण हे धन ज्यांना मिळते त्यांना नशीबवान समजले जाते, पण काही परिस्थितीमुळे सर्वांनाच हे सुख लाभत नाही. पण त्याहून मोठे सत्य म्हणजे किती असंख्य अपयशी लोक असतील ज्यांच्याकडे यशस्वी माणसाइतकं ज्ञान आहे किंवा त्यापेक्षाही जास्त ज्ञान आहे, पण कृती नाही. बोलणं पुरेसं नाही, चालणं आवश्यक आहे. ज्ञान पुरेसं नाही, कृती आवश्यक आहे.

जास्त शिक्षण घेतलेल्यांनी गर्व करून नये. कृती

करावी तसेच कमी शिक्षण असल्याचा न्यूनगंड देखील कुणीही बाळगू नये. कारण त्याची भरपाई अनुभवाने आणि कृतीने करण्याचा प्रयत्न करावा. शाळेत किंवा कॉलेजमध्ये जे पढिले येतात तेच मोठे होतात असे काहीही नाही. स्वतःवर विश्वास ठेवून अनुभवाचा साठा वाढवत राहणारे नेहमी प्रगतीच्या मार्गावर पुढे जात असतात.

महात्मा गांधी, डॉ. आंबेडकर, रवींद्रनाथ टागोर, लोकमान्य टिळक आणि असे कित्येक महान लोक आपल्या देशात होऊन गेलेत त्यांनी अनुभव आणि कृतीचे एवढे मौल्यवान सर्टिफिकेट कमावले की, कागदांची त्यांना कधी गरजच नाही भासली. स्वतःला व कोणत्याही कामाला कमी न लेखता फक्त करत राहा तरच अनुभवाचे सर्टिफिकेट कमावता येईल.

अतिशय यशस्वी लोकांचा वेगळेपणा दिसून येतो. तो म्हणजे त्यांची काम करण्याची अमर्यादित क्षमता आणि ही क्षमताच आपल्याला अनुभवाचे सर्टिफिकेट कमावण्यास मदत करेल. आपण काय करू शकतो या दृष्टीने आपण स्वतःकडे पाहतो. पण आपण काय केलेले आहे या दृष्टीने लोक आपल्याकडे पाहत असतात.

## चारोळी

पोहता येत नाही म्हणून  
पाण्याला घाबरायचं नसतं  
हात पाय मारून त्यालाही  
आपलं सामर्थ्य दाखवायचं असतं

सुभेध रामचंद्र वानरे

## संस्कृती आणि विद्यार्थी

कविता उगले

आजचे युग हे विज्ञान युग आहे असे आपण म्हणतो, पण मला या विज्ञान युगासोबतच टी. व्ही. युग आहे असेही म्हणावे वाटते. कारण या मॅड बॉक्सने सर्व परिसर अशुद्ध केला आहे. त्यामुळे माणसावर विपरित परिणाम होऊ लागले. माणूस आपली माणूसकी विसरला आहे. आपली संस्कृती विसरला आहे, खरा माणूस घडविण्याचे व त्यात माणूसकी निर्माण कार्य संस्कृती करत असते.

जो समाज केवळ शरीराकडे न बघता मनाला महत्त्व देतो, तो समाज अधिक सुसंस्कृत होय. समाज हा बाहेरील गोष्टींना बळी पडत आहे व त्यामुळे आपल्या संस्कृतीचा लोप होत आहे. भारतीय संस्कृती, परंपरा फार पुरातन कालापासून मानवी जीवन सुखमय करत आल्या आहेत. जीवनात आदर्श वर्तन ठेवून जीवनकसे जगावे ? हे रामयणात सांगितले आहे.

संस्कृतीचे अधिष्ठान विद्या आहे. या विद्येच्या बळावरच मानवाने निसर्गावर सुद्धा मात केली.

आज पाश्चिमात्य संस्कृतीचे अवलोकन केले जात आहे जी संस्कृती पूर्णपणे रंगहीन, रूपहीन आहे. तिचे अनुकरण आपले विद्यार्थी करीत आहेत. दररोज दूरदर्शनवरील मालिका पाहून अगदी छोटे-छोटे मुले सुद्धा त्यांचे अनुकरण करत आहेत. आणि यात सहभागी होत आहेत ते त्यांचे आई-वडिलांना सुद्धा आपले मुले भारतीय संस्कृती जोपासणारे नकोत तर मायकल जॅक्सनसारखी डान्स करणारी हवीत या युवापिढीला पाश्चिमात्य संस्कृतीने वेढा घातला आहे. मी पाश्चिमात्य संस्कृतीच्या विरोधात नाही पण ज्या चांगल्या गोष्टी आहेत त्या युवापिढीने नक्कीच स्विकाराव्यात जी मूल्ये युवा पिढीचा नाश करील ती मूल्ये आम्हाला नकोत.

ही युवापिढी उद्याच्या तरुण भारताचे शिल्पकार आहेत, म्हणून सांभाळा आपली संस्कृती.

माता-पित्याने नका राहू व्यवसायात व्यस्त नाहीतर होईल युवापिढीचे जीवन उध्वस्त.

— — — —

## हुंडा एक भस्मासूर

हुंडा नावा भस्मासूर  
मुलीच्या बापाला करतो चक्काचूर  
चोहीकडे वाहतो हुंड्याचा महापूर  
मुलगा फिरतो हुंड्यासाठी गुरुगुर  
म्हणून तर लोक पळतात मुलांपासून दूर ।  
वरबाप आमचा खाजवतो दाढी  
अन् हरकत नाही म्हणतो देण्यास गाडी  
बाप पोरीचा पडते आजारी  
वरमाईची निघते वेगळीच शान  
सून हवी हो ! गोरीपान  
मुलगी असल्यांस काळी सावळी  
तेव्हा तीपडते मरणास बळी  
अन्यथा पुढे होते, हुंड्यासाठी झोळी ...  
कुठेही येतो हुंड्याचा वास  
हुंड्यासाठी मुलीचा होतो रे नाश  
अन् जेथे तिथे दिसते नववधूची लाश  
शासनाने केला हुंडाबंदीचा कायदा  
हुंड्यासाठी सर्वांनी एकत्र यावे  
भस्मासूराला या हाकलून द्यावे.



संग्रहीत

कु. रिना कों. देशमुख



भारत हा एक प्राचीन देश आहे. या देशाला हजारो वर्षांचा विजयाचा, परंपरेचा इतिहास आहे. या देशाला नष्ट करण्याचा अनेक आक्रमकांनी प्रयत्न केला पण त सर्वांवर मात करून आज आपण ताठ मानेने उभे आहोत.

हे आपल्या राष्ट्रीय एकात्मतेचे वैशिष्ट्य आहे. राष्ट्रीय बाणा व राष्ट्रीय एकात्मतेनेच आपण आपले अस्तित्व आणि अस्मिता टिकवली आहे. आपल्या देशात अनेक भाषा आहेत. बोली आहेत, विविध अशा चालीरीतींनी आपल्या देशाची संस्कृती समृद्ध झाली आहे.

**'अलग भाषा अलग वेश  
फिर भी अपना एक देश'**

ही भावना आमच अंतःकरणात सदैव जोपासली पाहिजे. राष्ट्रभक्तीने प्रेरित झालेला समाज देशावरील कोणतेही संकट परतवून लावू शकतो. अमेरिकेचे भूतपूर्व राष्ट्राध्यक्ष केनेडी यांचे विधान लक्षात ठेवण्यासारखे आहे. ते म्हणतात, " अमेरिका माझ्यासाठी काय करते यापेक्षा मी अमेरिकेसाठी काय करू शकतो, याचा विचार करा." राष्ट्रभक्तीची ही भावना नव्या पिढीत निर्माण होणे आवश्यक आहे. मध्यरात्री कोंडाणा किल्ला काबीज करणारा तानाजी राष्ट्रभक्तीचा ज्वलंत आदर्श आमच्यापुढे उभा करतो. " राष्ट्राला आपल्या अस्तित्वाची जाणीव असल्याशिवाय कोणतेही राष्ट्र उभे राहू शकत नाही." हे सत्य आपण नेहमी लक्षात ठेवले पाहिजे.

व्यक्ती कितीही मोठी असली तरी व्यक्तीपेक्षा राष्ट्र मोठे आहे. म्हणून राष्ट्रीय वृत्ती आणि राष्ट्रीय चारित्र्य या गोष्टी महत्त्वपूर्ण आहेत. या दोन चाकांवर लोकशाहीच्या जगन्नाथाचा रथ दीन-दुबळ्याचे अश्रू पुसत धावणार आहे. या दोन गोष्टींच्या अभावामुळे आपल्या देशात अनेक समस्या निर्माण झाल्या आहेत. काश्मिरपासून थेट कन्याकुमारीपर्यंत पसरलेला हा विशाल देश एकसंघ आहे. एकसंघ राहिला याची आपण दक्षता घेतली पाहिजे. त्यासाठी राष्ट्रप्रेमाची, राष्ट्रीय वृत्तीची प्रखर ज्योत तेवत

ठेवली पाहिजे. कर्तव्याची पूजा बांधणाऱ्या देशभक्त, निःस्वार्थी कार्यकर्त्यांची आज देशाला गरज आहे.

आपल्या देशात अशा देशभक्तांची प्रचंड मालिका निर्माण झाली आहे. त्यांचे स्मरण, त्यांचा आदर्श आपल्या कर्तव्यपथावर मार्गक्रमण करण्याची प्रेरणा देणार आहे. पावनखिंडीतील तो रोमहर्षक क्षण ... समोर मृत्यू उभा आहे... मृत्यूला पाहून " तोफे आधी मरे ना बाजी सांगा त्या मृत्यूला" असे म्हणणारा बाजीप्रभू देशपांडे, स्वातंत्र्यसूर्याला स्वतःच्या रक्ताचे अर्घ्यदान करून क्रांतीची ज्वाला पेटविणारा मंगल पांडे, चाबकाच्या प्रत्येक फटक्या बरोबर मातृभूमिचा जयजयकार करणारे चंद्रशेखर आझाद, बटुकेश्वर दत्त, 'योग्य तेच केले खुशाल फाशी द्या' असे म्हणणारे चाफेकर बंधू, 'की घेतले व्रत न हे आम्ही अंधतेने' असे म्हणणारे स्वा. सावरकर, 'स्वराज्य हा माझा जन्मसिद्ध हक्क आहे आणि तो मी मिळविणारच' अशी रणगर्जना करणारे लोकमान्य टिळक... या सर्वांनी देशप्रेमाची प्रचंड ज्योत निर्माण केली. ती ज्योत प्रखर करावी लागणार आहे. कारण देशभक्तीच्या या भावनेतूनच स्वाभिमानी, बलदंड राष्ट्र निर्माण होऊ शकते हे ऐतिहासिक सत्य समाजाला विशेषतः युवा पिढीला सांगावे लागेल.

२१ व्या शतकातील विविध आव्हाने पेलण्यासाठी इतिहासातून स्फूर्ती घेणे, राष्ट्रीय बाणा निर्माण करणे आवश्यक आहे. आपल्या अंतःकरणात, आपण सर्वप्रथम भारतीय आहोत ही विशालत्वाची भावना निर्माण होणे आवश्यक आहे. आज स्वातंत्र्य, लोकशाही आणि देशाचे अखंडत्व या सर्वांच्या रक्षणासाठी राष्ट्रप्रेमाची प्रखर ज्योत मनामनात निर्माण करणे आवश्यक आहे. विघटनकारी शक्ती देशाला उध्वस्त करण्याचा प्रयत्न करीत आहे, अशा परिस्थितीत

**'देश आमुचा शिवरायाचा,  
झाशीवाल्या रणराणीचा'**

या पद्यपंक्ती घराघरातून उमटल्या पाहिजेत.

देशभक्तीने परिपूर्ण असलेला समाज देशावरील कोणतेही संकट दूर करू शकतो. असे वातावरण निर्माण झाले म्हणजे आपल्या स्वातंत्र्याकडे, आपल्या लोकशाहीकडे कोणीही वाकड्या नजरेने पाहू शकणार नाही .... आणि असे झाले म्हणजे प्राणप्रिय तिरंगा आकाशात डौलाने फडकत राहिल त्यासाठी निर्धार करू या ...!

' लिया हाथ मे ध्यज कभी न झुकेंगा  
कदम बढाया करो कभी न रुकेगा '

### जीवन म्हणजे काय ?

धोर महापुरुषांच्या दृष्टीने	-	आदर्श आहे
शेतकऱ्यांच्या दृष्टीने	-	श्रम आहे
व्यापारांच्या दृष्टीने	-	व्यवसाय आहे
वैज्ञानिकांच्या दृष्टीने	-	शोध आहे
बालकांच्या दृष्टीने	-	खेळणे आहे
विद्यार्थ्यांच्या दृष्टीने	-	परीक्षा आहे
तरुणांच्या दृष्टीने	-	आव्हान आहे
बेकारांच्या दृष्टीने	-	स्वप्न आहे
प्रमिकांच्या दृष्टीने	-	प्रेम आहे
सैनिकांच्या दृष्टीने	-	देशभक्ती आहे
माझ्या दृष्टीने	-	संघर्ष आहे

□

संकलक : कपिल स. ताजने



### ओरिसन स्वेट मार्टेनचा तरुणांना संदेश

यंत्र चालवण्यासाठी बोहरन इंधन घालावे लागते. माणूस हा काही यंत्र नाही. माणसाला कार्य करण्यास प्रवृत्त करणारी शक्ती त्याच्या अंतरंगात असते. आपण कोठे जायचे याची दिशा माणूस ठरवू शकतो. कोणताही माणूस प्रत्येक दिवशी पुढील आश्वासन मोठ्या आत्मविश्वासाने देऊ शकतो. त्याची प्रतिज्ञा अशी असावी :

“ मजजवळ भांडवल नाही, वशिला नाही, मला वर ओढणारे कोणी नाही, मला अनेकांचा विरोध आहे. मला माझ्याशिवाय दुसरा आधार नाही. तरीही मी झगडेन. पुरुषार्थ गाजवीन आणि माझे आयुष्य आदर्श बनवीन.”

“ रात्रंदिन आम्हा युद्धाचा प्रसंग । अंतरबाह्य जग आणिमन ॥” अशी माझी स्थिती आहे. माझ्या आयुष्याची दुर्दशा करू शकणारा, मला यशापासून दूर ठेवणारा शत्रू माझ्या मनातच दडला आहे. त्याचा मी पराभव करीनच.”

“ माझी ठाम खात्री आहे की, या जगात माझा नाश करील अशी नशीब, कमनशीब, दुर्दैव, सुदैव, नियती अशी कोणतीही शक्ती अस्तित्वात नाही. माझे नाते थेट परमेश्वराशीच जोडलेले आहे. माझा भाग्यविधाता मीच आहे. माझ्या आत्म्याचा व मनाचा नियंत्रक व नेता मीच आहे.”



एक मुलगा असतो. त्याचे नांव हरी. तो रामपूर या खेडे गावात राहतो. तो खूप आळशी स्वभावाचा असतो. शिक्षणाचा त्याला कंटाळा वाटतो. आणि मग तो शिकत नाही. त्याचे आई-वडिल त्याला नेहमी सांगतात शिक-शिक कारण शिक्षण हे फार महत्वाचं असून जीवनात ते उपयोगी येतं. मात्र हरी शिकत नाही व उलट काहीही काम न करता गावभर हिंडतो.

आता हरी मोठा होतो, मात्र त्याला खोटं बोलण्याची व बढाया मारण्याची सवय लागते. हरी मोठा झाला त्याने आता लग्न करावे अशी त्याच्या आई-वडिलांची इच्छा असते व त्यासाठी ते एक चांगली मुलगी आपल्या मुलाला मिळावी म्हणून त्याच्यासाठी मुलगी शोधण्यास सुरुवात करतात.

हरी एकदा बाहेरगावी जातो. त्याला तिथे एक सुंदर मुलगी पसंत पडते. तो काहीही विचार न करता त्या मुलीच्या आई-वडिलांना म्हणतो, " मला तुमच्या मुलीशी लग्न करायचे आहे." तेंव्हा त्या मुलीचे वडिल म्हणतात, " मी आणि आमचं पूर्ण कुटूंबात कोणीच शिकलेलं नाही मात्र मला जावई हा चांगला शिकलेला व नोकरीवाला पाहिजे." यावर हरी गप्प बसतो व थोड्या वेळानंतर पुन्हा त्या मुलीच्या बापाला म्हणतो, " मी चांगला शिकलेला आहे व कंपनीत चांगली नोकरी करतो" असं तो खोटं खोटं त्या मुलीच्या वडिलांना सांगतो. हे ऐकल्यावर त्या मुलीचे वडिल अगदी खुश होतात व काहीही विचार न करता हरिला लग्नासाठी होकार देतात व हरिचे लग्न त्या मुलीशी म्हणजे शिलाशी होते.

लग्न झाल्यावर शीला प्रथमच माहेरी जाते. पंधरा दिवसानंतर शीलाला परत आणण्यासाठी हरी सासरी निघतो. सासरी जायचं म्हणून हरी चांगला सुट-बूट घालतो व निघतो. रस्त्यात तो वाचता येत नाही तरी एक इंग्लिश पेपर विकत घेतो व बस मध्ये बसल्यावर गंमतच तो पेपर तोंडासमोर पकडतो. त्याच्या शेजारी बसलेल्या माणसाच्या

लक्षात येते की हरिने पेपर उलटा पकडला आहे आणि म्हणून तो हरिला म्हणतो, " तुम्ही जो पपर वाचत आहे तो उलटा पकडलेला आहे" तेंव्हा हरिला त्याचा राग येतो व उलट हरी त्या माणसाला अपशब्द बोलतो. शेवटी हरी सासरी पोहचतो.

सासरी गेल्यावर तिथेही हरी बढाया मारतो तेवढ्यात पोस्टमन तिथे येतो व शीलाच्या आईच्या हातात पत्र ठेवतो व निघून जातो. शीलाच्या मामाची तब्बेत चांगली नसते म्हणून चार-पाच दिवसापूर्वीच शीलाची आई तिच्या भावाला भेटून आलेली असते. तेव्हा आता आपल्या भावाची तब्बेत सुधारली की नाही हेच या पत्रात असेल असे तिला वाटते म्हणून ती ते पत्र आपल्या जावई (हरी) च्या हातात ठेवते व विचारते की जावई बापू पत्र वाचा आणि मला सांगा की माझ्या भावाची तब्बेत कशी आहे ?

हरी पत्र हातात तर घेतो मात्र त्याला लिहता-वाचता येत नसते आता काय करावं ? म्हणून तो विचार करतो व त्याला त्याच्या आई-बाबाचे " शिक-शिक" हे शब्द आठवतात. आता काय करावं म्हणून त्याला रडायला येतं व तो ते पत्र हातात घेवून रडायला लागतो. पत्र वाचून जावई रडतात हे पाहून सासू विचार करते की नक्कीच आपल्या भावाचं बरे वाईट झाले असेल म्हणून तीसुद्धा रडायला लागते. आई व नवरा दोघेही रडताहेत म्हणून शीला रडायला सुरुवात करते.

तेवढ्यात शीलाचे वडिल तिथे येतात व सर्वांना रडतांना पाहून ते बायकोला विचारतात की काय झालं ? का रडतेस ? तेंव्हा ती म्हणते पत्र हाताता घेताच जावई रडायला लागले. म्हणजे नक्कीच पत्रात माझ्या भावाबद्दल वाईट बातमी असेल असे म्हणून ती पुन्हा रडते. असे करून सर्वच रडतात. तेंव्हा शेजारचा एक शिकलेला माणूस तिथे येतो व रडण्याचं कारण विचारतो. कोणीच नीट कारण सांगत नाही म्हणून तो माणूस हरी जवळ जातो व त्याच्या हातातले पत्र घेतो व ते पत्र वाचतो, तर काय पत्रात तर

सर्व चांगलं असतं. त्याला आश्चर्य वाटतं व मग तो ते पत्र सर्वांना वाचून दाखवतो तर काय शीला व तिची आई-वडिल यांना आश्चर्य वाटते की, पत्रात तर सर्व चांगलं आहे, मग जावई का रडताहेत म्हणून शीलाची आई जावयाकडे जाते व विचारते की जावईबापू पत्रात तर सर्व चांगलं आहे माझ्या भावाची तबबेतही चांगली आहे मग तुम्ही पत्र वाचून का रडायला लागले.

थोड्या वेळानंतर जावई शांत होतो व म्हणतो, " मी रडलो कारण आज मला फार पश्चाताप होत आहे मी शिकलो नाही, माझे आई-वडिल मला नेहमी सांगत शिक-शिक मात्र मी शिकलो नाही व उलट तुमच्या सोबतही खोटे बोललो की मी शिकलेला आहे, नोकरी करतो व याचा आज मला पश्चाताप होत आहे आणि म्हणून मी रडलो."

Education is most important in our life.

## ॥ चारोळ्या ॥

साधी ठेव राहणी, उच्च ठेव विचार  
डोक्यात असू द्या नेहमी तुमच्या सुविचार ।

नका करू स्वतः मनमानी  
संतांची ऐकावी नेहमी गोडवाणी ।

अंगात नसू द्या कोणताच अहंकार  
गुपित असतो ईश्वराचा मुका मार ।  
जन्माला आलो आपण, माणसाचा इथं भरला बाजार  
कोणी आहे श्रीमंत, कोणी आहे गरिबीनं लाचार ।

काही वर्षांचा आहे इथं जीवनाचा खेळ  
जीवन संपायला नाही लागत कोणताच वेळ ।  
जीवन जगावं माणसानं अमृतावाणी  
गेल्यावर निघेल आपली गोडवाणी ।

○

राज ठाकरे

## बोल महात्म्याचे ...



" कितीही काम असलं तरीही जेवणासाठी आपण वेळ काढतोच, त्याप्रमाणे व्यायामासाठी काढला पाहिजे. "

" अहिंसा ही हिंसेपेक्षा अनंत पटींनी श्रेष्ठ आहे., परंतु भ्याडपणा आणि हिंसा यांच्यात निवड करण्याचा प्रसंग आला तर मी 'हिंसा करावी' असे म्हणेन, कारण अहिंसा म्हणजे भ्याडपणाचा आडपडदा नव्हे तर तो शूराचा सर्वश्रेष्ठ सद्गुण असतो. "

" प्रार्थना म्हणजे आत्मशुद्धीसाठी परमात्म्याला घातलेली हाक, आत्मपरीक्षणासाठी मिळालेली संधी ! परमेश्वर काहीच देत नाही, तर तो प्रयत्नांना यश देतो. "

" चारित्र्याचा विकास हेच सर्वात मोठे शिक्षण."

" असहिष्णुता हे हिंसेचेच रूप आहे. आपल्या आत्म्याच्या विकासासाठी तो एक मोठा अडथळाच आहे."

" दुःखाच्या दर्शनाने स्त्रीचे अंतःकरण द्रवते. निरपेक्ष प्रेम करण्याची ताकद निसर्गानेच स्त्रीला दिलेली आहे. या बाबतीत पुरुष स्त्रियांशी बरोबरी करू शकत नाहीत."

" मनाला योग्य विचारांची सवय लावली की योग्य कृती आपोआप घडतेच."

" स्वातंत्र्याची मूलभूत गरज आणि जगण्यासाठीच्या प्राथमिक गरजा यांपासून माणसाला वंचित ठेवणं, हा मानसिक अत्याचार, शारीरिक अत्याचारापेक्षा भयंकर आहे."

ज्यावेळी कोणी व्यक्ती आपल्यातल्या सुप्त गुणांना, आंतरिक शक्तींना, आपल्या आत्म्याला ओळखतो तेंव्हा तो क्षण त्या व्यक्तीसाठी सर्वाधिक महत्त्वाचा असतो. पण आपल्याला समाजात असे लोकं फार कमी पहायला मिळतात, आणि मुळात असे लोक फार कमी असतात. ज्यांना आत्मसाक्षात्कार होतो म्हणजे ज्यांनी स्वतःला ओळखलेले असते. स्वतःला ओळखणे म्हणजे स्वतःच्या क्षमांना पूर्णपणे ओळखणे ह्या संसारातील सर्वात कठीण आणि मोठे कार्य आहे असे मला वाटते.

पण दुदैवाची गोष्ट ही आहे की मनुष्य आपला बराचसा अमूल्य वेळ हा दुसऱ्यांची शक्ती, सफलता आणि महत्ता यांचा विचार करण्यात खर्च करतो, जेव्हा की त्याने दुसऱ्याच्या यशाचे कौतुक करून आपला अधिकाधिक वेळ आपले लक्ष्य गाठण्यासाठी दिला पाहिजे असे माझे मत आहे.

जगातले कोणतेही कार्य असो ते कितीही मोठे असो, गौरवशाली असो, महान असो त्यासाठी बराचसा वेळही लागलेला असतो. पण शेवटी ते कार्य हे मनुष्यांच्या हातूनच पार पडलेले असते. मनुष्याच्या छोट्यात छोटा विचारही खूप मोठे सामर्थ्य असते याची कल्पना तुम्ही करू शकता. आपल्याला माहित आहे, वडाचे बी किती छोटेसे असते पण त्या बीजामध्ये एका महाकाय वटवृक्षाला जन्म देण्याचे सामर्थ्य असते. पण त्यासाठी त्याला योग्य परिस्थितीची आणि हवामानाची गरज असते. त्याचप्रमाणे प्रत्येक व्यक्तीमध्ये सर्व प्रकारचे गुण विद्यमान असतात व सर्व सामर्थ्य ही असते पण जोपर्यंत आपण त्या गुणांना वाव देत नाही त्याचा योग्य उपयोग करत नाही तोपर्यंत हे गुण हे सामर्थ्य तुमच्यामध्ये एका बिजाच्या रूपामध्ये तसेच राहतात. तेंव्हा आपण स्वतःचे सामर्थ्य व गुणांना ओळखून त्याचप्रमाणे कार्य केले पाहिजे. आपण कोणापेक्षा कमी नाही असे ठाम मत बनवून घेतले पाहिजे. इतरांच्या यशावर, विकासावर, प्रगतीवर, श्रीमंतीवर न जळता आपण

स्वतःला एवढ्या उंच शिखरावर नेवून ठेवावे की इतरांनी आपला हेवा केला पाहिजे. त्यासाठी प्रत्येक व्यक्तीच्या चांगल्या गुणांचा अंगीकार केला पाहिजे आणि त्याप्रमाणे स्वतःला बदलण्यास प्रवृत्त केले पाहिजे. स्वतःची इच्छाशक्ती इतकी दांडगी असावी की कोणतेहीकार्य आपल्या इच्छाशक्तीपुढे तुच्छ ठरले पाहिजे.

आपल्यात असलेले गुण वैशिष्ट्ये आणि क्षमता ओळखण्यासाठी किंवा त्यांची जाणीव होण्यासाठी मार्गदर्शनाची आणि क्रियाशीलतेची अत्यंत आवश्यकता असते, जसे अगदी ग्रॅज्युएशन पूर्ण होईपर्यंत मी शिक्षक बनेल याचा मी विचारही केला नव्हता. पण बी. एडला प्रवेश घेतल्यानंतर मी देखील एक चांगला शिक्षक बनू शकतो याची मला जाणीव झाली. पण त्यासाठी हा महाविद्यालयातील प्राध्यापकांचे मार्गदर्शन आणि बी. एड मध्ये होणारे विविध उपक्रम मला उपयोगी आलेले आहेत. त्यासाठी मी सदैव या महाविद्यालयाचा आणि येथील प्राध्यापक मंडळींचा ऋणी राहीलं.

याबाबतीत एक गोष्ट मला सांगाविशी वाटते ती अशी -

एकदा एका गरूड पक्षाचे एक अंडे चुकून जमीनीवर पडते. ते अंडे एका कोंबडीला सापडते. कोंबडी त्या अंड्याला आपल्या इतर अंड्यांप्रमाणे सांभाळ करते. काही दिवसांनी सर्व अंड्यांमधून पिल्लं बाहेर येतात. त्यातील एक पिल्लू गरूड पक्षाचे असते. गरूडाचे पिल्लू कोंबडीच्या इतर पिल्लांप्रमाणे कोंबडीच्या मागे मागे फिरते, दाणे टिपते. आपण कोंबडीचे पिल्लू नसून गरूड पक्षाचे पिल्लू आहोत याची कल्पना त्याला नसते. काही दिवसांनी ही सर्व पिल्ले मोठी होतात.

एकदा एक साधू गरूडाच्या पिल्लाला कोंबडीच्या पिल्लांबरोबर कोंबडीच्या मागे फिरतांना पाहतो. या गोष्टीचे साधूला आश्चर्य वाटते. साधू त्या पिलाला पकडतो आणि म्हणतो, " अरे तू कोंबडीचे पिल्लू नसून गरूड पक्षाचे पिल्लू

आहेस, तुझी जागा इथे जमीनीवर नसून उंच आकाशात आहे. तेंव्हा तू आकाशात उंच भरारी घे." असे म्हणून साधू त्या पिलाला आकाशात उडणारे गरूड दाखवत म्हणतो की, " तुझ्या पंखात देखील इतकी शक्ती व सामर्थ्य आहे. तेंव्हा तू देखील आकाशात उंच भरारी घे आणि साधू त्या पक्षाला नदीच्या पाण्यात पिलाला त्याची स्वतःची प्रतीमा दाखवतो. तेंव्हा त्या पिलाचीही उंच उडण्याची, भरारी घेण्याची इच्छा जागृत होते व त्या गरूड पक्षाच्या पिलाला एका टेकडीवर घेवून जातो आणि सोडून देतो आणि क्षणात गरूडाचे पिलू आकाशात उंच भरारी घेते ...

सांगण्याचे तात्पर्य एवढेच की आपणही आपल्या आंतरिक शक्तींना, गुणांना वाव देवून आकाशात उंच भरारी घेण्याचे स्वप्न पूर्णत्वास नेण्यासाठी प्रयत्न करावे. आपल्याला यश हे नक्कील मिळेल. देव फक्त नशीब देतो ते उजळवणं ज्याच्या त्याच्या हातात आहे. त्यासाठी स्वतःला पूर्णपणे ओळखणे आणि सतत प्रयत्न करणे फलदायी ठरते. म्हणून प्रत्येकाने स्वतःला ओळखून आपल्या लक्ष्याचा मार्ग प्रशस्त करावा.

## सुविचार

अब्राहम लिंकन -

श्रीमंतीचा गर्व आणि गरीबीची लाज बाळगण्याचे कारण नाही. लाजच बाळगायची असेल तर क्षुद्रमनाची आणि संकुचित जीवनवृत्तीची बाळगायला हवी. मनाची गरिबी आणि जीवनाची क्षुद्रता हाच रोग आहे. तो मानवी जीवनाला पोखरत असतो हे सगळे वाचनामुळेच कळते, नाही का ?

People who do not take charge  
of their lives, are lathicharged by time.

— Kiran Bedi.

संकलन : कु. प्रज्ञा खंडेराव

## आव्हान हे ज्योतिंना

आव्हान हे ज्योतिंना कि या  
मातृभूमिपूजनास या, या प्रकाशसाधनेस या ॥६॥

भूमि ही महान धर्मधारिणी  
तत्वरत्नवैजयंतिशोभिनी  
अभयदायिनी अनयवारिणी  
रुद्र ही सौम्य ही स्नेहदा  
सगुण मूर्त आदिशक्ति मोहिनी  
चिरयशस्विनी ही प्राणवाहिनी  
विजयिनीस वंदिण्यास या ॥१॥

दैन्य दुरित स्वार्थ नामशेष हो  
धर्मतेज मातृमुकुट शोभवो  
अचल भक्ति हो अमित स्फूर्ति हो  
धवल कीर्ति हो सर्वदा सर्वदा  
अंतरात पेटवू विजीगिषा  
जीवनास एकमेव ही दिशा  
स्वप्नपूर्ति पाहण्यास या ॥२॥

पूर्व दिव्य आज फिरुनि आठवू  
रम्य भाविकाल चित्र रंगवू  
यत्न सेतुनी मार्ग घडवुनी  
ध्येयसाधनेची करू सांगता  
एक एक अंकुरास पालवू  
तेजसाज आज त्यास लेववू  
असित अर्घ्य शिंपण्यास या ॥३॥

ध्येयसूर्य ना कधीहि मावळो  
की अफाट नभ वरुन कोसळो  
कंटकातुनी वा फुलांतुनी  
मार्ग शोधुनी आक्रमू आक्रमू  
थको कधी न त्राण पावलातले  
गळो कधी न धैर्य अंतरातले  
अमित हास्य उमलवून या ॥४॥



# सुसंगती सदा घडो !

डॉ. श्री. गोपाळराव टाळे

प्रत्येक व्यक्तीच्या आयुष्यात संगतीला अत्यंत महत्वाचे स्थान आहे. संगत या शब्दाला मैत्री, सहवास, सोबत, सात्रिध्य हे पर्यायी शब्द सांगता येतील. लहानपणापासून व्यक्ती ज्या सहवासात किंवा संगतीत राहतो, त्या संगतीचा परिणाम त्यावर होत असतो. उदा. एका राजाने दौन पोंपट विकत घेतले आणि एका पोंपटाला ऋषीच्या आश्रमात ठेवले तर दुसऱ्या पोंपटाला खाटीकाच्या घरी ठेवले व काही दिवसांनी जो राजा पोंपटामध्ये काय बदल झाला हे पाहायला त्या ऋषीच्या आश्रमात गेला. तर तो पोंपट 'श्रीराम' असे शब्द उच्चारत होता. तर दुसरा पोंपट हा 'जा त्यालापकडा, मारा' असे शब्द उच्चारत होता. नग राजाच्या लक्षात आले की हा संगतीचा परिणाम आहे.

संगतीचा परिणाम हा मानवाप्रमाणेच इतर सर्व प्राणीनात्रांवर सुद्धा होतोच. संगत चांगली अथवा वाईट यावर व्यक्तीचे संपूर्ण आयुष्य अवलंबून असते. चांगल्याच्या सहवासात राहिले तर सद्गुणच वाढतात व वाईटाच्या सहवासात दुर्गुणच वाढतील. मात्र, हे सत्य आहे चांगली संगत शोधायची लागते. याउलट वाईट संगत आपोआप जडली जाते कारण दहा फूट दूरवर असलेल्या घाणीचा दुर्गंध लगेचच नाकात जातो. त्याचप्रमाणे दुर्गुण व्यक्तीच्या जवळ लवकर येतात. यासाठी आपल्यातील सद्गुण वृद्धिंगत व्हावेत यासाठी म्हटले आहे-

“ सुसंगती सदा घडो,  
सृजनवाक्य कानी पडो।  
कलंक मतिचा झडो,  
विषय सर्वथा नावडो ॥

सदैव योग्य व्यक्तींचा सहवास आपल्या आयुष्यात खूप काही शिकवून जातात. सदाचार वाढीस लागतो. म्हणून एक सुभाषितकार म्हणतो-

“ सुभाषितरसारस्वदः सज्जनः  
सह संगतिः ।  
सेवा विवेक भूपरस्य दुःख

निर्मूलन ग्रयम् ॥

अर्थात चांगल्या भावनांचा आस्वाद, सज्जनांचा सहवास आणि विवेकी राजाची सेवा आजच्या भाषेत चांगल्या ठिकाणी काम करणे या तिन्ही गोष्टी दुःख दूर करण्यास कारणीभूत होतात. याउलट अयोग्य संगतीन व्यक्तीची पदापदी मानहानी होत असते. व्यक्तीच्या विकासाचा आलेख वृद्धिंगत न होता, अधोगतीकडे येतो. ज्याप्रमाणे

“ अहो दुर्जनसंसर्गात्मानहानि पदे पदे ।

पावको त्सोहसद्गुणेन मुदगैरभिहन्यते ॥”

अर्थात दुर्जनांच्या संगतीमुळे चांगल्या मनुष्याची पदापदी मानहानी होते. अग्रीच्या संगतीमुळे लोखंडाला पण घणाचे घाव सोसावे लागतात. आपल्या मराठी भाषेतही एक म्हण प्रसिद्ध आहे

“ ढवळ्या शेजारी पवळ्या यांघला  
वाण नाही पण गुण लागला”

म्हणजेच संगतीचा फार मोठा परिणाम व्यक्तीवर होत असतो. चांगल्या संगतीने व्यक्तीच्या मन, बुद्धीला प्रेरणा मिळते. ज्ञानात वाढ होते. कारण

“ परिसाचे संगे लोह होय सुवर्ण” तर वाईट संगतीमुळे असे म्हणतात की, 'कारले पूर्वी कडू नव्हते परंतु त्याला कुणाच्या तरी आघाराची आवश्यकता भासू लागली म्हणून त्याने आपल्या बाजूस असलेल्या कडूलिंबाशी मैत्री केली. त्यामुळे असे झाले की, कारल्याचा वेल निघावरी गेला व कडू हो आला तर म्हणे संगतीचा गुण' म्हणूनच व्यक्तीने संगत चांगलीच करावी.

'हितोपदेशात' दुर्जनांसोबत व सज्जनांसोबत मैत्री केल्यामुळे काय घडते याच्या सुरस कथा आलेल्या आहेत. एके ठिकाणी संस्कृत सुभाषितकार म्हणतो,

“ दुर्जनेन समं सख्यं प्रीती चापि न कारतेत् ।

उष्णो दहीत घाड्.गारः शीतः फृष्णायते करम् ॥

अर्थात दुर्जन लोकांसोबत मैत्री आणि प्रीतीदेखील करू नये. कारण कोळसा गरम असतांना हात भाजतो आणि

थंड असतांना काळे करतो.

सज्जनांच्या संगतीने व्यक्तीच्या जीवनात आमूलाग्र बदल घडतात. सज्जन व्यक्ती चंदनाप्रमाणे असतात. ज्याप्रमाणे चंदन हे कितीहीवेळा उगाळले तरी त्याचा सुगंध मधुर व मोहकच असतो. चांगल्या संगतीत राहत असतांना भीती वाटत नाही तसेच व्यक्ती दुष्कृत्यापासून परावृत्त होतो. कारण व्यक्तीचा स्वाभाविकपणे मित्रांवर विश्वास असतो. अर्थात मित्र हा सुख आणि दुःखात कठीण प्रसंगात साथ देणारा असावा. म्हणूनच मनुष्याने आयुष्यात यशस्वी संगत धरली पाहिजे. कारण संगत निवडता येते. जर कोणाला मित्र करणे जमत नसेल तर त्याने चांगल्या पुस्तकांचा सहवास करावा. कारण ग्रंथ किंवा पुस्तक हे गुरू किंवा मित्रांसारखेच असतात.

## असे का घडते ?

देश गरीब आहे म्हणतात,  
मग निवडणूकांवर अफाट खर्च का करतात ?  
देशात हरितक्रांती झाली म्हणतात,  
मग लोक उपाशी का मरतात ?  
शेतकरी आहे अन्नदाता म्हणतात,  
मग शेतकरी आत्महत्या का करतात ?  
हम सब एक आहे म्हणतात,  
मग विभक्त राज्य का मागतात ?  
सर्वधर्मसमभाव म्हणतात,  
मग दंगली का होतात ?  
स्त्री-पुरुष समानता आहे म्हणतात,  
मग स्त्रिया आरक्षण का मागतात ?  
दारुबंदी आहे म्हणतात,  
मग लायसन्स का देतात ?  
जात-पात नाही म्हणतात,  
मग जातीचे प्रमाणपत्र का मागतात ?

कु. सरला डोईफोडे

## समर्थ रामदासांचा तत्त्वशास्त्राचा संदेश

सोयरे नाही, धायरे नाही । इष्ट नाही, मित्र नाही ।  
पाहता कोठे ओळखी नाही । आश्रयेंविण परदेशी ॥

तेणें कैसें करावें । काय जीवेसी धरावें ।  
वांचावे की मरावें । कोण्या प्रकारें ॥

अंतरी नाही सावधानता । येल्न ठाकेना पुरता ।  
सुखसंतोषाची वार्ता । तेथें कैची ॥

म्हणोन आळस सोडावा । येल्न साक्षेपें जोडावा ।  
दुश्चितपणाचा मोडावा । थारा बळें ॥

प्रातःकाळी उठत जावे । प्रातःस्मरामि करावे ।  
नित्यनेमें स्मरावें । पाठांतर ॥

सावधानता असावी । नीतीमर्यादा राखावी ।  
जनास माने ऐसी करावी । क्रिया-सिद्धी ॥

बहुतांचें समाधान राखावें । बहुतांस मानेल ते बोलावें ।  
विरंग पडों नेदावें । कथेमध्ये ॥

जो दुसऱ्यावरी विश्वासला । त्याचा कार्यभाग बुडाला ।  
जो आपणचि कष्टत गेला । तोचि भला ॥

समर्थ रामदास



प्राचीन काळापासून सुसंस्कृत, अवाढव्य ज्ञानसंपदा, अजिंक्य सामर्थ्य, गौरवशाली इतिहास असलेला भारत देश. कालांतराने हुशार स्वार्थी वृत्तीने बहुसंख्य जीवांना गुलामासारखे वागविले. स्वभुमीत, स्वदेशात स्वकियांच्याच वागणुकीने जगणे ही जीवावर यत्ने अशी अवस्था जीवांची झाली. काही चारित्र्यवान, धोर भूमिपुत्रांच्या प्रयत्नाने त्यात सुधारणा झाली खारी, स्पृश्य-अस्पृश्यता, विटाळ हे शब्द पडद्याआड गेले खरे, पण आज ही भास्त भूच्या असंख्य लेकरांचे जगणे सुसह्य आहे का ? हे पाहणे गरजेचे आहे.

सर्व बाबतीत समानता येणे जरी शक्य नसले तरी पराकोटीची विषमता नसावी. पण दुर्दैवाने तेच चित्र आज पहायला मिळत आहे. अत्यंत कष्ट करून ही दोन वेळेचे पोटभर जेवायला मिळेल याची शाश्वती नसलेले अत्यंत गरिब लोक बहुसंख्येने आहे. तर एका वर्गाला सुखात लोळून पैसे कुठं खर्चाचे हे सुचत नाही. वास्तव तर असं आहे की दिवसा उधमू बगळ्यासारखे दिसणारे हे लोकं रात्री मदीं उवाल्यांचे खिंशे भरतात. राब राब राबून वर्षभरात शेतकऱ्यांना जेवढे पिकत नाही. तेवढा पगार शिक्षितांना, नोकरी असणाऱ्यांना एका महिन्याचा मिळतो. शेतकऱ्याला एका जन्मात काय सात जन्मात ही जेवढे कमविता येणार नाही, एवढा पगार, मिळकत काही प्रसिद्ध व्यक्तींची आहे. हा पगार यांना मिळतो कोतून रक्ताचं पाणी करून जगाला अन्न पुरविणाऱ्या अन्न दात्यांच्या खिंश्यातून अन् त्याच अन्नदात्यावर अन्नाच्या तुकड्यासाठी मौताज होऊन आत्महत्येची पाळी यावी, केवढे हे दुर्दैव ! हे कुठंतरी थांबलं पाहिजे. याचा विचार झाला पाहिजे.

भारत भविष्यात येणाऱ्या काही वर्षात महासत्ता बनेल असे भाकित केले जात आहे. महासत्ता राष्ट्रात महा नव्हे, साधारण जरी सुखं सर्वसामान्यांना उपभोगायला मिळाले तरी खुप झाले. त्यासाठी प्रामाणिकपणे मनापासून प्रयत्न व्हायला हवे. त्यासाठी समाजाला समर्पित नागरिक,

अधिकारी निर्माण व्हायला हवे, नाहीतर कुपोषण मेळघाटमध्ये अन् अधिकान्याचे कार्यालय मुंबईमध्ये, शेतकरी आत्महत्या विदर्भात अन् पॅकेज पश्चिम महाराष्ट्राला हे चित्र बदलले पाहिजे. हे चित्र त्याचवेळेस बदलेल ज्यावेळेस समाजाप्रती, राष्ट्राप्रती समर्पण, सेवाभाव असलेले नागरिक निर्माण होतील आणि असे नीतीवान नागरिक निर्माण करण्याची जबाबदारी शिक्षकांनी प्रामाणिकपणे पार पाडायला हवी.

आसेतुहिमाचल विविधतेने नटलेला भारत आणि भारतीय समाज या भारतीय समाजात एकता आहे असे आपण म्हणतो. एकता टिकविण्यासाठी किती प्रयत्न होत आहे की एकता दुभंगण्याच्या दिशेने आहे याकडे लक्ष देणे गरजेचे आहे. मी विशिष्ट प्रांतातील, विशिष्ट जातीचा जरी असेल तरी सर्वप्रथम सर्वप्रथम मी भारतीय समाजाचा घटक आहे. याला प्राधान्य असले पाहिजे. संकुचित वृत्तीचा त्याग करून उदार भावनेने संपूर्ण अखिल भारतीय समाजाच्या उत्कर्षासाठी प्रामाणिकपणे प्रयत्न झाले तर निश्चितच सर्वसामान्यांना सुखायणारी समुत्कर्षाची पद्दत भारतभूमिंत उजाडेल !

### चारोळी

मैत्रीला नाही धर्म  
मैत्रीला नाही जात  
मैत्री असते केवळ  
दोघांचा अतूट विश्वास

•  
कृष्णा लक्ष्मण पाबळे

या जन्मावर या जगण्यावर,  
शतदा प्रेम करावे

जीवन म्हणजे काय ? हा प्रश्न प्रत्येकाला पडतो. जीवनाच्या अनेक व्याख्याही आहेत. कुणाला जीवन ही एक रंगभूमी वाटते तर कुणाला दोन घडीचा डाव वाटतो. कुणाला जीवनामध्ये सर्व सुखद वाटते तर कुणाला जीवन हे केवळ दुःखमय वाटते. यावर आधारित एक काव्य-

एक धागा सुखाचा अन्, शंभर धागे दुःखाचे,  
जरतारी हे वस्त्र माणसा, तुझिया आयुष्याचे ।

प्रत्येकाची जीवनाविषयीची संकल्पना ही वेगवेगळी असते. म्हणतात ना, व्यक्ति तितक्या प्रवृत्ती या उक्तीनुसार जीवनाकडे पाहण्याचा दृष्टिकोन भिन्न असतो. पण माझ्या मते जीवन म्हणजे सुख दुःखाच्या पाठशिवणीचा खेळ. प्रत्येकाच्या जीवनात चढउतार हे येतच असतात. प्रत्येकाच्या जीवनात हसणं रडणं सुद्धा चालूच असतं.

जीवन ही एक शाळा आहे. हे जीवन जगतांना आपल्या डोक्यावर आई-वडिलांचे छत्र असते. तसेच गुरूने दिलेली विद्या व आपल्या पाठीवरून मायेचा हात फिरविणारी आई असते. जीवन ही एकप्रकारची रंगभूमी आहे. जीवनात प्रत्येकाला वेगवेगळ्या भूमिका स्विकाराव्या लागतात आणि म्हणूनच जीवनाच्या रंगभूमिवर प्रत्येक व्यक्ती कलाकार असतो. जीवन नुसतं स्वप्न, कल्पना यांच्या आधारवर जगता येत नाही. जीवन जर खरोखर जगायचे असेल तर आपल्या कल्पना वास्तवात उतरविता आल्या पाहिजे. तसेच आपल्या स्वप्नांना वास्तविकता दिलीच पाहिजे. जीवनात कितीही संकटे आली तरी त्यांना सामोरे जाता आले पाहिजे.

जीवन हसत जगायचे असते

मरण हसत मरायचे असते,

दुःखाचे क्षण असतांना सुद्धा

आनंदाचे आयुष्य जगायचे असते ।

जीवन जगतांना सदैव आशावादी दृष्टिकोन असला पाहिजे. तसेच स्वतःवर विश्वास असला पाहिजे. तर प्रत्येक अशक्य गोष्ट शक्य करता येऊ शकते.

जर मनुष्य आशावादी असेल तर त्याला प्रमाणिकतेची जोड असेल तर तो हवं ते मिळवू शकतो. प्रत्येकाचे जीवन जगतांना ते कोणत्या ना कोणत्या ध्येय भारलेलं असावं व ते ध्येय साध्य करण्यासाठी जे प्रयत्न केले जातात त्या प्रयत्नात आपल्याला जो आनंद प्राप्त होतो तो काही वेगळाच असतो. केवळ स्वतःपुरतं जीवित जगण्यापेक्षा इतरांचाही विचार करून जीवन जगणे म्हणजे श्रेष्ठ जीवन होय, आणि इतरांना त्यांच्या कामात, सुखात, दुःखात मदत केली तर जीवन किती आनंदमय होवू शकते.

आनंदी आनंद गडे, जिकडे तिकडे चोहीकडे ।  
हे जीवन जगतांना आपल्याला अनेक गोष्टी शिकवून मिळतात. ज्या आपल्याला जगण्यासाठी नेहमी उत्तरे देतात, जीवनाचा एक सोनेरी पैलू म्हणजे स्वतःच्या जीवित वेदना अंतःमनात दफन करून माणसाला जगासमोर हा ठेवण्याची तारेवरची कसरत करावी लागते. या सर्वांचा सामोरा म्हणजे जीवनात सुख व दुःखाची चव चाखली पाहिजे. हे उपभोगल्याशिवाय सुखाची महती कळत नाही

जीवन गाणे, गातच रहावे,

झाले गेले विसरुनी जावे, पुढे पुढे चालावे...

आणि जीवनात आलेले वाईट अनुभव विसरून प्रत्येक एकदा थांबायची गरज असतेच म्हणून

भले बुरे जे घडून गेले

विसरुनी जाऊ सारे क्षणभर

जरा विसावू या वळणावर ... या वळणावर पण क्षणभर विसावा घेत असतांना देखील नवनि करण्याची उमेद व स्वतःचे ध्येय गाठण्याची जिद्द, चिंतन व त्याअनुरूप प्रयत्न प्रत्येकाच्या मनात असायला यातूनच खरा जीवनाचा अर्थ आपल्याला प्राप्त होतो. असे जीवन जगतांना आपल्याला कुणाच्यातरी प्रेमाची, आशीर्वादाची गरज भासते व यातूनच जीवन व जगणं देखील सुंदर होवू शकतं म्हणूनच-

हे जीवन सुंदर आहे !

'स्त्री' म्हटले तर प्रश्न उभा राहतो तो तिला सामना कराव्या लागणाऱ्या समस्यांचा. कुप्रथांचा. स्त्रियांच्या प्रश्नाबाबत अनेकदा बऱ्याच चर्चा होतात. उलट सुलट मते व्यक्त केली जातात. उहापोह केला जातो. परंतु शेवटी स्त्री प्रश्न राहतो निरुत्तरीत.

अगदी सुरुवातीचा काळामध्ये म्हणजेच वेदकाळात स्त्रियांना मानाचे स्थान देण्यात आले होते. त्यावेळी स्त्रियांनी सामाजिक व धार्मिक क्षेत्रात महत्त्वाचे कार्य केले. परंतु ही परिस्थिती फार काळ टिकली नाही. मध्ययुगांत पुरुषप्रधान समाजात स्त्रियांना फारसे मानाचे स्थान नव्हते. 'चूल आणि मूल' या क्षेत्रापुरत्याच त्या मर्यादित होत्या. सतीप्रथा, बालविवाह अशा प्रकारचे अनेक अत्याचार स्त्रियांवर केले जात होते.

भारतात ब्रिटीशांचा काळापासून स्त्रियांच्या स्थितीत सुधारणा होत गेली. राजा राममोहन रॉय, महात्मा ज्योतिबा फुले, सावित्रीबाई फुले, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर इत्यादींनी स्त्री-सुधारणा चळवळ उभारली.

आजचा काळामध्ये स्त्रिया प्रगतीच्या वाटेने वाटचाल करत आहे. परंतु ही परिस्थिती फार तोकडी आहे. मग बाकीच्या स्त्रियांचे काय ? आजही एकट्या उत्तर प्रदेशात ३३ स्त्रियांवर रोज अत्याचार होतात. रोज सरासरी ४ स्त्रिया हुंडा प्रकरणात बळी जातात, राज्यात बलात्काराच्या बळी ठरतात.

स्त्रिचे भविष्य आता स्वतः स्त्रिलाच घडवायचे आहे आणि हे स्त्रिशिक्षणाची कास धरल्यानेच शक्य होईल. स्वातंत्र्योत्तर काळात स्त्रिया प्रगतीच्या शिखरावर आहेत. सर्वाधिक शिक्षणामुळे स्त्रियांना प्रगतीची दालने खुली झाली. स्त्री पुरुषांच्या बरोबरीने वावरू लागली आहे. त्यांनी डॉक्टर, इंजिनियर, पत्रकार, न्यायाधिश, वैज्ञानिक, अधिकारी इत्यादी अनेक ठिकाणी आपल्या बुद्धिमत्ता व क्षमता सिद्ध केली आहे. आजच्या समाज जीवनाचा विचार केल्यास स्त्रिया खऱ्या अर्थाने सक्षम झालेल्या आहेत असे

म्हणता येणार नाही. आज देशाला खरी गरज आहे ती महिला सशक्तिकरणाची. कारण आजची स्त्री हिच देशाचा विकास योग्यतः घडवून आणू शकते.

स्त्रियांना राजकीदृष्ट्या सक्षम बनविण्यासाठी स्व. पंतप्रधान श्री राजीव गांधी यांनी क्रांतीकारी पाऊल उचलले. पंचायतराज व्यवस्थेत महिलासाठी ३३ % आरक्षण दिल्या गेले. आणि आता तर ते ५० % पर्यंत पोहोचले आहे. आता ही परिस्थिती दूर नाही जेव्हा महिलांना संसदेत (लोकसभा) ३३ % आरक्षण मिळेल. म्हणून असे म्हणावेसे वाटते की, दुःखाच्या पिंजऱ्यात स्वतःला बंदिवान करून घेऊ नकोस त्या पिंजऱ्याचे दार उघड, पंख पसर नि आकाशात भरारी मार !

" यत्र नार्यस्तु पूज्यंते " म्हणवणारी आपली संस्कृती असली तरी कालौघात त्यावर धुळ जमा झाली आणि विपर्यास दिसून येऊ लागला. धनाची देवता म्हणून लक्ष्मीची पूजा केली जाते. पण घरातल्या आर्थिक व्यवहारापासून बऱ्याचशा स्त्रियांना दूर ठेवले जाते. विद्येची देवता म्हणून सरस्वतीची उपासना केली जाते पण शिक्षण देतांना मात्र आताही कित्येक घरात मुलीपेक्षा मुलांना अग्रक्रम दिला जातो. मुलाला शिकवायचे म्हणून मुलींना महाविद्यालयात न पाठविण्याचा निर्णय घेतला जातो. दुर्गेदुर्गत भारी, रणरागिणी, महिषासूर मर्दिनीची आरती गायली जाते. त्याच वेळी स्त्रियांवर अत्याचार, हुंडाबळी आणि बलात्कार हेही घडतांना दिसून येतात. सगळ्यात महत्त्वाचा प्रश्न म्हणजे दर हजारी मुलामध्ये मुलींची संख्या घटत चालली आहे. मुले १००० आणि मुली ९२७ असे प्रमाण पाहणीमध्ये आढळून आले आहे. अशीच परिस्थिती कायम राहिल्यास तो दिवस दूर नाही की जेव्हा मुलीची संख्या नाममात्र राहिल.

देशाच्या सामाजिक व्यवस्थेत परिवर्तन घडवून आणायचे असेल तर स्त्रियांचे सशक्तिकरण, तिची सुदृढ

प्रतिमा, तिच्या अधिकारांचे संरक्षण, मतप्रदर्शनाचे स्वातंत्र्य आणि अर्थाजनातील वाटा या सगळ्याच घटकांचे संवर्धन व त्यावर विचार होणे आवश्यक आहे. स्त्री समस्यांचे स्वल्प केवळ स्त्रिमूर्ती आंदोलने महिला दिवस, मोर्चे, भाषणे याच्या पुरता सिमित न राहता स्त्री सुधारणा विषयक नवीन कायदे अस्तित्वात येणे व जुन्या कायद्यात दुरुस्ती होऊन त्यांची काटेकोर अंमलबजावणी होणे आवश्यक आहे. समाजाचा हा मोठा घटक सशक्त झाल्यास देश सशक्त होण्यास वेळ लागणार नाही. कारण संपूर्ण मानव समाजाची जननी व संवर्धिता स्त्री आहे हे सत्य नाकारता येत नाही. स्त्रियांना नाजूक व वात्सल्यपूर्ण सत्कार मूर्तीत मनात आणलं तर निश्चयाने अढळ राहण्याचा विश्वास व निर्भयता देखील आहे.

स्वामी विवेकानंदांनी म्हटले आहे की, "

स्त्रिला सन्मान दिल्यास राष्ट्र मोठे होते."

त्यानुसार राष्ट्राच्या विकासात स्त्रियांचे स्थान महत्वपूर्ण आहे. त्यासाठी महिला सक्षम होणे काळाची गरज आहे आणि त्यासाठी आवश्यक आहे अखंड तेवत ठरणारे ज्योति सारखे आत्मविश्वासपूर्ण मन आणि साथ देणारे सूर ... !

हम होंगे कामयाब एक दिन

मनमें हैं विश्वास पुरा है विश्वास

हम होंगे कामयाब एक दिन ... !

## आदर्श शिक्षक कोण ?

शिक्षकांनी स्वतःच स्वतःचे निरीक्षण करावे, मी चालतो कसा ? माझे वर्तन कसे ? माझे शरीर कसे ? माझी बुद्धी कशी ? माझे ज्ञान किती ? माझे विद्यार्थ्यांवर प्रेम आहे काय ? मी माझ्या व्यवसायाशी प्रामाणिक आहे काय ? रोज मी अभ्यास करतो काय ? विद्यार्थ्यांच्या चुका दुरुस्त करून त्यांच्यात परिवर्तन होते काय ? मी कोण मी कशासाठी ? मी कुणासाठी ह्या सर्व प्रश्नांचा साकल्याने विचार करून आत्मचिंतन करित असणे हा महान शिक्षण होण्याचा आहे.

--कृष्णा लक्ष्मण पावळे

## मेस

मेस म्हणजे काय असते,  
मेस म्हणजे मेस असते,  
साधी एक खानयळ असते,  
जसं मजुराचं जेवण असते,  
सर्वांनी मिळून करायचे असते कारण,  
मेस म्हणजे मेस असते ॥

भातात कधी केस असते,  
वरणात कधी झुरळ असते,  
पण ते सर्व खायचे असते कारण,  
मेस म्हणजे मेस असते ॥

रविवारी गोड असते,  
रोज तिखट असते,  
वाकी दिवस निभवायचे असते कारण,  
मेस म्हणजे मेस असते ॥

भाजीत कधी तेल असते,  
तर कधी पाणी असते,  
पण ते खायचे व विसरायचे असते कारण,  
मेस म्हणजे मेस असते ॥

घरच्या पेक्षा निराळं असते,  
मरायचे नसते म्हणून,  
पाट भरायचे असते कारण,  
मेस म्हणजे मेस असते ॥

महिन्याभराचं खातं असते,  
नाही तर बंद करायचे असते,  
म्हणून हे आपल्या सर्वांचं,  
जेवण नसून जीवन असते,  
घराबाहेर आल्यानंतर घरचं,  
महत्त्व कळत असते,  
हे महत्त्व कळविणारी अशी ही मेस असते ॥

संग्रहित :

कु. प्रियंका देशमुख

एकेकाळची गोष्ट. एक बेट होते. त्या बेटावर सर्व प्रकारच्या भावनांचा वास्तव्य होतं. आनंद, दुःख, ज्ञान आणि हो प्रेमासह इतर भावनादेखील तिथं विसावल्या होत्या. एके दिवशी अचानक ....

घोषणा करण्यात आली की, ते बेट समुद्र तळाशी बुडण्याच्या वेतात आहे. तेंव्हा सर्व भावनांनी हे बेट सोडून जाण्यासाठी आपापल्या बोटी सज्ज कराव्यात, सर्वांनी निघण्याची तयारी केली परंतु प्रेम मागेच राहिलं. बेटाचं अस्तित्व कायम राहावं यासाठी अखेरच्या क्षणापर्यंत प्रेमाने धडपड केली. परंतु संपूर्ण बेट समुद्रानं आपल्या कवेत घेतलं. तेंव्हा मात्र प्रेमचा नाईलाज होता. प्रेमाला तिथून निघण्याखेरीज पर्याय नव्हता. मदतीसाठी ते कोणाची तरी प्रतीक्षा करू लागलं ! तेंव्हा ...

एक सुंदर अशा बोटीतून श्रीमंती चाललेली प्रेमाला दिसली. प्रेमानं विचारलं, श्रीमंती, मी तुझ्या सोबत बोटीतून येऊ शकतो का ? तेंव्हा श्रीमंती म्हणाली, " नाही. मला माफ कर. कारण बोटीनं सोनं आणि चांदी एवढी ठासून भरलीय की, बोटीतून तुला विसावण्यासाठी अजिबात जागा नाही. प्रेम निराश झालं तेवढ्यात ...

एका सुंदर जहाजामधून त्याला गर्व जातांना दिसला. प्रेमानं गर्वाला मदतीसाठी हाक दिली. प्रेम रडवेल्या स्वरांत म्हणालं, " कृपया मला मदत कर" परंतु गर्व म्हणाला मी तुला मदत करू शकत नाही. कारण तू पूर्ण ओला आला आहेस. तुझ्यामुळे माझ्या जहाजाचं नुकसान होऊ शकतं ... ! प्रेम पुन्हा निराश झालं. इतक्यात प्रेमाला अगदी जवळून 'दुःख' जातांना दिसलं. प्रेम म्हणालं, " दुःख कृपा करून मला तुझ्यासोबत येऊ दे" दुःख म्हणालं, " प्रेमा, मला माफ कर, मला सध्यातरी एकटाच राहू दे ! तितक्यात प्रेमाची नजर आनंदावर पडली, प्रेम काकुळतीनं ओरडलं, " हे आनंदा, कृपा करून मला तुझ्यासोबत येऊ दे." परंतु हर्षारितकाने बेभान झालेल्या आनंदाला प्रेमाची हाक ऐकूच आली नाही. प्रेमाच्या डोळ्यात

अश्रु तरळले, ते रडू लागलं. तितक्यात एक आवाज त्याच्या कानावर भिनला. " प्रेमा चल, मी तुला सोबत नेतो." प्रेमानं मान वर करून पाहिलं तर एक ज्येष्ठ आकृती उभी होती. प्रेमाला अत्यानंद झाला. त्या आनंदात ज्येष्ठानं नाव विचारण्याचं भानदेखील त्याला राहिलं नाही. प्रेमाला भूमीवर सोडून तो ज्येष्ठ आपल्या मार्गाने निघून गेला. मात्र त्याच्यासहकार्यानं प्रेम पुरतं भारावलं होतं. एवढ्यात त्याची नजर ज्ञानावर पडली, प्रेमानं त्याला विचारलं, मला मदत करणारा तो कोण होता ? तो समय होता, असे ज्ञानाने सांगितले.

प्रेमानं पुन्हा विचारलं, परंतु एकही जण माझी मदत करण्यास तयार नसतांना त्याने कशी मदत केली ? ज्ञानानं स्मितहास्य केलं, अगदी मवाळ भाषेत परंतु अभिमानानं त्यानं प्रेमाला सांगितलं की, कारण प्रेम किती महान आहे हे समजण्याची ताकद केवळ समयांमध्येच आहे ! ज्ञानाच्या उत्तरनं अवाक झालेलं प्रेम ज्ञानाच्या चेहऱ्याकडे केवळ पहातचं राहिलं !

## मैत्री कशी उन्हावी ?

मैत्री नसावी फुलासारखी  
क्षणात फुलणारी  
क्षणात कोमेजणारी  
मैत्री नसावी सूर्यासारखी  
क्षणात उगवणारी  
क्षणात मावळणारी  
मैत्री नसावी चंद्रासारखी  
क्षणात शीतल छाया देणारी  
क्षणात विरून जाणारी  
तर मैत्री असावी सुखात, दुःखात  
आनंदात, एकांतात साथ देणाऱ्या अश्रुसारखी

-- कविता उगले

“ कार्यक्रम कितीही मोठा असो, त्या कार्यक्रमाची धुरा असते ती निवेदकावर. निवेदक हा संपूर्ण कार्यक्रमाचा आत्मा असतो. त्यांच्याच शैलीवर कार्यक्रमाची यशस्वीता अवलंबून असते. एक उत्कृष्ट निवेदक, आदर्श प्राध्यापक, वक्तृत्व कलेची जपवणूक करणाऱ्या आदरणीय प्राध्यापिका डॉ. सौ. संध्या सामुद्रे मॅडम यांच्याबद्दल ... ”

“ दशसहस्र वक्ता ” म्हटलं की, सहजच ओठ हलतात आणि बोट जाते राम शेवाळकरांच्या वक्तृत्व शैलीकडे. कारण तर त्यांच्याकडे असलेले अमोघ शब्दसामर्थ्य, आपल्या व्याख्यानाचा शब्द न् शब्द एक साहित्यकृती वाटावी असेच त्यांचे व्याख्यान. मग ते कोणत्याही विषयावर असोत अगदी राजकीय, सामाजिक, शैक्षणिक किंवा मग चिंतनशील. आपल्या अमोघ शब्दसामर्थ्याद्वारे श्रोत्यांचा जीव अगदी आपल्या मुठीत ठेवून अजरामर हुमुमत गाजवत असे.

आचार्य विनोबा भावे म्हणतात, “ जिथे आपल्याला फुलं उमलतील अशी जागा सगळ्यांनाच सापडत नाही. ” परंतु का कुणास ठाऊक मला ती मिळाली. कारण व्यक्तीला आपआपल्या क्षेत्रात यशस्वी होण्याची चाहुल नकळत लागून जाते अन् ती चाहुल लावण्याची किमया त्यांचे मार्गदर्शक करत असते. असेच मार्गदर्शक मला सुद्धा मिळाले. महाविद्यालयाच्या पहिल्याच दिवशी प्राचार्यांचे अभिभाषण, उज्वल परंपरा असलेले असे शासकीय अध्यापक महाविद्यालय. अन् त्या कार्यक्रमाचे निवेदक आदरणीय प्रा. डॉ. संध्या सामुद्रे मॅडम. आपल्या पहिल्याच वाक्यात शब्दांचे बळ देतात- “ यशाची उत्तुंग झेप घेवू पाहणाऱ्या पंखाना इथे बळ दिले जाते. ” फक्त झेप घेण्याची जिद्द, मेहनत, आत्मविश्वास हवा तो पक्ष्यांना.

अगदी सुरुवातीपासून इथल्या प्राध्यापकांनी प्रशिक्षणार्थ्यांच्या मनात आदराचे नाते निर्माण केले. महाविद्यालयीन तासिकेतला एक शब्दन् शब्द एखादी

साहित्यकृती वाटावी असे भासतात मग त्यावेळी आपण विद्यार्थी एकसारखे टक् टक् पाहत असतो. कारण आपण असूनही सादर करण्याची कला शिकावी ती डॉ. सामुद्रे मॅडम यांच्याकडूनच. मला आवड ती बोलण्याची. त्यांच्या मी प्रत्येक शब्द बारकाईने टिपत असतो. मला तर प्रत्येक वेळी प्रश्न पडतो की, केवढे हे वाचन ? केवढी शब्दसंपदा ? प्रत्येक शब्दाला असलेले महत्त्व, उपलब्धता लक्षात घेवून त्याचा योग्यवेळी उपयोग करणे हे सुद्धा मला वक्त्याचेच गुण.

"Reading makes a full man, conference a real man, and writing an exact man."

अगदी केबन प्रमाणे डॉ. सामुद्रे मॅडम ह्या उत्तम साहित्यिक, एक आदर्श प्राध्यापिका आता अकोल्याचा शासकीय अध्यापक महाविद्यालयात लाभलेला हा एक अनमोल ठेवा, प्रशिक्षणार्थ्यांना शिकवण्याच्या व्यवसायात आदर्शाचे स्थान सहजपणे दाखवून देतो कारण ज्यावेळी त्या महाविद्यालयीन तासिकेत शिकवण्याच्या कितीयेक प्रकारच्या व्याख्या, विविध विचारवंतांची मते येतात असतात. तेही अगदी बिनचूक. त्यांची शिकवण्याची पद्धत वर्गातील वातावरण अगदी प्रसन्नतेचे असते. डॉ. सामुद्रे मॅडम ह्या एक आदर्श प्राध्यापिका, उत्तम कवी, उत्तम वक्ता, उत्कृष्ट निवेदक या विविध नात्याने अगदी सहज बोलून जातात व विद्यार्थ्यांच्या मनावर कल्पकतेची छाप ठेवतात.





मानवी जीवनामध्ये यशाला सर्वात महत्वाचे स्थान दिले आहे. 'यश' म्हणजे काय ? तर प्रत्येक व्यक्ती आपल्या आपल्या परिने उत्तर देणार. देवू शकते की प्रत्येकाचे वेगवेगळ्या तऱ्हेचे उत्तर येणार. काही लोकांचे उत्तर येईल की यश म्हणजे जीवनामध्ये पैसा कमवणे, सरकारी नोकरी प्राप्त करणे, संपत्ती जमा करणे अशा वेगवेगळ्या तऱ्हेचे उत्तरे येतील.

बाळ समाजात जन्माला आल्यापासून त्यांच्या कडून आई-वडिलांच्या अपेक्षा असतात. आजचे जीवन फार स्पर्धेचे आहे. या स्पर्धेच्या जीवनामध्ये जगणे म्हणजे एखाद्या मोठ्या आम्हणालाच स्विकारणे होय. मुला-मुलीकडून आपल्या आई-वडिलांना खूप मोठमोठ्या अपेक्षा असतात की, तू जीवनामध्ये यशस्वी झाला पाहिजे. परंतु त्याला यशस्वी या शब्दाला साधारण अर्थ सुद्धा कळत नाही. जीवनामध्ये यशस्वी बनण्यासाठी आपले आई-वडिल आपल्याकडून डॉक्टर, इंजिनियर तसेच एखाद्या सरकारी नोकरी बनण्याच्या असतात.

मला तर वाटते की मुलाला यश प्राप्त करून देण्याच्या नादामध्ये ते आपल्या परिस्थितीचा किंवा मुलाच्या बुद्धीचा विचारही करीत नाही. कधी कधी आई वडील त्याचा यशाचा विचार करीत असतांना असे दिसून येईल की त्या यशामागे स्वतः आई वडीलच मेहनत घेत आहेत. या यशामागे घादत असतांना बाळाच कॉन्व्हेंटमध्ये प्रवेश देण्यासाठी स्वतः आई वडिलाची मुलाखत घेण्यात येते. कधी कधी कळत नाही की आई वडिलांना शिकायचे आहे की त्या बाळाला ?

शाळेमध्ये बाळ गेल्यापासून त्याच्या पासून नेहमी कोणत्या कोणत्या प्रकारच्या अपेक्षा त्याचे वडिल, आई, शिक्षक तसेच त्यांचे नातेवाईक अपेक्षा करीत असतात. परंतु त्याचे अपेक्षा किंवा घ्येय काय आहे हे त्याचे आई वडिल जाणून घ्यायचा प्रयत्न सुद्धा करीत नाही.

त्याच कडून ऐवढ्या मोठ मोठ्या अपेक्षा केल्या जातात की तो अयशस्वी ठरला की त्यांच्या जवळ कोणत्याच प्रकारच्या पर्याय उरत नाही. अशा वेळेस तो

निर्णय घेतो आत्महत्येचा. कारण त्यामध्ये विचार केला तर तो यवाने नासमजच असतो.

परंतु त्यांचा विचार केला तर आजच मुलांना आपल्या व्यवसायातून, खेळातून, उद्योगांतून, कलेतून यशस्वी व्हावे वाटते. परंतु त्यांच्या या अपेक्षाचा कधी विचार केला जात नाही व ह्या चिमुकल्यांचा विचारही केला जात नाही.

लता मंगेशकरंनी एका भाषणातून सांगितले आहे की, आपण जन्माला आल्यानंतर फक्त कार्य, मेहनत करायचे असते तर भाग्य आपला पाठलाग करीत असते तर मग फक्त वाट पाहायची असते यशाची. आपले घ्येय. घ्येय आपोआप बदलत जातात व परिस्थितीही तशी बदलत जात असते.

आई-वडिलांनी लयलेल्या तगाद्यामुळे तो शिकत असतो. शिक्षण पूर्ण होईपर्यंत अध्यापकाचा होतो. तरीसुद्धा नोकरी किंवा जीवनामध्ये यशस्वी होत नाही. स्पर्धापरीक्षेमध्ये उत्तीर्ण होतो. परीक्षा उत्तीर्ण झाल्यानंतर वेळ येते मुलाखतीची. मुलाखती आटोपल्यानंतर मग मागतात अवाढव्य पैसा तो एवढा नसतो. या ठिकाणी अपयशी झालेला दिसतो परंतु खऱ्या अर्थाने तो यशस्वीच होतो. अशा ठिकाणी त्याच्या भाग्याने साथ दिली नाही.

एखाद्या मुलाला आई-वडिलांच्या व तसेच स्वतःच्या प्रयत्नातून नोकरी लागते. मग आजच या महागाईच्या काळामध्ये मुलांचे शिक्षण आई-वडिलांचा आजाराचा खर्च व तसेच दैनंदिन खर्चांमुळे एका सरकारी नोकरी मध्ये कुटुंब चालविणे कठीण होवून जाते. मग नोकरी लागते म्हणजे आई वडिलांना मुलगा यशस्वी झाला असं म्हणायचे असते परंतु वास्तविकता हे नाहीच तो कधीकाळी आईला वडिलांना आश्रमात पाठविले याची कोणत्याही प्रकारची शाशवती नसते.

माझ्या मते यशस्वी म्हणजे सर्व नातेवाईकांसोबत आनंदी राहणे, आई-वडिले लासोबत, मुलांसोबत आनंदी राहणे व तसेच समाजातील लोकांच्या दुःखाचा विचार करणे होय व कोणत्याही प्रकारची लालसा नसावी यालाच थोडक्यात यश म्हणता येईल.

# कविता

## ॥ अर्घ्य ॥

ज्ञान हा सूर्य, संस्कार प्रकाश भावती  
सूर्यास या जीवनाची अर्घ्य आहूती

अज्ञान, तिमीराचे फेकूनी पांघरुण  
ज्ञानसूर्ये करू जनी जागरणं

अर्घ्यकरी, तो विद्यार्थी आजीवनी  
ज्ञानदान वसा ठरावी संजीवनी

जीवाचं सार्थक, लीन प्रभू चरणी  
मरणोपरांत जीवे विचारसरणी

करी पूजन ज्ञानगुरुदेवताचे  
सा विद्या या विमुक्तये  
सा विद्या या विमुक्तये

द्विपक वसंत शिरनामे

## ॥ भिजावे मनाचे भाव ॥

श्रावणसरींनी वरसावे  
मन आनंदात नहावे  
अंतरीची आस ही  
प्रयत्नांना यश दिसावे

सुटावी काटेरी वाट  
सरावे समस्येचा घाट  
पथ संघर्षाला त्या  
दिसावे शिखराचा धाट

कर्तृत्वाने घ्यावी झेप की  
घारेने ही वर पहावे  
हितगुज साधण्या मजशी  
निखळ पाखरांनी तरसावे

व्हावा वर्षाचा वर्षाव  
स्नेहसरींनी भिजावे मनाचे भाव  
प्रगतीच्या वाटेवरती...  
भरून निघावे सारे घाव

ब्रह्मानंद सुभाषराव पवार



मन आणि अंतःकरण हे खरोखरच एकत्र काम करू शकतात कां ? ते एकत्र काम करू शकतात, पण ती एक फार मोठी कला आहे. त्यासाठी तुम्हाला एक विशिष्ट शिस्त शिकावी लागेल. आहेत त्या अवस्थेत ते परस्परापासून फार दूर आहेत. त्यांची भाषा भिन्न भिन्न आहे, मन शब्दांनी, विचारांनी बोलतं, अंतःकरण भावनांनी, भावावस्थांनी निःशब्दपणे बोलतं, त्यांना एकत्र आणणं त्यांच्यात एक पूल बांधून त्यांना सुसंवादाने एकत्र काम करायला लावणं एक कला आहे.

## ॥ रूप अंतरंगाचे ॥

कधी कधी कविता म्हणजे  
बोल असतात अनुभवाचे  
किंवा कधी ते रूप असतात  
वेड्या मनाच्याच अंतरंगाचे ...

नियम जरी असला की  
कुणी कधीच नसतं कुणाचं  
श्रद्धा असली वेड्या मनात  
की कुणीतरी पाठीशी असतंच ...

काटे बोचतील म्हणून कधी  
फुलांना नसतं टाळायचं  
फुलांसाठी तरी काट्यांनाही  
आपलं असतं म्हणायचं ...

च मागता तू सगळं दिलंसं  
(चार दिवसांचं मैत्रितं)  
कस मागू वेगळं  
तुझ्या रूपात विरु दे  
माझं 'मी' पण सगळं ...

नितीन हाथोड



## ॥ एक प्रवास ॥

एक प्रवास मैत्रीचा  
जशा हळूवार पावसाच्या सरीचा  
ती पावसाची सर अलगद येवून जावी  
अन् एक सुंदरशी संध्याकाळ  
हळूच खुलून यावी ...

एक प्रवास सहवासाचा  
जणू अलगद पडणाऱ्या गारांचा  
न बोलताही बसंच काही सांगणारा  
अन् स्पर्श न करताही मनाला भिडणारा ...

एक प्रवास शून्याचा  
जणू हिमालयाशी भिडण्याचा  
शून्यातून नवे जग साकारणारा  
अन् नव्या निर्मितीची चाहुल देणारा ...

एक प्रवास जगण्याचा  
क्षणाक्षणाला माणूस घडवण्याचा  
हसता-हसता रडवणारा  
अन् रडवून हळूच हसवणारा ...

एक प्रवास प्रेमाचा  
धुरधुरणाऱ्या दोन जीवांचा  
जिकलो तर संसार मांडण्याचा  
अन् हरलो तर नवीन वाटा शोधायच्या ...

एक प्रवास प्रयत्नांचा  
सुखदुःखातील नाजूक क्षणांचा  
अखंड घडवणाऱ्या माणूसकीचा  
अन् नवी उमेद देणाऱ्या घडींचा

एक प्रवास ...  
तुमच्या आमच्या आवडीचा  
साठवू म्हटले तर साठवणीचा  
आठवू म्हटले तर आठवणीचा ...

..... चारुशीला भोळे

## ॥ जिद ॥

अशक्य ते मला शक्य करायचे  
नाही या शब्दाला हो मध्ये बदलायचे ॥१॥

होणार असेल जर प्रयत्न  
तर तो मला गिटवायचा आहे  
नसेल आधार कोणी कोणाला  
तर तो मला व्हायचा आहे  
म्हणूनच अशक्य ... ॥१॥

असेल जर का संकट उभे  
त्याला मला सामोरे जायचे आहे  
आसवांना मोती बनवून  
ध्येय मला गाठायचे आहे  
म्हणूनच अशक्य ... ॥२॥

असूनही अपंग तो समोर दिसणारा  
एव्हरेस्ट मला सर करायचा आहे  
आणि पाय असणाऱ्यांना नेहमीसाठी  
लाजवायचे आहे  
म्हणूनच अशक्य ... ॥३॥

का ? खर्च करायची शक्ती  
त्या निष्फळ प्रेमासाठी  
अर्पण करेल मी माझा प्राण  
निस्वार्थ देशासाठी  
म्हणूनच अशक्य ... ॥४॥

तर उठा, जागे व्हा,  
मनातील स्वप्नासाठी  
जीवनातील त्या प्रत्येक श्रमासाठी  
जो तुमची वाट बघत आहे  
म्हणूनच अशक्य ... ॥५॥

अशक्य ते मला शक्य करायचे  
नाही या शब्दाला हो मध्ये बदलायचे

..... कु. स्वाती राहाटे

## ॥ अग्निपंख ॥

एकदा एका माणसाने केव्ही  
परमेश्वराकडे तक्रार,  
का ठेवले मला एकले  
काय होते यातून साकार ?

देव म्हणाला, 'खुळ्या' तू  
कुठे आहेस रे 'एकला' ?  
दिली तुला तुझ्याच सारखी  
'छाया' निरंकार

असते 'ती' पाठी तुझ्याच सदैव  
होता तू दुःखी निराश,  
घेण्या ती होते सज्ज  
वाटून तुझा भार

जेव्हा तू होशी  
हसण्यामध्ये दंग,  
हसते ती तेव्हा तुझ्याच  
मोहक हास्या संग

म्हणतो मग तो माणूस  
'देवा जाती ही का सोडून मज ?'  
जेव्हा सूर्य तळपे दाखवाया तेज,  
राजा असो की रंक.

देई देव उत्तर त्यास,  
हीच माझी रे शिकवण  
अग्निदिव्यामध्ये जो तरतो,  
त्यास मिळती अग्निपंख  
त्यासच मिळती 'अग्निपंख'.

..... कु. पल्लवी कुळकर्णी

## ॥ घर कसे असावे ॥

घर असावे घरासारखे  
नकोत नुसत्या भिंती  
तिथे असावा प्रेम जिव्हाळा  
नकोत नुसत्या नाती

त्या शब्दांना अर्थ असावा  
नकोत नुसती वाणी  
सूर जुळावे परस्परांचे  
नकोत नुसती गाणी

त्या अर्थाला अर्थ असावा  
नकोत नुसती नाणी  
अश्रुतूनही प्रीत झरावी  
नकोत नुसते पाणी

या घरट्यातून पिलू उडावे  
दिव्य घेवून शक्ती  
आकांक्षांचे पंख असावे  
उंबरठ्यावर भक्ती

संकलन :  
कु. दुर्गा शिवचरण पुरोहित

## ॥ कर्तव्ये ॥

गाडीत फिरण्याचं स्वप्न बघ  
पण पायी चालणं विसरु नकोस

गर्भश्रीमंत व्हायचीइच्छा बाळग  
पण गरिबीची किळस धरु नकोस

आकाशात भरारीही मारुन बघ  
पण जमिनीला मात्र विसरु नकोस

मखमली गादीवर झोपण्याचा विचार कर  
पण घामाच्या सुखाची भाकरी विसरु नकोस

जगभर मनसोक्त सैर तू कर  
पण चिमुरड्या घरट्याला विसरु नकोस

इच्छा, आकांक्षा, रंगीत स्वप्नही बघ  
पण कर्तव्ये माणूसकीची विसरु नकोस

चंद्रभान भुरके

स्त्री ही सुशिक्षित हवी, ती जर सुशिक्षित असेल, चौकस व जिज्ञासू असेल, परंपरा व अंधश्रद्धा यातील फरक ओळखून योग्य परंपरा जोपासणारी असेल, जागतिक घडामोडी जाणणारी असेल तर या गोष्टी तिच्याकडून मुलं उचलतील. सुविद्य माता आपल्या जबाबदारीची योग्य जाणीव ठेवून वागणारी असेल तर ती चारित्र्य घडणीतील महान व्यक्ती सर्वोत्कृष्ट शिक्षक ठरते.

○ डॉ. राधाकृष्णन

## ॥ शाश्वत विकास ॥

शिकता शिकता शिकत जाणे ध्यास शिक्षकाचा  
क्षमा, दया, शांतीचा ध्यास चिरंतनाचा  
नाम-नामाने मानव होईल दानवाचा  
तुच हो शिल्पकार तुझ्या जीवनाचा  
नको आधार खोट्या कुबड्यांचा  
शान, मान, आन, पण नसावा मनाचा  
स्वविषयी संकल्प करा स्वतःचा  
तरच जगू व जगवू कणकण पृथ्वीचा  
विचार हा मोठा ग्लोबल समाजाचा  
कान करावा शिक्षकाने गुण विद्यार्थ्यांचा  
सहज घडविणे चर्चासत्र ध्यास महाविद्यालयाचा

संकलन :

कु. स्वाती राहाटे

## ॥ गुरू महती ॥

— गुरू म्हणजे ज्ञानप्राप्तीचे द्वार  
गुरू म्हणजे जीवनाचे शिल्पकार  
गुरू म्हणजे ज्ञानाचा ठेवा  
गुरू म्हणजे सतत तेवणारा दिवा  
गुरू म्हणजे मंगलमूर्ती  
गुरू कृपा म्हणजे स्वप्नपूर्ती  
पृथ्वीसाठी सूर्य जसा  
सर्वासाठी गुरू तसा  
गुरू म्हणजे दयासागर  
गुरू म्हणजे मायेचा पाझर  
गुरूंची स्तुती किती करू  
हे तर आहेत कल्पतरू  
गुरू म्हणजे सर्व विश्वाचा आधार  
गुरूंना या माझा कोटी-कोटी नमस्कार

कु. मोहिनी न. देवकते

## ॥ मला असा शिक्षक बनायचे आहे ॥

बुटे सरांसारखे उपक्रम राबवायचे आहे  
देव मॅडम सारखे मधुर आवाजात गायचे आहे  
खताळ सरांसारखे शिस्तप्रिय बनायचे आहे  
मानकर मॅडम सारखे आत्मीयतेने शिकवायचे आहे  
तडस मॅडम सारखे स्मरणशक्तीचे वरदान मिळवायचे आहे  
मला असा शिक्षक बनायचे आहे

सामुद्रे मॅडम सारखे कर्तव्यदक्ष व्हायचे आहे  
गणोजे मॅडम सारखे विद्यार्थ्यांसोबत आपुलकीने रहायचे आहे  
धारस्कर मॅडम सारखे विद्यार्थ्यांना समजून घ्यायचे आहे  
वातकर मॅडम सारखे मार्गदर्शक व्हायचे आहे  
ह्या सगळ्यांचे हे सर्व गुण मला आत्मसात करायचे आहे  
मला असा शिक्षक बनायचे आहे.

सुमेघ रामचंद्र वानरे

## ॥ दैवत ॥

विद्यार्थी हे दैवत माझे  
पूजा तयांची बांधू या  
आपण कसेही घडलो असू हो  
परि उत्तम तयांना घडवू या ॥१॥

पाढ्यांची ती घोकंपट्टी  
पाठांतराची ती जुनीच रिती  
परि रंजकता आणू या नवी  
चित्त तयीचे खिळवू या ॥१॥

साने गुरुजी ठरले महान  
दिले ज्यांनी जीवाचे बलिदान  
त्यासम बनू न शकलो तरीही  
आदर्श तयांचा गिरवू या ॥२॥

कोवळी निष्पाप निरागस ही मुले  
काय वाईट, काय चांगले हे देखील त्यांना न कळे  
आकार तसा देऊ तयांना, तशीच त्यांची मूर्ती घडे  
जबाबदारी ही यथार्थ निभवू याचे भान ठेवू या ॥३॥

समाजाने दिली दूषणे जरी  
आली स्थिती हलाखीची तरी  
नकोच तडजोड विद्यार्थ्यांप्रती  
जीव ओतूनी शिकवण्याची मनी भावना ठेवू या ॥४॥



कृष्णा लक्ष्मण पाबळे



## कॉलेज जीवन

कॉलेजचं जीवन किती सुंदर असतं  
रडणार लेकरुही इथे येऊन हसतं  
हऱ्या, नाऱ्या, धिऱ्या सगळे होतात जमा  
सोबतच शिकतात आशा, उषा, सीमा  
तासिका सुरु होताच जमतात एकत्र  
तेथूनच सुरु होते विनोदाचे सत्र  
शिकवतांना हळूच कॉमेंटस् पास करायचे  
टेबलाखाली मुंडकं घालून खुदखुद हसायचे  
कॉलेजमध्ये असले उद्योग नेहमी चालायचे

मधली सुटी असते वेळ डबा खाण्याची  
डबे असतात भारताचे लोकसंख्यचिन्ची  
असा प्रसंग नेहमीच घडतो  
एकतेचा संदेश त्यातूनच तर मिळतो  
कोणत्याही कार्यात जातो आम्ही धावून  
सहकार्य वृत्ती घ्या आमची पाहून  
एकमेका साहाय करून अवघे धरू सुपंथ  
हाच आमचा धर्म हाच आमचा पंथ  
करतात कुणी भाषणे, कविता होतात सादर  
गुरुजनांप्रती असतो आमचा आदर  
येथूनच वेगळ्या वळणावर वळतात  
उत्कृष्ट कलावंत येथेही घडतात  
फावल्या वेळेत मारतो आम्ही गप्पा  
कुरापती करण्यास लढवतो शकला  
कुणी म्हणतात गाणी  
कुणी करतात नकला

हळूहळू दिवस जातात, परीक्षा येते जवळ  
रिकाम्या गोष्टींसाठी नसते मग सबड  
परीक्षेचं दडपण उरावर असतं  
तरीपण कॉलेजचं जीवन सुंदरच असतं  
परीक्षा संपल्यावर गावाकडे पळतात  
जातांना मात्र ढसाढसा रडतात  
डोळ्यातून नुसती आसवेच गाळतात  
डोळ्यातून नुसती आसवेच गाळतात

-- अनुराधा डाबेराव

## भाड्याची खोली

राहणीत कोडेक्या घरेत निव्हाल  
मगून ही एर तर अंतर्भोजन घेतली  
या शोधे अंतर्भोजन मारण्यातुळे  
राहण्याची संवर्धन मारली

राहण्याची शोधे मारली मारली  
मगून घेतली मारली मारली  
मरत राहण्यासारही मारली  
राहणी मारण्याची खोली

तुज्यात केसही खोली मारल्या  
तेसरे पडेच्या घरी  
मारक घटका मारल्या  
अन् खोली या होली मरी

या मारक मगाले मरा आहेत  
तेन तुंन अची तरय मारी  
तेन मरी तेन मरी

तुज्यात मारण्याची खोली

मंन एर मारण्यातुळून  
एर खोलीची मारिली निव्हाली  
मर विघ अन्त-घत्त खोली  
राहण्यातुळे मारणून केसही

मिच घेऊ लगतले खोलीवर  
त्यातुळे मरा घेऊ लगतली  
जुनी मगालचे हा तर बंगला  
जुनी मगालचे ही तर हवेली

या घेऊन कोडेक हार अस्तप्यातुळे  
रोज पाटपीट होऊ लगतली  
मगून पुन्हा दोन महिन्यांनी  
शोधची लगतली दुत्तरी भाड्याची खोली

कोडेक्या जवळच निव्हाली दुत्तरी खोली  
त्यातुळे मनाला धोडी शांती निव्हाली  
या धन्य धन्य हे बी एर  
अन् धन्य धन्य ही भाड्याची खोली

✽ सुराल इंगळे,  
अभिजित शिकारे

## गुली

सगळ्यांच्या एका धोबापनागे अस्ततात गुली  
एकाच कुळाचे नाव उंचवेत मुन्ना परतु  
दोन-दोन कुळाचे चारिच राखतात गुली ॥

जोगीही एकमेकांपासून कमी नाही  
हिरा आहे मुलगा तर मोती आहे मुली ॥

काट्यांच्या मार्गावर स्वतः चालतील  
परंतु दुसऱ्यांसाठी फुलांचा मार्ग तयार करतील गुली ॥

विधीचे विधान आहे, जगाची रित्त आहे  
मुहूर्त अस्तप्याच्या पाण्याप्रमाणे अस्ततात या गुली ॥



श्रद्धा गोपालराव टाळे

## कांतीज्योती सावित्रीबाई फुले

दिला जिणे इधल्या अबलांना शिक्षणाचा अधिकार,  
त्या सावित्रीचा करू मर्याने शतदा जयजयकार ॥४॥

ज्योतीसंग राहूनी दिली या देशाला ज्योती,  
भान पाळिले स्त्रियांना घेण्या हाती लेखणी पाटी,  
साक्षरतेचे बीज रोवले, करुनी नष्ट अंधार ॥  
त्या सावित्रीचा ...

कलंकित केशवपन-सतीच्या बंद पाडल्या घाली,  
पुनर्विवाह हक्क देऊनी साली विधवांची माउली,  
सम्मानाने जिणे शिकविले, झेसूनी अत्याचार ॥  
त्या सावित्रीचा ...

गाऊ माउली तुझी मनाने आम्ही लेकरे गाथा,  
उंच जहाला तुझाच अमुच्या पुण्याईने माथा,  
स्त्रिजातीची तू शिल्पकार, तूज बंदन विवार ॥  
त्या सावित्रीचा ...

✽ कु. रश्मी वाळस्त्री



## माऊली

माऊली, कशी आहे माझी माऊली ?  
विशाल वटवृक्षागत तिची छाया  
आभाळासम अफाट तिची माया  
फिकी तिजसमोर सारी दुनिया  
माऊली, अशी आहे माझी माऊली ?

मातीतील सहनतेची ती शक्ती  
शबरीतील ईश्वरावरील भक्ती  
तीवाअे ज्ञानेश्वराची ज्ञान पंक्ती  
माऊली, कशी आहे माझी माऊली ?

गरोदरी घेतला मजसाठी त्रास  
तिने दिला माझ्या श्वासाला श्वास  
माझ्या सुखात तिच्या सुखाचाच वास  
माऊली, अशी आहे माझी माऊली ?

आद्यदैवत माय माऊलीचा शेरा  
म्हणून क्षमस्वी मी परमेश्वरा  
कारण तुजवरचढ श्रेष्ठ माऊली ईश्वरा



संकलन :  
कु. प्रीती आराख



## आई

आई या शब्दातच  
अर्थ सर्व आला  
शब्द ओठी येताच  
भावनांना स्पर्श झाला

आईच्या प्रेमाला

जगी तोड नाही

तिच्या वात्सल्याला

जगी तोड नाही

आईचे प्रेम कसे असते ?

अमृताची गोडी त्याला

चंदनाचा मृदुगंध

परिसाचा स्पर्श त्याला

कस्तुरीचा सुगंध ...



कु. दीपाली मुरलीधर मानकर

## सरी

सरी, रिमझीम पावसाची सरी  
तुही कुणावर प्रेम करशिल खरी  
चिंब तुझ्यात भिजतांना पाहिले  
तुही नक्कीच नभावर प्रेम केले

विरह दुःखात नभ असतांना  
तो दिसला मला कडकडतांना  
सरी बिचारी, विरह सोसत बसली  
वाहवून अश्रु रड-रड रडली

सरी आजही रडतांना दिसली  
या कपट समाजाला वाटलं  
पावसाला सुरुवात झाली  
पावसाला सुरुवात झाली



प्रतीक वानखडे

## मैत्री

मैत्री असावी जीवाभावाची  
नुसती नको नावाची  
असावा आदर  
करावी कदर

कोणत्याच नको अपेक्षा  
मैत्रीच्या कधी संपू नये कक्षा  
असावी निष्पाप वृत्ती  
मैत्रीनेच पेटवू स्नेहाच्या ज्योती

मैत्री म्हणजे ...  
सकाळचं ते कोवळं ऊन  
एकदा तरी पाहावं प्रत्येकाने पिऊन

मैत्री म्हणजे एक सप्तरंगी धनुष्य  
ज्याचे अस्तित्व  
दे फक्त आनंद ...

मैत्री असावी सूर्यासारखी  
सतत प्रकाशित राहणारी

नसावी ती आगिसारखी  
कधी न कधी विझणारी

मैत्री असावी हृदयासारखी  
सतत जी धडपडणारी

मैत्री खरचं काय असते  
मित्राची साथ असते

मैत्री असावी झाडासारखी  
सतत सावली देत राहणारी



स्वप्नील राजेंद्र गिरी (मेजर)

## संघटन तुटलं हो

काय सांगू दादा तुम्हाला  
वादळं सुटलं हो  
समाजाचं आज माझ्या  
संघटन तुटलं हो  
दृष्ट लागली सर्वांना  
नसीब ते फुटलं हो ॥१॥

बोल सारे भिमाचे विसरून गेले हो  
तोडून संघटन यांनी गट केले हो  
वागण्याचं यांच्या वारं  
उलट ते फिरलं हो ॥१॥

कुणी एक विचारी उरलेच नाही हो  
जो तो जन सारे आपलेच पाही हो  
खोड लागली जिवाला  
मन जरी वितलं हो ॥२॥

कुणी दूरविचारी, कुणी छुपा रुस्तम हो  
करी लावा, लावी कुणी तळीराम हो  
काही धूर्त लोकांनी  
समाजास लुटलं हो ॥३॥



नागोराव सखाराम मोरे



## निरोप

मनात नसले तरीसुद्धा पाय घरी वळतील  
धांबायलाच हवे म्हणत हातही हळूच हलतील

तुमचे भाव तुमच्या भावना शब्द माझे असतील  
माझ्या कुठल्या ह्या कविता तुमच्याच तर नसतील

रुजलेल्या बियांना अंकुर हिरवे फुटतील  
कविताही पानागणिक फुले बनून फुलतील

काही कविता डोळ्यातून अश्रू होऊन झरतील  
काही कविता हसता हसता अंतर्मुख करतील

निरोपाचे क्षण असे येतील आणि जातील  
माझी गाणी तुमचे ओठ पुनःपुन्हा गातील

■  
कडू जुमळे

## सर

पंख आमचे इवलेसे  
हवाय तुमचा आधार  
मान तुमची झुकू देणार नाही  
हाच मनी निर्धार  
सोडणार नाही तत्त्वे तुमची  
मानणार नाही हार  
रस्ते असू द्या कितीही कठीण  
नाही घेणार माघार

आमच्या प्रगतीमध्ये केवळ  
केवळ तुमचा आशीर्वाद  
शिष्य झालो तुमचे हेच  
आम्हा अभिमान  
उपकार तुमचे अनंत सर  
कसे मानू तुमचे आभार ...  
आम्ही आहोत मातीचे गोळे  
तुम्हीच देणार आकार

■ कु. गायत्री चव्हाण

## सर, तुमचं रागावणं ... !

सर तुम्ही जर रागावले नसते,  
तर आज व्यक्तीमत्त्व मातीत असते ॥४॥

या मातीला जर घास्ती नांगराची  
तर बाग फुलेलं कशी यशोशिखराची  
सर तुम्ही जर रागावले नसते,  
तर आज व्यक्तीमत्त्व मातीत असते ॥१॥

या फुलाला जर भिती मुरझाण्याची  
तर हवा दरवळेल कशी सुगंधाची  
सर तुम्ही जर रागावले नसते  
तर आज व्यक्तीमत्त्व मातीत असते ॥२॥

पिल्लांना जर घरट्याच्या काड्या टोचतील  
तर ती पिल्ले अज्ञान सागरात डुबतील  
सर तुम्ही तर रागावले नसते  
तर आज व्यक्तीमत्त्व मातीत असते ॥३॥

■  
दिपक वसंत शिरनामे

## पावसाळा

पावसाळा आला की खूप मजा येते  
पावसाने अंग सारे भिजून जाते  
जमिनीवर सारी हिरवळ येते  
पृथ्वी जणू हिरवा शालूच घेते  
लहान मुलांची तर मजाच होते  
पावसात नाचायची संधीच येते  
पावसाने सारे ओले चिंब होते  
रेनकोट छत्र्यांची वरदळ होते  
जाई शेवंतीला फुलोर येते  
फुलांनी बाग सारी सजून जाते  
पक्षांची किलबिल सुरू होते  
झाडांना कोवळी पालवी येते  
पृथ्वीवर जणू स्वर्गच येते  
म्हणून तर मला पावसाळा आवडते  
-- विशाल ज्ञानदेवराव पुंडे

## विज्ञान

आईनस्टाईनने टाईम मशीन बनविली  
आईनस्टाईनला घेऊन ती आकाशात झेपावली  
त्याला घेऊन ती न्यूटनकडे गेली

मशीनमधून आईनस्टाईन अलगद उतरला  
त्याला पाहून स्वर्गच हादरला  
न्यूटनचा पारा शंभरीवर गेला  
आईनस्टाईनचा तर त्याने पालापाचोळा केला

लगेच दोघांमध्ये चालू झाले समर  
एकमेकांच्या शोधांची घेतली त्यांनी खबर

न्यूटनने सुरवात N.F.L. पासून केली  
आईनस्टाईनने S.T.R. ची गुगली फिरविली

ते ऐकून न्यूटन एकदम उत्तरला  
Non inertial frame बदल कळले नाही मला  
Inertial frame चा तर तू भाजीपाला केला

आईनस्टाईनचा अहंकार दुखावल्या गेला  
दगड मारून न्यूटनने त्याला जमिनीवर आणला  
न्यूटनने Gravitational force चा विमर टाकला  
सचिनसारखा आईनस्टाईनने तो परत धाडला

$E=mc^2$  माझी आहे कला  
 $F=ma$  चा तर जमाना उलटून गेला  
हे ऐकून न्यूटन फुटाण्यासारखा फुटला  
 $E=mc^2$  साठी तर तू त्याचाच उपयोग केला

त्यासाठी आईनस्टाईनने न्यूटनचे आभार मानले  
झाले गेले दोघेही विसरून गेले  
जसा न्यूटन आहे विज्ञानाचा जनक  
तसाच आईनस्टाईन आहे पालक

विज्ञानामुळे माणसाची होत आहे प्रगती  
दुरुपयोगामुळे त्यांची खंटत आहे मती  
त्याच्याचमुळे होत आहे सगळी हलचल  
Don't be think for something miracle.

-- कु. वर्षा विजय मडके

## आमचे आदर्श

समुद्र असो वा सागर, वाहत असतो निरंतर  
तसेच आम्हाला मार्गदर्शन करणारे, आमचे माननीय बुटे  
ज्यांच्या विचारांतून सदैव पिळते, ज्ञान आणि रफूर्ति  
तात्त्वज्ञानाच्या तारिकेला ज्या, वाटतात चैतन्य पूर्ती  
हारय असते सदैव, ज्यांच्या मुखावरती  
काय वर्णावी अशा, देय मॅडमची किर्ती

जसे शोभे विरांच्या अंगी, शौर्य आणि धाडस  
जसा मंदिराच्या वरती, तेजोमय कळस  
तसाच आमच्यावर माया करणाऱ्या, आमच्या मॅडम तर  
ज्यांची सदैव असते, आमच्यावर कडक नजर  
शिस्त पालनावर ज्यांचा, सदैव असतो भर  
असे आमचे प्राध्यापक, माननीय खताळ सर  
शिकविण्यात ज्यांच्या प्रगल्भतेची रिदम,  
कधी शिकवितात विसृडम, तर कधी देता फ्रिडम,  
अशा आमच्या आदरणीय, वातकर मॅडम

मानकर मॅडम बदल काय बोलावे, शब्दच अपुरे पडतात  
शांतता प्रेमळता या शब्दाचे अर्थ, त्यांच्याकडे पाहूनच कळत  
ज्यांचे अध्यापन म्हणजे, आदर्शाची खान आहे  
गणोजे मॅडम आम्हा लाभल्या, याचा अभिमान आहे.  
वक्तृत्व, कवित्वाचा झरा, ज्यांच्यात मूर्तिमंत्र वाहतो  
संचालन करतांना आदर्श म्हणून आम्ही,  
सामुद्रे मॅडमकडेच पाहतो

अर्जुनाच्या पाठीशी जसे, आहेत भगवान श्रीधर  
तशाच आम्हाला पथदर्शक, आमच्या मॅडम धारस्कर  
संगीतात जसे असतात, ताल, लय अन् स्वर  
तसेच आपल्या महाविद्यालयात, माननीय श्री सोनोने सर  
आपल्या महाविद्यालयाचे कर्मचारी वृंद  
म्हणजे जणू शिंपल्यातील मोती  
सतत कार्यमग्न असतात, जशा  
तेजोमय नंदादीपातील ज्योती

-- विशाल ज्ञानदेव पुंढे

# सुखी जीवन की मेरी कल्पना

कु. दुर्गा शिवधरण पुरोहित

आज वर्तमान जीवन में और प्राचीन काल में भी प्रत्येक मनुष्य सुख प्राप्त करने के लिए बेचैन दिखाई देते हैं। सभी लोग अपने जीवन को सुखी बनाने के लिए दिन-रात परिश्रम करते रहते हैं। फिर भी बहुत सा धन इकट्ठा कर लेने से वह सुखी नहीं हो पाते।

सुखी जीवन की मेरी भी कल्पना है। मेरे विचार से जीवन को सुखी बनाने के लिए अपने आसपास कुछ भौतिक वस्तुओं का होना जरूरी तो है, लेकिन उनकी भरमार अनावश्यक है। पर यह सुखी जीवन तो शारीरिक सुख की अपेक्षा मानसिक सुख सुखदायक होता है। मैं उतनी ही वस्तुओं को एकत्रित करना चाहती हूँ, की जितनी मेरी कार्यक्षमता बनाए रखने के लिए आवश्यक है। मेरी कल्पनानुसार जीवन की सुखी बनाने के लिए उत्तम स्वास्थ्य बहुत जरूरी है।

संसार में धन का बड़ा महत्त्व है। सुखी जीवन जीने के लिए धन की बड़ी जरूरत होती है। किंतु मानवीय गुणों को छोड़कर केवल धन के पिछे ही नहीं दौड़ना चाहिए। हमारे यहाँ धन की देवी लक्ष्मी को चंचल कहा गया है। इसका तात्पर्य है की व्यक्ति हमेशा धनवान नहीं बना रहता। जब वह निर्धन हो जाता है, तो लोग उसकी उपेक्षा करने लगते हैं। मेरे विचार से उसी व्यक्ति का जीवन सुखी है, जो इतना धन कमा लेता है जितने से उसकी जरूरतें पूरी हो सकें और वह अपनी सामाजिक जिम्मेदारी बड़ी कुशलता के साथ निभा सके इस बारे में मैं संत कबीर के निम्नलिखित दोहे को आदर्श मानती हूँ -

“ साई इतना दिजिए, जामे कुटूम समाय  
मैं भी भूखा ना रहूँ, साधु न भुखा जाय ।”

मुझे ऐसा लगता है की उसी व्यक्ति का जीवन सुखी होता है जो अपने व्यक्तित्व का पुरा विकास कर पाता है। अगर उसने इन गुणों का पूर्ण विकास कर लेने पर वह अपना, अपने समाज का और देश का विकास कर सकता है। अपना, अपने समाज का और देश का विकास

कर सकता है। किंतु गुणोंका विकास संघर्ष के वातावरण में ही हो सकता है और विलसिता में नहीं। क्योंकि यदि उसके पास धन उपलब्ध रहा तो वह प्रयास ही नहीं करेगा। इसी तथ्य की ओर संकेत करते हुए कवि ने कहा है -

“ फुल काँटो में खिला था, सेज पर मुरझा गया।”  
मेरे विचारानुसार उसी व्यक्ति का जीवन पूर्णरूप से विकसित है, जिसके जीवन में थोड़ा बहुत संघर्ष हमेशा बना रहता है।

जीवन जीते समय व्यक्ति ने हमेशा परोपकार का मार्ग अपनाना चाहिए। जब हम किसी की मदद करते हैं उस समय हमें जो आनंद मिलता है वह कुछ अलग ही होता है। गोस्वामी तुलसीदासजीने भी कहा है की संसार में परोपकार से बढ़कर दुसरा धर्म और पर पीडन से बढ़कर दुसरा पाप नहीं है।

“ परहित सरिस धर्म नहीं भाई  
परपीडा सम नहिं अधमाँई”

जो लोग दुसरो के प्रति सहानुभूति रखते हैं और उनके सुख दुख को अपना ही सुख दुख समझते हैं, वे ही सुखी रहते हैं। इसीलिए प्रसादजी कहते हैं -

“ औरों को हँसते देखो, मनु हसो और सुख पाओ,  
अपने सुख को विस्तृत कर लो, सबको सुखी बनाओ”  
मैं उसी व्यक्ति का जीवन सुखी मानती हूँ जो मानव-मानव की सेवा के लिए अपना तन-मन-धन अर्पित कर देता है। और मानव -मानव को समान समझता है। हमे भगवान ने जो जीवन रूपी उपहार दिया है। इस उपहार का सभी ने सदुपयोग करना चाहिए। और भगवान को हमेशा उसके लिए धन्यवाद कहना चाहिए। संसार में उसी का नाम अमर होता है जो मानवता के कल्याण के लिए कोई महान कार्य कर जाता है। सुखी जीवन के बारे में यही कल्पनाएँ हैं जिसे मैं अपने जीवन में साकार करने का प्रयास करूँगी।

हिन्दू मत में ईश्वर के लिए प्रचलित कल्पना -

आमतौर पर हिंदू मत को ऐसे धर्म के रूप में लिया जाता है जिसमें ईश्वर के अनेक होने की कल्पना है। वास्तव में बहुत से हिन्दू इसका प्रमाण देते हैं। और वह अनेक ईश्वरो पर विश्वास रखते हैं। कुछ हिंदू तीन ईश्वरो जबकी कुछ हिन्दू तो ३३ करोड़ खुदाओं पर विश्वास रखते हैं। फिर भी पढ़े-लिखे हिन्दू जो अपनी किताबों से परिचित हैं, कहते हैं की एक हिन्दू को केवल एक ही और सिर्फ एक खुदा (ईश्वर) की पूजा करनी चाहिए।

**उपनिषद :**

उपनिषद.... उपनिषद को भी हिन्दूओं के पवित्र ग्रंथों का स्थान प्राप्त है। उपनिषद का यह शेर पढिए...

१) " वह केवल एक है किसी दुसरे के बिना।"

(छन्दोग्या उपनिषद: ६:२:१)

२) न ही उसके माता-पिता है और नही कोई खुदा"

(स्वेत स्वागा उपनिषद ५:९)

उपनिषद ही का एक और शेर देखिये :

३) " उस जैसा कोई नही है"

(स्वेत स्वाग उपनिषद, अध्याय ४:१९)

" कोई उस जैसा नही, जिसका नाम बहुत विशाल है।"

अब उपरोक्त दोहों का इन कुरआनी आयात से तुलना कीजिए : " और कोई उसका साथी नही"

(कुरआन ११२:४)

" कायनात की कोई वस्तु उसके जैसी नही, वह सब कुछ देखने और सुनने वाला है।

(कुरआन ४२:११)

उपनिषद के निम्नलिखित दोहे खुदा (ईश्वर) का आकार स्वीकार करने से मानव के बेबस होने की ओर संकेत करते हैं, " उस का आकार अदृश्य है, कोई उसे आँखों से नही देख सकता जो उसे दिल और दिमाग से देखते हैं वह उनके दिल में रह कर उन्हें कभी न खत्म होने वाला बना देता है।" (स्वेत स्वाग, उपनिषद ४:२०) कुरआन-

ए-अजीम इसी वास्तविकता को इस आयात में बयान करता है। " निगाहे उसको पा नही सकती और निगाहो को पा लेता है, वह बहुत बारीक बातों को समझने वाला और सब कुछ जानने वाला है।"

**यजुर्वेद :**

१) यजुर्वेद की एक पंक्ति यह है। उसका कोई आकार नही" (यजुर्वेद ३:३२) आगे चल कर लिखा है-

" वह किसी से पैदा नही हुआ, वही हमारी पूजा के योग्य है। इसका कोई आकार नही और वास्तव में इसकी शक्ति सब से बुलन्द है। यजुर्वेद में यह भी दर्ज है।

२) " जो प्राकृतिक वस्तुओं की पूजा करेंगे, अन्धेरों प्रवेश करेंगे।" जैसे हवा, पानी और आग आदि।

संभूती की पूजा करेंगे, अन्धेरों की अधिक गहराई में डूब जायेंगे।" संभूती का अर्थ वस्तु की उत्पत्ति है जैसे कुर्सी मेज और बुत आदि बनाना" (यजुर्वेद ९:४०)

३) " ऐ दोस्तो ! इसके सिवा किसी की पूजा न करो केवल वही एक खुदा है। (ऋग्वेद पुस्तक ८:१:१)

अक्लमंद जोगी अपने दिमाग और अपनी सोच का ध्यान सही वास्तविकता पर केंद्रित रखते हैं जो महान ईश्वर और सब से उत्तम है वह अकेला इनको कमि और इंडिफिनेट को हवाले किये जाने वाले कार्यों से परिचित है। निःसन्देह नही महान है और आसमानों का पैदा करने वाला है।

(ऋग्वेद ५:८१)

**इस्लाम में खुदा (ईश्वर) की कल्पना -**

खुदा की मुकम्मल परिभाषा - इस्लाम में खुदा की मुकम्मल और संक्षिप्त परिभाषा सूर: इखलास की इन चार आयतों में मौजूद है।

" कही वह अल्लाह है, अकेला अल्लाह सब से बेनियाम (निर्लोभ) और सब उसके मोहताज है। न उसकी कल्पना औलाद है और न वह किसी की औलाद, और कोई उसका साथी नही है।"

" कही अल्लाह को छोडकर क्या मैं किसी और को अप

सत्परस्त (संरक्षक) बना लू ? इस खुदा को छोड़ कर जो जमीन व आसमान का पैदा करने वाला है और जो रोजी देता है, रोजी लेता नहीं है।" (कुरआन ६:१४) अल्लाह, वह हमेशा कायम रहनेवाली हस्ती जो तमाम कायनात को संभाले हुए है इसके सिवा कोई खुदा नहीं है। वह न सोता है और न उसे ..... लगती है। (कुरआन २:२५५)  
 "कुछ लोग ऐसे भी हो सकते हैं जो शब्द देखते हैं मगर वास्तव में उनको नहीं देख रहे होते, जबकि दुसरे ऐसे लोग भी हो सकते हैं जो उन शब्दों की सुनते हैं मगर वास्तविकता में वो उन शब्दों को नहीं सुन रहे होते।" (ऋग्वेद ४:७१:१०)

## अमर जवान

हो गया देश पर कुर्बान  
 भारत देश का अमर जवान  
 धर्म था इसका वतन  
 हमेशा किया देश का जतन  
 ये सुंदरसा रहा चमन  
 क्यों की, जवान का था संरक्षण  
 देशको किए प्राण अर्पण  
 ताकी हम खुशीमें बिताए जीवन  
 जवानी उसने अपनी खोई  
 राम ना अल्ला नाता माना साई  
 हिंदू मुस्लीम हो या सिख इसाई  
 अमर होने से बेहतर ना कमाई



दीपक वसंत शिरनामे

## ॥ जीवन ॥

जीवन नौका है उसे  
 पार लगाना सिखो ।  
 जीवन रंगमंच है उसपर  
 किरदार निभाना सिखो ।  
 जीवन किताब है,  
 इसे पढना सिखो ।

जीवन सागर है,  
 इसमें तैरना सिखो ।  
 जीवन गगन है,  
 उसमें पंछी बनकर उडना सिखो ।  
 जीवन जल है,  
 उससे प्यास बुझाना सिखो ।

जीवन गंगाजल है,  
 उससे पवित्र बनना सिखो ।  
 जीवन प्रतियोगिता है,  
 इसमें प्रतिस्पर्धी बनना सिखो ।  
 जीवन चुनौती है,  
 इसमें जीतना सिखो ।

जीवन धरती है,  
 इससे उपजना सिखो ।  
 जीवन बगिया है,  
 इससे फुलना सिखे  
 जीवन पेड है,  
 इससे छाँव देना सिखो ।

जीवन एक कला है,  
 जससे जीना सिखो ।  
 जीवन संसार है,  
 उसमें रहना सिखो ।

\*

कु. राजकन्या भगत

## दौड के करना क्या ?

शहर की इस दौड में दौड के करना क्या है ...  
अगर यही जीना है दोस्तो, तो फिर मरना क्या है ...

पहले बारीश में ट्रेन लेट होने की फिक्र है ...  
भूल गये भिगते हुए टहलना क्या होता है ...

सिरिअल्स के किरदारो का सारा हाल है मालूम ...  
पर माँ का हाल पुछने की फुरसत कहा है ...

अब रेत पे नंगे पैर टहलते क्यों नहीं ...  
१०८ है चॅनल पर दिल बहलते क्या नहीं ...

इन्टरनेट पे सारी दुनिया से तो टच मे है ...  
लेकिन पडोस मे कोन रहता है जानते तक नहीं ...

मोबाईल, लॅडलाईन सब की भरमार है ...  
लेकिन जीगरी दोस्त तक पहुचे ऐसे तार कहा है ...

कब डुबते हुए सुरज को देखा था याद है ...  
कब जाना था दो शाम का गुजरना क्या है ...

तो दोस्तो, शहर की इस दौड में  
दौड के करना क्या ?

✱

कु. राजकन्या भगत



## ॥ सळसाळणारे धवल तेज हे ॥

सळसळणारे धवल तेज छात्री काढून खडे  
गरूडाला ही झेप लाजवी गगन तोकडे पडे ।

सुपुत्र बनलो आज आईचे तोडुन फसवी नाती  
स्वर्गसुखाची हसतच देऊ तिजसाठी आहुती  
या मातीचे सुवर्ण करण्या स्वसना धार चढे ॥१॥

पाजळलेली मशाल हाती उज्ज्वल परंपरेची  
चक्र नियतिचे उलटे फिरवू आण तिच्या दीप्तिची  
तिच्या प्रकाशी सगिम भासती भेडसावते कडे ॥२॥

विश्वायचे हे विशाल अंगण नभ वरती खालती  
चंद्रसूर्य तर सखे सोबती तारा बोलाविती  
तेज त्यांचे प्राशुन धावू कल्पान्तापलिकडे ॥३॥

मोहक सुंदर गोड मार्ग हे भुरळ मना घालती  
व्यवहाराची सूत्रे पोकळ तोऱ्याने मिरविती  
दिमाख त्यांचे दिपवू फेकुनि स्फूर्तिप्रभ चहूकडे ॥४॥

ऊर्मि उमलत्या उरात अमुच्या भरारिची जरि असे  
झिजल्यावाचुन सुवास दुर्लभ हेहि मना कळतसे  
काट्यांवरुनी आज चालणे, गुलाब येतिल पुढे ॥५॥

भास सर्वही विरुनी गेले ध्येयरुप उजळले  
दुभंगलेले राष्ट्र उभविण्या अता विडे उचलले  
नव्या प्रभूला पहा पूजिण्या पाउल पुढती पडे ॥६॥





## From failure to success

Ku. Sangeeta Lokhande

**"Failure is the first step of the success."**  
Above sentence teaches us something worthwhile which leads us from failure to success. All the time we search for something that gives us satisfaction. We want something, but we are not ready to give full efforts to it. That's why we get failure. But there are such people who embrace their mistakes and learn from them, through which they failure is also a way of achieving success.

**" Not a failure but low ambition is a crime."**

Failure is not a crime but it is the result of our low ambition. It means our low ambition, lack of full efforts and hardwork, we get failure. But why dont we take the failure as a challenge to make the perfect use of our abilities to achieve our goal, with new energy, spirit and courage. Some people say that failure is the biggest curse or the dark side of life and success is the bright side of life. But we always forget that without getting failure, we can not reach to our goal. The people only regrets and do nothing seriously after getting failure, so they can't go ahead. But the person who fine way through failure, can achieve the splendid success. There are many examples of such a brighting stars like Saniya Mirza, Abhinav, Sachin Tendulkar, Abdul Kalam, etc. It means " Nothing is worthwhile is ever achieved without a bit of hardwork and few failures."

As a part of the modern competative age, there is a bit competition everywhere. Everyone tries his best to get success. But

while getting success, we must know the perfect defination of success. What is success, it has different meaning for each one of us. The meaning of success comes in many forms, and many definitions. It depends on what you are searching for in life.

**"Success is a journey,  
not a destination, you  
have to move ahead."**

But most of the time people defined it as the way of living life very luxuriously, just as to get a luxurious job, to get promotion etc. Is it the real meaning of success that we have something more than others. But it's not enough, success it not only making money, name and fame but also standing firm after failure with more energy, spirit, enthusiasm and courage to face what's next ?

To turn from unsuccess to success. We must know one thing that what do we want or for what we are getting a painstaking hardwork. It means our goal or target must be determined. It is well said that

**"Everyone has a will to win,  
but very few has a will  
to prepare to win."**

For getting success proper and everlasting practice is must, because it helps as to win tommorrow's victory. And from turning failure to success no doubt the positive thinking is very essential. There are many hurdles in a way of achieving success, but we should be prepared to face the challenge of failure with full courage. Just always remember that " Nothing can be changed by changing faces but everything can be changed by facing the changes."

## The difference between success and failure.

S	-	Success of direction
U	-	Understanding
C	-	Courage
C	-	Charity
E	-	Esteem
S	-	Self confidence
S	-	Self acceptance and
F	-	Frustration
A	-	Aggressiveness
I	-	Insecurity
L	-	Loneliness
U	-	Uncertainty
R	-	Recentment
E	-	Emptiness

## PRAYER

Oh Lord !  
Please make my body pure,  
Make my mind pure,  
Remove from me all evil thoughts  
Fill my heart with,  
Thoughts of courage  
Thoughts of strength  
Thoughts of self-confidence  
Thoughts of purity,  
And thoughts of devotion,  
I am your divine child,  
Please protect me and bless me.

*Kadu Junle*

### The Unsaid Word

A little unshed rain drop  
May look too small  
But, somewhere a thirsty flower  
Awaits its fall.

A little word unsaid  
May look too small to say  
But, somewhere for that  
One word,  
A heart may pray.



*Ku. Pallavi Kulkarni*

### If you can

Catch me if you can  
I am the smile  
On the face of little kid  
Catch me if you can  
I am the ray of hope  
For someone who has  
Last war of life  
Catch me if you can  
I am the drop of water  
For someone who breath last,  
Catch me if you can  
I am lighthing  
Sparkled in the dark sky,  
Catch me if you can  
I am the breeze  
In the book of nature  
Catch me if you can  
I am butterfly  
In the garden of God.

*Miss - Nikita K. Jaiswal*

## How to Develop The Power Belief

Here are the three guides to acquire and strengthen the power of belief :

1) Think success, don't think failure. At work, in your home, substitute success thinking for failure thinking. When you face a difficult situation think, "I'll win", not "I'll probably lose". When you complete with someone else, think, "I'm equal to the best", not "I'm out classed." When opportunity appears, think "I can do it", never "I can't." Let the master thought "I will succeed." dominate your thinking process. Thinking success conditions your mind to create plans that produce success. Thinking failure does the exact opposite failure thinking conditions the mind to think other thoughts that produce failure.

2) Remind yourself regularly that you are better than you think you are. Successful people are not supermen success does not require a superintellect. Nor is there anything mystical about success and success isn't based on luck. Successful people are just ordinary folks who have developed belief in them selves and what they do. Never yes never sell yourself short.

3) Believe Big. The size of your success is determined by the size of your belief. Think little goals and expect little achievements. Think big goals and win big success. Remember this, too big ideas and big plans are often easier-certainly no more difficult - than small ideas and small plans.

Collected by - Kadu Junte

## Realize the value of time

To realize the value of one year,  
ask a student who failed in a exam.

To realize the value of One Mouth,  
ask a mother who gave birth to a Premature baby.

To realize the value of One Week,  
ask the editor of a weekly magazine

To realize the value of One Day,  
ask the worker, children are waiting for food.

To realize the value of One Hour,  
ask the lover who is waiting to meet his beloved.

To realize the value of One Minute,  
ask a person who has just missed the train.

To realize the value of One Second,  
ask a person who just avoided an accident.

To realize the value of One Millisecond,  
ask a person who won a silver medal in the olympics.

Treasure every moment that you have !  
you must utilize it and remember, time waits for none

Yesterday is history.

Today is gift. That's why it's called the present

Tomorrow is a mystery.

- Ku. Annapali Bagate



## Life

Life is a Journey of miles and miles. Which you have to face with lots of smiles. Because you have no other choice. Only the thing you can do it to follow your conscious ..... your inner voice.

Life is a race .... ! and you are the runner It makes you run and run. In this race of hardships. You have to find some fun. If you Quit .....

You 'll be called 'loser' so face it, enjoy it and be called 'winner'.

Life is a challenge, which you have to accept. In life you may meet love you may meet hate. But you are the director of your own fate. Though you are not the decider of your End.

But your destiny is in your own hand make your life as beautiful as you can so that God will say.

" I AM PROUD THAT I CREATED MAN"

*Sandip Bhaurao Gade.*

## PERSONALITY

- P - Positive attitude
- E - Express your thoughts
- R - Responsible
- S - Sense of humour
- O - Optimistic
- N - Knowledgeable
- A - Adeptability
- L - Learnability
- I - Innovative
- T - Time management
- Y - Youthful.

*-- Dinesh R. Gaikwad.*

## Life A to Z

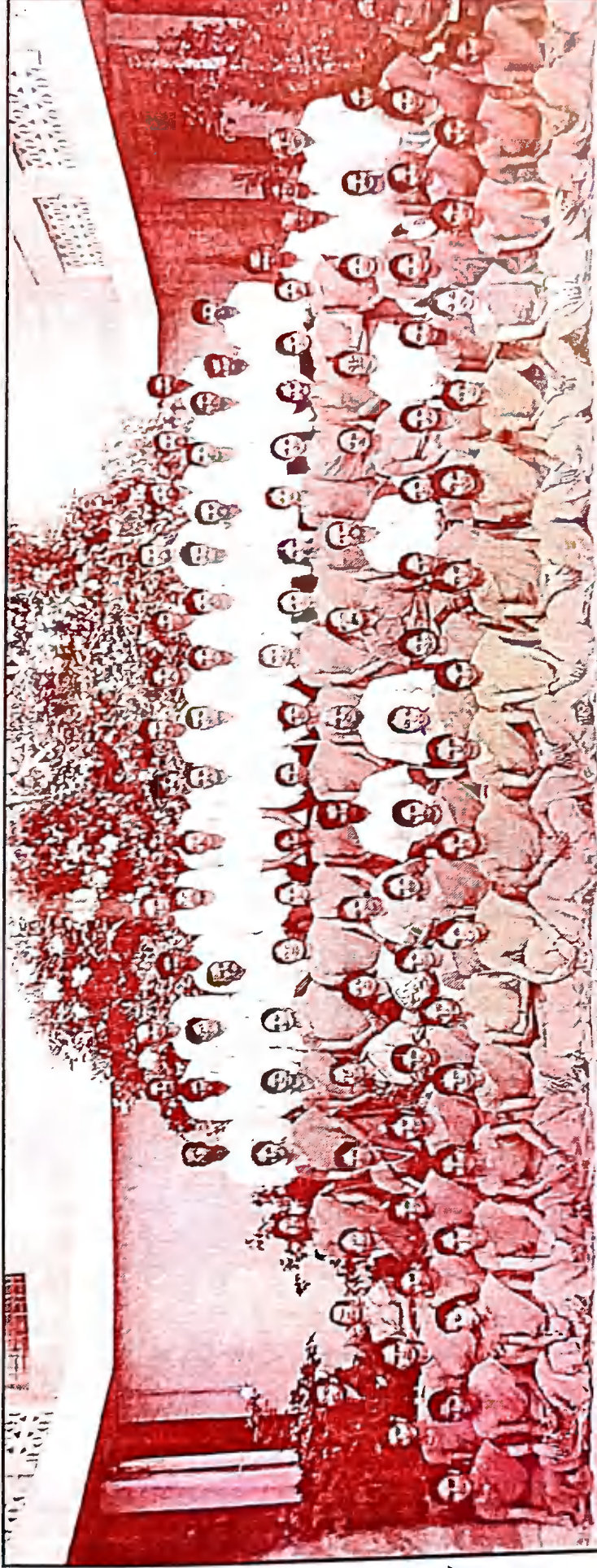
- A - Avoid negative sources, People, Places, things and habits.
- B - Believe in yourself.
- C - Consider things from every angle.
- D - Don't give up and don't give in.
- E - Enjoy life today, Yesterday is gone, tomorrow may never come.
- F - Family and friends are hidden treasures enjoy their riches.
- G - Give more than you planned to.
- H - Hang on to your dreams.
- I - Ignore those who try to discourage you.
- K - Keep thing on matter how hard it seems, it will get easier.
- L - Love yourself first and most.
- M - Make it happen.
- N - Never lie, cheat or steal, always strike a fair deal.
- O - Open your eyes and see things as they really are.
- P - Practice makes perfect.
- Q - Quitters never wins and winners never quit.
- R - Real, study and learn about everything important in your life.
- S - Stop procrastinating.
- T - Take control of your own destiny.
- U - Understand yourself in order to better understand others.
- V - Visualize it.
- W - Want it more than anything.
- X - Xcellerate your efforts.
- Y - You are unique of all God's creations nothing can replace you.
- Z - Zeal maintain on the way of target and go for it.

*-- Ku. Amrapali Bagai*

# शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला

नियमित शिक्षण स्नातक (बी. एड.)

२०१० - २०११



# शास्त्रीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला



# महाविद्यालयाची यशस्वी वाटचाल

शैक्षणिक सत्र २०१०-११

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला हे महाराष्ट्रातले सर्वाधिक जुने व शिक्षण क्षेत्रात नावाजलेले असे महाविद्यालय. या महाविद्यालयाची स्थापना १९५६ साली झाली. शालेय तसेच सहशालेय उपक्रमात अग्रणी असलेल्या या संस्थेत शिक्षण स्नातक (नियमित) तसेच यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठांतर्गत शिक्षण स्नातक, शिक्षण पारंगत, शालेय व्यवस्थापन पदविका अभ्यासक्रम आणि शिक्षण निष्णात असे एकूण पाच वर्ग चालविले जातात. त्यात अनुक्रमे १००, ४५, २५, ६० आणि २० विद्यार्थ्यांना या वर्गांमध्ये महाराष्ट्र शासन व विद्यापीठामार्फत उच्च गुणवत्ताक्रमानुसार प्रवेश दिला जातो.

उत्कृष्ट निकालाची परंपरा लाभलेल्या या महाविद्यालयातून २०१० च्या उन्हाळी परीक्षेत ९९ विद्यार्थ्यांपैकी ९५ विद्यार्थी उत्तीर्ण झाले आहेत. त्यापैकी ९० विद्यार्थी प्रथम श्रेणीत उत्तीर्ण झाले. निकालाची एकूण टक्केवारी पाहता ती ९५.०६ % एवढी आहे. या वर्षी सुद्धा ही परंपरा कायम राहिल अशी आशा आहे.

विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन मिळावे या दृष्टीने विद्यापीठ परीक्षेत गुणवत्तेने उत्तीर्ण होणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी स्थानिक देणगीदारांकडून अनेक कायमस्वरूपी पारितोषिके दिली जातात. " निरंतर पारितोषिक योजना" ही आमच्या महाविद्यालयातील नाविन्यपूर्ण तसेच प्रोत्साहनपर योजना, या योजनेअंतर्गत आज अखेरपर्यंत रु. १,४२,०००/- इतकी रक्कम मुदतठेव योजनेत आय. डी. बी. आय. बँकेत ठेवण्यात आली आहे. यावर्षी ठेव रकमेचे व्याज रु. ९,३३०/- इतके आहे. या व्याजाच्या रकमेतून महाविद्यालयामधून सर्वप्रथम नियमित शिक्षण स्नातक विद्यार्थी, विद्यार्थिनी, मागासवर्गीय विद्यार्थी, विद्यार्थिनी, अपंग विद्यार्थी-विद्यार्थिनी, उत्कृष्ट स्त्री-पुरुष खेळाडू अशी १६ बक्षीसे दिली जातात. त्याचबरोबर यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठांतर्गत असलेल्या शिक्षण स्नातक, शिक्षण पारंगत, शालेय व्यवस्थापन पदविका

अभ्यासक्रमामध्ये प्रथम येणाऱ्या विद्यार्थ्यांना, गुणवत्ताप्राप्त विद्यार्थ्यांमध्ये व्याजाच्या रकमेतून पारितोषिक देण्यात येतात. निरंतर पारितोषिक योजनेचा प्रभार अधिव्याख्याता डॉ. सौ. वातकर सांभाळतात.

शिक्षण स्नातक परीक्षेत २००९-१० या सत्रात कु. स्वप्नाली रमेश पोतदार या विद्यार्थिनीने ९२.५ गुण प्राप्त करून महाविद्यालयातून प्रथम येण्याचा बहुमान मिळविला तसेच विद्यापीठाच्या मेरीट लिस्टमध्ये त्यांनी ७ वे स्थान मिळविले आहे. त्याचबरोबर प्रदीप सदार यांनी १० वे स्थान प्राप्त केले आहे त्याबद्दल त्यांचे हार्दिक अभिनंदन. मुक्त विद्यापीठाच्या शिक्षण पारंगत परीक्षेत अकोला केंद्रावरून २००८-१० या शैक्षणिक सत्रातून श्री संदीप विष्णू थिटे यांनी महाविद्यालयामधून प्रथम क्रमांक मिळविला. त्याबद्दल त्यांचे हार्दिक अभिनंदन, तसेच शिक्षण स्नातक २००८-१० या सत्रात सौ. गोकर्ण लाहोळे यांनी महाविद्यालयामधून प्रथम क्रमांक मिळविला. तसेच शालेय व्यवस्थापन पदविका अभ्यासक्रमात २००९-१० या सत्रात श्री प्रशांत कलोरे यांनी महाविद्यालयातून प्रथम क्रमांक मिळविला त्यांचे सुद्धा हार्दिक अभिनंदन. शिक्षण निष्णात परीक्षेत सीमा इंदूरकर यांनी प्रथम क्रमांक मिळविला, त्यांचेही अभिनंदन.

यावर्षी महाविद्यालयाच्या शैक्षणिक सत्राचा शुभारंभ १० ऑगस्ट २०१० रोजी प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांच्या मार्गदर्शनाने व शुभाशीर्वादाने झाला.

महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. शांतारामजी बुटे यांच्या मार्गदर्शनाखाली दि. १७।९।२०१० रोजी विद्यार्थी परिषदेचे गठण करण्यात आले. संसद प्रभारी अधिव्याख्याता सौ. अर्चना वातकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली विविध मंडळे स्थापन केली गेली ती पुढील प्रमाणे -

- |                    |                  |
|--------------------|------------------|
| १) अर्घ्य मंडळ     | २) क्रीडा मंडळ   |
| ३) सांस्कृतिक मंडळ | ४) समाजसेवा मंडळ |
| ५) वाचनालय मंडळ    | ६) सरावपाठ मंडळ  |

- |                      |                  |
|----------------------|------------------|
| ७) विस्तार सेवा मंडळ | ८) मराठी मंडळ    |
| ९) हिन्दी मंडळ       | १०) इंग्रजी मंडळ |
| ११) गणित मंडळ        | १२) विज्ञान मंडळ |
| १३) इतिहास मंडळ      | १४) भूगोल मंडळ   |

त्याच प्रमाणे महाविद्यालयातील १०० विद्यार्थ्यांची नील, हरित, श्वेत व पीत अशा चार गृहात विभागणी करण्यात आली. सर्व प्रशिक्षणाथ्यांनी संपूर्ण सत्रात राष्ट्रीय सणांचे आयोजन स्वयंप्रेरणेने व जबाबदारीने केले. तसेच चारही गृहातर्फे चार दिन विशेषांचे आयोजन यशस्वीरित्या करण्यात आले. यासाठी महाविद्यालयाचे आदरणीय प्राचार्य डॉ. शांतारामजी बुटे सहयोगी प्राध्यापक डॉ. सौ. वसुधा देव, डॉ. सौ. रोहिणी तडस, डॉ. गोकर्ण मानकर, डॉ. सौ. सुषमा गणोजे, डॉ. सौ. अर्चना वातकर, डॉ. सौ. संध्या सामुद्रे, डॉ. मोहन खताळ, डॉ. आशा धारस्कर यांचे मार्गदर्शन लाभले.

सरावपाठ व छात्र सेवा काल हा शिक्षणस्नातक अभ्यासक्रमाचा अत्यंत महत्वाचा भाग. यासाठी अकोला येथील नामवंत शाळांचे सहकार्य महाविद्यालयाला सतत लाभत आहे. याबद्दल शाळांचे मुख्याध्यापक व शिक्षक यांचे महाविद्यालय ऋणी आहे. या सराव पाठांचा व छात्रसेवा काळाच्या आयोजनाचा प्रभार अधिव्याख्याता डॉ. सौ. सुषमा गणोजे सांभाळतात.

सन २०१०-११ या आर्थिक वर्षासाठी जिल्हा नियोजन समितीकडून या महाविद्यालयाला किरकोळ बांधकामासाठी (रस्ते ई.) ४०,४३,०००/- इतकी रक्कम मिळाली असून त्याबद्दल महाविद्यालयाचे प्राचार्य सर्व अधिव्याख्याता वर्ग कर्मचारी त्यांचे ऋणी आहेत.

मा. शिक्षण संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य पुणे, ह्यांचेकडून १,३२,०००/- निधी प्राप्त झाला असून त्यातून सेंट्रल कुलिंग सिस्टीमचे काम होत आहे.

विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून ११ व्या पंचवार्षिक योजने अंतर्गत 'मर्जस्कीम' साठी रु. २६,५०,०००/- इतकी रक्कम मंजूर झाली असून १३,२३,०००/- इतकी रक्कम प्राप्त झाली आहे. यातून महाविद्यालयात विविध कोर्सेस व शैक्षणिक विकासाची

कामे सुरु आहेत. तसेच यु. जी. सी. अंतर्गत कॉलेज डेव्हलपमेंटसाठी २,५०,०००/- रु. प्राप्त झाले आहेत. यातून विस्तार सेवा विभागाचे कार्यक्रम, पुस्तक खरेदी, इन्फ्रामेंट खरेदी इ. कामे सुरु आहेत.

विस्तार सेवा विभाग हा या संस्थेत कार्यरत असणारा महत्वाचा विभाग, या विभागामार्फत जिल्हा शिक्षण व नियोजन विकास समितीसभा, शैक्षणिक साहित्यनिर्मिती कार्यशाळा, ग्रंथालय सप्ताह, नवोपक्रम स्पर्धा उद्बोधन वर्ग, इत्यादी कार्यक्रम घेण्यात आले. तसेच महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन प्रशिक्षण परिषद, पुणे यांच्या वतीने आयोजित नवोपक्रम स्पर्धेमध्ये राज्यस्तरावर सातत्याने क्रमांक या महाविद्यालयाने प्राप्त केला आहे. या विभागाचा कार्यभार डॉ. गोकर्ण मानकर सांभाळतात.

महाविद्यालयात क्रीडा सप्ताह दि. १ ते ३ फेब्रुवारी २०११ या कालावधीत संपन्न झाला. यामध्ये सांघिद खेळ, वैयक्तिक खेळ आयोजित करण्यात आले. अतिशय चुरशीच्या या स्पर्धामध्ये उत्कृष्ट स्त्री खेळाडू, उत्कृष्ट पुरुष खेळाडू व उत्कृष्ट गृह निवडण्यात येतो. यावर्षी उत्कृष्ट पुरुष खेळाडू म्हणून श्री नितीन ताथोड व उत्कृष्ट स्त्री खेळाडू म्हणून प्रिया अतकरे व यांची निवड झाली. उत्कृष्ट गृह म्हणून नील गृहाची निवड झाली. क्रीडा विभागाचा प्रभार डॉ. अर्चना वातकर यांनी सांभाळला.

महाविद्यालयात सुसज्ज असे ग्रंथालय व संगणक प्रयोगशाळा आहे. ग्रंथालय विभागाचा कार्यभार श्री रवी सोनोने हे सांभाळतात. ग्रंथालयात एकूण ३४,५०० ग्रंथसंपदा असून प्रशिक्षणाथ्यांना व अधिव्याख्यात्यांना संदर्भग्रंथ पुरविल्या जातात. ग्रंथालयीन वाचनालयात इंग्रजी, मराठी, हिन्दी मिळून एकूण २० नियतकालिके मासिके येतात. तर ८ दैनिक वृत्तपत्रे येतात.

प्रशिक्षणाथ्यांच्या साहित्यिक अभिव्यक्तीला वा देण्यासाठी दरवर्षी " अर्घ्य " हा वार्षिकिका महाविद्यालयातर्फे प्रकाशित केला जातो. तर यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ शिक्षणशास्त्र विद्याशाख यांचेवतीने " ज्ञानगंगा " हा अंक दरवर्षी प्रकाशित केला



ज्ञातो. यामध्ये प्रशिक्षणाध्यायचे लेख, कथा, कविता, नाट्य, चारित्रिक चिंतन, विनोदी लेखन यासारख्या उत्स्फूर्त प्रहित्याचा समावेश असतो. अर्घ्य मंडळाचा प्रभार अधिव्याख्याता डॉ. मानकर सांभाळतात. तसेच ज्ञानगंगा संपादनाचा कार्यभार डॉ. अर्चना वातकर सांभाळतात.

प्रशिक्षणाध्यायामध्ये सामाजिक जाणीव निर्माण करणे हे देखील या प्रशिक्षणातील एक महत्वाचे उद्दिष्ट असून त्यादृष्टीने प्रशिक्षणाध्यायाना सामाजिक कार्यातही सहभागी व्हावे लागते. ८ डिसेंबर जागतिक विकलांग दिनाच्या दिवशी इंद्रायणी मतिमंद शाळा व शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला यांचे वतीने प्रभात फेरी काढून जनजागृती केली. या समाजसेवा विभागाचा प्रभार डॉ. मोहन खताळ सांभाळतात.

विभिन्न स्पर्धांच्या व्यतिरिक्त महाविद्यालयामध्ये वेगवेगळ्या बाह्य व अंतर्गत कार्यक्रमांचे आयोजन केले जाते. यात दरवर्षी आंतरमहाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धा व भावगीत स्पर्धा घेतली जाते. यावर्षी या स्पर्धेचे नामकरण स्व. सौ. सुनंदाताई शांताराम बुटे स्मृती आंतर-महाविद्यालयीन वक्तृत्व व भावगीत स्पर्धा असे करण्यात आले. या दोन्ही स्पर्धेसाठी बक्षीसाच्या स्वरूपात आपल्या महाविद्यालयातील माजी विद्यार्थी संघटनेतर्फे प्रथम व द्वितीय क्रमांकासाठी फिरती ढाल आणि तृतीय क्रमांकाला फिरता कप दरवर्षी देण्यात येतो.

वरील दोन्ही स्पर्धेत यावर्षी पुढीलप्रमाणे स्पर्धक यशस्वी ठरलेले आहेत.

**भावगीत :**

प्रथम- वाचस्पती इंद्रपालसिंग चंदेल,

शिवाजी महाविद्यालय, अकोला.

द्वितीय - स्वप्नील सरदार, शिवाजी महा. अकोला.

तृतीय - शरद वाघ, एस. ए. कॉलेज, अकोला.

**वक्तृत्व स्पर्धा :**

प्रथम - धनश्री कुटेमाटे,

कर्मयोगी. बा. आ. अ. महा. आपोती खुर्द.

द्वितीय - अनुप बोचरे,

एस. बी. पुरुषोत्तम अध्या. महा. पातूर

तृतीय - दुर्गा खवले,

एस. बी. पुरुषोत्तम अध्या. महा. पातूर

सर्व सहभागी स्पर्धकांना प्रमाणपत्र दिली जाताना.

विजेत्या महाविद्यालयाच्या विद्याध्यायाना हार्दिक शुभेच्छा !

आंतरमहाविद्यालयीन भावगीत स्पर्धेचे आयोजन समन्वयक व सहयोगी प्राध्यापक डॉ. सौ. यशुधा देव यांनी केले व आंतरमहाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धेचे आयोजन समन्वयक व सहयोगी प्राध्यापक डॉ. सौ. सुषमा गणोजे यांनी केले.

महाविद्यालयीन अभ्यासक्रमांमध्ये यावर्षी अंतिम सरावपाठचे आयोजन करण्यात आले. त्यामध्ये महाविद्यालयातील प्रशिक्षणाध्यायानी अत्यंत परिश्रमपूर्वक पाठ यशस्वीरित्या पूर्ण केले. यासाठी अधिव्याख्याता डॉ. मोहन खताळ यांनी प्रभार सांभाळला.

महाविद्यालयातील विद्यार्थीनी कु. स्मिता टाले ह्या ८ ऑगस्ट २०१० ला झालेल्या 'सेट' परीक्षेत (पर्यावरण शिक्षण) उत्तीर्ण झाल्या आहेत. तसेच विद्यार्थी श्री नितीन ताथोड यांनी एम. ए. (संगीत) या परीक्षेत गुणवत्ता यादीत स्थान मिळविले आहे. त्याबद्दल त्यांचे हार्दिक अभिनंदन. शालेय उपक्रमांबरोबरच सहशालेय उपक्रमातही विद्यार्थ्यांनी विविध स्पर्धांमध्ये बक्षीसे मिळविलेली आहेत. त्याबद्दल त्यांचे अभिनंदन.

आणि त्यामध्ये महाविद्यालयाच्या नावाचा लौकिक केला त्यात वादविवाद स्पर्धा, वक्तृत्व स्पर्धा, काव्यगायन, काव्य वाचन, विविध चर्चासत्रे, कार्यशाळा यासाठी बक्षीसे मिळविली. त्याबद्दल त्यांचे हार्दिक अभिनंदन.

गुणवत्ता संपादनामध्ये आमच्या महाविद्यालयातील अधिव्याख्याता गण अग्रस्थानी आहेत. आमच्या महाविद्यालयाचे प्रेरणास्थान डॉ. शांताराम बुटे यांच्या गण गण गणात बोते 'श्री प्रसाद' या पुस्तकाचे आषाढी एकादशीच्या दिवशी प्रकाशन झाले. अधिव्याख्यात्यांचे गुणवत्ता संपादन खालीलप्रमाणे -

१. डॉ. यशुधा देव - स्वामी चिन्मयानंद यांच्या शैक्षणिक विचारांचा नवीन अभ्यासक्रमाच्या दृष्टीकोनातून विश्लेषणात्मक अभ्यास हा प्रबंध 'चिन्मय मिशन' या

जागतिक संस्थेने शिक्षणावरील अधिकृत दस्तावेज म्हणून स्विकारला असून त्याची इंटरनेट कॉपी chinmaymission.com / Pune ह्या ऑफिशियल वेबसाईटवर प्रकाशित झाली आहे.

Epoch making thinkers ह्या UGC योजनेअंतर्गत Govt. College of Education, Akola as study centre of educational thoughts of Swami Chinmayanand असा प्रस्ताव UGC ला पाठवण्यात आला आहे.

२. डॉ. अर्चना वातकर - P. G. Diplomain value education and spirituality मध्ये सुवर्णपदक (८२%) अन्नमलाई विद्यापीठ.

M. Sc. (Value education and spirituality) ला प्रवेश.

याचवर्षी या अध्यापक महाविद्यालयात सौ. माधवी देशपांडे ह्या मुख्य लिपिक पदावर तर श्रीमती नीला पाठक ह्या वरिष्ठ लिपिक पदावर रुजू झाल्या त्यांचे हार्दिक अभिनंदन. तसेच दि. ३१ जानेवारी २०११ रोजी श्री एस.

पी. पाठक (प्रयोगशाळा सहाय्यक) सेवानिवृत्त झाले आहेत. विद्यार्थ्यांना विविध स्पर्धांमध्ये विविध उपक्रमां प्रोत्साहित करणारा अधिव्याख्याता वर्ग या महाविद्यालयात लाभला आहे. आपल्या विषयात निष्णात असलेल्या अधिव्याख्यात्यांच्या सर्वांगीण विकासाकरिता प्राध्यापक प्रबोधिनी स्थापन करण्यात आली आहे. प्राचार्य अधिव्याख्यात्यांचे लेख, शोधनिबंध हे शैक्षणिक मासिक व वृत्तपत्रे यातून सतत प्रसिद्ध होत असतात. प्राध्यापक प्रबोधिनीचा प्रभार अधिव्याख्याता डॉ. मानक सांभाळतात.

वार्षिक स्नेहसंमेलन हा विद्यार्थ्यांच्या कलागुणां वाव देणारा आनंदोत्सव. यावर्षी या स्नेहसंमेलना प्रभारीपदाची धुरा सहयोगी प्राध्यापक डॉ. सौ. सुषमा गणोजे यांचेकडे आहे.

असे आयुष्याला नवा आयाम देणारे महाविद्यालय. या महाविद्यालयाची उत्तरोत्तर प्रगती होई हीच सदिच्छा !





## मील गृह

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला श्री. एड. नियमित सन २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षात ५ सप्टेंबर शिक्षक दिन 'यानिमित्त नील गृहाच्या वतीने कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमाला अध्यक्षस्थानी शासकीय अध्यापक महाविद्यालयातील प्राध्यापक मा. डॉ. वातकर होत्या, तर प्रमुख अतिथी म्हणून मा. श्री. मुकुंदरावजी कावळे हे होते.

दिनांक ७ सप्टेंबर २०१० मंगळवार रोजी ठिक २.३० वाजता कार्यक्रमास सुरुवात झाली. सर्वप्रथम मान्यवरांचे आनमन व स्थानग्रहणाचा कार्यक्रम पार पडला. त्यानंतर मान्यवरांच्या हस्ते माता सरस्वती व डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन यांच्या प्रतिमेचे पूजन करण्यात आले व दीप प्रज्वलनाने कार्यक्रमास सुरुवात झाली. सोबतच नीलगृहाच्या प्रशिक्षणार्थीनी शारदा स्तवन गाईले. यानंतर कार्यक्रमाला लाभलेले प्रमुख अतिथी श्री मुकुंदरावजी कावळे यांचे स्वागत व सत्कार कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी असलेल्या मा. डॉ. वातकर यांच्याहस्ते पुष्पगुच्छ, शाल, श्रीफळ तसेच शासकीय अध्यापक महाविद्यालयाचा 'अर्घ्य' हा वार्षिकांक व यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचा 'ज्ञानगंगा' हा वार्षिकांक देऊन करण्यात आला.

त्यानंतर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षा मा. डॉ. वातकर यांचे स्वागत व सत्कार नीलगृहाच्या गृहप्रमुख राजश्री पाटील यांच्या हस्ते पुष्पगुच्छ व श्रीफळ देऊन करण्यात आला. त्यानंतर महाविद्यालयातील प्राध्यापकवृंद यामध्ये मा. डॉ. मानकर, डॉ. गणोजे, डॉ. सामुद्रे, डॉ. खताळ, डॉ. धारस्कर, डॉ. देव, डॉ. तडस व ग्रंथपाल श्री सोनोने यांचे स्वागत व सत्कार नील गृहाच्या वतीने करण्यात आला.

पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत झाल्यानंतर 'स्वागत गीतातून' मान्यवरांचे शब्दसुमनांनी नीलगृहाच्या प्रशिक्षणार्थीनी स्वागत केले. यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी श्री मुकुंदरावजी कावळे यांचा परिचय नीलगृहाच्या प्रशिक्षणार्थी दीपा अहिर यांनी करून दिला. त्यानंतर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षा व प्रमुख अतिथी यांचे हस्ते नीलगृहातर्फे '५ सप्टेंबर- शिक्षक दिन'

या निमित्त तयार करण्यात आलेल्या भितीपत्रकाचे विप्रेषण करण्यात आले. त्यानंतर नीलगृहाच्या प्रशिक्षणार्थी जयश्री मायाकवाड यांनी डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन यांचे शैक्षणिक विचार आपल्या भाषणातून मांडले.

त्यानंतर नीलगृहाच्या सर्व प्रशिक्षणार्थीनी विक्रूत 'सत्य सुंदर जीवन पथ पर हे ईश्वर ले जाना' हे समूहगीत सादर केले. समूहगीतानंतर नीलगृहाचे प्रशिक्षणार्थी दिनेश मायाकवाड यांनी डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन यांचे विचार आपल्या भाषणातून मांडले. यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी श्री मुकुंदरावजी कावळे यांनी आपल्या अभिभाषणातून सुंदर व समर्पक शब्दात मार्गदर्शन केले. तसेच कार्यक्रम यशस्वीरित्या आयोजित केल्याची ग्वाही सुद्धा त्यांनी दिली. आज समाजात चांगल्या शिक्षकांची वानवा आहे असे ते म्हणाले. तसेच सर्वप्रथम माणूस व्हा व इतरांसोबत माणुसकीने वागा असे त्यांनी प्रशिक्षणार्थींना आवाहन केले. तसेच कार्यक्रमाची स्तुतीही त्यांनी केली.

प्रमुख पाहण्यांच्या नंतर कार्यक्रमाला अध्यक्षस्थानी लाभलेल्या मा. डॉ. वातकर यांनी आपल्या अध्यक्षीय अभिभाषणातून प्रशिक्षणार्थींना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाच्या निमंत्रण पत्रिकेपासून भाषणे, समूहगीत, भितीपत्रक इत्यादींची स्तुती त्यांनी आपल्या अभिभाषणातून केली. आपल्या ध्येयाकडे लक्ष केंद्रीत करा. बाह्यरूपाकडे आकर्षित न होता आपल्या ध्येयाकडे वाटचाल करा असे त्यांनी सांगितले.

अध्यक्षीय भाषणानंतर नीलगृहाचे प्रशिक्षणार्थी समाधान चतारकर यांनी आभार प्रदर्शनातून सर्व मान्यवर मंडळी प्राध्यापकवृंद, प्रशिक्षणार्थी यांचे आभार मानले. कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी नीलगृहाच्या मार्गदर्शिका मा. डॉ. देव व मा. डॉ. तडस यांनी वेळेवेळी मोलाचे मार्गदर्शन केले. त्याबद्दल त्यांचेही आभार व्यक्त करण्यात आले. कार्यक्रमाचे संचालन नीलगृहाचे गृहप्रमुख विशाल पुंडे व राजश्री पाटील यांनी केले. कार्यक्रमाची सांगता राष्ट्रीयीताने करण्यात आली.

कार्यक्रम यशस्वीरित्या पार पाडण्यासाठी नीलगृहाच्या सर्व प्रशिक्षणार्थींनी अथक परिश्रम घेतले. त्याबद्दल त्यांचे सर्वातर्फे कौतुक करण्यात आले.

## हरित गृह

आजचा विद्यार्थी हा उद्याचा शिक्षक आहे आणि समाज घडविणे ही शिक्षकांची जबाबदारी असते. या अनुषंगानेच आमचे शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला विविध कार्यक्रम साजरे करते असे विविध उपक्रम साजरे करण्यामागे महत्त्वाचा उद्देश म्हणजे प्रशिक्षणार्थींमध्ये विविध गुणांची रुजवणूक होणे हा असतो.

याच मूळ उद्देशाने आमच्या महाविद्यालयात राष्ट्रीय सण, जयंती, पुण्यतिथी, विविध सांस्कृतिक उपक्रम साजरे केले जातात. आमच्या महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांना वेगवेगळ्या गटांमध्ये विभाजित करण्यात आले. हे चार गट म्हणजे नील गृह, हरित गृह, श्वेत गृह आणि पीत गृह. या गृहांना वर्षभरात विविध उपक्रम पार पाडण्याची जबाबदारी सोपविली जाते. या नियोजनाला अनुसरूनच शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला बी. एड. नियमित सत्र २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षात आमच्या गृहाला म्हणजेच हरित गृहाला २ ऑक्टोबर, महात्मा गांधीजी व लालबहादूर शास्त्रीजी या दोन नररत्नांची जयंती साजरी करण्याची संधी लाभली आणि हा कार्यक्रम चांगल्याप्रकारे पार पाडण्याची जबाबदारी आमच्या गृहातील सर्व प्रशिक्षणार्थींनी यशस्वीपूर्वक प्रयत्न केला.

या कार्यक्रमाला अध्यक्षस्थानी शासकीय अध्यापक महाविद्यालयातील अधिव्याख्याता मा. डॉ. तडस होत्या, तर प्रमुख अतिथी म्हणून मा. डॉ. दिलीप कळमकर हे होते.

कार्यक्रमाच्या आदल्या दिवशी हरित गृहातील सर्व प्रशिक्षणार्थी महाविद्यालयात हजर झाले. महाविद्यालयाचे प्रांगण, पायऱ्या, प्रवेशद्वार, कार्यक्रमाचा हॉल रांगोळ्यांनी सुशोभित करण्यात आले. भितीपत्रक विमोचनाच्या तयारीत ठेवण्यात आले. सुरेख फलकलेखन, मंगलमय सरस्वती पूजन करण्याची विविध प्रकारे तयारी करण्यात आली.

४ ऑक्टोबर, सोमवार रोजी सकाळी ठिक ११ वाजता कार्यक्रमास सुरुवात करण्यात आली. कार्यक्रमाचे संचालक कु. स्मिता सुभाषचंद्र टाले व कु. अनुराधा डाबेराव यांनी सर्वांचे शब्दसुमनांनी स्वागत केले. प्रवेशद्वाराजवळ

प्रमुख अतिथी व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष यांना कुंकूम तिलक लावण्यात आले. मान्यवरांनी स्थान ग्रहण केल्यावर कार्यक्रमाला सुरुवात करण्यात आली. सोबतच गृहातील प्रशिक्षणार्थी यांनी शारदा स्तवन सादर केले. या कार्यक्रमाला लाभलेले प्रमुख अतिथी मा. डॉ. दिलीप कळमकर यांचे स्वागत व सत्कार कार्यक्रमाला अध्यक्षस्थानी असलेल्या मा. डॉ. रोहिणी तडस यांचे पुष्पगुच्छ, शाल, श्रीफळ, रोपटे तसेच शासकीय अध्यापक महाविद्यालयाचा 'अर्घ्य' हा वार्षिकांक व यशवंतराव कर्वे महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचा 'ज्ञानगंगा' हा द्विवार्षिक देऊन करण्यात आला.

त्यानंतर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षा मा. डॉ. तडस यांचे स्वागत व सत्कार हरित गृहाचे गृहप्रमुख सचिन वाघ यांनी हस्ते पुष्पगुच्छ, श्रीफळ व रोपटे देऊन करण्यात आले. तसेच उपस्थित सर्व अधिव्याख्यात वृंद, ग्रंथपाल, वरिष्ठ इत्यादींचे पुष्पगुच्छ व रोपटे देऊन स्वागत करण्यात आले.

पुष्पगुच्छ व रोपटे देवून स्वागत झाल्यानंतर स्वामीजी गीतातून मान्यवरांचे शब्दसुमनांनी हरित गृहाचे प्रशिक्षणार्थींनी स्वागत केले. स्वागत समारोहानंतर कार्यक्रमाचे संचालक वळला तो प्रमुख अतिथींच्या परिचयाकडे, कार्यक्रम प्रमुख अतिथी मा. डॉ. दिलीप कळमकर यांचा परिचय हरितगृहाचे प्रशिक्षणार्थी दिनेश घाटे यांनी करून दिले. त्यानंतर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षा व प्रमुख अतिथी यांच्याहस्ते राजीव ठाकरे यांनी हरितगृहाला '२ ऑक्टोबर' यानिमित्त तयार करण्यात आलेले भितीपत्रकाचे विमोचन करण्यात आले व सर्वत्र टाळ्यांच्या कडकडाट दुमदुमला.

भितीपत्रकाच्या विमोचनानंतर सर्वप्रथम गांधी विषयी आपले मनोगत मांडून त्यामध्ये म. गांधी यांच्या शैक्षणिक व सामाजिक विचार या मुद्यांचा समावेश केला. सोबतच महात्मा गांधींच्या विचारांची आजच्या काळात गरज स्पष्ट करण्यात आली.

या भाषणानंतर आमच्या गृहातील सर्व प्रशिक्षणार्थी आपले समूहगीत 'साबरमती के संत तुने कर दिया क

सर्वासमोर सादर केले. त्यानंतर लालबहादूर शास्त्रीजी यांचे विषयी विचार मांडले ज्यामध्ये त्यांचे शैक्षणिक व सामाजिक कार्य, त्यांनी स्वातंत्र्यासाठी लोकांना केलेले आवाहन इत्यादींचा त्यांनी समावेश केला.

त्यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी मा. डॉ. दिलीप कळमकर यांनी आपल्या भाषणातून सुंदर व समर्पक शब्दात मार्गदर्शन केले, तसेच कार्यक्रम यशस्वीरित्या आयोजित केल्याची ग्वाही सुद्धा त्यांनी दिली. गांधीजी व शास्त्रीजी यांच्या विचारांना अनुसरून आजचा शिक्षक कसा असायला पाहिजे हे त्यांनी सांगितले. तसेच 'आत्मविश्वास' हा खऱ्या शिक्षकातील महत्वाचा गुण आहे व तो सर्वांमध्ये असायला पाहिजे हे योग्यपणे समजावून सांगितले.

प्रमुख पाहुण्यांच्या नंतर कार्यक्रमाला अध्यक्षस्थानी लाभलेल्या मा. डॉ. रोहिणी तडस यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणातून प्रशिक्षणार्थींना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाच्या निमंत्रण पत्रिकेपासून भाषणे, समूहगीत, भितीपत्रक इत्यादींची स्तुती केली. त्याचप्रमाणे गांधीजींचे व शास्त्रीजींचे विचार आजच्या काळात कशाप्रकारे आवश्यक आहे हे त्यांनी अतिशय समर्पक शब्दात समजावून सांगितले व या थोर व्यक्तींच्या कार्यातून प्रेरणा घेण्यास उद्युक्त केले.

अध्यक्षीय भाषणानंतर हरितगृहाचे प्रशिक्षणार्थी कल्पना लांडे यांनी आभार प्रदर्शनातून सर्व मान्यवर मंडळी, अधिव्याख्यातावृंद, प्रशिक्षणार्थी यांचे आभार नानले. कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी हरितगृहाचे मार्गदर्शक मा. डॉ. खताळ व मा. डॉ. मानकर यांनी वेळोवेळी मोलाचे मार्गदर्शन केले. त्याबद्दल त्यांचेही आभार मानण्यात आले व कार्यक्रमाची सांगता राष्ट्रगीताने करण्यात आली.

कार्यक्रम यशस्वीरित्या पार पाडण्यासाठी हरितगृहाच्या सर्व प्रशिक्षणार्थींनी अथक परिश्रम घेतले त्याबद्दल त्यांचे सर्वांनी कौतुक केले.

गृहप्रमुख : कु. स्मिता सुभाषचंद्र टाले  
श्री सचिन वाघ



## श्वेत गृह

प्रशिक्षणार्थ्यांमध्ये कला गुणांची रुजवणूक होण्याच्या दृष्टीने विविध कार्यक्रमांचे आयोजन आमच्या शासकीय अध्यापक महाविद्यालयात करण्यात येते असते. यामध्ये विविध सण, थोर पुरुषांच्या जयंती, पुण्यतिथी व विविध सांस्कृतिक उपक्रम साजरे केले जातात.

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे दिनांक ६ डिसेंबर २०१० रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महापरिनिर्वाण दिनाचा कार्यक्रम श्वेतगृहाच्या वतीने याजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाला प्रमुख अतिथी म्हणून भिकमचंद खंडेलवाल उच्च माध्यमिक विद्यालयाचे प्राचार्य श्री. विनायक ह. जोशी हे उपस्थित होते व कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाच्या अधिव्याख्याता डॉ. सौ. वसुधा देव होत्या.

सदर कार्यक्रम ठिक दुपारी २.०० वाजता शासकीय अध्यापक महाविद्यालयाच्या मुख्य सभागृहामध्ये सुरु झाला. कार्यक्रमाला महाविद्यालयीन सर्व अधिव्याख्याता व कार्यालयीन कर्मचारी तसेच ग्रंथपाल व सर्व बी. एड. प्रशिक्षणार्थी उपस्थित होते. कार्यक्रमाची सुरुवात सरस्वती पूजन व भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या प्रतिमा पूजनाने व दीप प्रज्वलनाने करण्यात आली. यावेळी श्वेतगृहाच्या प्रशिक्षणार्थींनी सदस्या कु. दीपाली मानकर यांनी शारदास्तवन गायले.

यानंतर कार्यक्रम वळला तो मान्यवरांच्या स्वागताकडे. प्रमुख अतिथी श्री विनायकराव जोशी यांचे स्वागत कार्यक्रमाच्या अध्यक्षा डॉ. सौ. वसुधा देव यांनी शाल, श्रीफळ व पुष्पगुच्छ देवून केले. माननीय अध्यक्षा डॉ. देव यांचे स्वागत श्वेतगृहाचे प्रमुख व सचिव श्री सुमेध वानरे यांनी केले. यानंतर श्वेतगृहाच्या मार्गदर्शिका डॉ. सौ. वातकर व इतर अधिव्याख्याता वर्ग, ग्रंथपाल व वाद्यवृंद यांचे स्वागत पुष्पगुच्छ देवून करण्यात आले. सोबतच शब्दसुमनांनी सर्व उपस्थितांचे स्वागत करण्यात आले. यानंतर श्वेतगृहाच्या प्रशिक्षणार्थींनी कु. संगीता लोखंडे, कु. आरती यादगीरे, कु. रेश्मा उघडे, सचिव कु. मोहिनी देवकते यांनी स्वागतगीत सादर केले.

प्रमुख अतिथींचा परिचय श्वेतगृहाचे सचिव श्री सुमेध

वानरे यांनी करून दिला. प्रमुख अतिथींचे कार्य व शैक्षणिक पात्रता वाखाणण्याजोगी होती. यानंतर कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक श्वेतगृहाचे सदस्य श्री महेंद्र खोंड यांनी सादर केले. त्यानंतर महामानव भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे विचार व प्रतिमा यावर आधारित श्वेतगृहाचे सदस्य प्रशिक्षणार्थी श्री गोकुळ गिरी व श्री स्वप्नील गिरी यांनी तयार केलेल्या भितीपत्रकाचे अनावरण माननीय अध्यक्षा व प्रमुख पाहूणे यांचे हस्ते सर्व उपस्थितांच्या समोर करण्यात आले. याप्रसंगी मंचावर श्वेतगृहाच्या मार्गदर्शिका डॉ. वातकर व सचिव श्री सुमेध वानरे व कु. मोहिनी देवकते हे देखील उपस्थित होते.

यानंतर श्वेतगृहाच्या सदस्या कु. फरहीन खतीव यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे विचार आपल्या भाषणातून सर्वासमोर प्रकट केले. यानंतर श्वेतगृहाच्या वतीने "उषःकाल होता होता काळरात्र झाली" हे समूहगीत श्वेतगृहाच्या सर्व सदस्यांनी सादर करून सर्व उपस्थितांना मंत्रमुग्ध केले. यानंतर श्वेतगृहाच्या सदस्या कु. सरला डोईफोडे यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या महिला संबंधीच्या व सामाजिक विचारांवर प्रकाश टाकला. यानंतर कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहूणे श्री विनायक जोशी यांनी मार्गदर्शनपर भाषण केले. यापाठोपाठ अध्यक्षा डॉ. देव यांचे अध्यक्षीय भाषण झाले. यामध्ये त्यांनी कार्यक्रमाच्या आयोजन, सुसुत्रता व नियोजनाबद्दल आणि सुरेख अयोजन भितीपत्रकाबद्दल संपूर्ण श्वेतगृह व मार्गदर्शकांचे कौतुक केले व विषयानुरूप मार्गदर्शन केले.

कार्यक्रमाचे संचालन श्वेतगृहाचे सदस्य प्रशिक्षणार्थी अॅड. श्री दिपक बरडे व कु. दुर्गा पुरोहित यांनी केले, तर आभारप्रदर्शन कु. शिल्पा सहारे यांनी केले. सदर कार्यक्रमाच्या आयोजन, नियोजन व यशस्वीतेसाठी महाविद्यालयाच्या अधिव्याख्याता डॉ. वातकर व डॉ. धारस्कर यांचे बहुमोल मार्गदर्शन लाभले. अशा रितीने डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महापरिनिर्वाण दिन नियोजनपूर्वक साजरा करण्यात आला.

सचिव : श्री सुमेध रामचंद्र वानरे  
सहसचिव : मोहिनी एन. देवकते

## पीत गृह

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला व एड. नियमित सत्र २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षात १ जानेवारी 'युवा दिन' या निमित्त पीत गृहाच्या वतीने कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थानी शासकीय अध्यापक महाविद्यालयातील प्राध्यापक मा. डॉ. वसुधा देव होत्या तर प्रमुख अतिथी म्हणून मा. श्री सतीश फडके हे होते.

दिनांक १२जानेवारी २०११ बुधवार रोजी ठी २.३० वाजता कार्यक्रमाला सुरुवात झाली. सर्वप्रथम मान्यवरांचे आगमन व स्थानग्रहणाचा कार्यक्रम पार पडला त्यानंतर मान्यवरांच्या हस्ते माता सरस्वती व स्वागत विवेकानंद यांच्या प्रतिमेचे पूजन करण्यात आले व दीप प्रज्वलनाने कार्यक्रमाला सुरुवात झाली. सोबतच पीतगृहाच्या प्रशिक्षणार्थी कु. प्रियंका देशमुख यांनी शारदा स्तवन सादर केले. यानंतर कार्यक्रमाला लाभलेले प्रमुख अतिथी मा. श्री सतीश फडके यांचे स्वागत व सत्कार कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थानी असलेल्या मा. डॉ. देव यांचे हस्ते पुष्पगुच्छ शाल, श्रीफळ तसेच शासकीय अध्यापक महाविद्यालयाचे 'अर्घ्य' हा वार्षिकांक देवून करण्यात आला.

त्यानंतर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षा मा. डॉ. वसुधा देव यांचे स्वागत व सत्कार पीतगृहाच्या गृहप्रमुख कु. प्रमोद नागपुरे यांच्या हस्ते पुष्पगुच्छ व श्रीफळ देऊन करण्यात आला. त्यानंतर महाविद्यालयातील प्राध्यापकवृंद यामध्ये मा. डॉ. मानकर, डॉ. गणोजे, डॉ. सामुद्रे, डॉ. खताळ, डॉ. तडस व ग्रंथपाल श्री सोनोने यांचे स्वागत व सत्कार पीतगृहाच्या वतीने करण्यात आला.

पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत झाल्यानंतर स्वागत गीतातून मान्यवरांचे शब्दसुमनांनी स्वागत झाले. कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी श्री सतीश फडके यांचा परिचय पीतगृहाच्या प्रशिक्षणार्थी कु. वैशाली वैद्य यांनी करून दिला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षा व प्रमुख अतिथी यांचे हस्ते पीतगृहातर्फे '१२ जानेवारी-युवा दिन' निमित्त तयार करण्यात आलेल्या भितीपत्रकाचे विमोचन करण्यात आले. त्यानंतर पीतगृहाचे प्रशिक्षणार्थी श्री दिपक शिरनामे यांनी

स्वामी विवेकानंद यांचा 'युवकांना संदेश' आपल्या भाषणातून मांडला.

पीतगृहाच्या प्रशिक्षणार्थी कु. अर्चना चांडक यांनी स्वामी विवेकानंद यांचे शैक्षणिक विचार आपल्या भाषणातून मांडले. त्यानंतर 'मेरा मुल्क मेरा देश, मेरा ये वतन' हे समूहगीत सादर केले. त्यानंतर श्री नितीन ताथोड यांनी स्वामी विवेकानंद यांचे विचार आपल्या भाषणातून मांडले. त्यानंतर आपल्या कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी मा. सतीश फडके यांनी तरुणांच्या सध्यवर्तनावर प्रकाश टाकतांना आजचा तरुण कसा आहे ? आणि तो कसा असावा ? याविषयावर मार्गदर्शनपर विचार मांडले. स्वामी विवेकानंद होणे प्रत्येकाला आजच्या काळात शक्य नाही, परंतु स्वामी विवेकानंदाचे आणि विविध समाजसुधारकांचे विचार आपल्या जीवनात आचरणात आणून स्वतःचे आणि इतरांचे जीवन सुखी करायचे ही शिक्षकाची आजच्या काळाची जबाबदारी आहे हे समर्पक शब्दात सांगितले.

कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी लाभलेल्या मा. डॉ. देव यांनी आपल्या अध्यक्षीय अभिभाषणातून प्रशिक्षणार्थींना मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाच्या निर्मंत्रण पत्रिकेच्यासून, भाषण, समूहगीत, भिषीपत्रक इत्यादींची स्तुती त्यांनी आपल्या अभिभाषणातून केली. आपल्या ध्येयाकडे लक्ष केंद्रित करा व आजचा युवा कसा असावा याबद्दल त्यांनी आम्हाला मार्गदर्शन केले.

पीतगृहाचे प्रशिक्षणार्थी श्री विश्वास तळेकर यांनी आभार प्रदर्शनातून सर्व मान्यवर मंडळी, प्राध्यापक वृंद, ग्रंथपाल व प्रशिक्षणार्थी यांचे आभार मानले. कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी पीतगृहाच्या मार्गदर्शिका मा. डॉ. सुषमा गणोजे व मा. डॉ. संध्या सामुद्रे यांनी वेळोवेळी मोलाचे मार्गदर्शन केले. त्याबद्दल त्यांचेही आभार मानण्यात आले. कार्यक्रमाचे संचालन पीतगृहाचे गृहप्रमुख श्री कडू जुमळे व पीतगृहाच्या प्रशिक्षणार्थी कु. आम्रपाली बगाटे यांनी केले. कार्यक्रमाची सांगता राष्ट्रगीताने करण्यात आली.

कार्यक्रम यशस्वीरित्या पार पाडण्यासाठी पीतगृहाच्या सर्व प्रशिक्षणार्थ्यांनी अथक परिश्रम घेतले त्याबद्दल त्यांचे सर्वातकै कौतुक करण्यात आले.

गृहप्रमुख : श्री कडू जुमळे  
कु. प्रगती नागपुरे

## मराठी मंडळ

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे शैक्षणिक सत्र २०१०-११ या कालावधीमध्ये मराठी विषयांतर्गत 'साहित्य साधना' मंडळाची स्थापना करण्यात आली.

मा. प्राचार्य डॉ. शांतारामजी बुटे यांच्या अध्यक्षतेखाली आणि डॉ. सौ. वसुधा देव यांच्या मार्गदर्शनाखाली मराठी मंडळाच्या सर्व शिक्षक प्रशिक्षणार्थ्यांनी मिळून एक हस्तलिखित तयार करण्यात आले.

कविवर्य नारायण सुर्वे यांच्या 'सनद' या काव्यसंग्रहातील कवितांचे समिक्षण करून 'सूर्योदय' या हस्तलिखिताची निर्मिती साहित्य साधना मंडळाच्या वतीने तयार करण्यात आली. यामध्ये कविवर्य नारायण सुर्वे यांच्या कवितांचा काव्यार्थ, भावार्थ यांचा चिकित्सक अभ्यास करून दर्जेदार व उपयुक्त असे समीक्षण करण्याचा प्रयत्न संपादक मंडळ व सर्व साहित्य साधकांनी केला आहे. या हस्तलिखितासाठी त्यांचे महत्त्वपूर्ण सहकार्य लाभले. साहित्य साधकांनी प्रत्येकी एक कविता घेऊन त्या कवितेचे समिक्षण केले.

प्रशिक्षणार्थ्यांची नावे	कविता समीक्षण
कु. रश्मी याळ्ळी	- मुंबई
कु. कविता उगले	- विझता विझता स्वतःला
कु. वैशाली चवरे	- माझी आई
कु. अनुराधा जावेराव	- माफ करा
कु. आरती यादगीरे	- पायसाळा
कु. प्रिती आराख	- पहारा
कु. सरला जोईफोडे	- मी असा कसा दगड झालो
कु. प्रियंका देशमुख	- जेव्हा कधी या कवितांवरचे प्रयोग होतील
कु. अश्विनी नंदापूरे	- विश्वास ठेव
कु. अर्चना कांबे	- कार्ल मार्क्स
कु. दीपाली मानकर	- २२ फेब्रुवारी
कु. प्रमिता गजभिये	- गळबलून जातो तेव्हा
श्री समाधान घतारकर	- शींगवाला

श्री दीपक शिरनामे	- एक आम्ही असे निघालो
श्री दिनेश घाटे	- डोंगरी शेत
श्री नितीन ताथोड	- एका नव्या संघर्षात
श्री विश्वास तळेकर	- तर, समज
श्री स्वप्निल गिरी	- आणि आपण
श्री चेतन माळवे	- लेनिन
श्री चंद्रकांत जोपले	- झोप

या हस्तलिखितासाठी प्राचार्य डॉ. शांतारामजी बुटे यांच्या शुभेच्छा लाभल्या आहेत. सर्व अधिव्याख्याता वर्गाच्या शुभेच्छा लाभल्या आहेत, तसेच कार्यालयीन कर्मचारीवृंद यांनी ही सहकार्य केले आहे. 'साहित्य साधना मंडळ' या सर्वांच्या ऋणातूच राहू इच्छितो.

मार्गदर्शक - डॉ. सौ. वसुधा देव  
सचिव - श्री महेंद्र खोड  
कु. दीपाली मानकर

## हिन्दी मंडळ

प्रति वर्ष की भाँति इस वर्ष सन २०१०-११ में शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला शिक्षण स्नातक के छात्रोंद्वारा हिन्दी मंडल की ओर से 'ज्ञानतरंग' इस हस्तपुस्तिका का लेखन कार्य महाविद्यालय के प्रधानाचार्य डॉ. शांतारामजी बुटे इनकी प्रेरणा से संभव हुआ। प्रधानाचार्यजी के संदेश से ही हस्तपुस्तिका का आरंभ किया गया है।

'ज्ञानतरंग' हस्तपुस्तिका में हिन्दी साहित्य के सभी श्रेष्ठतम संतो के जीवन शैली तथा रचनाओंपर विचार विनिमय किया गया। प्रत्येक लेख के पहले पन्ने पर लेख का शिर्षक लिखकर आकर्षक रंगों से सजाया गया है। इस हस्तपुस्तिका का अंतरंग एवं बहिरंग साहित्य की विविध शृंखला एवं साहित्यकारों से रंजित है। छात्रों तथा अन्य महानुभावों द्वारा पढने की सुविधा के लिए इसे जिल्द की मजबुती का ध्यान रखा गया है। कुल मिलाकर इस विषय को ११ भागों में विभाजित किया गया है। हिन्दी अध्यापन पद्धति के ११ प्रशिक्षणार्थीयाने विषयानुरूप अपना अपना

सहयोग प्रदान किया है।

इसमें प्रथम पुष्प 'ज्ञानतरंग' पर दुर्गा पुरोहित इन्होंने प्रस्तुत कीया। इन्होंने 'मीराबाई' पर अपने विचार व्यक्त किये। दूसरा पुष्प 'तुलसी' के रूप में कु. रिना शुक्ला ने प्रस्तुत कीया। तिसरा पुष्प 'सुरदास' के रूप में कु. रिना देशमुख द्वारा गुंफित किया गया। चौथा पुष्प 'रैदास' यह राजकन्या भगत के नाम से गुंफित है। पाँचवा पुष्प गुरु गोविंद सिंह के रूप में मोहिनी देवकर्ते के नाम से गुंफित है। छटा पुष्प वैशाली सतकें द्वारा रहीम के नाम से गुंफित है। सातवा पुष्प गुंफित करने का श्रेय सौ. कल्पना लांडे को प्राप्त हुआ। इन्होंने केशवदास के विचारोंका गुंफन किया। आठवा पुष्प कबीर के रूप में प्रतीक वानखरे द्वारा प्रस्तुत किया गया। नौवा पुष्प अमीर खुसरो के रूप में कृष्णा पाबळे द्वारा प्रस्तुत किया गया। दसवा पुष्प रणजित चौबे द्वारा प्रस्तुत है। इसमें उन्होंने नामदेव पर विचार गुंफित किये हैं। ग्यारहवा तथा अंतिम पुष्प माला में पिरौने का श्रेय गोकुल गिरी को जाता है। इन्होंने 'ठाकुर सिंह' से संबंधित हस्तलिखित प्रस्तुत कीया।

इस हस्तपुस्तिका की प्रेरणा हमें महाविद्यालय के प्रधानाचार्य डॉ. शांताराम बुटे जी से मिली। मार्गदर्शक डॉ. सौ. रोहिणी तडसजी का मार्गदर्शन प्राप्त हुआ। इस पुस्तिका के निर्माण में हमें प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष सहयोग प्रदान करनेवाले हर व्यक्ति का हम आभार व्यक्त करते हैं। इस आशा से हमारी इस पुस्तिका का वाचकों द्वारा अभिनंदन होगा।

सचिव - श्री प्रतीक वानखरे  
कु. रिना शुक्ला

## Department of English

With the precious and valuable inspiration of our principal Dr. Shantaram Bute and the guidance of lecturer incharge Dr. Gokarna Mankar the English literary society and all the members of English department prepared the English



handwritten magazine 'Rainbow' for the academic year 2010-11.

It is said that language is the light of the mind and it grows out of life, out of its needs and experiences and today English has become the foundation of this global world. It is a treasure of vast knowledge and philosophy. It is full of plays, novels, immortal poems and various gifted and versatile personalities. For this year we have decided to write on various eminent poets, like Rabindranath Tagore, William Shakespeare, John Milton etc. and their eternally beautiful poems. William Wordsworth has once said that poetry is the first and last of all knowledge, it is as immortal as the heart of man. Hence through this magazine we have tried to appreciate the valuable contribution of these poets in the English literature.

Following students were selected as the members of English literary society -

- Secretary - Mr. Dinesh Gaikwad  
Miss. Bharti Katariya  
Members - Mr. Deepak Barde  
Miss. Sangeeta Lokhande  
Mr. Sandeep Gade  
Miss. Swati Rahate

for publishing this magazine all the members contributed at their level but we are very grateful for the grate support and inspiration of Dr. Gokarna Mankar madam and also Dr. Shantaram Bute Sir for being a source of inspiration and a great guide.

**Secretary - Mr. Dinesh Gaikwad**  
**Miss. Bharti Katariya**



## गणित मंडळ

World is created by God and Mathematics is created by man.

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे सत्र २०१०-११ मध्ये गणित अध्यापन पद्धतीच्या प्रशिक्षणार्थीचे लेखन कौशल्य आणि सुप्त गुणांना वाव देण्यासाठी डॉ. अर्चना वातकर यांच्या अध्यक्षतेखाली गणित मंडळाची स्थापन करण्यात आली.

सत्र २०१०-११ करिता गणित मंडळाची कार्यकारीणी खालील प्रमाणे आहे.

श्री ब्रह्मानंद पवार	- सचिव
कु. शिल्पा सहारे	- सचिव
श्री कपिल ताजने	- सदस्य
कु. प्रगती नागपुरे	- सदस्य
श्री शंकर आसोले	- सदस्य
कु. चारुशिला भोळे	- सदस्य

गणित मंडळाच्या वतीने दरवर्षी 'अनंत' या गणित विषयक साहित्य असलेल्या हस्तलिखिताची निर्मिती केल्या जाते. या वर्षीसुद्धा गणित मंडळाने अनंतसाठी गणित अध्यापन पद्धतीच्या विद्यार्थ्यांकडून लेख मागविण्यात आले. सर्वांनी भरघोस प्रतिसाद दिला. एकूण विस लेख 'अनंत' साठी मिळाले.

'अनंत' सांपदक मंडळ व सर्व गणित अध्यापन पद्धतीच्या प्रशिक्षणार्थीचे सहकार्य अनंत हस्तलिखितासाठी लाभले. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांच्या प्रेरणेने आणि आमच्या मार्गदर्शक डॉ. अर्चना वातकर यांच्या सतत मार्गदर्शनामुळे हस्तलिखित वेळेवर आणि दर्जेदाररित्या तयार झाले.

मार्गदर्शक - डॉ. अर्चना वातकर  
सचिव - श्री ब्रह्मानंद पवार  
कु. शिल्पा सहारे



## विज्ञान मंडळ

आमच्या शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ या कालावधीत विविध मंडळे स्थापन करण्यात आली. त्यातील एक मंडळ - विज्ञान मंडळ. विज्ञान अध्यापन पद्धतीच्या विद्यार्थ्यांच्या सुप्त गुणांना, त्यांच्या विचारांना, त्यांच्यामध्ये असलेल्या लेखन क्षमतेला वाव मिळावा या उद्देशाने विज्ञान मंडळ महाविद्यालयात स्थापन करण्यात आले आहे.

महाविद्यालयाचे प्रेरणास्थान प्राचार्य मा. डॉ. शांताराम बुटे व विज्ञान मंडळाच्या प्रभारी अधिव्याख्याता डॉ. सौ. संध्या सामुद्रे यांच्या मार्गदर्शनाने विज्ञान मंडळाचे कार्य सुरु झाले. शैक्षणिक सत्र २०१०-११ करिता विज्ञान मंडळाची कार्यकारीणी खालील प्रमाणे आहे.

श्री सुमेघचंद्र रामचंद्र वानरे	- सचिव
कु. राजश्री पद्माकर पाटील	- सचिव
श्री सचिन भीमराव वाघ	- सदस्य
कु. असमा परवीन	- सदस्य
श्री चंद्रभान शिवाजीराव भुरके	- सदस्य
कु. स्मिता सुभाषचंद्र टाले	- सदस्य

विज्ञान मंडळाच्या वतीने दरवर्षी 'विज्ञान शलाका' ह्या हस्तलिखिताची निर्मिती केल्या जाते. ह्या हस्तलिखितासाठी दरवर्षी वेगवेगळ्या विषयाची निवड केली जाते व त्यावर आधारित लेख, कविता, विज्ञान अध्यापन पद्धतीच्या प्रशिक्षणार्थ्यांकडून मागविल्या जातात व त्यांचा संग्रह करून त्या हस्तलिखित केल्या जातात. यावर्षीच्या 'विज्ञान शलाका' साठी " ज्ञान - विज्ञान " हा विषय एकमताने निवडण्यात आला. विज्ञानाच्या सर्व क्षेत्रातील ज्ञान व माहिती याद्वारे वाचकांसमोर आणणे हा त्यामागचा हेतू होता.

या हस्तलिखितासाठी विज्ञान अध्यापन पद्धतीच्या सर्व प्रशिक्षणार्थींनी लेख दिलेले आहेत व त्यांचा अंतर्भाव यात करण्यात आलेला आहे. " विज्ञान शलाका " ह्या हस्तलिखितामध्ये अंतर्भूत असणाऱ्या लेखांची यादी

पुढील प्रमाणे आहे.

### मराठी विभाग

विज्ञानातून पर्यावरण जागृती	कु. रेश्मा उघडे
थोर भारतीय शास्त्रज्ञ - प्रफुल्लचंद्र रे	कु. योजना खंडारे
लिप्सकॉब विल्यम नन ज्युनीयर	कु. वर्षा मडके
कॉन्टम संगणकाची अजब दुनिया	श्री सुमेघचंद्र वानरे
परम संगणकाचे जनक डॉ. विजय भटकर	
गोष्ट कॉन्टम सिद्धांताची	श्री ब्रह्मानंद पवार
शुक्रावरचं पाणी	श्री शंकर आसोले
हरविलेल्याच्या शोधात	कु. स्नेहल पाटील
नानवाच्या त्वचेपासून रक्ताची निर्मिती	श्रीअभिजित शिवा
साखरेचे खाणार ...	कु. वर्षा मडके
मूत्रपीड प्रत्यारोपण-एक वरदान	कु. चारुशीला मोळे
थोरीअम भविष्यातील अणूइंधन	श्री चंद्रभान भुरके
	श्री कपिल ताजने

### हिन्दी विभाग

विज्ञान	कु. दीपाली बिल
हायड्रोजन की आत्मकथा	कु. पूजा वैश्य

### इंग्रजी विभाग

Archimedes screw	Miss. Rajshree Patil
Vast Solar System	Miss. Jaishree Kaikwad
Galaxies	Miss. Archana Chandak
Pollution	Miss. Monali Jadhao
Global Warming	Miss. Vaishali Vaidya
The Antarctic ozone Hole	Miss. Pharheen Khatib
Environmental Ethics	Miss. Smita Tale
Your Amezing Body	Miss. Rupali Morey
Stem Cell-ARay of Hope	Mr. Khushal Ingle
Pan (Acea) for Disease	Miss. Shehal Shirsat
Biodiversity	Miss. Pragati Nagpure
"Zolo" year of Biodiversity	Miss. Kavita Chikhle
History of Computers	Miss. Pranjali Joshi
Softwares	Miss. Shehlata Sabal
Rocket and its propulsion	Miss. Shilpa Sahare
Indias flag on Moon	Miss. Swati Rodke
White Hole	Miss. Deepa Ahir
Journey into a Nano word	Miss. Swati Bhojne

विज्ञान शलाका हे हस्तलिखित तयार करण्याची

प्रेरणा महाविद्यालयाचे प्राचार्य भा. डॉ. शांताराम बुटे यांनी दिली. महाविद्यालयातील विज्ञान मंडळाच्या प्रभारी अधिव्याख्याता डॉ. सौ. संध्या सामुद्रे यांनी हस्तलिखित दर्जेदार व्हावे यासाठी विज्ञान मंडळाला वेळोवेळी मार्गदर्शन केले.

विज्ञान मंडळाच्या संपादक मंडळाचे सचिव श्री सुमेधचंद्र रामचंद्र वानरे व कु. राजश्री पद्माकर पाटील यांच्यासह श्री चंद्रभान भुरके, कु. स्वाती रडके, कु. रेश्मा उधडे, कु. स्नेहल पाटील यांचा समावेश होता. मुखपृष्ठ संकल्पना श्री सचिन वाघ, श्री खुशाल इंगळे, श्री अभिजित शिकारे यांची होती. विज्ञान मंडळामध्ये विज्ञान अध्यापन पद्धतीच्या सर्व विद्यार्थ्यांचा समावेश आहे. प्रत्येक विद्यार्थ्याने हस्तलिखितामध्ये वैविध्यपूर्ण लेख लिहिण्याचा प्रयत्न केला. त्यातूनच 'विज्ञान शलाका' हे हस्तलिखित तयार झाले.

मार्गदर्शक : अधि. डॉ. सौ. संध्या सामुद्रे  
सचिव - श्री सुमेधचंद्र वानरे  
कु. राजश्री पाटील



शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला शैक्षणिक सत्र २०१०-११ या कालावधीत विविध मंडळे स्थापन करण्यात आली. मंडळे स्थापन करण्याचा हेतू शिक्षण प्रशिक्षणार्थींना आपल्या आवडीप्रमाणे काम करण्याची संधी मिळावी हा असतो व त्याचबरोबर विद्यार्थ्यांच्या सर्जनशील वृत्तीला चालना मिळावी, नवनिर्मितीची प्रेरणा जागृत व्हावी आणि संस्कृती संरक्षण व संवर्धन करण्याची सवय लागावी या उदात्त हेतूने त्याचबरोबर विज्ञाननिष्ठ, समाजनिष्ठ, कर्तव्यनिष्ठ शिक्षक घडविण्याच्या दृष्टीने या महाविद्यालयात अनेक अभ्यासपूरक उपक्रम राबविले जातात. त्यातीलच इतिहास मंडळ हा एक उपक्रम आहे.

इतिहास मंडळाची स्थापना करण्यात आली. या

मंडळाची कार्यकारीणी पुढीलप्रमाणे आहे

सचिव - कु. माधवी श्री. वडतकर  
श्री कडू जुमळे  
सदस्य - कु. प्रिया अतकरे  
श्री नितीन ताधोड  
कु. श्रद्धा टाले  
कु. प्रिती आराख

इतिहास मंडळाने तयार केलेल्या 'अस्मीता' या हस्तलिखिता अंतर्गत भारतातील प्राचीन वास्तूंचे दर्शन घडविणारी मालिका तयार केली आहे. भारतातील अतिप्राचीन व प्रसिद्ध वास्तूंची माहिती 'अस्मीता' या हस्तलिखितात आहे. वास्तूंची चित्रे, त्यांची माहिती, त्यांचा काळ व त्यांचे इतिहासातील महत्त्व त्यात सांगण्यात आले आहे.

भारतात असलेली वास्तुकला, शिल्पकला या अनेक गोष्टींचे ज्ञान या हस्तलिखितातून पोहचवण्याचा हा छोट्यासा प्रयत्न आहे. विद्यार्थ्यांना स्वयं अध्ययनाची आवड निर्माण व्हावी त्याच बरोबर भारतातील अनेकविध व प्राचीन असलेल्या व दुर्मिळ असलेल्या अनेक वास्तूंचे ज्ञान व्हावे यासाठी या हस्तलिखितात त्याबद्दल सखोल माहिती दिली आहे.

आमच्या महाविद्यालयाचे सन्माननीय प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांच्या प्रेरणेने आणि आमच्या मार्गदर्शक प्राध्यापकांच्या मार्गदर्शनाखाली तयार केलेले हे हस्तलिखित आपणापुढे सादर करतांना आम्हाला आनंद होत आहे.

सचिव - कु. माधवी श्री. वडतकर  
श्री कडू जुमळे



## भूगोल मंडळ

“ ज्ञान सागराचे जलावरण  
प्रदूषण आणि वातावरण  
कसे सांभाळावे पर्यावरण ?  
भूगोलाने केले विवरण ”

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे शैक्षणिक सत्र २०१०-११ या कालावधीत विविध मंडळे स्थापन करण्यात आली. दरवर्षी या महाविद्यालयात विविध मंडळे व अभ्यासपूरक कार्यक्रम राबविले जातात. याचाच एक भाग म्हणून सत्र २०१०-११ मध्ये प्रा. डॉ. मोहन खताळ यांच्या मार्गदर्शनाखाली महाविद्यालयाच्या प्रथम पूर्व सत्रात भूगोल मंडळाची स्थापना करण्यात आली.

भूगोल मंडळाने तयार केलेले हस्तलिखित 'अवनि' च्या स्वरूपात दि. ३१ डिसेंबर २०१० रोजी पूर्ण झाले. या हस्तलिखितामध्ये अवकाश संशोधन, पर्यावरण समस्या, चांद्रयान मोहिम, सौरमाला व भूगोल संयुक्त विषयाचे लेख सर्व भूगोल मंडळातील प्रशिक्षणार्थीनी केले.

'अवनि' संपादक मंडळ व सर्व सदस्यांचे 'अवनि' हस्तलिखिताच्या निर्मितीसाठी सहकार्य लाभले. महाविद्यालयाचे प्रेरणास्थान असलेले प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांच्या प्रेरणेने आणि भूगोल मंडळाचे मार्गदर्शक डॉ. मोहन खताळ यांच्या मार्गदर्शनमुळेच हस्तलिखित वेळेत आणि यशस्वीरित्या पूर्ण झाले.

मार्गदर्शक - डॉ. मोहन खताळ  
सचिव - श्री दिपक शिरनामे  
कु. वैशाली सतर्के

## क्रीडा मंडळ

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे शैक्षणिक सत्र २०१०-११ या कालावधीत विविध मंडळे स्थापन करण्यात आली. महाराष्ट्रात उच्च दर्जा प्राप्त व नावलौकिक प्राप्त महाविद्यालय म्हणून शासकीय अध्यापक

महाविद्यालय सदोदित विद्यार्थ्यांच्या विकासाचे कार्य करित आहे. याचाच एक भाग म्हणून सत्र २०१०-११ मध्ये डॉ. सौ. अर्चना वातकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली क्रीडा मंडळाची स्थापना करण्यात आली.

महाविद्यालयाचे प्रेरणास्थान असलेले प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांच्या प्रेरणेने व अमूल्य मार्गदर्शनाने या मंडळाची स्थापना करण्यात आली.

विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासातील महत्त्वाचा घटक म्हणजे शारीरिक विकास होय. खेळामधून शारीरिक विकास, सहकार्य, संयम, सदाचार, खिलाडूवृत्ती, नेतृत्वगुण, समायोजन, कल्पकता इत्यादी सद्गुणांची जोपासना व्हावी याकरिता खेळाचे जीवनात अनन्य साधारण महत्त्व आहे.

वरील सर्व गुणांची जोपासना प्रशिक्षणार्थ्यांमध्ये व्हावी व त्यांनी भविष्यात आपल्या विद्यार्थ्यांमध्ये रुजवावी याकरिता दरवर्षी महाविद्यालयामध्ये क्रीडा सत्राचे आयोजन करण्यात येते.

दरवर्षीप्रमाणे यावर्षीही महाविद्यालयामध्ये दि. १ फेब्रुवारी ते ३ फेब्रुवारी २०११ या कालावधीमध्ये तीन दिवसीय क्रीडा सत्राचे आयोजन करण्यात आले.

दि. १ फेब्रुवारी २०११ ला सकाळी ठिक ११.३० वाजता महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांचे हस्ते आणि क्रीडा मंडळाच्या प्रभारी डॉ. अर्चना वातकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली क्रीडा सत्राचे उद्घाटन करण्यात आले. उद्घाटन प्रसंगी महाविद्यालयाचा अधिव्याख्याता वर्ग तसेच सर्व कर्मचारी वर्ग व प्रशिक्षणार्थी उपस्थित होते.

१) हरितगृह, २) नीलगृह, ३) श्वेतगृह, ४) पीतगृह या चारही गृहामध्ये सांघिक व वैयक्तिक स्पर्धा घेण्यात येणार असल्याचे ठरले. त्याप्रमाणे क्रीडा सत्राचे उद्घाटन प्राचार्य डॉ. शांतारामजी बुटे यांनी दीप प्रज्वलन व श्रीफळ फोडून केले.

या तीन दिवसीय क्रीडा सत्रामध्ये वैयक्तिक खेळ १) कॅरम, २) बुद्धीबळ, ३) गोळाफेक, ४) भालाफेक ५) धाळीफेक, ६) १०० मीटर धावणे असे इत्यादी खेळ घेण्यात आले आणि सांघिक खेळामध्ये १) क्रिकेट (मुले)

२) व्हालीबॉल (मुले) ३) थ्रो बॉल (मुली) ४) खो-खो हे खेळ होते.

दि. १ फेब्रुवारी २०११ ला उद्घाटन झाल्यावर मुलाची हॉलीबॉलची पहिली फेरी घेण्यात आली. त्यानंतर मुलीची थ्रो बॉलची पहिली फेरी घेण्यात आली. त्यानंतर दुपारच्या सत्रात ३ वाजता पासून मुलींचे कॅरम डबल व बुद्धीबळ स्पर्धेचे सामने घेण्यात आले व मुलांचे खो-खो चा सामना घेण्यात आला.

स्पर्धेचा दुसरा दिवस २ फेब्रुवारी २०११ मुलाचा क्रिकेटचा सामना घेण्यात आला. त्यानंतर मुलीचा कॅरम डबल व बुद्धीबळ या स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले तर मुलींची १००मीटर धावण्याची स्पर्धा घेण्यात आली.

क्रीडा सत्राचा तिसरा व अंतिम दिवस ३ फेब्रुवारी २०११ या दिवशी जवळ जवळ सर्वच स्पर्धेचे अंतिम सामने घेण्यात आले. त्यामध्ये प्रथम मुलाचा व्हालीबॉलचा अंतिम सामना घेण्यात आला. नंतर मुलीचा थ्रो बॉलचा अंतिम सामना घेण्यात आला. त्यानंतर वैयक्तिक खेळामध्ये धाळी फेक, भालाफेक, गोळा फेक तसेच मुलांचे १०० मीटर धावणे अशा प्रकारचे खेळ घेण्यात आले. नंतर क्रीडासत्राचा समारोप झाला.

या तीन दिवसीय क्रीडा सत्रामधून उत्कृष्ट पुरुष खेळाडू आणि उत्कृष्ट स्त्री खेळाडू निवडण्यात आले. उत्कृष्ट पुरुष खेळाडू म्हणून श्री नितीन ताथोड यांची तर उत्कृष्ट स्त्री खेळाडू म्हणून कु. प्रिया अतकरे यांची निवड करण्यात आली. तसेच उत्कृष्ट गृह म्हणून नीलगृह निवडण्यात आले.

अशाप्रकारे तीन दिवसीय क्रीडासत्र मोठ्या उत्साहात पार पडले आणि या क्रीडा सत्राच्या यशस्वीतेसाठी क्रीडा मंडळाच्या मार्गदर्शक डॉ. अर्चना वातकर, क्रीडा मंडळाचे सचिव श्री सचिन वाघ तसेच क्रीडा मंडळाचे सदस्य श्री दिवक बरडे, श्री राजीव ठाकरे, कु. माधवी वडतकर, कु. प्रिती आरख या क्रीडा मंडळातील सदस्यांनी व मंडळाच्या मार्गदर्शक यांनी परिश्रम घेतले.

मार्गदर्शक - डॉ. अर्चना वातकर

सचिव - श्री सचिन वाघ

कु. माधवी वडतकर

## सांस्कृतिक मंडळ

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे दरवर्षी प्रमाणे याही वर्षी विद्यार्थी संसदेचे गठन करण्यात आले. या संसदेतर्गत सांस्कृतिक मंडळाचे गठन करण्यात आले. या मंडळाच्या वतीने वर्षभरात विविध कार्यक्रमांचे आयोजन केले गेले. सांस्कृतिक मंडळाच्या प्रभारी अधिव्याख्याता म्हणून डॉ. सी. वसुधा देव ह्या होत्या.

या मंडळाचा अहवाल सादर करतांना अत्यानंद होत आहे. कारण महाविद्यालयाच्या सांस्कृतिक मंडळाचा वारसा पुढे नेण्याचे भाग्य मला लाभले. सांस्कृतिक मंडळाने वर्षभरात खालील कार्यक्रम घेण्यात आले.

दि. १८ ऑगस्ट २०१० - राणी बंग व अभय बंग यांच्या नेतृत्वाखाली तरुणांना संघटीत करून 'निर्माण' हा कार्यक्रम आयोजित केला. या कार्यक्रमाची माहिती देण्यासाठी ठिक २.०० वाजता हा कार्यक्रम घेण्यात आला. यामध्ये त्यांनी आतापर्यंत घेतलेल्या विविध कार्यक्रमांची सी. डी. दाखवल्या व निर्माण विषयी माहिती दिली. या कार्यक्रमाला मुंबईचे उमेश पाटील यांनी मार्गदर्शन केले.

दिनांक २४ ऑगस्ट २०१० ला महाविद्यालयात सामूहिक रक्षाबंधनाचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाच्या अधिव्याख्याता डॉ. सी. रोहिणी तडस होत्या, तर प्रमुख अतिथी म्हणून प्रजापिता ब्रह्मकुमारी विश्वविद्यालयाच्या वर्षादिदी उपस्थित होत्या. त्यांनी रक्षाबंधनाचे महत्व सांगून संगळ्यांना राख्या बांधल्या व एका संदेशपर पत्र दिले व मिठाईचे वाटप केले. त्यानंतर डॉ. तडस यांनी अध्यक्षीय भाषण केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन श्री नितीन सुभाषराव ताथोड यांनी केले.

यावर्षी ईद व गणपती एकत्र आल्याने आम्ही सांस्कृतिक मंडळाच्या वतीने ईद व गणेशोत्सव साजरा केला. या कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. वुटे तर प्रमुख अतिथी म्हणून डॉ. युसूफखान हे होते. यांचा परिचय करून देण्याची जबाबदारी कु. असमा परवीन यांनी पार पाडली. त्यानंतर डॉ. युसूफ खान यांनी

बुटे सरांना 'कुरआन' भेट दिली सर्व अधिव्याख्याता बंधूनाही कुरआन भेट दिली. यानंतर प्रशिक्षणार्थी ख्वाजा अहमद यांनी कुरआनातील आयतांचे वाचन केले व त्यांचा अर्थ स्पष्ट करण्याचे काम प्रशिक्षणार्थी काशीक जमाल यांनी पार पाडले तर गणपती स्तोत्राचे पठन प्रियंका देशमुख व अश्विनी नंदापूरे यांनी केले तर गणपती उत्सवाची विशेष माहिती नितीन ताथोड यांनी सांगितली. यानंतर खान सरांच्या पुस्तकाचे प्रकाशन करण्यात आले. नंतर त्यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. शेवटी डॉ. बुटे, प्राचार्य यांचे अध्यक्षीय भाषण झाले. कार्यक्रमाचे संचालन कु. फरहिन खतीब यांनी तर आभार प्रदर्शन ख्वाजा आफताब यांनी केले. या कार्यक्रमाची विशेषता म्हणजे यात उर्दू भाषेचा प्रथम वापर होता.

दि. ३०।१।२०१० ला महाविद्यालयात वीर भगतसिंग जयंती साजरी करण्यात आली. कार्यक्रमाच्या अध्यक्ष डॉ. वसुधा देव होत्या. अध्यक्षांचे स्वागत कु. रूपाली मोरे हिने केले. प्रशिक्षणार्थी कु. माधवी वडतकार हिने भगतसिंगांबद्दल माहिती सांगितली. नंतर दोन मिनीटे श्रद्धांजली अर्पण करण्यात आली. कार्यक्रमाचे संचालन दिपक बर्डे यांनी तर आभार प्रदर्शन कु. स्वाती रहाटे यांनी केले.

दि. १४।१०।२०१० ला स्वाध्याय परिवार तर्फे कार्यक्रम करण्यात आला. पांडुरंगशास्त्री आठवले यांच्या संचालने गोकुळ अष्टमीचा हा कार्यक्रम घेण्यात आला. सामाजिक जागृती घडावी या उपक्रम घेतले भ्रष्टाचार विरोधी पथनाट्य सादर केले.

दि. ७ जाने. २०११ ला इंग्रजी विषयाची व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. व्याख्याते म्हणून श्री मोशीकर सर होते. मोशीकर सर हे न्यू इंग्लिश हायस्कूलचे माजी मुख्याध्यापक होते. मोशीकर सरांचे स्वागत कु. रूपाली मोरे यांनी तर परिचय कु. पलवी कुळकर्णी यांनी केले. कार्यक्रमाचे संचालन कु. स्वाती रहाटे तर आभार प्रदर्शन कु. दुर्गा पुरोहित यांनी केले.

वर्षभरात असे विविध कार्यक्रम आयोजित करण्यात आले. या कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी

सांस्कृतिक मंडळाच्या प्रभारी डॉ. वसुधा देव यांच्या मार्गदर्शनाखाली श्री सुमेघ वानरे, कडू जुगळे, कु. लोखंडे, कु. रहाटे, कु. पुरोहित इत्यादींनी अथक परिश्रम घेतले सर्व कार्यक्रमांना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांचे मोलाचे मार्गदर्शन लाभले. तसेच सर्व अधिव्याख्याता व कर्मचाऱ्यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले या सर्वांचा मी ऋणी आहे.

मंडळ प्रभारी - डॉ. वसुधा देव  
सचिव - नितीन सुभाषराव ताथोड

## सराव पाठ

सराव पाठ उपक्रमाचा सत्र २०१०-११ चा अहवाल सादर करतांना अतिशय आनंद होत आहे. सराव पाठ हा शिक्षण स्नातक अभ्यासक्रमाचा एक अनिवार्य उपक्रम आहे. सराव पाठाच्या माध्यमातून छात्र अध्यापकामध्ये अध्यापकीय क्षमता व कौशल्य वाढविण्याच्या दृष्टीकोनातून या उपक्रमाचे नियोजन व आयोजन करण्यात येते. या उपक्रमाचे प्रमुख चार टप्पे आहेत.

- १) सूक्ष्मअध्यापन कृतिसत्र
- २) पाठ नियोजन कृतिसत्र
- ३) दिग्दर्शन कृतिसत्र
- ४) सराव पाठ

या चार भरीव कार्यक्रमातून प्रशिक्षणार्थ्यांमध्ये अध्यापन कौशल्ये रुजविता येतात. या विविध टप्प्यांची राबवणूक २०१०-११ या शैक्षणिक सत्रात पुढीलप्रमाणे झाली.

### ०१) पाठ नियोजन कृतिसत्र :

सराव पाठाचे मूलभूत ज्ञान प्रशिक्षणार्थींना व्हावे या उद्देशाने मूल्यमापन कृतिसत्राचे आयोजन करण्यात येते. हे कृतिसत्र दि. २० सप्टेंबर २०१० या दिवशी संपन्न झाले. या कृतिसत्रात पाठ नियोजन या विषयावर मार्गदर्शनपर व्याख्यान झाली.

कृतिसत्रात अध्यापन पद्धतीनुसार विद्यार्थ्यांचे गटात विभाजन करण्यात येऊन व्याख्यान विषयावर आधारित प्रात्यक्षिक कार्य करून घेण्यात आले.

०२) सूक्ष्मअध्यापन कृतिसत्र :

शिक्षकाचे अध्यापन म्हणजे अनेक कौशल्याचा समुच्चय होय. एकाच वेळी अनेक कृती कौशल्य पूर्ण रितीने सादर करण्यासाठी या प्रत्येक अध्यापकीय कृतिमध्ये कौशल्य निर्माण होणे आवश्यक आहे व याच करिता सूक्ष्म अध्यापन कृतिसत्राचे आयोजन दि. ६ ते २१ सप्टेंबर २०१० या कालावधीत करण्यात आले. या कृतिसत्रात अनुक्रमे फलक लेखन, चेतक बदल कौशल्य, स्पष्टीकरण कौशल्य, प्रश्न कौशल्य इत्यादी बद्दल कृतिसत्रांतर्गत माहिती व मार्गदर्शन करण्यात आले. व प्रात्यक्षिक कार्यात प्रशिक्षणार्थ्यांचे वेगवेगळ्या गटात विभाजन करणत आले. पाठ नियोजन, सादरीकरण, प्रत्याभरण, पुनर्नियोजन, पुरस्सादरीकरण या टप्प्यातून प्रत्येक कौशल्याचा सराव प्रशिक्षणार्थींना देण्यात आला. या कृतिसत्रास सर्व अधिव्याख्यातांचे सहकार्य व मार्गदर्शन लाभले.

०३) दिग्दर्शन कृतिसत्र :

सूक्ष्मअध्यापन कृतिसत्र झाल्यानंतर प्रत्यक्ष सराव पाठ घेण्यासाठी जाण्यापूर्वी प्रशिक्षणार्थ्यांमध्ये अध्यापनाचा आत्मविश्वास निर्माण व्हावा व सर्व कौशल्यांचे प्रभावी एकत्रिकरण करण्याचा दृष्टीकोनातून दिग्दर्शनपाठ कृतिसत्राचे आयोजन करण्यात आले. दि. २१ सप्टेंबर २०१० या दिवशी महाविद्यालयातील सर्व अधिव्याख्यातांनी दिग्दर्शन पाठ कृतिसत्रास मोलाचे सहकार्य दिले. यातून प्रशिक्षणार्थींना सराव पाठ कसा सादर करावा ? याची कल्पना आली.

०४) सराव पाठ :

अध्यापनावर प्रभूत्व संपादनानंतर प्रत्यक्ष शाळेमध्ये जाऊन अध्यापन विषय शिकविणे व अध्यापनाचा अनुभव घेऊन अध्यापन कौशल्यावर प्रभूत्व संपादन करणे या दृष्टीकोनातून सराव पाठाचे आयोजन करण्यात येते. पण तत्पूर्वी सराव पाठ शाळेच्या मुख्याध्यापकांची एक सहविचार सभा घेण्यात आली.

प्रत्यक्ष पाठ जे खालीलप्रमाणे पार पाडले.

दिनांक	सराव पाठ शाळा
४ ते ६।१०।१०	आदर्श विद्यालय, अकोला न्यू इंग्लिश हाय., अकोला
७ ते १०।१२।१०	मनुताई कन्या शाळा, अकोला जागृती विद्यालय, अकोला भारत विद्यालय, अकोला
१३ ते २०।१२।१०	न्यू इंग्लिश हाय. अकोला बी. आर हायस्कूल, अकोला

वरील सर्व कार्य पार पाडताना मा. प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांचे वेळोवेळी मार्गदर्शन लाभले. तसेच सराव पाठ शाळांचे मुख्यापकांच्या सहकार्यामुळे हे पाठ यशस्वी झाले. तसेच महाविद्यालयाच्या सर्व अधिव्याख्यातांनी आपली जबाबदारी अत्यंत निष्ठेने बजावली. सराव पाठ मंडळ सर्वांच्याप्रती ऋण व्यक्त करित आहे.

डॉ. सौ. सुषमा गणोजे

प्रभारी व सहयोगी प्राध्यापक

सचिव - श्री नितीन ताथोड, कु. पल्लवी कुळकर्णी

श्री सुमेघ वानरे, कु. रूपाली मोरे

कु. अनुराधा डाबेराव, श्री दिनेश घाटे

## छात्र सेवाकाळ

शासकीय अध्यापक महाविद्यालया तर्फे आयोजित छात्र सेवाकाळ या करीता भिकमचंद खंडेलवाल विद्यालय, मोहरीदेवी खंडेलवाल विद्यालय, व मनुताई कन्या शाळा ह्या तीन शाळांची निवड करण्यात आली. या तीन शाळांमध्ये सर्व बी. एड. प्रशिक्षणार्थींना पाच दिवस शाळेचे संपूर्ण कामकाज सांभाळायचे होते. जसे तासिका घेणे, शारीरिक कवायत घेणे, मूल्यशिक्षण घेणे इत्यादी. छात्र सेवाकाळ हा दि. ३ ते ७ जानेवारी २०११ पर्यंतच्या कालावधीत आयोजित करण्यात आला होता.

मोहरीदेवी खंडेलवाल कन्या शाळेमध्ये डॉ. वातकर व डॉ. सामुद्रे ह्या मार्गदर्शक होत्या, तर

भिकमचंद खंडेलवाल विद्यालयात डॉ. देव व डॉ. गणोजे ह्या मार्गदर्शक होत्या. तसेच मनुताई कन्या शाळेमध्ये डॉ. खताळ, डॉ. कु. मानकर व डॉ. तडस हे मार्गदर्शक होते.

मोहरीदेवी खंडेलवाल कन्या शाळेमध्ये मुख्याध्यापिका म्हणून- कु. रूपाली मोरे, उपमुख्याध्यापक - कु. पल्लवी कुळकर्णी व पर्यवेक्षका म्हणून कु. माधवी वडतकर यांनी काम पाहिले. भिकमचंद खंडेलवाल विद्यालयामध्ये मुख्याध्यापक- श्री नितीन ताथोड, उपमुख्याध्यापक-श्री समाधान चतरकर व पर्यवेक्षक म्हणून श्री दिपक शिरनामे यांच्याकडे ही पदे सोपविण्यात आली. मनुताई कन्या शाळेमध्ये मुख्याध्यापक-श्री दिनेश गायकवाड, उपमुख्याध्यापक-कु. कविता अग्रवाल व पर्यवेक्षक म्हणून श्री चंद्रभान भुरके यांनी काम पाहिले या सर्वांनी अतिशय योग्यरितीने आपापल्या जबाबदाऱ्या पार पाडल्यात.

अभ्यासक्रमाव्यतिरिक्त इतर कामकाज पाहणे जसे मुलांचा व्यक्तिमत्त्व विकास घडविण्यासाठी विविध स्पर्धांचे आयोजन करणे, त्यासाठी विविध समित्यांची नेमणूक करण्यात आली. शारीरिक शिक्षण समिती, मूल्यशिक्षण समिती, सांस्कृतिक समिती, शालेय दप्तर समिती, अहवाल समिती या सर्व समित्या नेमण्यात आल्या व त्यानंतर प्रशिक्षणार्थ्यांमधून प्रत्येक वर्गासाठी एक वर्ग शिक्षक नेमण्यात आले.

मोहरीदेवी खंडेलवाल विद्यालयात शेवटच्या तासिकेला सावित्रीबाई फुले जयंती, चित्रकला स्पर्धा, बचाव स्पर्धा व कवायत घेण्यात आली. भिकमचंद खंडेलवाल विद्यालयात सावित्रीबाई फुले जयंती, गीत गायन, चित्रकला स्पर्धा व कवायत इ. स्पर्धा घेण्यात आल्या आणि मनुताई कन्या शाळेमध्ये सावित्रीबाई फुले जयंती कार्यक्रम, चित्रकला स्पर्धा, कवायत इ. घेण्यात आले.

शोलय दप्तर समितीने प्रशिक्षणार्थ्यांना शालेय दप्तर विषयी माहिती देण्यासाठी कार्यक्रम आयोजित केला. त्या कार्यक्रमात शालेय दप्तराचे जे मुख्य असतात त्यांना बोलविण्यात आले व त्यांनी त्यांच्या शाळेच्या कामकाजाविषयी माहिती दिली.

सगळ्यात शेवटच्या दिवशी समारोप सोहळा आयोजित केला गेला. त्यात स्पर्धेत जिंकलेल्या विद्यार्थ्यांना बक्षीसे व प्रमाणपत्र दिले गेले व सर्वांचे आभार मानण्यात आले. अशा प्रकारे समारोप सोहळा यशस्वीपणे पार पाडला. छात्र सेवाकाळामुळे प्रशिक्षणार्थ्यांना शिक्षक मुख्याध्यापक, पर्यवेक्षक म्हणून जबाबदारी पार पाडतांना आनुषंगिक कर्तव्ये व अधिकार यांची जाणीव निर्माण झाली. तसेच शैक्षणिक कार्ये व नियम माहिती झाले. एकूणच छात्र सेवाकाळाच्या आयोजनामुळे छात्र शिक्षकांना शालेय कामकाज कसे करायचे असते हे अनुभवातून कळले.

डॉ. सौ. सुपमा गणोजे  
प्रभारी व सहयोगी प्राध्यापक  
सचिव - श्री नितीन ताथोड, कु. पल्लवी कुळकर्णी  
श्री सुमेध वानरे, कु. रूपाली मोरे  
कु. अनुराधा डावेराव, श्री दिनेश घाटे

## समाजसेवा मंडळ

मानव हा समाजशील प्राणी आहे. त्याचा असा मतितार्थ की, समाजातील प्रत्येक व्यक्ती ही कोणत्यातरी बाबतीत समाजाशी जुळलेली असते. समाजात राहूनच सर्वांचा विकास होत असतो. आपल्या आसपास असणाऱ्या समाजाची, तेथील समस्यांची जाणीव करून देणे व एक व्यक्ती म्हणून त्यादृष्टीने आपण स्वतः काय करू शकतो याची प्रेरणा देणे हा समाजसेवा मंडळ महाविद्यालयात स्थापन करण्यामागचा मुख्य हेतू आहे.

समाजसेवा मंडळाद्वारे सत्र २०१०-११ मध्ये विविध उपक्रम राबविण्यात आले. ऑगस्ट महिन्यात समाजसेवा मंडळाची स्थापना करण्यात आली.

१० ऑगस्ट ला शासकीय अध्यापक महाविद्यालय अकोला येथे स्वातंत्र्य दिनाचे औचित्य साधून संपूर्ण महाविद्यालयाची स्वच्छता करण्यात आली. या कार्यक्रमाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांमध्ये श्रमप्रतिष्ठा मूल्याची रुजवणूक होते.

दि. २० व २१ ऑक्टोबर ह्या दोन दिवशी 'शाश्वत विकासासाठी शिक्षण ह्या कार्यक्रमाच्या



तयारीसाठी सर्व बी. एड. प्रशिक्षणार्थींनी संपूर्ण महाविद्यालयाची स्वच्छता केली त्याबद्दल सर्वांनी प्रशिक्षणार्थ्यांचे कौतुक केले.

सामान्य मुलांप्रमाणे मानसिकदृष्ट्या विकलांग मुलांना प्रेमाची वागणूक देणे हे समाजाचे कर्तव्य आहे, म्हणूनच ८ डिसेंबर २०१० रोजी जागतिक मनोविकलांग दिनानिमित्त शासकीय अध्यापक महाविद्यालय येथील बी. एड. च्या प्रशिक्षणार्थ्यांची रॅली काढण्यात आली. ही रॅली वसंत देसाई स्टेडियम पासून काढण्यात आली. इंद्रायणी मनोविकास संस्थे तर्फे रॅलीचे आयोजन करण्यात आले. या रॅलीच्या दरम्यान समाजकार्य महाविद्यालयाच्या वतीने पथनाट्य सादर करण्यात आले. या कार्यक्रमातून समाजामध्ये मनेविकलांगांच्या प्रती आदराची भावना निर्माण करण्यासाठी अनेक घोषणा देण्यात आल्या. या इंद्रायणी शाळेला सर्व बी. एड. प्रशिक्षणार्थ्यांनी भेट दिली.

दि. २५ जानेवारी २०११ रोजी महाविद्यालय स्वच्छ करण्यात आले. याचे औचित्य म्हणजे दि. २६ जानेवारी होय. याबरोबरच महाविद्यालयात रंगीविरंगी पताका लावण्यात आल्या. वर्षभर आम्हाला आमचे मार्गदर्शक प्रा. डॉ. मोहन खताळ यांचे मोलाचे मार्गदर्शन लाभले. सोबतच संपूर्ण अधिव्याख्याता वर्गाचे मोलाचे सहकार्य लाभले हे सर्व समाजकार्य पार पाडण्यासाठी श्री नितीन ताथोड, विशाल पुंडे, राहुल गरूड, चेतन माळवे, कृष्णा पाबळे, समाधान चतारकर इत्यादींनी मोलाचे सहकार्य केले तसेच सर्व बी. एड. प्रशिक्षणार्थ्यांनी समाजसेवा मंडळास सहकार्य केले.

मार्गदर्शक - डॉ. मोहन खताळ  
सचिव - श्री स्वप्नील राजेंद्र गिरी

## अर्घ्य मंडळ

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे प्रशिक्षणार्थ्यांचा शारीरिक, बौद्धिक, मानसिक विकास व्हावा यासाठी विविध उपक्रम राबविले जातात. त्याचाच एक पैलू म्हणून प्रशिक्षणार्थ्यांच्या प्रतिभाशक्तीला वाव मिळावा म्हणून

दरवर्षी 'अर्घ्य' वार्षिकीक प्रकाशित करण्यात येतो. त्याकरिता प्रथम सत्राच्या सुरुवातीलाच अर्घ्य मंडळाची कार्यकारिणी गठीत करण्यात येते. या कार्यकारिणीमध्ये सचिव, सहसचिव व सदस्यांचा समावेश होतो. अर्घ्य मंडळ सदस्य महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांचे प्रेरणेने तसेच प्रभारी अधिव्याख्याता डॉ. कु. गोकर्ण मानकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली कार्य करतात.

अर्घ्य मंडळाचे सदस्य सर्व प्रशिक्षणार्थींकडून विविध प्रकारचे साहित्य गोळा करतात, त्यानंतर त्याची योग्य वर्गवारी करणे, योग्य निकषाच्या आधारे दर्जेदार प्रकारात विभागणी करणे. आवश्यकतेनुसार त्यावर संपादकीय संस्करण करणे, अर्थात यासाठी डॉ. मानकर यांचे मोलाचे मार्गदर्शन मिळत असते.

अर्घ्य वार्षिकांकामध्ये अर्पण पत्रिकेपासून तर अशी पाखरे येती या सदराखालील वर्षभरातील सर्व माहिती प्रकाशित करण्यात आलेली असते. म्हणून अर्घ्य वार्षिकांकाला महाविद्यालयाच्या कार्याचे प्रतिबिंब दाखविणारा आरसा म्हटले तर वावगे ठरणार नाही.

दरवर्षीप्रमाणे यावर्षीसुद्धा अर्घ्य मंडळाने आपली जबाबदारी अत्यंत आनंदाने पूर्ण केली आहे. त्याचे फलित म्हणून २०१०-२०११ या नियमित शिक्षण स्नातक सत्राचा वार्षिकांक आपणास सादर करित आहोत.

सचिव - श्री दिपक वसंत शिरनामे  
कु. सरला तुकाराम डोईफोडे

## मूल्य परिषाद

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला हे विदर्भातील जुने महाविद्यालय आहे. प्रशिक्षणार्थींच्या मनाला, बुद्धिला, भावनांना, विचारांना योग्य दिशा देवून त्यांना उत्तुंग भरारी मारण्याचे सामर्थ्य निर्माण करण्यास कटिबद्ध असणारे.

२१ वे शतक हे विज्ञान व तंत्रज्ञान यांच्या उत्तुंग भरारीचे शतक आहे. पण ही भरारी मारत असताना

आमच्या पायाशी असणारे नाते कुठेतरी तुटत आहे. " भारताचे अंतरंग बघायचे असेल तर भारतीय अध्यात्म पुनरुज्जीवीत करावे लागेल" असे स्वामी विवेकानंदांनी नमूद केले आहे. शिक्षक म्हणून माझी समाजातील भूमिका महत्वाची कारण मीच खरा शिल्पकार आहे समाजाचा ! समाज आजही मागतोय मूल्यांचे दान, सदगुणांचा परिपोष करण्याचे महान कार्य करताना ही मूल्ये समाजात या विचारमंथनातून तसेच अभ्यासक्रमाचा एक अपरिहार्य भाग म्हणून साकारला आहे मूल्यपरिपाठ.

७ ऑगस्ट २००२ पासून मा. प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांच्या प्रेरणेने व सर्व अधिव्याख्यातांच्या मार्गदर्शनात हा प्रार्थना परिपाठ महाविद्यालयात सुरू झाला. प्रत्येक शनिवार सकाळी ८.०० ते ९.०० या वेळात या मूल्य परिपाठाचे आयोजन केले जाते. या मूल्य परिपाठाची उद्दिष्ट्ये पुढीलप्रमाणे आहेत.

- १) आपल्या वैयक्तिक व सामाजिक जीवनातील जबाबदारीच्या मूल्यांची जोपासना करणे.
- २) लोकशाही, समाजवाद व धर्मनिरपेक्षता या मूल्यांची जोपासना करणे.
- ३) विद्यार्थ्यांचा उदार वैज्ञानिक दृष्टीकोन विकसित करणे.
- ४) विद्यार्थ्यांना स्वसामर्थ्याची ओळख करून देणे व प्रेरणा देणे.
- ५) आत्मसन्मान जागृत करण्यासाठी विद्यार्थ्यांना प्रयत्नशील बनविणे.
- ६) एकाग्रता, चिंतन, मनन अशा अभ्यासपोषक गुणांचा विकास करणे.
- ७) मूल्यांचे आचरण व्हावे अशी परिस्थिती व संधी उपलब्ध करून देणे.

या उद्दिष्टांची पूर्तता करण्यासाठी या मूल्य परिपाठाचे स्वरूप सर्वानुमते ठरविण्यात आले. सुरुवातीला मौन, ध्यान करून सामुदायिक प्रार्थना घेतली जाते. त्यानंतर विद्यार्थी सुविचार व बोधकथा सांगतात, नंतर समूहगीत गायिले जाते. प्रत्येक आठवड्यात विद्यार्थ्यांचे, कार्यालयीन कर्मचाऱ्यांचे, प्राध्यापकांचे व प्राचार्यांचे वाढदिवस व शैक्षणिक संपादनाचे शनिवारला या

मूल्यपरिपाठाचे वेळी गुलाब पुष्प देऊन अभिनंदन केले जाते व पुढील यशासाठी शुभेच्छा दिल्या जातात. ग्रंथालय समृद्धी योजनेअंतर्गत वाढदिवसानिमित्त ग्रंथालयास पुस्तक भेट स्वरूपात दिले जाते. नंतर विद्यार्थ्यांना मूल्य परिपाठाचे नियोजित अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य मार्गदर्शन करतात. राष्ट्रगीताने या परिपाठाची सांगता होते.

या मूल्यपरिपाठाच्या समन्वयक म्हणून सहयोगी प्राध्यापिका डॉ. सौ. संध्या सामुद्रे प्रभार सांभाळतात. मूल्य परिपाठाचे दिवशी फलक लेखन केले जाते. ही जबाबदारी या वर्षी श्री दिपक बरडे समर्थपणे सांभाळतात. या परिपाठाची दर शनिवारची संपूर्ण तयारी व जबाबदारी कु. पल्लवी कुळकर्णी व कु. प्रिती आराख यांनी सांभाळली.

मंडळ प्रभारी - डॉ. सौ. संध्या सामुद्रे

सचिव - कु. पल्लवी कुळकर्णी

सदस्य - कु. प्रिती आराख, श्री दिपक बरडे

## ■ वृक्षारोपण व वृक्षसंवर्धन योजना

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे शैक्षणिक सत्र २००९-१० वृक्षारोपण व वृक्षसंवर्धन या योजनेची अंमलबजावणी करण्यात आली. या विषयाचा अहवाल 'अर्घ्य' मध्ये प्रकाशनास देताना अतिशय आनंद होत आहे.

या योजनेची पार्श्वभूमी पाहतांना वृक्षारोपण व वृक्षसंवर्धन योजनेची पहिली बैठक महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांच्या अध्यक्षतेखाली दि. ७ ऑगस्ट २००४ ला अधिव्याख्याता कक्षात घेण्यात आली आणि या योजनेची सुरुवात झाली. या योजनेचे उद्दिष्ट, स्वरूप व कार्यवाही करणारी समिती याच बैठकीत निश्चित करण्यात आली ती पुढीलप्रमाणे -

समितीची रचना

पदसिद्ध अध्यक्ष	- मा. प्राचार्य
सदस्य सचिव	- डॉ. गोकर्ण मानकर
सदस्य	- सर्व अधिव्याख्याता
सहाय्यक सदस्य सचिव	- वरिष्ठ लिपिक
अशाप्रकारे समितीची रचना करण्यात आली.	

मा. प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांच्या प्रेरणेने सुरु झालेली ही वृक्षारोपण व वृक्षसंवर्धन योजना पुढील उद्दिष्टांवर आधारित आहे.

- १) महाविद्यालय परिसरात वृक्षारोपण करणे.
- २) महाविद्यालयाच्या सुशोभनासाठी कुंड्यात शोभिवंत झाडे लावणे.
- ३) महाविद्यालयात हिरवळ विकसित करणे.
- ४) विद्यार्थ्यांना वृक्षारोपण व वृक्षसंवर्धनचे महत्त्व पटवून देणे.
- ५) विद्यार्थ्यांना पर्यावरण रक्षणाची जाणीव करून देणे.
- ६) लावलेल्या वृक्षांचे संवर्धन करणे.
- ७) शहरात वृक्षदिंडी काढणे.
- ८) याबाबत निबंधलेखन स्पर्धा, पोस्टर स्पर्धेचे आयोजन करणे.

**स्वरूप -** या योजनेअंतर्गत प्रत्येक शैक्षणिक सत्रात महाविद्यालयाच्या परिसरात व कुंड्यात झाडे लावण्यात येतात. आणि शैक्षणिक सत्रातील प्रत्येक प्रशिक्षणाथीला दोन झाडे दत्तक देण्यात येतात. सत्राच्या सुरुवातीपासून ते सत्र संपेपर्यंत त्या झाडांची निगा राखण्याची जबाबदारी संबंधित विद्यार्थ्यांवर असते. या योजनेसाठी लागणारे आर्थिक सहाय्य हे शासनाकडून तसेच सामाजिक संस्था, खाजगी व्यक्तिकडून प्राप्त होत असते.

शैक्षणिक सत्र २०१०-११ मध्ये दि. १५ सप्टेंबर २०१० रोजी महाविद्यालयात वृक्षारोपण सोहळा पार पडला. या प्रसंगी कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य, डॉ. शांताराम बुटे होते, तर सर्व अधिव्याख्याता वर्ग व कार्यालयीन कर्मचारी व महाविद्यालयाचे सर्व प्रशिक्षणार्थी उपस्थित होते. दीप प्रज्वलन व सरस्वती पूजनाने कार्यक्रमाची सुरुवात झाली नंतर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष व महाविद्यालयाचे प्राचार्य यांचे स्वागत पुष्पगुच्छ देऊन करण्यात आले.

याप्रसंगी वृक्षाचे महत्त्व पटवून वृक्षारोपणाबरोबर त्याचे संवर्धनही महत्त्वाचे असल्याचे महाविद्यालयाच्या अधिव्याख्याता डॉ. मानकर यांनी आपल्या भाषणात सांगितले. या कार्यक्रमाचा समारोपीय अध्यक्षीय भाषणात प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांनी वृक्षारोपणासाठी आपल्या अध्यापक महाविद्यालयात पर्यावरण रक्षणाचा चांगला वसा चालू असल्याचे मनोगत व्यक्त केले.

या कार्यक्रमानंतर प्राचार्यांचे हस्ते व सर्व अधिव्याख्यातांच्या सोबतीने महाविद्यालयाच्या आवारात वृक्षारोपण करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे सूत्र संचालन कु. श्रद्धा टाले यांनी यांनी केले तर आभार कु. भारती कटारिया यांनी मानले.

#### वृक्ष दत्तक योजना -

महाविद्यालयाच्या परंपरेनुसार प्रत्येक शैक्षणिक सत्रातील विद्यार्थ्यांला एक झाड दत्तक देण्यात येते, त्यानंतर त्या वृक्षाची निगा राखण्याची संपूर्ण जबाबदारी संबंधित विद्यार्थ्यांकडे असते. याप्रमाणे शैक्षणिक सत्र २०१०-११ या वर्षात दि. ६।९।१० रोजी वर्गातील सर्व विद्यार्थ्यांना वृक्षारोपण व वृक्षसंवर्धन मंडळाच्या प्रभारी अधिव्याख्याता डॉ. मानकर व सचिव श्री विशाल पुंडे, कु. श्रद्धा टाले, कु. भारती कटारिया, श्री दिनेश गायकवाड यांनी कुंडीतील एक झाड-एक प्रशिक्षणार्थी याप्रमाणे वाटून दिली व विद्यार्थ्यांना " दत्तक झाड योजना " याची माहिती दिली. त्यांना त्यांची जबाबदारी समजावून सांगितली. प्रशिक्षणार्थींनी आपली जबाबदारी अतिशय उत्साहाने स्विकारली व वर्षभर झाडांची देखभाल करण्याची ग्वाही दिली. वृक्षारोपणाचे महत्त्व म्हणून वर्षभर झाडास बगीच्यास पाणी घालणे व वृक्षाचे बालकाप्रमाणे संगोपन करण्याचे काम श्री वानखडे मामा, श्री ठाकुर मामा व श्री गायकवाड मामा यांनी वर्षभर मेहनत घेतली व विद्यार्थ्यांच्या संकल्पाला हातभार लावून वृक्षारोपण कार्यक्रम यशस्वी केला.

प्रशिक्षणार्थींनी संपूर्ण वर्षभर आपल्या झाडांची अगदी लहान मुलाप्रमाणे काळजी घेतली. वृक्षारोपण व वृक्षसंवर्धन या योजनेचं फलित म्हणजे आज आपल्या महाविद्यालयात असणारी ३५०० चौरस फूट हिरवळ आणि फुलांनी बहरलेली गुलाबाची बाग हे होय. आज महाविद्यालयाला भेट देणारी कोणतीही व्यक्ती या बागेकडे, हिरवळीकडे आकर्षित झाल्याशिवाय राहत नाही.

प्रभारी अधि./समन्वयक - डॉ. गोकर्ण मानकर

सचिव - श्री विशाल पुंडे

कु. श्रद्धा टाले

## वाचनालय मंडळ

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे या कालावधीमध्ये ग्रंथालय मंडळ व विस्तार सेवा विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'ग्रंथालय सप्ताहाचे आयोजन' करण्यात आले होते. यामध्ये चार विषयांवर वक्त्यांनी आपले विचार मांडले.

पहिल्या पुष्पाला प्रमुख अतिथी म्हणून मा. सौ. सीमा रोटे (शेटे) यांनी 'सूत्र संचालन व मुलाखती' या विषयावर विद्यार्थ्यांना सखोल मार्गदर्शन केले.

द्वितीय पुष्पाला प्रमुख अतिथी म्हणून मा. डॉ. सौ. सीमा तायडे यांनी " महिलांचे आरोग्य" या विषयावर आम्हाला मार्गदर्शन केले

तृतीय पुष्पाला प्रमुख अतिथी म्हणून प्रा. हरिभाऊ हिवरे यांनी " संत गाडगेबाबा विचारधन" यांच्या विषयी मार्गदर्शन केले

चतुर्थ पुष्पाला प्रमुख अतिथी म्हणून प्रा. पंढरीनाथ मांडवगणे यांनी " वाचलेली व न वाचलेली पुस्तके" याविषयी आम्हा सर्व प्रशिक्षणार्थ्यांना मार्गदर्शन केले

यामध्ये वाचनालय मंडळाचा व विस्तार सेवा विभागाच्या विद्यार्थ्यांनी उत्स्फूर्त प्रतिसाद दिला.

वाचनालय मंडळाद्वारे नियमित फलक लेखन, सुविचार लेखन हा उपक्रम यशस्वीरित्या राबविण्यात आला. त्याचप्रमाणे वाचनालय मंडळाच्या प्रशिक्षणार्थींनी या ग्रंथालय सप्ताहाच्या आयोजनात सक्रीय सहभाग घेऊन अभ्यासू विद्यार्थ्यांसाठी संदर्भग्रंथ उपलब्ध करून दिले.

शासकीय अध्यापक महाविद्यालयातील विस्तार सेवा विभागाच्या प्रभारी अधिव्याख्याता मा. डॉ. कु. गोकर्ण मानकर यांनी वेळोवेळी ग्रंथालयात होणाऱ्या विविध प्रकारच्या उपक्रमांना प्रेरणा देऊन मार्गदर्शन केले.

शासकीय अध्यापक महाविद्यालयाचे ग्रंथपाल श्री सोनोने यांचे ग्रंथालय सप्ताहासाठी वाचनालय मंडळाच्या सदस्यांना मार्गदर्शन लाभले.

सचिव - श्री विश्वास तळेकर  
कु. रिना देशमुख

## विस्तार सेवा विभाग

जिल्हा शिक्षण व नियोजन विकास समिती सभा -  
शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे विस्तार सेवा विभागाची जिल्हा शिक्षण व नियोजन विकास समितीची सभा दि. २१।८।२०१० शनिवार रोजी संपन्न झाली.

सभेच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य व विस्तार सेवा विभागाचे मानद संचालक डॉ. शांताराम बुटे हे उपस्थित होते.

कार्यक्रमाची सुरुवात सरस्वती पूजनाने व सर्व सदस्यांच्या स्वागताने करण्यात आली. डॉ.सौ. वर्षा पाठक, मनुताई कन्या शाळा अकोला यांनी संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ अमरावतीची आचार्य पदवी संपादन केल्याबद्दल त्यांचे अभिनंदन करण्यात आले तसेच प्राचार्यांच्या हस्ते शाल, श्रीफळ व पुष्पगुच्छ देऊन सत्कार करण्यात आला.

त्यानंतर २००९-२०१० चा शैक्षणिक सत्रातील विस्तार सेवा विभागाचा अहवाल विस्तार सेवा विभागाच्या समन्वयक डॉ. सौ. रोहिणी तडस यांनी सादर केला. त्यानंतर उपस्थित असलेल्या सर्व सन्माननीय सदस्यांनी अकोला व वाशिम या दोन जिल्ह्यांसाठी खालील उपक्रम घेण्याचे एकमताने ठरविले.

- १) नवोपक्रम स्पर्धा निबंध लेखन कृतिसत्र
  - २) शैक्षणिक साहित्य निर्मिती कार्यशाळा
  - ३) नवोपक्रम स्पर्धा अनुधावन वर्ग
  - ४) मराठी विषय कार्यशाळा
  - ५) अंधश्रद्धा निर्मूलन कार्यशाळा
  - ६) ग्रंथालय सप्ताह
  - ७) अध्यापनाची प्रतिमाने कार्यशाळा
  - ८) विज्ञान प्रतिकृती निर्मिती कार्यशाळा
  - ९) राज्य पुरस्कार प्राप्त शिक्षकांचा सत्कार
- या सभेला पुढील सन्माननीय सदस्य उपस्थित

- १) डॉ. शांताराम बुटे - प्राचार्य  
शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला
- २) सौ. प्राची पांडे -  
ज्युबिली इंग्लिश हायस्कूल, अकोला
- ३) श्री श्रीकांत उखळकर -  
टिळक राष्ट्रीय माध्यमिक शाळा, अकोला
- ४) कु. भावना कुळकर्णी -  
ज्युबिली इंग्लिश हायस्कूल, अकोला
- ५) श्री मोहन भोजापुणे -  
सर्वोदय विद्यालय, अकोला
- ६) कु. ममता शर्मा -  
निशू नर्सरी, अकोला
- ७) श्री संजय भा. आगाशे -  
न्यू ईरा हाय. अकोला
- ८) श्री अरूण परभणीकर -  
भारत विद्यालय, अकोला
- ९) श्री विलास रोडे -  
लक्ष्मीबाई गणगणे विद्यालय, अकोला
- १०) डॉ. सौ. वसुधा देव -  
शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला.
- ११) डॉ. सौ. रोहिणी तडस -  
शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला.
- १२) डॉ. कु. गोकर्ण मानकर -  
शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला.
- १३) डॉ. सौ. अर्चना वातकर -  
शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला.
- १४) डॉ. सौ. सुषमा गणोजे -  
शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला.
- १५) डॉ. सौ. संध्या सामुद्रे -  
शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला.
- १६) डॉ. मोहन खताळ -  
शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला.
- १७) डॉ. सौ. आशा धारस्कर -  
शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला.

त्याचप्रमाणे डॉ. रोहिणी तडस यांनी विभागाचा प्रभार गेली १५ वर्षे अत्यंत यशस्वीपणे सांभाळल्याबद्दल त्यांचे अभिनंदन करण्यात आले. तसेच पुष्पगुच्छ देऊन प्राचार्यांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला. २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षासाठी डॉ. गोकर्ण मानकर यांचेकडे विस्तार सेवा विभाग समन्वयक म्हणून पदभार सोपविण्यात आला. कार्यक्रमाचे संपूर्ण नियोजन व संचालन डॉ. सौ. रोहिणी तडस यांनी केले. आभारप्रदर्शनाने कार्यक्रमाची सांगता करण्यात आली.

### नवोपक्रम स्पर्धा - उद्बोधन वर्ग

दि. २६।८।२०१०

अकोला जिल्हा - प्राथमिक व माध्यमिक विभाग  
वाशीम जिल्हा - प्राथमिक व माध्यमिक विभाग  
तज्ज्ञ मार्गदर्शक - प्रा. डॉ. सौ. संध्या सामुद्रे

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथील विस्तार सेवा विभागातर्फे अकोला जिल्हा व वाशीम जिल्हा येथील प्राथमिक व माध्यमिक विभागासाठी नवोपक्रम स्पर्धा उद्बोधन वर्गाचे आयोजन दि. २६।८।२०१० रोजी करण्यात आले होते.

ह्या वर्गाला नवोपक्रम म्हणजे काय ? नवोपक्रम उद्दिष्टे, कार्यवाही या संदर्भात डॉ. संध्या सामुद्रे यांनी विस्तृत मार्गदर्शन केले. त्याचप्रमाणे विषयनिश्चिती कशी करावी, विषयाची मांडणी कशाप्रकारे करता येईल या संदर्भातही डॉ. संध्या सामुद्रे यांनी विस्तृत मार्गदर्शन केले.

दुपास्च्या सत्रात डॉ. सौ. रोहिणी तडस, डॉ. सुषमा गणोजे, डॉ. सौ. अर्चना वातकर, डॉ. कु. गोकर्ण मानकर यांनी शिक्षकांना विषय कसा निवडावा ? मांडणी कशी करावी ? याबाबत विशेष मार्गदर्शन केले.

या वर्गाला दोन्ही जिल्ह्यातून एकूण २८ शिक्षक उपस्थित होते. संपूर्ण वर्गाचे आयोजन विस्तार सेवा विभागाच्या समन्वयक डॉ. कु. गोकर्ण मानकर यांनी केले.

### नवोपक्रम स्पर्धा अनुधावन वर्ग

दि. २९।०९।२०१०

तज्ज्ञ मार्गदर्शक - डॉ. रोहिणी तडस

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथील विस्तार सेवा विभागाच्या वतीने नवोपक्रम स्पर्धा अनुधावन वर्गाचे आयोजन दि. २९।९।२०१० रोजी करण्यात आले होते.

या वर्गात उपस्थित शिक्षकांना नवोपक्रम संदर्भात विस्तृत मार्गदर्शन करण्यात आले. डॉ. तडस, डॉ. गणोजे, डॉ. वातकर, डॉ. मानकर यांनी अनुधावन वर्गासाठी तज्ज्ञ मार्गदर्शक म्हणून कार्य केले. या वर्गासाठी एकूण १३ शिक्षक उपस्थित होते.

### शैक्षणिक साहित्य निर्मिती कार्यशाळा

दि. १३।१०।२०१०

तज्ज्ञ मार्गदर्शक - श्री पाटील सर

- श्री. आशिष चौथे

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे विस्तार सेवा विभागातर्फे दि. १३।१०।२०१० या दिवशी शैक्षणिक साहित्य निर्मिती कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाची सुरुवात सरस्वतीपूजनाने करण्यात आली. या कार्यशाळेच्या अध्यक्षा डॉ. सौ. रोहिणी तडस होत्या, तर कार्यशाळे अंतर्गत श्री पाटील, श्री आशिष चौथे हे मार्गदर्शक लाभले.

या कार्यशाळे अंतर्गत विद्यार्थ्यांना कमीत कमी वेळात जास्तीत जास्त ज्ञान प्राप्त करून देण्याचे शैक्षणिक साधन हे कशाप्रकारे उपयोगी पडते हे दाखविले. त्यांची निर्मिती कशी करावी याच्या योग्य पद्धतीचे मार्गदर्शन प्रत्यक्ष कृतीतून दिग्दर्शन करण्यात आले. यामध्ये तरंगचित्रे, तक्ते, क्षणचित्रे, चलतचित्रे, घडीचित्रे, मॅजिक बॉक्स इ. शैक्षणिक साधने कशी बनवावी हे शिकविले व छात्र अध्यापकांनी ते आपल्या कृतीत उतरविले.

सदर कार्यशाळा ही आभार प्रदर्शनाने आणि अध्यक्षांच्या परवानगीने पूर्ण करण्यात आली.

### ग्रंथालय सप्ताह

पहिले पुष्प - दि. २२।१२।२०१०

सूत्रसंचालन व मुलाखती यावर आधारित मार्गदर्शन

मार्गदर्शिका - सौ. सीमा रोठे

सर्वप्रथम प्रमुख अतिथींनी स्थानग्रहण केले. त्यानंतर

कार्यक्रमाच्या अध्यक्षा व अतिथी यांच्या हस्ते सरस्वती पूजन करण्यात आले. त्यानंतर कार्यक्रमाला उपस्थिती लाभलेल्या मान्यवरांचे स्वागत करण्यात आले. या कार्यक्रमांतर्गत संचालन प्रियंका देशमुख हिने केले, तर प्रमुख अतिथी लाभलेल्या सौ. सीमा रोठे यांचा परिचय रिना देशमुख यांनी करून दिला. तर ग्रंथालयाचे जनक सी. रंगनाथन यांचा परिचय प्रतिक वानखेडे यांनी करून दिला.

परिचयानंतर कार्यक्रमाच्या मार्गदर्शिका सौ. सीमा रोठे यांनी 'सूत्रसंचालन व मुलाखती' या विषया अंतर्गत महत्त्व, बारकावे, पद्धती याविषयीचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना स्पष्ट करून सांगितले. तसेच स्वानुभवावरून विविध दाखल व उदाहरण देऊन जबाबदारीची जाणीव करून दिली. सूत्रसंचालनात वाचनाचे महत्त्व, फायदे, आणि नाविष्यपूर्ण विचार यांचा अंतर्भाव संचालनाला अलंकारित्व प्राप्त करून देते याविषयी माहिती सांगितली. बोलण्याची पद्धती, आवाजाचा चढ-उतार, स्पष्ट उच्चारण यासर्व बाबींचा अंतर्भाव त्यांच्या भाषणामध्ये दिसून आला. प्रमुख अतिथींच्या मार्गदर्शनानंतर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षा डॉ. सौ. रोहिणी तडस आपल्या भाषणातून कार्यक्रमाच्या रूपरेषेचा आढावा घेतला. त्यानंतर आभारप्रदर्शनानंतर कार्यक्रमाची सांगता राष्ट्रगीताने करण्यात आली.

दुसरे पुष्प - दि. २३।१२।२०१०

विषय - आरोग्यशास्त्राविषयी मार्गदर्शन

मार्गदर्शक - डॉ. सीमा तायडे

ग्रंथालय सप्ताहाचे दुसरे पुष्प यामध्ये सुरुवातीला प्रमुख अतिथींच्या आगमनानंतर कार्यक्रमाची सुरुवात अध्यक्षा व प्रमुख अतिथींच्या हस्ते दीप प्रज्वलन करून करण्यात आली. त्यानंतर मान्यवरांचे पुष्पगुच्छ, शाल व श्रीफळ देऊन स्वागत करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे संचालन कविता उगले यांनी केले, तर प्रमुख अतिथी असलेल्या डॉ. सौ. सीमा तायडे यांनी आरोग्यावर आधारित मार्गदर्शन केले. त्यामध्ये स्त्रियांनी आपल्या जबाबदारी सांभाळून आरोग्य कशाप्रकारे जपले पाहिजे व आपल्यावर आलेल्या अडचणींना सामोरे कशाप्रकारे जावे ! याबद्दलचे

मार्गदर्शन या कार्यक्रमात करण्यात आले.

स्त्रियांना आपल्या दैनंदिन जीवनात अनेक कामे करावी लागतात व अशावेळी आपले आरोग्य जर चांगले असेल तर त्या आपली कामे व्यवस्थितरित्या पारपाडतील आणि म्हणून आपल्या स्वास्थ्याची काळजी त्यांनी कशी घ्यावी याविषयीचे मार्गदर्शन डॉ. सीमा तायडे यांनी पॉवर पॉईंट प्रेझेंटेशनवरून प्रशिक्षणार्थ्यांसमोर सादर केले. विद्यार्थीनींनी आपल्या भविष्यात येणाऱ्या अडचणींना कशाप्रकारे सामोरे जावे ? याविषयीची माहितीसुद्धा या मार्गदर्शनातून करून दिली. त्यानंतर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षा प्रा. डॉ. रोहिणी तडस यांनी अध्यक्षीय भाषण केले. कार्यक्रमाचे आभारप्रदर्शन निकीता जयस्वाल यांनी केले आणि कार्यक्रमाची सांगता राष्ट्रगीताने करण्यात आली.

तिसरे पुष्प - दि. २४।१२।२०१०

विषय- संत गाडगेबाबा विचारधन

मार्गदर्शक - मा. हरिभाऊ हिवरे

ग्रंथालय सप्ताहाच्या तिसऱ्या पुष्पात सर्वप्रथम अतिथींचे आगमन झाले व कार्यक्रमाची सुरुवात नेहमीप्रमाणे सरस्वती पूजन करून झाली. नंतर मान्यवरांचे स्वागत शाल व श्रीफळ तसेच पुष्पगुच्छ देवून करण्यात आले. यादिवशी कार्यक्रमाचे संचालन कु. योजना खंडारे यांनी केले व प्रमुख अतिथींचा परिचय समाधान चतरकर यांनी करून दिला. त्यानंतर कार्यक्रमाला लाभलेले प्रमुख अतिथी प्रा. हरिभाऊ हिवरे यांनी संत गाडगेबाबा यांच्याविषयी बरीच माहिती दिली. संत गाडगेबाबा यांनी काहीही न शिकता अगदी निरक्षण असूनही साक्षरतेचा प्रचार-प्रसार कसा केला व त्यांच्या या थोर कार्याने अमरावती विद्यापीठाला त्यांचे नाव कसे प्राप्त झाले याबद्दलची विस्तृत माहिती आपल्या भाषणातून करून दिली.

गाडगेबाबांचे विचार आजच्या शिक्षक वर्गाला कसे उपयुक्त आहेत व त्यांच्या जीवनातून कोणते आदर्श शिक्षकांनी घ्यावेत याबद्दलचे मार्गदर्शनसुद्धा अतिथींनी करून दिले. गाडगेबाबांनी आपल्या आयुष्यात गरीबांना कशाप्रकारे सहकार्य केले. तसेच त्यांची साधी राहणी व

उच्च विचारसरणी श्रोत्यांवर कशाप्रकारे प्रभाव पाडत होती याविषयीचे मार्गदर्शन त्यांनी केले व त्यानंतर कार्यक्रमाचे आभार प्रदर्शन श्री विश्वास तळेकर यांनी केले आणि अध्यक्षीय वतीने कार्यक्रमाची सांगता राष्ट्रगीताने करण्यात आली.

चतुर्थ पुष्प - दि. २७।१२।२०१०

विषय- पुस्तके काही वाचलेली व काही न वाचलेली  
मार्गदर्शक - प्रा. श्री. मांडवगणे

सर्वप्रथम प्रमुख अतिथी व मान्यवरांच्या आगमनने कार्यक्रमाला सुरुवात झाली. सरस्वती पूजन व दीप प्रज्वलनाने कार्यक्रमात ईश्वराचे स्मरण करण्यात आले व कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी तसेच अध्यक्षांचे स्वागत पुष्पगुच्छ देऊन करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या चतुर्थपुष्पाची सूत्रसंचालन कु. दीपाली मानकर यांनी केले, तर प्रमुख अतिथी प्रा. मांडवगणे यांचा परिचय कु. रश्मी वाळी यांनी करून दिला. कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक श्री मांडवगणे यांनी पुस्तकांबद्दल योग्य मार्गदर्शन करून पुस्तके आपल्याला किती उपयोगाची आहेत व आपले खरे मित्र सुद्धा पुस्तके कशी असतात याचे मार्गदर्शन करून दिली.

पुस्तकांसारखा मित्र, मार्गदर्शक, तत्वज्ञ दुसरा कुठलाही असू शकत नाही व त्याचे आपल्या जीवनात महत्त्वपूर्ण स्थान कशाप्रकारे आहे याविषयीचे मार्गदर्शन करण्यात आले. 'ग्रंथ' हेच सर्वश्रेष्ठ गु. रू. कशाप्रकारे ठरतात व ग्रंथालय हे आपला एकाकीपणा घालवण्याचे ठिकाण कशाप्रकारे आहे व ग्रंथालयात आपण आपल्या पुस्तकांची निवड कशी करावी व कोणत्या प्रकारची पुस्तके शिक्षकांनी निवड कशी करावी व कोणत्या प्रकारची पुस्तके शिक्षकांनी वाचायला हवी याविषयीचे मार्गदर्शनसुद्धा त्यांनी केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षा डॉ. तडस यांनी अध्यक्षीय भाषण केले व कार्यक्रमाचे आभार प्रदर्शन गायत्री चव्हाण यांनी केले.

कार्यक्रमाची सांगता राष्ट्रगीताने झाली व कार्यक्रम आनंदात पार पडला.



## वार्षिक स्नेहसंमेलन

दिनांक १४ फेब्रुवारी २०११

“ सा विद्या या विमुक्तये ” हे ब्रीदवाक्य असलेल्या शासकीय अध्यापक महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांच्या विविध कला गुणांना वाच मिळावा या हेतूने वार्षिक स्नेहसंमेलनाचे आयोजन १३ व १४ फेब्रुवारी २०११ ला करण्यात आले होते. त्याचे उद्घाटन अकोला जिल्हा पोलीस अधिक्षक श्री प्रवीणकुमार पडवळ तर प्रमुख अतिथी म्हणून अमरावती शिक्षक मतदार संघाचे आमदार डॉ. रणजित पाटील हे उपस्थित होते. तर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य मा. डॉ. शांताराम बुटे हे होते. तसेच स्नेहसंमेलन प्रभारी प्रा. डॉ. सुषमा गणोजे ह्या होत्या. त्याचप्रमाणे व्यासपीठावर महाविद्यालयाचे संसद प्रतिनिधी फरहीन खतीब, पल्लवी कुळकर्णी, रुपाली मोरे, नितीन ताथोड, सचिन वाघ उपस्थित होते. कार्यक्रमाची सुरुवात दीप प्रज्वलन, सरस्वती पूजन आणि नटराज पूजनाने झाली. याप्रसंगी प्रशिक्षणार्थी कु. प्रियंका देशमुख हिने शारदास्तवन सादर केले. प्रमुख अतिथी व उद्घाटक यांचे स्वागत व उपस्थितांचे स्वागत सत्कार मा. प्राचार्यांच्या हस्ते करण्यात आला. यावेळी संसद सदस्यांचे अभिनंदन व स्वागत करण्यात आले. प्रशिक्षणार्थींनी शब्दरुपांनी पाहण्यांचे स्वागत स्वागतगीत म्हणून केले.

उद्घाटन कार्यक्रमात महाविद्यालयाची प्रार्थना प्रशिक्षणार्थींनी मोठ्या आनंदाने सादर केली. अतिथी व उद्घाटक परिचय श्री प्रवीण वानखडे यांनी सादर केला. महाविद्यालयाची विद्यापीठ प्रतिनिधी कु. रुपाली मोरे हिने वार्षिक अहवाल वाचन केले. निरंतर पारितोषिक योजनेअंतर्गत गुणवत्ताप्राप्त विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्रे व पारितोषिकाची बक्षीसपात्र रोख रक्कम देऊन त्यांचा प्रमुख अतिथींच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला. विविध विषयांच्या हस्तलिखितांचे विमोचन अध्यक्ष, उद्घाटक व प्रमुख अतिथींच्या हस्ते करण्यात आले.

आपले मनोगत व्यक्त करतांना उद्घाटक अकोला जिल्हा पोलीस अधिक्षक श्री प्रवीणकुमार पडवळ यांनी

शिक्षणाने व्यक्ती सुसंस्कृत होतो, आणि व्यक्ती सुसंस्कृत असेल तर समाज सुसंस्कृत होतो व समाज संस्कृत करण्याकाम शिक्षक चांगल्या प्रकारे करू शकतो. तर प्रमुख अतिथी म्हणून लाभलेले आमदार डॉ. रणजित पाटील यांनी शिक्षणा महत्त्व समजावून सांगितले. केवळ पदवी मिळविणे म्हणजे शिक्षण घेणे नव्हे तर घरच्यांचा आदर करणे म्हणजे शिक्षण तुळशीजवळ दिवा लावणे म्हणजे शिक्षण अशी शिक्षणात विस्तृत व्याख्या केली. दुसरे प्रमुख अतिथी लाभलेले श्री निखिलेश दिवेकर यांनी युवा या नात्याने शिक्षकांचे भूमिका स्पष्ट केली आणि सध्याच्या संगणक युगात तरुणांचे उच्च ध्येये ठेवली पाहिजे हे त्यांनी सांगितले.

महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांनी आपल्या अध्यक्षीय मनोगताद्वारे प्रशिक्षणार्थींना प्रेरणादायक मार्गदर्शन करून महाविद्यालयाचा अधिक विकास करण्यात उपस्थितांना हमी दिली. उद्घाटनपर आयोजित व कार्यक्रमात सूत्रसंचालन कु. राजश्री पाटील यांनी तर बक्षीसवितरण संचालन कु. माधवी वडतकर आणि आभार प्रदर्शन श्री समाधान चतारकर यांनी केले. कार्यक्रमाचे सांगता पसायदानाने झाली.

वार्षिक स्नेहसंमेलनांतर्गत प्रशिक्षणार्थींनी विविध सांस्कृतिक कार्यक्रम नाटक, एकांकिका, नृत्य आणि गीतगायन यांचे आयोजन करण्यात आले. यात विविध नाटिका, महाराष्ट्र परंपरा, नृत्य, समाज प्रबोधनपर एकांकिका प्रशिक्षणार्थींनी सादर केल्या. याचे संचालन श्री नितीन ताथोड व श्री दिनेश गायकवाड यांनी केले. शेवटचा कार्यक्रम म्हणजे ऑर्केस्ट्रा आयोजित करण्यात आला. ज्यामध्ये महाविद्यालयाच्या २३ प्रशिक्षणार्थींनी बहारदार गिते सादर केली. ज्यात तबल्यावर श्री तुळशीदास तिवारी, सिन्धवर श्री अनिल निंबाळकर व पंडवर नंदू पाटील यांनी साथ केली तर या बहारदार कार्यक्रमाचे रंगतदार सूत्रसंचालन श्री नितीन ताथोड यांनी केले.

दिनांक १४ फेब्रुवारी २०११

समारोपीय कार्यक्रमाचे अध्यक्ष महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांच्या उपस्थितीत कार्यक्रम झाला. यावेळी व्यासपीठावर स्नेहसंमेलन प्रभारी प्रा.



डॉ. सुषमा गणोजे ह्या होत्या. सोबतच विद्यापीठ प्रतिनिधी कु. रूपाली मोरे, विद्यार्थी प्रतिनिधी पल्लवी कुळकर्णी, महिला प्रतिनिधी फरहीन खतीब, सांस्कृतिक प्रतिनिधी श्री नितीन ताथोड व क्रीडा प्रतिनिधी श्री सचिन वाघ व्यासपिठावर उपस्थित होते.

कार्यक्रमाची सुरवात दीप प्रज्वलन व सरस्वती पूजनाने झाली. त्यानंतर सर्व व्यासपिठावरील विद्यार्थी प्रतिनिधी व स्नेहसम्मेलन प्रभारी प्रा. डॉ. सुषमा गणोजे यांचे स्वागत महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांनी केले. त्यानंतर विद्यार्थ्यांमध्ये श्री नितीन ताथोड व फरहीन खतीब यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. त्यानंतर डॉ. शांताराम बुटे यांचे मोलाचे मार्गदर्शन लाभले. याप्रसंगी डॉ. सुषमा गणोजे स्नेहसंमेलन प्रभारी यांनी स्नेहसंमेलनासाठी मिळालेल्या सहकार्याबद्दल अधिव्याख्याता वर्ग, महाविद्यालयातील सर्व प्रशिक्षणार्थी, कार्यालयीन कर्मचारी यांचे प्रती ऋण व्यक्त केले.

अशाप्रकारे भारतीय संस्कृतीचे जतन व अनिष्ट चालिरीती, परंपरा दूर करण्याचे वार्षिक स्नेहसम्मेलनाचे उद्दिष्ट साध्य करण्यात आले.

प्रा. डॉ. सुषमा गणोजे  
वार्षिक स्नेहसंमेलन प्रभारी व  
सहयोगी प्राध्यापक



## शाश्वत विकासाकरिता शिक्षण राज्यस्तरीय चर्चासत्र

दि. २० व २१ ऑक्टोबर २०१० दरम्यान महाविद्यालयात विद्यापीठ अनुदान आयोग पुरस्कृत दोन दिवसीय राज्यस्तरीय चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. चर्चासत्राचा विषय " शाश्वत विकासाकरिता शिक्षण " हा होता. ह्या चर्चासत्रात खाली प्रमाणे विविध सत्र यशस्वीपणे पार पडले.

सत्र १ ले : उद्घाटन - दि. २०/१०/२०१० रोजी प्रस्तुत राज्यस्तरीय चर्चासत्राचे उद्घाटन संपन्न झाले. ह्यासाठी उद्घाटक व अध्यक्ष म्हणून मा. डॉ. के. एम. कुळकर्णी (माजी शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य उच्च शिक्षण) हे होते. प्रस्तुत सत्राचे प्रास्ताविक समन्वयक डॉ. वसुधा देव यांनी केले. स्वागतगीत व शारदास्तवन महाविद्यालयाच्या माजी विद्यार्थिनी सौ. अंजली कडलासकर यांनी गायले सत्राचे सूत्रसंचालन व आभारप्रदर्शन डॉ. आशा धारस्कर यांनी केले

सत्र २ रे : बीज भाषण व तज्ज्ञ व्याख्यान सत्र - दुपास्च्या सत्रात चर्चासत्राच्या विषयावर परिपूर्ण मार्गदर्शन करणारे बीज भाषणाचे सत्र संपन्न झाले. बीज भाषण डॉ. व्ही. एम. देशपांडे (शिक्षण तज्ज्ञ पुणे) यांनी केले. ह्या सत्राचे संचालन डॉ. आशा धारस्कर तर आभार प्रदर्शन डॉ. वसुधा देव यांनी केले.

तज्ज्ञ व्याख्यान सत्रात डॉ. वसंत कर्डिले ह्यांनी संपूर्ण विषयाला गवसणी घालणारे आपले विचार प्रगट केले. ह्या सत्राचे अध्यक्ष शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, मुंबई येथील प्राचार्य मा. डॉ. सुहास पाटील हे होते तर ह्या सत्राचे संचालन व आभार प्रदर्शन डॉ. रोहिणी तडस यांनी केले.

सत्र तिसरे : दि. २०/१०/२०१० रोजी तिसरे सत्र हे तज्ज्ञ व्याख्यान सत्र झाले. ह्या सत्रात डॉ. वीणा देशमुख (प्राध्यापक) मुंबई ह्यांनी " शाश्वत विकासाकरिता शिक्षणाची कार्यनीती " ह्या विषयावर आपले मार्गदर्शन सादर केले, तर डॉ. उशोशी गुहा (प्राध्यापक, नागपूर)

ह्यांनी अध्यापक शिक्षण व शाश्वत विकास याविषयावर मार्गदर्शन केले. प्रस्तुत सत्राचे संचालन व आभारप्रदर्शन डॉ. सुषमा गणोजे यांनी केले. ह्या सत्राच्या अध्यक्षा शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अंबेजोगाई च्या प्राचार्या डॉ. संजीवनी मुळे ह्या होत्या.

सत्र ४ थे : दि. २९।१०।२०१० रोजी सकाळी ९ वा. संपन्न झालेल्या ह्या सत्राचे तज्ज्ञ मार्गदर्शन चिन्मय मिशन, पुणे चे आचार्य शैलेश चैतन्य ह्यांनी Peace Education for Sustainable development. ह्या विषयावर मार्गदर्शन केले, तर डॉ. उशोशी गुहा ह्यांनी Knowledge Base Education ह्या विषयावर मार्गदर्शन केले. डॉ. के. एम. भांडारकर (प्राचार्य, पी. पी. कॉलेज ऑफ एज्युकेशन गोंदिया) यांनी पर्यावरण शिक्षणावर मार्गदर्शन केले. ह्या सत्राचे अध्यक्षस्थान डॉ. रमा भोसले (प्राचार्या, शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, पनवेल) यांनी भूषविले. या सत्राचे सूत्रसंचालन व आभारप्रदर्शन डॉ. मोहन खताळ यांनी केले.

सत्र ५ वे : दि. २९।१०।२०१० रोजी दुपारचे सत्र हे निबंध वाचनाचे सत्र. दोन गटात विभागून संपन्न झाले. अ गटात सौ. नीलिमा मोरे ह्या सत्राच्या अध्यक्षा होत्या, तर डॉ. सौ. संध्या सामुद्रे ह्यांनी सूत्रसंचालन व आभारप्रदर्शन केले. गट ब मध्ये डॉ. खाडे (पनवेल) हे सत्राचे अध्यक्ष होते तर सूत्रसंचालन ग्रंथपाल श्री रवींद्र सोनोने यांनी केले. सत्र ६ वे : दि. २९।१०।२०१० रोजी समारोपीय सत्राचे प्रमुख अतिथी डॉ. सुभाष भडांगे (प्राचार्य, श्री शिवाजी महाविद्यालय, अकोला) हे होते. ह्या सत्राच्या अध्यक्षास्थानी डॉ. वसुधा देव ह्या होत्या. सत्राचे प्रास्ताविक डॉ. रोहिणी तडस ह्यांनी केले, तर संचालन डॉ. अर्चना वातकर ह्यांनी केले. संपूर्ण चर्चासत्राच्या बाबतीत ज्यांचे सहकार्य लाभले अशा सर्वांचे आभार डॉ. वसुधा देव यांनी व्यक्त केले. चर्चा सत्रास एकूण १०५ प्रतिनिधी उपस्थित होते. चर्चा सत्रास सर्व प्राध्यापक, कार्यालयीन कर्मचारी ह्यांनी अतिशय मोलाची कामगिरी केली. समन्वयक ह्या नात्याने मी त्या सर्वांचे ऋण व्यक्त करते, तसेच वेळोवेळी मार्गदर्शन करणारे महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे ह्यांचे ही मी आभार व्यक्त करते.

डॉ. वसुधा वि. देव  
समन्वयक

## स्व. सौ. सुनंदाताई शां. बुटे स्मृती प्रित्यर्थ आंतरमहाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धा

शैक्षणिक सत्र २००५-०६ मध्ये महाविद्यालयाच्या सुवर्ण महोत्सवी वर्षानिमित्त प्रथमच आंतरमहाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. विजेत्या विद्यार्थी व महाविद्यालयास प्रमाणपत्रे व बक्षीसाच्या ढाली प्रदान करण्यात आल्या. त्यानंतर सन २००७-०८ या शैक्षणिक सत्रापासून पुनश्च या स्पर्धांचे आयोजन दरवर्षी शासकीय अध्यापक महाविद्यालयाच्या वतीने करण्यात येते. सत्र २००७-०८ पासून बक्षीसे (ढाली व कप) फिरत्या स्वरूपात दिली जातात. ही बक्षीसे महाविद्यालयातर्गत माजी विद्यार्थी संघटनेने प्रायोजित केलेली आहेत. संत गाडगेबाब अमरावती विद्यापीठातर्गत येणाऱ्या पाचही जिल्हातील सर्व वरिष्ठ महाविद्यालयातील विद्यार्थी-विद्यार्थिनी ह्या स्पर्धेत सहभागी होऊ शकतात.

यावर्षी या स्पर्धेचे नामकरण स्व. सौ. सुनंदाताई शांताराम बुटे स्मृतीप्रित्यर्थ आंतरमहाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धा असे करण्यात आले आहे. यावर्षी दि. १८।१।२०११ रोजी महाविद्यालयामध्ये आंतरमहाविद्यालयीन वक्तृत्व स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे हे अध्यक्षस्थानी होते. स्पर्धेचा विषय होता. 'उच्च शिक्षणाचे जागतिकीकरण' मा. श्री सुहास देशपांडे, बी. आर. हायस्कूल, अकोला व सौ. राजश्री पानसे, सरस्वती ज्यु कॉलेज, अकोला ह्यांनी स्पर्धेचे परीक्षण केले. स्पर्धेत एकूण विविध ठिकाणाहून आलेल्या १९ युवक-युवतींनी भाग घेतला. यास्पर्धेत कु. धनश्री कुटेमाटे, कर्मयोगी बाबासाहेब आपोतीकर अध्यापक व अनुसंधान महाविद्यालय, आपोती खुर्द यांनी प्रथम तर श्री अनुप बोचरे, एस. बी. पुरुषोत्तम अध्यापक महाविद्यालय, पातूर यांनी द्वितीय क्रमांक पटकाविला. तृतीय क्रमांक कु. दुर्गा खवले, एस. बी. पुरुषोत्तम अध्यापक महाविद्यालय, पातूर यांनी प्राप्त केला

स्पर्धेचे सूत्रसंचालन शिक्षण स्नातक प्रशिक्षणार्थी कु. रूपाली मोरे यांनी केले तर आभारप्रदर्शन श्री सुमेध वानरे यांनी केले. स्पर्धेला महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक बंधू-भगिनी व ग्रंथपाल श्री सोनोने हे हजर होते. स्पर्धेच्या आयोजनाची जबाबदारी सहयोगी प्राध्यापक डॉ. सौ. सुषमा गणोजे यांनी यशस्वीरित्या सांभाळली. स्पर्धेच्या यशस्वीतेसाठी श्री नितीन ताथोड, पल्लवी कुळकर्णी, प्रीती आराख सह सर्व शिक्षणस्नातक प्रशिक्षणार्थी व कर्मचारीवृंदांनी परिश्रम घेतले.

डॉ. सौ. सुषमा गणोजे  
समन्वयक/सहयोगी प्राध्यापक  
वक्तृत्व स्पर्धा

## विद्यार्थी संसद अहवाल

शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला हे एक नावाजलेले महाविद्यालय म्हणून विदर्भात ओळखले जाते. या महाविद्यालयातील सर्व प्रशिक्षणक विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास होण्याच्या दृष्टीने बौद्धिक कार्यासोबतच अनेक अभ्यासपूरक कार्यक्रम वर्षभर राबविले जातात. या अभ्यासपूरक कार्यक्रमांचे नियोजन व आयोजन करीत असतांना त्यामध्ये सूत्रबद्धता, नियोजन, शिस्त राखणे आवश्यक ठरले. प्रशिक्षक प्रशिक्षणार्थ्यांमध्ये स्वयंशासन निर्माण करणे या प्रमुख उद्देशाने महाविद्यालयामध्ये छात्र संसदेची निर्मिती केली जाते.

सन २०१०-११ या शैक्षणिक वर्षात महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांच्या मार्गदर्शनाखाली दि. १७ सप्टेंबर २०१० ला विद्यार्थी परिषदेचे गठन करण्यात आले.

१९९४ च्या विद्यापीठ कायद्याप्रमाणे गुणवत्तेनुसार विद्यापीठ प्रतिनिधी, विद्यार्थी प्रतिनिधी व महिला प्रतिनिधी यांची निवड करण्यात आली. तसेच सांस्कृतिक व क्रीडा सचिव यांची देखील निवड करण्यात आली.

- १) विद्यापीठ प्रतिनिधी - कु. रूपाली नारायणराव मोरे
  - २) वर्ग प्रतिनिधी - कु. पल्लवी वामन कुळकर्णी
  - ३) महिला प्रतिनिधी - कु. फरहीन खलीलोद्दिन खतीव
  - ४) सांस्कृतिक सचिव - श्री नितीन सुभाषराव ताथोड
  - ५) क्रीडा सचिव - श्री सचिन भीमराव वाघ
- यासोबतच विविध क्षेत्रात अभिरूची असलेल्या विद्यार्थ्यांना त्या त्या विषयांची मंडळे निर्माण करून त्या विद्यार्थ्यांची सचिव पदी नेमणूक केली गेली.

यामध्ये अभ्यासपूरक मंडळे व विषय मंडळ खालीलप्रमाणे तयार केली गेली.

- |                                    |                   |
|------------------------------------|-------------------|
| १) अर्घ्य मंडळ                     | २) क्रीडा मंडळ    |
| ३) सांस्कृतिक मंडळ                 | ४) विज्ञान मंडळ   |
| ५) श्रमदान मंडळ                    | ६) वाचनालय मंडळ   |
| ७) मराठी मंडळ                      | ८) हिन्दी मंडळ    |
| ९) इंग्रजी मंडळ                    | १०) भूगोल मंडळ    |
| ११) इतिहास मंडळ                    | १२) गणित मंडळ     |
| १३) सराव पाठ मंडळ                  | १४) समाजसेवा मंडळ |
| १५) वृक्षारोपण व वृक्षसंवर्धन मंडळ |                   |

यासोबतच अभ्यासपूरक कार्यक्रमांतगृत साजरे करण्यात येणाऱ्या दिनविशेषांसाठी २५ विद्यार्थ्यांचे एक गृह याप्रमाणे १०० विद्यार्थ्यांचे १) नीलगृह, २) हरितगृह, ३) श्वेतगृह, ४) पीतगृह याप्रमाणे चार गृह तयार करण्यात आले. प्रत्येक गृहामध्ये विद्यार्थी सचिव व विद्यार्थीनी सचिव म्हणून दोन विद्यार्थ्यांची निवड करण्यात आली.

अशाप्रकारे वर्गाचे प्रतिनिधी, मंडळाचे सचिव व गृहाचे सचिव मिळून छात्र संसदेची निर्मिती केली गेली. छात्र संसदेत स्थापन करण्यात आलेल्या विविध मंडळांनी व गृहांनी विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करून महाविद्यालयाच्या प्रगतीमध्ये हातभार लावला.

प्रभारी अधिव्याख्याता  
डॉ. सौ. अर्चना वातकर



## निरंतर पारितोषिक योजना

'सा विद्या या विमुक्तये' हे व्रीदवाक्य असलेल्या शासकीय अध्यापक महाविद्यालयात प्रशिक्षणार्थी विद्यार्थ्यांच्या अध्यापकीय व्यक्तिमत्त्वाचा विकास करण्याच्या दृष्टीने अनेक योजना राबविण्यात येतात. त्यापैकीच एक 'निरंतर पारितोषिक योजना' ही एक विशेष उल्लेखनीय योजना होय. विद्यार्थ्यांच्या गुणवत्ता विकासासाठी त्यांच्यामध्ये अध्यापनाची आवड निर्माण करणे व स्वशक्तीचे उपयोजन करण्याची प्रेरणा वाढीस लावणे या प्रमुख उद्देशाने ही योजना सन २००२ पासून मा. प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांच्या प्रेरणेने सुरु करण्यात आली. या योजनेत गठित समितीमध्ये एकूण सात पदे आहेत. मा. प्राचार्य हे या समितीचे पदसिद्ध अध्यक्ष आहेत. या योजनेत सत्र २००९-२०१० च्या अखेरपर्यंत एकूण १४६ देणगीदानांनी प्रत्येकी रु. १०००/- देणगी देऊन या योजनेचे सभासदत्व पत्करले आहे. या देणगीदाराची नोंद खालील प्रमाणे आहेत.

- ०१) डॉ. शांताराम गोवर्धन बुटे
- ०२) सौ. सुनंदा शांताराम बुटे
- ०३) सौ. सुहासिनी ग. पाठक (रु. २०००/-)
- ०४) कु. गोकर्ण कृष्णपंत मानकर (रु. ३०००/-)
- ०५) सौ. रोहिणी विकास तडस
- ०६) सौ. वसुधा विनोद देव
- ०७) सौ. अर्चना गणेशराव वातकर
- ०८) सौ. सुषमा मुकुंद गणोजे
- ०९) सौ. संध्या उद्धवराव सामुद्रे
- १०) श्री अनंत भार्गव दांडेकर
- ११) डॉ. मोहन नामदेव खताळ
- १२) श्री सुरेंद्र प्रभाकरराव पाठक
- १३) श्री संजय भिमराव खडसे
- १४) श्री सुहास प्रल्हादराव उगले
- १५) श्रीमती प्रिया रामलखन पांडे
- १६) श्री साधुराव यशवंतराव कोटंबे
- १७) श्री नीळकंठ रामदास फेगडे
- १८) श्री किशोरसिंह राजेंद्रसिंह चुंगडे

- १९) श्री गजानन साहेबराव नारे
- २०) श्री संजय नारायणराव गोकणे
- २१) नियमित वी. एड. प्रशिक्षणार्थी (०२-०३)
- २२) श्री शशिभूषण सरकटे
- २३) डॉ. मुस्ताफा खान
- २४) सौ. ज्योती प्रमोद आंबेकर
- २५) कु. सुरेखा मधुकर कांबेकर
- २६) कु. सोनिया विठ्ठलराव अग्रवाल
- २७) श्री उत्तमराव भाऊराव देवरे
- २८) श्री आसिफ देशमुख
- २९) श्री समाधान दशरथ अहिरे
- ३०) कु. शीतल देविदास पाचपोर
- ३१) श्री गणेश भगवानराव सावळे
- ३२) श्री विश्वासराव किसनराव म्हैसने
- ३३) डॉ. महेश चंद्रभान डावरे
- ३४) श्री पद्माकर रेड्डी नल्लावार
- ३५) कु. अस्मिता अ. उल्हे
- ३६) कु. वैशाली अशोकराव देवगिरे
- ३७) कु. संध्या माणिकराव कुकडकर
- ३८) श्री विलास पांडुरंगजी रोडे
- ३९) श्री रमेश विठ्ठल लांडे
- ४०) श्री विनोद अभयकुमार दर्यापूरकर
- ४१) मुख्याध्यापक जे. डी. चवरे विद्या. कारंजा
- ४२) श्री रतन राजाराम अधमकर
- ४३) मुख्याध्यापक ना. ना. मुंदडा विद्या. मालेगांव
- ४४) श्री मुकुंद अंबादास कावळे
- ४५) मुख्या. भारत विद्या. अकोला (रु. २०००/-)
- ४६) सौ. शोभना लक्ष्मीकांत महाजनी (सावजी)
- ४७) श्री मोहन विष्णू खडसे
- ४८) डॉ. श्रीप्रभु गुलाबराव चापके
- ४९) श्री गोविंद ओंकार घुले
- ५०) श्री सय्यद शेख अली
- ५१) श्री पुरुषोत्तम दत्तात्रय पैठणकर
- ५२) डॉ. भूषण रमेश कविमंडन
- ५३) श्री शरद काशिनाथ जोशी
- ५४) श्री प्रशांत नीळकंठ नाफडे, मलकापूर
- ५५) कु. रीना दिगांबर मेहरे
- ५६) श्री रामभाऊ किसन गावंडे

- ५७) श्री नितीन दशरथ भांडे  
 ५८) कु. शारदा मोतीलाल गरडे  
 ५९) सौ. आसावरी अनंत दांडेकर  
 ६०) श्रीमती नीला संतोष पाठक  
 ६१) सौ. माधवी वसंत देशपांडे  
 ६२) श्री गणेश नामदेवराव येळणे  
 ६३) कु. गीता प्रकाश कुळकर्णी  
 ६४) श्री विनोद प्रभाकर वाठोडकर  
 ६५) श्रीमती सीताबाई राजाराम देवकर  
 ६६) श्रीमती सूर्यकांता मधुकर काटकर  
 ६७) श्री. म. श्री. अग्रवाल  
 ६८) मुख्याध्यापक, बाकलीवाल विद्या. वाशिम  
 ६९) श्री माणिकराव अमोणाजी बागडे  
 ७०) मुख्याध्यापक, मुर्तिजापूर हाय. मुर्तिजापूर  
 ७१) श्री श्याम श्रीरामपंत देशपांडे  
 ७२) श्री कैलास लक्ष्मणराव सांगळे  
 ७३) श्री विनायक गणपत बोराळे  
 ७४) श्री गोपाळराव श्रीकृष्ण ढोरे  
 ७५) प्रकाश विष्णू कापूरे  
 ७६) श्री विनायक ज. क्षीरसागर  
 ७७) श्री गजानन फकिराजी डोईफोडे  
 ७८) नियमित बी. एड. (२००३-०४)  
 ७९) मु. वि. बी. एड. (२००१-०३)  
 ८०) मु. वि. बी. एड. (२००२-०४)  
 ८१) मु. वि. बी. एड., डी. एस. एम. (०२-०३)  
 ८२) मु. वि. एम. एड. (२००३-०५)  
 ८३) नियमित बी. एड. (२००४-०५)  
 ८४) मु. वि. एम. एड. (२००४-०६)  
 ८५) मु. वि. बी. एड. (२००३-०५)  
 ८६) मु. वि. बी. एड. (२००४-०६)  
 ८७) मु. वि. बी. एड., डी. एस. एम. (०३-०४)  
 ८८) सौ. वंदना पुरुषोत्तम जायले  
 ८९) माजी विद्यार्थी संघटना, शा. अ. म. वि.  
 ९०) सौ. माला रुपसिंग बागडे  
 ९१) सौ. आशाताई रविंद्र खोकले  
 ९२) श्री अनिल दत्तात्रय बाळापूरे  
 ९३) शालेय व्यवस्थापन (२००४-२००५)  
 ९४) श्री श्रीपाद कृष्णराव लाटे  
 ९५) श्री मोहन गणपतराव भोजापूरे  
 ९६) श्री हनुमंत गणपतराव पाटील  
 ९७) श्री श्रीकांत शांताराम उखळकर  
 ९८) अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती  
 ९९) श्री गोविंदराव नारायणराव चांदुरकर  
 १००) श्री दिलीप हिरालाल पवार  
 १०१) श्री प्रशांत सुखदेवराव चन्हाटे  
 १०२) श्री मुकुंद कृष्णराव सपकाळ  
 १०३) श्री मुकुंद रामभाऊ इंगळे  
 १०४) श्री राजू सूरजदीन ठाकुर  
 १०५) श्री श्रीपाद कृष्णराव तारे  
 १०६) श्री माधव सखाराम लाघे  
 १०७) कु. वैशाली पुंडलिक हाडोळे  
 १०८) श्री प्रमोद गुलाबराव देशमुख  
 १०९) श्री विलास शंकरराव मानकर  
 ११०) सौ. अलका विलास मानकर  
 १११) डॉ. आशा मधुकर धारस्कर  
 ११२) प्रा. आल्हाद बापुरावजी भावसार  
 ११३) श्री प्रभु मोहन धेंडुले  
 ११४) श्री अनिल शिवाजी वानखडे  
 ११५) शालेय व्यवस्थापन (२००५-०६)  
 ११६) श्री बबन काशिनाथ कदम  
 ११७) श्री किसनराव उकर्डा फाळके  
 ११८) य. च. मु. वि. बी. एड. (२००५-०७)  
 ११९) य. च. मु. वि. बी. एड. (२००६-०८)  
 १२०) श्री अब्दुल मजीद अ. रजीक देशमुख  
 १२१) सौ. मंजुषा प्रशांत देशपांडे  
 १२२) श्री गजानन रामकृष्ण ठाकरे  
 १२३) श्री संदीप त्र्यंबकराव वाघडकर  
 १२४) प्रा. रविंद्र सखाराम भास्कर  
 १२५) श्री अनंद अरविंद गद्रे  
 १२६) शरद पद्माकर उपश्याम  
 १२७) श्री शाम विठ्ठलराव कोथळकर  
 १२८) कु. रेणुका विष्णु जलताडे  
 १२९) श्री दिलीप डोणगांवकर  
 १३०) श्री अशोक सुखदेवराव भोपळे  
 १३१) श्री अनिल जोशी व बी. एड. (०६-०७)  
 १३२) श्री शालीग्राम गावंडे

- १३३) श्री शरद पद्माकर उपश्याम  
 १३४) श्री शाम विठ्ठलराव कोथळकर  
 १३५) श्री दिलीप रतनलाल डोणगांवकर  
 १३६) श्री अशोक सुखदेवराव भोपळे  
 १३७) कु. रेणुका विष्णु जलताडे  
 १३८) श्री उदय रमेशराव कथले  
 १३९) मो. खालीक शेख खलिक  
 १४०) कु. मीरा मधुकर चांदले  
 १४१) शालेय व्यवस्थापन २००७-०८  
 १४२) नियमित बी. एड. २००७-०८  
 १४३) कु. चैताली ज्ञानदेव इंगळे  
 १४४) य. च. म. मु. वि. बी. एड. (०६-०८)  
 १४५) य. च. म. मु. वि. बी. एड. (०७-०९)  
 १४६) शालेय व्यवस्थापन २००८-०९

या योजनेत जमा झालेल्या रकमेची त्याजाची रकम एकूण रु. ९,३३०/- एवढ्या रकमेचे वितरण बक्षीस स्वरूपात शैक्षणिक सत्र २००९-२०१० च्या नियमित शिक्षण स्नातकचे बक्षीसपात्र विद्यार्थी तसेच य. च. म. मुक्त विद्यापीठाचे शासकीय अध्यापक महाविद्यालय या अभ्यासकेंद्रावरील बक्षीसपात्र विद्यार्थी यांच्यामध्ये वितरित करण्यात आले.

शैक्षणिक सत्र २००९-२०१० या सत्रातील बक्षीसपात्र विद्यार्थी खालीलप्रमाणे असून त्यांचा समावेश निरंतर पारितोषिक योजनेत करण्यात आला.

- १) महाविद्यालयातून सर्वप्रथम -  
 कु. स्वप्नाली रमेश पोतदार (७ %) रु. ६५३/-  
 २) विद्यार्थ्यांमधून सर्वप्रथम -  
 श्री प्रदीप खुशालराव सदार (५%) रु. ४६७/-  
 ३) प्रश्नपत्रिका १ सर्वप्रथम -  
 श्री रमेश मधुकर राठोड (५%) रु. ४६७/-  
 ४) प्रश्नपत्रिका २ सर्वप्रथम -  
 कु. स्वप्नाली र.पोतदार (५%) विभागून रु. २३३/-  
 श्री. सुनिल सो. गावीत (५%) विभागून रु. २३३/-  
 ५) प्रश्नपत्रिका ३ सर्वप्रथम -  
 कु. स्वप्नाली रमेश पोतदार (५%) रु. ४६६/-  
 ६) प्रश्नपत्रिका ४ सर्वप्रथम -  
 श्री भगवान श्रीकिसन ईत्रानी(५%) रु. ४६७/-

- ७) प्रश्नपत्रिका ५ सर्वप्रथम -  
 कु. वृषाली प्रकाश शिरसाट (५%) रु. ४६७/-  
 ८) प्रश्नपत्रिका ६ सर्वप्रथम -  
 श्री प्रदीप खुशालराव सदार (५%) रु. ४६७/-  
 ९) प्रश्नपत्रिका ७ सर्वप्रथम -  
 कु. सोनल पुरुषोत्तम हरकुट(५%) रु. ४६७/-  
 १०) अपंग विद्यार्थी  
 कु. सुधा भानुदास आंबेकर (५%) रु. ४६७/-  
 ११) मागासवर्गीय सर्वप्रथम विद्यार्थी -  
 श्री संजीत ओमप्रकाश सरवतकर(५%) रु. ४६७/-  
 १२) मागासवर्गीय सर्वप्रथम विद्यार्थीनी -  
 कु. स्नेहा राजेंद्र मोरवाल (५%) रु. ४६७/-  
 १३) उत्कृष्ट स्त्री खेळाडू -  
 कु. स्वाती दादाराव आटोले (५%) रु. ४६७/-  
 १४) उत्कृष्ट पुरुष खेळाडू -  
 श्री भारत बबनराव टोंचर (५%) रु. ४६७/-  
 १४) उत्कृष्ट विद्यार्थीनी -  
 कु. स्वप्नाली रमेश पोतदार (५%) रु. ४६६/-  
 १४) उत्कृष्ट विद्यार्थी -  
 श्री नारायण ज्ञानबा बोरकर(५%) रु. ४६६/-  
 १९) य. च. म. मु. वि. बी. एड. २००८-१० सर्वप्रथम  
 कु. गोकर्णा हरीभाऊ लाहोळे (४%) ३७३/-  
 १८) य. च. म. मु. वि. एम. एड. २००८-१० सर्वप्रथम  
 श्री संदीप विष्णू थिटे (५%) रु. ४६६/-  
 १८) य. च. म. मु. वि. एम. फिल. २००९-१० सर्वप्रथम  
 सौ. सीमा इंदूरकर (५%) रु. ४६७/-  
 १८) य. च. म. मु. वि. डी. एस. एम. २००९-१० सर्वप्रथम  
 श्री प्रशांत कलोरे (४%) रु. ३७३/-

एकूण बक्षीसपात्र रकम ९,३३०/-

एकूण बक्षीसपात्र रकम रु. ९,३३०/- चे वरील प्रमाणे वितरण करण्यात आले. स्नेहसंमेलन २०१०-११ च्या उद्घाटन प्रसंगी प्रमुख अतिथींच्या हस्ते सर्व विद्यार्थ्यांना निरंतर पारितोषिक योजना प्रमाणपत्र व बक्षीसपात्र रोख रकम वितरित करून सर्व विद्यार्थ्यांचा गौरव करण्यात आला.

समन्वयक / प्र. प्राध्यापक  
 डॉ. सौ. अर्चना ग. वातकर

## प्राध्यापक प्रबोधिनी

२१ वे शतक हे ज्ञानाचे शतक म्हणून ओळखले जाते. या नवसहस्रकात शिक्षकाची भूमिका अत्यंत महत्त्वपूर्ण आहे. वेदात शिक्षकाला "शचिष्ट गातुवित्!" अत्यंत प्रभावशाली मार्गदर्शक म्हटले आहे. आजच्या या Learning Society मध्ये शिक्षकाची भूमिका देखील मार्गदर्शक सहायक Facilitator व मंत्रदर्शक (Counsellor) म्हणून राहणार आहे. त्या दृष्टीने "निरंतर ज्ञान साधना हे शिक्षकांचं ब्रीदवाक्य ठरणार आहे, गुरुदेव रवींद्रनाथ टागोरांनी म्हटल्याप्रमाणे "A Lamp can never light an-other lamp unless it continues to burn its own flame."

शिक्षक हा ज्ञाननिष्ठ, विद्यार्थीनिष्ठ व समाजनिष्ठ असणे आवश्यक आहे. आपली व्यावसायिक गुणवत्ता, नैपुण्य प्राप्त करण्याची संधी महाविद्यालयातील अधिव्याख्यात्यांना प्राप्त व्हावी या दृष्टीने मा. प्राचार्य डॉ. शांताराम बुटे यांच्या अध्यक्षतेखाली महाविद्यालयात प्राध्यापक प्रबोधिनीची स्थापना ३० जुलै २००४ ला करण्यात आली. व्यावसायिक विकासांतर्गत प्रकाशन (Publication), सहभाग (Participation) व सादरीकरण (Presentation) याप्रमाणे ३ P या सूत्राच्या आधारे प्राध्यापकांना प्रोत्साहित करून वरील क्षेत्रात सहभागी होण्याची संधी उपलब्ध करून दिली जाते.

### उद्दिष्टे:

- १) प्राचार्य, अधिव्याख्याता यांच्या शैक्षणिक, व्यावसायिक गुणवत्ता वाढीस प्रेरणा देणे
- २) शैक्षणिक व सामाजिक नियतकालिके, मासिके वृत्तपत्रे याद्वारे विविध विषयावरील लिखाण प्रकाशित करण्यास प्रोत्साहन देणे.
- ३) महाविद्यालयातील अधिव्याख्यात्यांचा सामाजिक व सांस्कृतिक, शैक्षणिक क्षेत्रातील सहभाग वाढविणे.
- ४) शैक्षणिक परिषद, चर्चासत्र, कृतिसत्र इत्यादी मध्ये शोधनिबंध सादर करणे.

- ५) व्यावसायिक उदबोधन वर्ग, उजळणी वर्ग इ. चा लाभ घेऊन व्यावसायिक विकास करणे.
- ६) मा. प्राचार्य, अधिव्याख्याता इत्यादींच्या उल्लेखनीय कार्याची दखल घेऊन त्यांचा गुणगौरव करणे.

### कार्यकारी समिती

डॉ. शांताराम बुटे	-	प्राचार्य अध्यक्ष
डॉ. कु. गोकर्ण मानकर	-	अधि. समन्वयक
डॉ. सौ. वसुधा देव	-	अधि. सदस्य
डॉ. सौ. रोहिणी तडस	-	अधि. सदस्य
डॉ. सौ. अर्चना वातकर	-	अधि. सदस्य
डॉ. सौ. सुषमा गणोजे	-	अधि. सदस्य
डॉ. सौ. संध्या सामुद्रे	-	अधि. सदस्य
डॉ. मोहन खताळ	-	अधि. सदस्य
डॉ. आशा धारस्कर	-	अधि. सदस्य

### डॉ. शांताराम बुटे, प्राचार्य

- १) 'गण गण गणात बोते-श्रीप्रसाद' हे पुस्तक आषाढी एकादशीला प्रकाशित.
- २) Spot admission Comitee चे अमरावती विभागाचे सहअध्यक्ष.
- ३) जगतगुरु तुकाराम महाराज गाथा पारायण सप्ताह अखंड हरिनाम व हरिकीर्तन धनकवाडी येथे वारकरी संप्रदाय मंडळाचे वतीने दि. २६ जाने २०११ रोजी आयोजित 'रात्रंदिन आम्हा युद्धाचा प्रसंग अंतर्वाह्य जग आणि मन' या संत तुकाराम महाराजांच्या अभंगाचे निरूपण केले.
- ४) दि. १०।२।२०११ रोजी अध्यापक महाविद्यालय, कारंजा लाड येथे विद्यापीठीय चौकशी समिती अध्यक्ष म्हणून उपस्थित.
- ५) उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ जळगांव साठी शिक्षणशास्त्र अभ्यास मंडळाचे सदस्य म्हणून शैक्षणिक सत्र २०११ ते २०१५ या शैक्षणिक सत्रापर्यंत नियुक्ती.

डॉ. वसुधा वि. देव

चिन्मय मिशन शिवीरे -

- १) युवा शिवीर विदर्भ समन्वयक म्हणून कोल्हापूर शिवीरात सहभाग.
- २) Vactorias youth युवा शिवीराचे आयोजक १५० विद्यार्थ्यांचा सहभाग.
- ३) Fearless youth युवा शिवीराचे आयोजन.
- ४) Self management ह्या युवा शिवीराचे आयोजन.
- ५) Game of life ह्या शिवीराचे आयोजन.
- ६) Love your lib ह्या युवा शिवीराचे आयोजन.

चिन्मय गीत पठन स्पर्धा -

- १) अकोला येथे गीत पठण स्पर्धेचे आयोजन ७५० शालेय विद्यार्थ्यांचा सहभाग.
- २) अकोट येथे गीत पठण स्पर्धेचे आयोजन २५० विद्यार्थ्यांचा सहभाग.
- ३) बुलडाणा येथे गीत पठण स्पर्धेचे आयोजन २५० विद्यार्थ्यांचा सहभाग.

प्रकाशित साहित्य -

- १) 'लैंगिक शिक्षण की आत्मसंयमनाचे शिक्षण हा लेख भारतीय शिक्षण मध्ये प्रकाशित.
- २) सर्जनशीलतेचे तात्त्विक अधिष्ठान हा लेख जून महिन्याच्या भारतीय शिक्षण मध्ये प्रकाशित.
- ३) 'स्वामी चिन्मयानंद यांच्या शैक्षणिक विचारांचा विश्लेषणात्मक अभ्यास हा प्रबंध chinmayamission.com/pune या वेबसाईटवर प्रकाशित.

व्याख्यान -

- १) २ सप्टें २०१० रोजी संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती येथे प्लेटो व भारतीय तत्त्वज्ञान या विषयावर पदव्युत्तर शिषि विभागात मार्गदर्शन.
- २) ५ सप्टें. २०१० रोजी किसनलाल नथमल कला, वाणिज्य महा. कारंजा येथे शिक्षक दिनाच्या कार्यक्रमास प्रमुख वक्ता म्हणून उपस्थिती.
- ३) २ ऑक्टो. रोजी सर्व धर्म परिषद कारंजा येथे हिंदु धर्माबाबत प्रातिनिधीक व्याख्यान.

सहभाग -

- १) ३ सप्टेंबर २०१० रोजी कवी कुलपुरु काळिदास विद्यापीठात एक दिवसीय Prospect of higher education ह्या चर्चासत्रात सहभाग.
- २) २०-२१ ऑक्टो. २०१० Education for Sustainable Development ह्या विषयावरील चर्चासत्राचे समन्वयक.
- ३) दि. १९।१।२०११ रोजी स्व. सौ. सुनंदाताई बुटे आंतरमहाविद्यायीन भावगीत स्पर्धेचे आयोजन.
- ४) दि. १४ डिसेंबर २०१० रोजी तक्षशीला माध्यमिक शाळा, चिखली येथे आंतर शालेय कथाकथन स्पर्धेचे आयोजन.

विद्यापीठीय कार्य -

- १) संपूर्ण शैक्षणिक सत्रात एकूण ४ विद्यार्थ्यांच्या पीएच्. डी. संशोधन आराखड्यास मान्यता.
- २) य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक येथे एम. एड. समन्वयक म्हणून सभेत उपस्थिती.

शैक्षणिक परिषदांचे आयोजन -

- १) समन्वयक शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे झालेल्या 'शाश्वत विकासाकरिता शिक्षण' ह्या विषयावर दि. २० व २१ ऑक्टो. २०१० रोजी संपन्न झालेल्या राज्यस्तरीय चर्चासत्राचे समन्वयक.
- २) दि. ३ मार्च ते ५ मार्च २०११ रोजी चिन्मय आश्रम कोल्हापूर येथे संपन्न झालेल्या No Transfusion of Idea only transformation (Educational thoughts of Swami Chinmayananda) ह्या विषयावरील राज्यस्तरीय चर्चासत्राचे समन्वयक.

डॉ. सौ. रोहिणी वि. तडस

- १) सावित्रीबाई फुले स्मृतीदिन व जागतिक महिला दिनाच्या कार्यक्रमासाठी अकोला येथे १०।३।२०१० रोजी उद्घाटक म्हणून उपस्थित.
- २) दि. १३ जुलै २०१० रोजी आपातापा व दि. २३ जुलै २०१० रोजी अकोला येथील असगर हुसेन



- शिक्षण महाविद्यालय अधिव्याख्यात्यांच्या मुलाखती घेण्यासाठी विषय तज्ज्ञ म्हणून उपस्थित.
- ३) विद्वत परिषद सभेस संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठात २६ व २७ ऑगस्ट २०१० रोजी उपस्थिती व सहभाग.
- ४) गुलाम नवी आझाद कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय बार्शी टाकळी जिल्हा अकोला आयोजित 1st International Conference on buddhism या आंतर राष्ट्रीय परिषदेत दि. २५ व २६ सप्टें. रोजी सहभाग.
- ५) दि. २८।१०।२०१० रोजी शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, बुलडाणा येथे य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक अंतर्गत एम. ए. (शिक्षणशास्त्र) च्या विद्यार्थ्यांची मौखिक परीक्षा घेण्यासाठी परीक्षक म्हणून कार्य.
- ६) दि. १९।१।२०११ रोजी खंडेलवाल इंग्लिश स्कूल व कुतूहल संस्कार केंद्र अकोला यांचे संयुक्त विद्यमाने आंतरशालेय विज्ञान परिषदेसाठी सायन्स सेमिनार करिता परीक्षक म्हणून कार्य.
- ७) दि. ३१ जाने २०११ रोजी श्रीमती रा. गो. महिला महाविद्यालय, अकोला येथे बचत गट चळवळ व महिला सक्षमीकरण या विषयावरील चर्चासत्रास उपस्थित व स्वयंसहायता गट व महिला सक्षमीकरण या विषयावर पेपर वाचन केले.
- ८) शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे अंतिम पाठ परीक्षेकरिता दि. २० ते २२ जाने २०११ रोजी अंतर्गत परीक्षक म्हणून उपस्थित.
- ९) कार्मयोगी बाबासाहेब आपोतीकर अध्यापक व अनुसंधान महाविद्यालय, आपोती खू. ॥ येथे दि. २४ व २५ जाने २०११ रोजी अंतर्गत परीक्षक म्हणून उपस्थित.
- १०) दि. ७ ते ९ फेब्रुवारी २०११ या कालावधीत स्व. उत्तमरव डहाके शिक्षण महाविद्यालय, कान्हेरी सरप येथे बी. एड. अंतिम पाठ परीक्षा घेण्यासाठी अंतर्गत परीक्षक म्हणून उपस्थिती.
- डॉ. सौ. अर्चना ग. वातकर
- १) विद्यापीठ अनुदान आयोग पुरस्कृत Minor Rsearch Project - UGC ला सादर.
- २) दि. ६ जनू २०१० रोजी शिवाजी शिक्षण महाविद्यालय, अमरावती येथे य. च. म. मु. विद्यापीठाच्या प्रवेश प्रक्रियेसंबंधीच्या कार्यशाळेत उपस्थित.
- ३) प्र. ब्र. ई. वि. विद्यालय अंतर्गत जिल्हा मध्यवर्ती कारागृहात २४ सप्टेंबर २०१० ला रक्षाबंधन निमित्त कैद्यांना राखी बांधणे व मार्गदर्शन कार्यक्रमात सक्रीय सहभाग.
- ४) दि. २५ व २६ सप्टे. गुलाम नवी आझाद कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, बार्शीटाकळी द्वारा आयोजित 1st International Conference of Buddhism या विषयावर परिषदेत Sustainable Development and Environmental decay या विषयावरील पेपर वाचन तसेच उपस्थिती.
- ५) दि. ३० सप्टें. ला कवी कुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठ, रामटेक द्वारा आयोजित National Conferance on Prospects of Higher नागपूर येथे Role of education in moral development and character formation या विषयावरील पेपर वाचन.
- ६) Post Graduate diploma in value Education and spirituality Annam dai University collaberation with Brahmakumaries ची परीक्षा First Class with distinction and Gold medal प्राप्त
- ७) दि. २० व २१ ऑक्टो. शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे शाश्वत विकासाकरिता शिक्षण या विषयावरील राज्यस्तरीय चर्चासत्रात Sustainable Development and Environmental Decay या विषयावरील पेपर वाचन.
- ८) दि. २८।१०।१० रोजी शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, बुलडाणा येथे एम. ए. (शिक्षणशास्त्र)

य. च. म. मु. विद्यापीठाच्या विद्यार्थ्यांची मौखिक परीक्षेसाठी बाह्य परीक्षक म्हणून कार्य.

- १) २४ ऑक्टोबर ला सीताबाई कला महाविद्यालय, अकोला येथे आयोजित भारतीय इतिहासातील मानवी हक्कांच्या प्रभावित घटकांचा अभ्यास या विषयावरील राज्यस्तरीय चर्चासत्रात सहभाग.
- १०) दि. १५।११।१० रोजी एम. फिल. (शिक्षणशास्त्र) च्या विद्यार्थ्यांची मौखिक परीक्षेसाठी य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक येथे अंतर्गत परीक्षक म्हणून कार्य.
- ११) दि. १५।१२।१० ला सर्व शिक्षा अभियान अंतर्गत आयोजित विज्ञान प्रदर्शनीला प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित.
- १२) एस. बी. पुरुषोत्तम अध्यापक महाविद्यालय, पातूर येथे दि. २७ ते २९ जाने २०११ च्या दरम्यान अंतीम पाठ परीक्षेसाठी बाह्य परीक्षक म्हणून उपस्थित.
- १३) दि. २८ फेब्रु. २०११ ला शिवाजी कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, अकोला येथे Mahatma Gandhi and Pt. Jawaharlal Nehru's thoughts on socio-economic and political issues या विषयावरील राष्ट्रीय चर्चा सत्रात उपस्थित.
- १४) अन्नमलाई विद्यापीठ, दूर शिक्षण -संशोधन मार्गदर्शक मान्यता.

### डॉ. सौ. सुषमा मु. गणोजे

- १) गुलाम नवी आझाद कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय बार्शी टाकळी जिल्हा अकोला द्वारा आयोजित 1st International Conference on buddhism या आंतर राष्ट्रीय परिषदेत दि. २५ व २६ सप्टें. रोजी उपस्थिती.
- २) दि. २० व २१ ऑक्टो. शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे शाश्वत विकासाकरिता शिक्षण या विषयावरील राज्यस्तरीय चर्चासत्रात सहभाग.
- ३) दि. २३ व २४ ऑक्टोबर ला सीताबाई कला महाविद्यालय, अकोला येथे आयोजित भारतीय

इतिहासातील मानवी हक्कांच्या प्रभावित घटकांचा अभ्यास या विषयावरील राज्यस्तरीय चर्चासत्रात उपस्थिती.

- ४) कादरिया कॉलेज एज्युकेशन, बुलडाणा येथे अधि. नियुक्ती समितीत विषय तज्ज्ञ या नात्याने दि. २०।१२।२०१० रोजी उपस्थिती व सहभाग.
- ५) शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे दि. २० ते २२ जानेवारी २०११ या दरम्यान अंतीम पाठ परीक्षेसाठी अंतर्गत परीक्षक म्हणून उपस्थिती.
- ६) नॅशनल बी. एड. कॉलेज, खामगांव येथे दि. १ ते ३ फेब्रुवारी २०११ या कालावधीत अंतीम पाठ परीक्षेसाठी बाह्य परीक्षक.
- ७) श्रीमती रा. गो. महिला महाविद्यालय, अकोला येथे बचत गट चळवळ आणि स्त्री सक्षमीकरण या विषयावर दि. ३१ जाने. २०११ रोजी राज्यस्तरीय चर्चासत्रास उपस्थिती.
- ८) श्री शिवाजी महाविद्यालय, अकोला येथे Dr. B. R. Ambedkar and his idea of social Justice in the Indian Constitution या विषयाच्या नॅशनल सेमिनारमध्ये शोधनिबंध प्रकाशित.
- ९) दि. ७ ते ९ फेब्रुवारी २०११ या कालावधीत उत्तराव डहाके शिक्षण महाविद्यालय, कान्हेरी सरप येथे अंतीम पाठ परीक्षेकरीता अंतर्गत परीक्षक.
- १०) दि. १० फेब्रुवारी २०११ रोजी आदर्श अध्यापक महाविद्यालय, कारंजा लाड येथे संलग्नीकरण विषयक विद्यापीठीय समिती सदस्य.
- ११) दि. २५ फेब्रुवारी २०११ रोजी अभिनव बी. एड. कॉलेज, चिखली येथे विद्यापीठी संलग्नीकरण चौकशी समिती सदस्य.
- १२) दि. २८ फेब्रुवारी २०११ रोजी शिवाजी महाविद्यालय, अकोला येथे Mahatma Gandhi and Pt. Jawaharlal Nehru's thoughts on socio-economic and political issues या विषयावरील एक दिवशीय नॅशनल चर्चासत्रात सहभाग.

## डॉ. मोहन ना. खताळ

- १) दि. ५ व ६ एप्रिल रोजी य. च. म. मु. विद्यापीठाची एम. एड. शोध निबंध मौखिक परीक्षेसाठी परीक्षक म्हणून कार्य.
- २) दि. २८ एप्रिल रोजी य. च. महाविद्यालय, मंगरुळपीर येथे सहा. प्राध्यापक पदाच्या मुलाखतीसाठी कुलगुरु प्रतिनिधी म्हणून उपस्थित.
- ३) दि. २९ एप्रिल व ३० एप्रिल रोजी महाराष्ट्र राज्याच्या बी. एड. सीईटीच्या गोपनीय कामकाजासाठी शिक्षण संचालनालय उच्च शिक्षण येथे उपस्थित.
- ४) दि. २ ते ११ मे २०१० दरम्यान संत गाडगेबाबा विद्यापीठ, अमरावती येथे मूल्यांकनाच्या कामासाठी उपस्थित.
- ५) दि. १६ ते १८ मे दरम्यान मुक्त विद्यापीठ एम. एड. संशोधन अहवालाचे परीशालन करण्यासाठी नाशिक येथे उपस्थित.
- ६) दि. ५ जून रोजी ९ ते १२ वी राज्य अभ्यासक्रम आराखडा २०१० तयार करण्यासाठी महाराष्ट्र राज्य माध्य. व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे येथे उपस्थित.
- ७) दि. ७ व १२ जून यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक येथे बी. एड. प्रवेश समितीवर अभ्यासकेंद्र प्रतिनिधी म्हणून कार्य.
- ८) दि. २६।६।२०१० रोजी स्व. नर्मदाबाई बोडखे अध्यापक महाविद्यालय, तेलहारा येथे प्राध्यापकांच्या मुलाखतीसाठी कुलगुरु प्रतिनिधी म्हणून उपस्थित.
- ९) दि. ३० जून रोजी बाबासाहेब आपोतीकर बी. एड. व अनुसंधान महाविद्यालय, आपातापा येथे कुलगुरु प्रतिनिधी म्हणून उपस्थित.
- १०) दि. १६ ते १८ जुलै २०१० य. च. म. मुक्त विद्यापीठ, नाशिक येथे बी. एड. प्रवेश समितीवर अभ्यासकेंद्र प्रतिनिधी म्हणून कार्य.
- ११) दि. १९ जुलै रोजी म. रा. शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, पुणे येथे विस्तार सेवा विभागाच्या सभेसाठी उपस्थित.
- १२) जुलै/ऑगस्ट महिन्यात शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे बी. एड. प्रवेश समितीचे कार्य.
- १३) ऑगस्ट महिन्यात आंतरराष्ट्रीय रिसर्च जनरल मध्ये A study of relationship between personality traits and effective communication of teachers from the professional courses यावरील लेख प्रकाशित.
- १४) २४ ऑगस्ट ते ६ सप्टेंबर २०१० या कालावधित अमरावती विभाग अमरावती येथे महाराष्ट्र शासनाच्या वतीने विभाग स्तरीय बी. एड. प्रवेश समितीचे कार्य केले.
- १५) दि. १९ सप्टेंबर रोजी बाबासाहेब धावेकर कला, वाणिज्य महाविद्यालय, रिसोड येथे प्राध्यापकाचे स्थान निश्चिती साठी शासन प्रतिनिधी म्हणून उपस्थित.
- १६) दि. २७ सप्टेंबर ते १ ऑक्टोबर या कालावधित महाराष्ट्र राज्याच्या बी. एड. प्रवेशाच्या याद्या प्रमाणित करणाचे काम शिक्षण संचालक उच्च शिक्षण पुणे येथे आयोजित केले होते या समितीवर सदस्य म्हणून कार्य.
- १७) सप्टेंबर महिन्यात आंतरराष्ट्रीय रिसर्च जनरल मध्ये Psychological correlates of teacher effectiveness यावरील लेख प्रकाशित.
- १८) गुलामनबी आज्ञाद कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, बारिशटाकळी जि. अकोला द्वारा आयोजित 1st International Conference on buddhism या राष्ट्रीय परिषदेत दि. २५ व २६ सप्टेंबर २०१० रोजी उपस्थित.
- १९) दि. १२ ऑक्टो. रोजी सन्मती कॉलेज ऑफ एज्युकेशन वाशिम येथे सदर महाविद्यालयाचे संलग्नीकरणाचे कामी सदस्य म्हणून उपस्थित.
- २०) दि. २० व २१ ऑक्टो. २०१० रोजी शासकीय अध्यापक महाविद्यालय अकोला येथे यु. जी. सी. पुरस्कृत राज्यस्तरीय चर्चासत्राचे आयोजन व प्रत्यक्ष चर्चासत्रामध्ये सहभाग.

- २१) दि. २३ व २४ ऑक्टो. २०१० रोजी भारतीय इतिहासातील मानवी हक्काच्या प्रमाणित घटकांचा अभ्यास या राज्यस्तरीय चर्चासत्रात सहभाग.
- २२) दि. २६ व २८ ऑक्टो. २०१० या कालावधीत महाराष्ट्र राज्याच्या बी. एड. प्रवेशाच्या याद्या प्रमाणिकरणाचे काम शिक्षण संचालक उच्च शिक्षण पुणे येथे आयोजित केले होते. या समितीवर सदस्य म्हणून कार्य.
- २३) नोव्हेंबर महिन्यात आंतरराष्ट्रीय रिसर्च जनरल मध्ये Models of teaching in classroom teaching या विषयावरील लेख प्रकाशित.
- २४) दि. ३, ४, ५ जाने. २०११ रोजी अजहर हुसेन कॉलेज ऑफ एज्युकेशन अकोला. दि. ८ ते १० जाने. २०११ रोजी गुलाम नबी आझाद कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, बार्शिटोकळी जि. अकोला येथे सहा. प्राध्यापकाच्या मुलाखतीसाठी शासन प्रतिनिधी म्हणून कार्य. दि. २० ते २२ जाने. २०११ रोजी शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला, दि. २४ व २५ जाने. २०११ रोजी बाबासाहेब आपोतीकर अध्यापक व अनुसंधान महाविद्यालय, आपोती जि. अकोला, दि. २७ ते २९ जाने. २०११ रोजी स्व. एस. बी. पुरुषोत्तम अध्यापक महाविद्यालय, पातूर येथे बी. एड. वार्षिक पाठ परीक्षणाठी परीक्षक म्हणून कार्य.
- २५) दि. १०।२।२०११ रोजी आदर्श अध्यापक महाविद्यालय, कारंजा लाड येथे स्थानिक चौकशी समिती सदस्य म्हणून कार्य.

### डॉ. सौ. संध्या उ. सामुद्रे

- १) दि. २५ व २६ सप्टेंबर २०१० रोजी गुलाम नबी आझाद कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, बार्शिटोकळी जि. अकोला येथे आयोजित 1st International Conference on buddhism या राष्ट्रीय परिषदेत सहभाग.
- २) दि. २८ सप्टेंबर २०१० रोजी N. H. Patel College of Education, Anand (Gujrat) येथे

- आयोजित National seminar on Human Right and Human Development : Futuristic Role of teacher Education या परिषदेत Role of Teacher in Human rights and Human Development. या विषयावरील पेपर प्रकाशित.
- ३) दि. ३० सप्टेंबर २०१० रोजी कवी कुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठ, रामटेक द्वारा नागपूर येथे आयोजित National Conference on Prospects of Higher Education येथे Knowledge based society या विषयावरील पेपर वाचन.
- ४) दि. २८ ऑक्टो. २०१० रोजी शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, बुलडाणा येथे यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक अंतर्गत एम. ए. (शिक्षणशास्त्र) च्या विद्यार्थ्यांची मौखिक परीक्षा घेण्यासाठी बाह्य परीक्षक.
- ५) दि. २४ व २५ जाने. २०११ रोजी कर्मयोगी बाबासाहेब आपोतीकर अध्यापक व अनुसंधान महाविद्यालय, आपोती खू. ॥ येथे बी. एड. अंतिम पाठ परीक्षणासाठी बाह्य परीक्षक.
- ६) दि. ३१ जाने. २०११ रोजी श्रीमती रा. गो. महिला महाविद्यालय, अकोला येथे बचत गट चळवळ आणि स्त्री सक्षमीकरण या विषयावरील राज्यस्तरीय चर्चासत्रात सहभाग.
- ७) दि. १ ते ३ फेब्रुवारी २०११ रोजी नॅशनल बी. एड. कॉलेज, खामगांव येथे अंतिम पाठ परीक्षेसाठी बाह्य परीक्षक.
- ८) दि. २५ फेब्रुवारी २०११ रोजी अभिनव बी. एड. महाविद्यालय, चिखली येथे विद्यापीठीय संलग्नीकरण चौकशी समितीचे सदस्य म्हणून उपस्थिती.
- ९) दि. २८ फेब्रुवारी २०११ रोजी शिवाजी कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, अकोला येथे Mahatma Gandhi and Pt. Jawaharlal Neharu's thoughts on socio-economic and political issues या विषयावर आयोजित राष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभाग.

### डॉ. कु. गोकर्णा कृ. मानकर

- १) गुलाम नबी आझाद कला, वाणिज्य व विज्ञान

- महाविद्यालय, बार्षिताकळी जि. अकोला येथे आयोजित 1st International Conference on buddhism या राष्ट्रीय परिषदेत दि. २५ व २६ रोजी सहभाग.
- २) दि. २० व २१ ऑक्टो. २०१० शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथे " शाश्वत विकासाकरिता शिक्षण" या विषयावरील यु. जी. सी. पुरस्कृत द्विदिवसीय राज्यस्तरीय चर्चासत्रात सहभाग. 'शाश्वत विकासासाठी पर्यावरण संवर्धन : काळाची गरज हा शोधनिबंध प्रकाशित.
- ३) सीताबाई कला महाविद्यालय, अकोला द्वारे आयोजित 'भारतीय इतिहासातील मानवी हक्कांच्या प्रभावित घटकांचा अभ्यास' या विषयावरील यु. जी. सी. पुरस्कृत द्विदिवसीय चर्चासत्रात दि. २३ व २४ ऑक्टोबर २०१० रोजी उपस्थिती.
- ४) दि. ३ ते ५ जाने. २०११ रोजी असगर हुसेन शिक्षण महाविद्यालय, अकोला येथे अंतिम पाठ परीक्षेसाठी बाह्य परीक्षक म्हणून कार्य.
- ५) दि. ३१ जाने. २०११ रोजी श्रीमती रा. गो. महिला महाविद्यालय, अकोला येथे 'बचत गट चळवळ व स्त्री सक्षमीकरण या विषयावरील राज्यस्तरीय चर्चासत्रात बचत गट चळवळ व सक्षमीकरण या विषयावर पेपर सादर.
- ६) दि. २८ फेब्रुवारी २०११ रोजी श्री शिवाजी कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, अकोला येथे Mahatma Gandhi and Pt. Jawaharlal Neharu's thoughts on socio-economic and political issues या विषयावर आधारित राज्यस्तरीय चर्चासत्रात सहभाग.
- ७) दि. १५ मार्च २०११ रोजी डॉ. एच. एन. सिन्हा कला, वाणिज्य, विज्ञान महाविद्यालय, पातूर येथे महात्मा गांधी अभ्यास केंद्राच्या वतीने " २१ व्या शतकात गांधी विचारांची आवश्यकता" या विषयावरील राष्ट्रीय चर्चासत्रात " महात्मा गांधीच्या आर्थिक विचारांची यथार्थता" या विषयावर शोधनिबंध सादर.



### डॉ. आशा म. धारस्कर

- १) एन. टी. व्ही. एस. महाविद्यालय, नंदुरबार येथे विद्यापीठ अनुदान आयोग पुरस्कृत राष्ट्रीय चर्चासत्रात दि. ३ व ४ मे २०१० ला शोधनिबंध वाचन. विषय- २१ व्या शतकातील संशोधनातील बदल.
- २) य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक येथुन सप्टेंबर २०१० ला विषय संप्रेषण शिक्षणशास्त्राचा Post Graduate and Research Programme प्रथम श्रेणीत पूर्ण.
- ३) Waymade College of Education, Vallabh Vidyanagar, Gujrat येथे " Education for 21st Century Skills : Choice and Challenges" या विषयावर वरील आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभाग. दि. १५ व १६ ऑक्टो. २०१० रोजी.
- ४) शासकीय अध्यापक महाविद्यालय, अकोला येथील विद्यापीठीय अनुदान आयोग पुरस्कृत " शाश्वत विकासाकरिता शिक्षण" या विषयावरील राज्यस्तरीय चर्चासत्रात दि. २० व २१ ऑक्टो. २०१० रोजी सहभाग आणि शोधनिबंध वाचन.

### श्री रवींद्र सोनोने

- १) UGC Sponsored - One day state level seminar, "Role of College librarian in the information Network Era." on Sept. 6, 2010 Organised by - Patel Science College, Nagpur.
- २) UGC Sponsored - First international Buddhist conference held on 25th & 26th Sep. 2010. Organised by - Buddhist study centre Dr. B. R. Ambedkar study centre Gulab Nabi Azad Arts, Comm. & Science College, Barshitakali, Dist. Akola.
- ३) संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती आणि दर्शनिका विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई यांचे संयुक्त विद्यमाने आयोजित " दर्शनिका : महत्त्व व उपयुक्तता" दि. २७ सप्टेंबर २०१० संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती.

- 4) UGC Sponsored - Two days National level conference "Innovative practices in Academic Librarians" on 15th & 16th Jan. 2011. Organised by - Ramkrushna Mahavidyalaya, Daryapur, Tq. Daryapur Dist. Amravati.
- 5) UGC Sponsored - One day National level conference "Academic Librarianship in India in 21st century : Challenges and opportunities" On 23rd Jan 2011. Organised by - Dept. of Libray & imformation science, Annasaheb Gundewar college, Nagpur .
- 6) UGC sponsored - State level seminar on "Academic performance Indicators for Librarians" 30th Jan. 2011. Organised by - Maharashtra Librarians online study circle, Amravati.



## विस्तार सेवा विभाग

राज्यस्तरीय नवोपक्रम स्पर्धा  
२०१०-२०११

❁ निकाल ❁

महाराष्ट्रातून प्रथम

१) माध्यमिक स्तर

श्री राजेश पाटील

सरस्वती कनिष्ठ महाविद्यालय, पारस  
ता. बाळापूर जि. अकोला



उत्तेजनार्थ प्रथम (विभागून)

प्राथमिक स्तर

जीनत अंजुम जमीर अन्सारी

जि. प. उर्दू शाळा, ताजनापेठ, अकोला



उत्तेजनार्थ चवथा (विभागून)

कु. वैशाली पद्माकर टेकाडे

जि. प. प्राथ. शाळा, पांगराबंदी

ता. मालेगांव जि. वाशिम



हार्दिक अभिनंदन !



अ. क्र.	प्रशिक्षणाध्याय नांव	सहभाग / स्पर्धा	स्थळ	स्तर	प्राविण्य
६	श्री सचिन वाघ	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
७	कु. प्रियंका देशमुख	● मराठी व्याकरण शाळा ● चर्चासत्र ● भावगीत स्पर्धा ● भावगीत स्पर्धा	शास. अध्यापक महा. अकोला शासकीय अध्या. महा. अकोला तिरुपती तंत्र निकेतन, अकोला शासकीय अध्या. म. वि. अकोला	जिल्हास्तरीय राज्यस्तर आंतर महा. वि. आंतर महा. वि.	सहभाग सहभाग सहभाग सहभाग
८	श्री दीपक शिरनामे	● चर्चासत्र ● मराठी व्याकरण शाळा	शासकीय अध्या. महा. अकोला शास. अध्यापक महा. अकोला	राज्यस्तर जिल्हास्तरीय	सहभाग सहभाग
९	चंद्रमान भुरके	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
१०	श्री राजू तळवी	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
११	श्री प्रतीक वानखडे	● चर्चासत्र ● मराठी व्याकरण शाळा	शासकीय अध्या. महा. अकोला शास. अध्यापक महा. अकोला	राज्यस्तर जिल्हास्तरीय	सहभाग सहभाग
१२	श्री स्वप्नील गिरी	● शिक्षण चर्चासत्र ● राज्यशास्त्र चर्चासत्र ● मराठी चर्चासत्र ● इतिहास चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला एच. एन. सिन्हा महा. पातूर एच. एन. सिन्हा महा. पातूर एच. एन. सिन्हा महा. पातूर	राज्यस्तर राज्यस्तर राष्ट्रीयस्तर राष्ट्रीयस्तर	सहभाग सहभाग सहभाग सहभाग
१३	कु. स्वाती रहाटे	● चर्चासत्र ● वक्तृत्व स्पर्धा	शासकीय अध्या. महा. अकोला शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर जिल्हास्तर	सहभाग सहभाग
१४	कु. संगीता लोखंडे	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
१५	कु. दुर्गा पुरोहित	● चर्चासत्र ● वक्तृत्व स्पर्धा	शासकीय अध्या. महा. अकोला शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर जिल्हास्तर	सहभाग सहभाग
१६	श्री दिनेश गायकवाड	● वादविवाद स्पर्धा	बाबूजी देशमुख वाचनालय अकोला	जिल्हास्तर	सहभाग
१७	श्री सुमेघ वानरे	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
१८	श्री राजू तळवी	● चर्चासत्र ● मराठी कार्यशाळा	शासकीय अध्या. महा. अकोला शास. अध्यापक महा. अकोला	राज्यस्तर जिल्हास्तरीय	सहभाग सहभाग
१९	श्री खुशाल इंगळे	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
२०	श्री अभिजित शिकारे	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
२१	कु. दीपाली मानकर	● चर्चासत्र ● मराठी कार्यशाळा	शासकीय अध्या. महा. अकोला शास. अध्यापक महा. अकोला	राज्यस्तर जिल्हास्तरीय	सहभाग सहभाग
२२	श्री राजिव ठाकरे	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
२३	श्री दीपक बरडे	● चर्चासत्र ● वक्तृत्व स्पर्धा	शासकीय अध्या. महा. अकोला शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर आंतर म. वि.	सहभाग सहभाग
२४	श्री विशाल पुंडे	● वादविवाद स्पर्धा ● चर्चासत्र	श्री शिवाजी महा. विद्या. अकोला शासकीय अध्या. महा. अकोला	जिल्हास्तर राज्यस्तर	सहभाग सहभाग
२५	कडू जुमळे	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग



अ. क्र.	प्रशिक्षणार्थ्यांच नांव	सहभाग / स्पर्धा	स्थळ	स्तर	प्राविण्य
२६	कु. माधवी वडतकर	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
२७	श्री कृष्णा पाबळे	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
२८	श्री गोकुळ गिरी	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
२९	कु. पल्लवी कुळकर्णी	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
३०	कु. रूपाली मोरे	● चर्चासत्र ● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला अमरावती विद्यापीठ, अमरावती	राज्यस्तर विद्यापीठस्तर	सहभाग सहभाग
३१	प्रीती आराख	● चर्चासत्र ● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला अमरावती विद्यापीठ, अमरावती	राज्यस्तर विद्यापीठस्तर	सहभाग सहभाग
३२	कु. प्रीया अतकरे	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
३३	कु. भारती कटारिया	● गुणवत्ता यादीत मेरीट	शासकीय अध्या. महा. अकोला	विद्यापीठस्तर	३ रा मेरीट
३४	कु. स्मिता टाले	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
३५	कु. गायत्री चव्हाण	● चर्चासत्र ● पी एस आय प्री पास	शासकीय अध्या. महा. अकोला शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर राज्यस्तर	सहभाग सहभाग
३६	कु. सरला डोईफोडे	● वक्तृत्व स्पर्धा	शासकीय अध्या. महा. अकोला	जिल्हास्तर	सहभाग
३७	कु. पूजा वैश्य	● पी ए टी परीक्षा पास	शासकीय अध्या. महा. अकोला	जिल्हास्तर	सहभाग
३८	कु. रिना देशमुख	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
३९	कु. निकिता जयरवाल	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग
४०	कु. आम्रपाली बगाटे	● चर्चासत्र	शासकीय अध्या. महा. अकोला	राज्यस्तर	सहभाग





## अशी पाखरे येती



०१ स्वाती प्रकाश राहाटे  
राजराजेश्वर कॉलनी, गुरुदत्त नगर,  
डाबकी रोड, अकोला  
मो. ९४०५९६७२५०



०२ अनुराधा डाबेराव  
सोपीनाथ नगर, बाळापूर रोड,  
जुने शहर, अकोला.  
मो. ९८८९९४७६८९



०३ निकीता कचरुलाल जयस्वाल  
मु. पो बोदवड, ता. बोदवड  
जि. जळगांव  
मो. ९९६०९०३४०६



०४ कु. फरहीन ख. खतीब  
द्वारा - मो. युसूफ अँडव्होकेट  
मो. अली रोड, पिंजार कॉलनी,  
दर्गा जवळ, पहिला माळा, अकोला.  
मो. ९४२२९६२६९९



०५ अर्चना चांडक  
द्वारा - राहूल राठी  
पतंजली चिकित्सालय,  
निशांत टावरच्या मागे, अकोला



०६ स्वाती प्रकाश राहाटे  
राजराजेश्वर कॉलनी, गुरुदत्त नगर,  
डाबकी रोड, अकोला  
मो. ९४०५९६७२५०



०७ अरमा परवीन अ. कैय्याम  
एफ - १, चौथा माळा,  
हिना प्लाझा, मनकर्णा प्लॉट, अकोला.  
मो. ९८५०३८३४३०



०८ कु. प्रिती अशोक आराख  
किर्ती नगर,  
मुर्तीजूपर रोड,  
अकोला



०९ कु. प्रिया चंद्रकांत अतकरे  
विलास टेलर्स, शारदा निवास  
मेन रोड, मोठी उमरी, अकोला  
मो. ९३७२९१०५१९



१० कु. संगीता अशोक लोखंडे  
भारती प्लॉट, वाळापूर नाका,  
जुने शहर, अकोला  
मो. ९६८९४३६३३२



११ कु. वैशाली सतर्के  
पांडुरंग निवास, मुकुंद मंदिराजवळ,  
रामदासपेठ, अकोला  
मो. ९४२३१४८४५९



१२ कु. रुपाली नारायणराव मोरे  
जवाहर नगर, गोकुळ कॉलनी,  
अकोला  
मो. ९४२१७९२०४४



१३ कु. पल्लवी वामन कुलकर्णी  
व्दारा - निखिलेश दिवेकर  
दिवेकर हाऊस, जठारपेठ अकोला  
मो. ९८८१५८१४७७



१४ कु. स्नेहलता रमेशराव सवळ  
व्दारा - पांडे  
वी-१४, श्रीहरी अपार्टमेंट, न्यु तापडिया नगर,  
अकोला.



१५ कु. वर्षा विजयराव मडके  
महाराष्ट्र कॉलनी, मोर्शी  
ता. मोर्शी, जि. अमरावती  
मो. ९७६६६०१२२४



१६ विशाल पुंडे  
दत्त कॉलनी, कपीला नगर,  
गोरक्षण रोड, अकोला.  
मो. ९७६३६५५२५६



१७ जयश्री शंकरराव गायकवाड  
प्रभु कॉलनी, महादेव खोरी रोड,  
अमरावती  
मो. ८९८३७९८९६३



१८ राजकन्या भगत  
वणीरंभापूर,  
ता. जि. अकोला



१९ चंद्रभान शिवाजी भुरके  
मु. पो. हर्षी , ता. पुसद  
जि. यवतमाळ  
मो. ९७६७५९२५७२



२० कु. दुर्गा शिवचरण पुरोहित  
मु. पो. खामगांव, मेन रोड, भाजी मार्केट,  
खामगांव , जि. युलढाणा  
मो. ९७६६९७८९२२



२१ कु. कविता वासुदेव उगले  
मु. पो. धानोरा  
ता. जळगांव जामोद, जि. बुलढाणा  
मो. ८८०५९९५९४९



२२ कडू हरिभाऊ जुमळे  
मु. काजेगांव, पो. रुधाणा  
ता. जळगांव जामोद, जि. बुलढाणा  
मो. ९७६७९२७०८७



२३ कु. आरती विजय यादगिरे  
प्रभिलाताई देशमुख कॉलनी,  
मु. पो. गुडघी, ता. जि. अकोला  
मो. ९७६६९३५४३३



२४ कु. अंजली रामदास कुकडे  
मु. पो. माघान  
ता. चांदुर बाजार  
जि. अमरावती



२५ निलम कैथवास  
मु. पाचमोरी, पो. सुकोडा,  
ता. जि. अकोला.



२६ कु. रिना कौतिकराव देशमुख  
गजानन कॉलनी, खामगांव  
जि. बुलढाणा  
मो. ९९७०७७९४२९



२७ समाधान राजाराम चतारकर  
झेप हेअर आर्ट, पातूर, ता. पातूर  
जि. अकोला.  
मो. ९८२३९०९२५४



२८ कु. प्रियंका रामराव देशमुख  
मु. पो. लांजुळ, ता. खामगांव  
जि. बुलढाणा  
मो. ९९२१२४१५००



२९ ब्रम्हानंद सुभाषराव पवार  
मु. आखतवाडा, पो. खोर्डा  
ता. कारंजा जि. वाशिम  
मो. ९७६५०९२८२४



३० कु. योजना गजाननराव खंडारे  
धिरज कॉलनी, निसर्ग लॉन जवळ,  
साई नगर, अमरावती



३१ कु. शिल्पा डी. सहारे  
भगिरथी नगर, गुडघी रोड,  
अकोला.  
मो. ९९२१७७९१०४



३२ अॅड. दिपक जगन्नाथ बरडे  
मु. पो. वाडेगांव ता. बाळापूर  
जि. अकोला  
मो. ९४२१७५०४०८



३३ कु. प्रगती साहेबरावजी नागपुरे  
मु. पो. पिंपळखुटा, ता. बाभुळगांव  
जि. यवतमाळ  
मो. ९६२३५७४८१४



३४ कु. प्रज्ञा रमेश खंडेराव  
शेगांव रोड, खामगांव  
ता. खामगांव, जि. बुलढाणा  
मो. ९९२१६९७७०९



३५ गोकुळ छगनराव गिरी  
मु. पो. गेवराई, ता. गेवराई  
जि. बीड  
मो. ९८२२४४७८९९



३६ सुमेघ रामचंद्र वानरे  
बी-१, पोस्टल कॉलनी,  
गोकुळ कॉलनी जवळ, अकोला  
मो. ९८२३२४९९४६



३७ सचिन भिमरावजी वाघ  
मु. पो. शिवाजी नगर, मोठे वारगन  
राममंदिराजवळ, आकोट ता. अकोट  
जि. अकोला  
मो. ९५४५९५६९५३



३८ कु. भारती गोपालदास कटारीया  
व्दारा - रामचंद्र कटारीया, सिंधी कॅम्प,  
पक्की खोली, अकोला.  
मो. ८०८७८२९८४०



३९ नितीन सुभाषराव ताथोड (राजे)  
मु. पो. निंभोरा, ह. मु. रणपिसे नगर,  
जागृती विद्यालय जवळ, अकोला  
मो. ९८५०५०३८७९



४० कृष्णा पावळे  
मु. पो. कोपरडा, ता. भोकरदन,  
जि. जालना  
मो. ९८५००९६६८२



४१ चारुशिला विनायक भोळे  
५०, रेणुका नगर, वरणगांव  
ता. भुसावळ, जि. जळगांव  
दुरध्वनी (०२५८२) २६२२६२



४२ कु. मोनाली बाबुसिंग जाधव  
मु. पो. पिंपळगांव काळे,  
ता. जळगांव जामोद, जि. बुलढाणा



४३ कु. मोहिनी न. देवकते  
शिवाजी वेस, नंदू भट्टड यांचा वाडा,  
खामगांव, ता. खामगांव, जि. बुलढाणा  
मो. ९७६६५८८७४७



४४ कु. अश्विनी अशोक नंदापूरे  
सिध्दी विनायक मंगल कार्यालय,  
रणपिसे नगर, अकोला  
मो. ८९४९४९७७८७



४५ दिपक वसंत शिरनामे  
मु. पो. खिर्डी खु.॥  
ता. रावेर, जि. जळगांव खांदेश  
मो. ९०९६६९४२६४



४६ विश्वास दामोदर तळेकर  
मु. पो. उस्मानपेट,  
ता. भोकरदन, जि. जालना  
मो. ९८६०६३७०२२



४७ कु. सरला तुकाराम डोईफोडे  
मु. पो. उंबरखेड, ता. देऊळगांव राजा,  
जि. बुलढाणा  
मो. ९५४५४८९५९४



४८ दिपाली मुरलीधर मानकर  
व्दारा - आनंदराव किसनराव चोपडे,  
डाबकी रोड, गोडबोले प्लॉट,  
चोपडे कॉम्प्लेक्स समोर, अकोला  
मो. ८०८७९३९७७५





४९ राजु दिनकरराव ठाकरे  
मु. म्हैसपूर, पो. भामोद,  
ता. दर्यापूर, जि. अकोला  
मो. ९८२३२८०३४९



५० दर्शन इंगळे  
मु. पो. वाडेगांव, ता. वाडेगांव  
जि. अकोला.  
मो. ९९२९२४०६०६



५१ कु. कल्पना अ. लांडे  
द्वारा - अॅड. सुबोध पु. गावंडे  
महालक्ष्मी नगर, नाईक सोसायटी  
कौलखेड, अकोला



५२ कु. आम्रपाली भिमराव बगाटे  
रेल्वे क्वॉर्टर, रेल्वे स्टेशन जवळ, वाशिम  
ता. जि. वाशिम  
मो. ८८८८४९९९६३



५३ कपील समाधान ताजने  
मु. पो. देऊळगांव साकरशा, ता. मेहकर  
जि. बुलढाणा  
मो. ९७६७२९०५५२



५४ शंकर उध्दव आसोले  
मु. पो. धुन्दी, ता. पुसद  
जि. यवतमाळ



५५ कु. गायत्री पंजावराव चव्हाण  
उत्तम नगर, इलेक्ट्रीक डि.पी. समोर,  
अमरावती ता. जि. अमरावती  
मो. ९७७९३३३९८९



५६ दिपाली सतीषचंद्र बिरा  
द्वारा - एस. आर. सोमाणी  
संकल्प अपार्टमेंट, आकाशवाणीच्या मागे,  
अकोला. ता. जि. अकोला.



५७ कु. रश्मी सुदर्शन वालली  
मु. पो. अनसिंग, ता. वाशिम,  
जि. वाशिम  
मो. ८६००४६६२८६



५८ दिनेश रामहरी गायकवाड  
मु. दुधगांव पो. बोरी अरब, ता. दारव्हा  
जि. यवतमाळ  
मो. ८८८८०९६९९०



५९ कु. स्वाती रडके  
मु. पो. वरुड, ता. वरुड  
जि. अमरावती  
मो. ९८२३९६५७४०



६० कु. स्मिता सुभाषचंद्र टाले  
मु. पो. वडगांव फत्तेपूर, ता. अचलपूर  
जि. अमरावती  
मो. ९४२९८२५७४४



६१ कु. राजश्री पी. पाटील  
द्वारा - श्री. आर. पी. सराफ, प्लॉट ४ ब  
बालाजी नगर, गोरक्षण रोड, अकोला



६२ कु. स्नेहल पाटील  
विठ्ठल मंदिर रोड, वार्ड नं. २१  
नांदुरा (खुर्द) ता. नांदुरा, जि. बुलढाणा  
मो. ९५४५९९४५५७



६३ स्वप्नील राजेंद्र गिरी (मेजर)  
मु. झाडगांव, पो. विडूळ  
ता. उमरखेड, जि. यवतमाळ  
मो. ९८५०३५८०९३



६४ नागोराव मोरे  
मु. पो. परभणी,  
जि. नांदेड



६५ महेंद्र चंद्रभान खोंड  
मु. पो. जवळा, ता. शेगांव  
जि. बुलढाणा  
मो. ९९२३९८२०२६



६६ रणजित रामलाल चौबे  
मु. राणापीसा, पो. सुसंद्रा  
ता. धारणी, जि. अमरावती  
मो. ८९५६५७०२०५



६७ कु. वैशाली पंजाबराव वैद्य  
आशिर्वाद नगर, मुर्तिजापूर, ता. मुर्तिजापूर  
जि. अकोला  
मो. ९८५०३९६८३८



६८ काशिफ जमाल खान  
काला चबुतरा, अलमास अपार्टमेंट  
ता. जि. अकोला  
मो. ९५०३०८९९४९



६९ दिपा अहिर  
मु. गोत्रा, पो. खांबोरा,  
ता. जि. अकोला  
मो. ९८६०३८७८४९



७० प्रतिक रत्नाकर वानखडे  
सुप्रहर, शांतानगर - २,  
न्यु. तापडीया नगर, अकोला.  
मो. ९०९६५५५३६२



७१ कु. कविता अग्रवाल  
श्रुती भवन, तोष्णीवाल ले-आऊट  
मुर्तिजापूर रोड, अकोला  
मो. ७८७५०७९३८७



७२ संदिप भाऊराव गाडे  
मु. पो. लाडकी बु.॥  
ता. मोर्शी जि. अमरावती  
मो. ९७३०८६९५३०



७३ कु. प्रांजली विनायक जोशी  
नायगांव रुद्रायणी मंदिराजवळ,  
अकोला  
मो. ९९२२२८४४२३



७४ कु. स्वाती दामोदर भोजने  
मु. पो. हिवरखेड,  
ता. मोर्शी, जि. अमरावती  
मो. ९२२६६५६५८५



७५ कु. अश्विनी अ. बलोदे  
द्वारा - अमरसिंग बलोदे  
बलोदे ले-आऊट, हिंणणा रोड, अकोला.  
ता. जि. अकोला  
मो. ९८६०६७४३८८



७६ राजु तडवी  
मु. पो. डोंगर कठोरा, यावल  
ता. यावल, जि. जळगांव खांदेश  
मो. ८००७०५३४८०



७७ कु. जयश्री वंजारी



७८ खुशाल देवरावजी इंगळे  
अप्पर वर्धा कॉलनी, मोर्शी  
ता. मोर्शी, जि. अमरावती  
मो. ९०४९३३२२५५



७९ अभिजित वंडू शिकारे  
वाहेती ले-आऊट, हिंगोली रोड, वाशिम  
ता. जि. वाशिम  
मो. ९३७३४५५३५५



८० कु. माधवी श्रीकृष्णराव वडतकर  
द्वारा - प्रा. प्रमोद पु. तायडे  
ऋतुगंध, वानखडे नगर, डावकी रोड, अकोला  
ता. जि. अकोला



८१ अनिल बालकराम तोटे  
मु. राणीगांव, पो. सावलीखेडा  
ता. धारणी, जि. अमरावती  
मो. ९९७५९७६५०६



८२ कु. शितल नंदकिशोर ताथोड  
द्वारा - ईश्वर नामदेव ठाकरे,  
इंदिरा कॉलनी, जुने शहर, अकोला  
ता. जि. अकोला



८३ राहुल गरुड  
मु. पो. शेंदुर्णी,  
ता. जामनेर, जि. जळगांव  
मो. ९३७०७९२५२७



८४ नास्ती माहारे

बोगेरकर कॉलनी तेहारा,  
ता. तेहारा, जि. अकोला  
नो. १४२३१०१८६३



८५ कु. प्रतिभा देवारजी गजभिये

ह. नो. बोरकणी, पो. तळेगांव मारी,  
ता. कबळ, जि. चवतनाळ  
नो. १६५७४२७१६९



८६ कु. सुप्रिया राजेंद्र धात्रक

जनरनाथ नगर, जामनेर रोड, मुत्तावळ  
ता. मुत्तावळ, जि. जळगांव खांदेरा  
नो. ९२७००५७७८५



८७ चंद्रकांत अनंतराव जोपळे

ह. पो. नाराठी,  
ता. दिंडोरी, जि. नाशिक  
नो. ८६०५८२८७७३



८८ कु. स्वाती विजयराव देशमुख

नादिन बस स्टॅंड जवळ, शेगांव  
ता. शेगांव, जि. बुलढाणा  
नो. ९३७०५३५६६३



८९ कु. कविता अशोकराव विखले

बादरु कॉलनी, अकोला  
ता. जि. अकोला  
नो. ९९२३३६९५७०



९० ख्वाजा आफताब अहमद

क्वार्टर नं. २५७, पुरपिडीत कॉलनी,  
आकांट फाईल, अकोला  
ता. जि. अकोला  
नो. ९९५८२८९७७४



९१ कु. स्नेहल सिरसाट  
देशमुख पेठ, सेंट्रल वेअर हाऊस समोर,  
ता. जि. अकोला.  
मो. ९३२६६६६४९९



९२ कु. श्रध्दा गोपालराव टाले  
गजानन नगर, गल्ली नं. ७,  
डाबकी रोड, अकोला  
मो. ८८०५४७०६६९



९३ कु. रेश्मा हरिदास उघडे  
जलप्रदाय नगर, कॉंग्रेस नगर रोड,  
मालटेकडी जवळ, अमरावती  
ता. जि. अमरावती  
मो. ९९७५२७८९३०



९४ कु. पूजा वि. वैश्य  
जवाहर नगर, सुधीर कॉलनी,  
अकोला. ता. जि. अकोला  
मो. ७७०९९७३४७४



९५ कु. रिना शुक्ला  
विठ्ठल नगर, मोठी उमरी, गुडघी रोड,  
पोस्टल कॉलनी, अकोला  
ता. जि. अकोला.  
मो. ९२७३०९४८७४



९६ चेतन जानराव माळवे  
गाडगे महाराज विद्यालय, दहिगांव  
ता. नांदुरा, जि. बुलढाणा  
मो. ९५९५३९३५६९



९७ अर्चना कांबे  
मु. पो. म्हातोडी  
ता. जि. अकोला  
मो. ८६९८२९३९८३



९८ दिनेश रामराव घाटे

गजानन नगर समोर, सरस्वती नगर,

डाबकी रोड, अकोला

ता. जि. अकोला.

मो. ९४२१६३४७५२



९९ कु. वैशाली दिगांबरराव चवरे

मु. धानोरा जोग, पो. जनुना

ता. नांदगांव खंडेश्वर, जि. अमरावती

मो. ९०४९८९०५५१



१०० संदीप पंजाबराव तायडे

मु. पो. नया अंदुरा,

ता. बाळापूर, जि. अकोला

मो. ८००७६३९९८०





# प्रार्थना

ओम्... भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम् देवाः ।  
भद्रं पश्येमाक्षभिर्य जत्राः ॥  
स्थिरै रंगैस्तुष्टुवांसस्तनुभिः ।  
व्यशेम देवहितं यदायुः ॥

प्रशिक्षणार्थिनः सर्वे । वयमत्र समागतः ॥  
स्मरेम बोधवाक्यत्रः । सा विद्या या विमुक्तये ॥  
या कुन्देन्दुतुपारहारधवला या शुभवस्त्रावृता ।  
या वीणावर दण्डमण्डितकरा या इवैतपद्मासना ॥  
या ब्रम्हाच्युतशंकर प्रभृतिभिः देवैः सदा वंदिता ।  
सा मां पातु सरस्वती भगवती निः शेष जाड्या पहा ॥

आता विश्वात्मके देवे, येषं वाग्यज्ञेतोषावे ।  
तोषोनि मज द्यावे पसायदान हे ॥

जें खळांची व्यंकटी सांडो तया सत्कर्मी रती वाढो ।  
भूता परस्परे जडो मैत्र जीवांचे ॥  
दूरितांचे तिमिर जावो विश्वस्वधर्म सूर्ये पाहो ।  
जो जे वांछील तो ते लाहो, प्राणीजात ॥

विद्यालय हे मंदिर सुन्दर प्रयाग जणू हे प्रज्ञेचे ।  
ज्ञान दिवाळी शोभा उजळी प्रसन्न गृह हे विद्येचे ॥  
समता, ममता, त्याग, बंधुता, सेवा गुण हे नित्य स्मरा ।  
अमृतत्वाच्या जयजयकारा ज्ञान धनाची कास धरा ॥

समर्पितांचे जीवन जगणें प्रतिभारत हा छंद महा ।  
तोचि शिक्षक संस्कृति रक्षक ज्ञानदान ही ज्यास स्पृहा ॥  
इये भारती ज्ञानआरती उन्मेषांची अर्घ्यफुले ।  
अर्पित सजले विद्यामंदिर मांगल्याची ज्योत जळे ॥

या वेदीवर अज्ञतमाचा अहंपणाचा होम करू ।  
स्फूर्तिदीप्तीला प्रेरक ऐषा कृतिने विद्यालय सजवू ॥  
भगीरथ होऊ हीच प्रतिज्ञा, चैतन्याचा फुलवू मळा ।  
देवि शारदा प्रसन्न होवो, साधकास ह्या S तिचा लळा ॥

इथे नित्य व्हावे, सुखी सर्व जीव ।  
इथे आयुरारोग्य नांदो सदैव ॥  
सदानंद मांगल्य लाहोत सर्व ।  
नसो दुःख कोणा, असो शांतिपर्व ॥

ओम्... सहानाववतु, । सहनौभुनक्तु ।

सहवीर्यं करवावहै ॥  
तेजस्विना वधीतमस्तु ।  
मा विव्दिषावहै ।

ओम् ... शांतिः शांतिः शांतिः ... ॥